

RADOMSKIE

TOWARZYSTWO NAUKOWE

1963—1978

ISSN 0137-5156

**biuletyn
kwartalny
radomskiego
towarzystwa
naukowego**

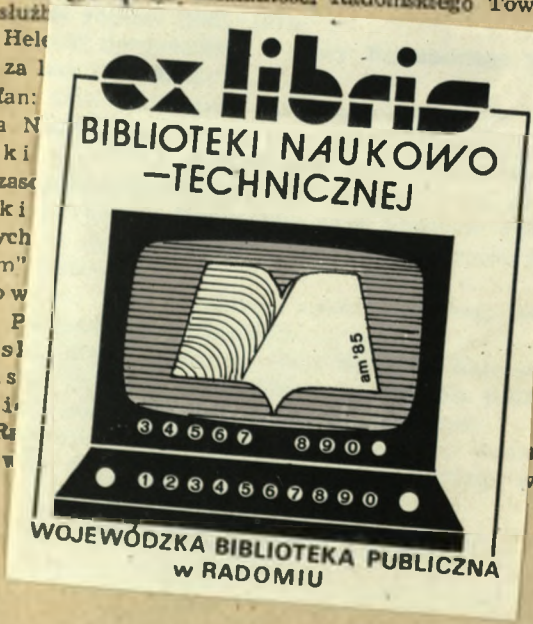
Tom XV

Radom 1978

Zeszyt 2-4

SPIS TREŚCI

	str.
1. Ośko Stanisław: Przedmowa	3
2. Rolbiecki Waldemar: Społeczny ruch naukowy i jego rola w rozwoju nauki	5
3. Ośko Stanisław: 10 lat działalności Radomskiego Towarzystwa Naukowego w służbie	13
4. Kisiel Helena: 10 lat działalności Radomskiego Towarzystwa Naukowego za	21
5. Rot Stefan: 10 lat działalności Radomskiego Towarzystwa Naukowego	27
6. Zieliński Jerzy: Dzieje czasopiśmiennictwa naukowego w województwie łódzkim	65
7. Zieliński Jerzy: „Przyczynek do historii literatury naukowej w województwie łódzkim”	71
8. Orzechowski Andrzej: „Przyczynek do historii literatury naukowej w województwie łódzkim”	85
9. Dąbkowski Andrzej: „Przyczynek do historii literatury naukowej w województwie łódzkim”	97
10. Wilczyński Andrzej: „Przyczynek do historii literatury naukowej w województwie łódzkim”	105
11. 60 rocznica powstania „Przeglądu Technicznego”	117
12. Statut Radomskiego Towarzystwa Naukowego	129
13. Członkowie Radomskiego Towarzystwa Naukowego	134

BIULETYN KWARTALNY Radomskiego Towarzystwa Naukowego

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Jan Franecki, Antoni Jarosz, Michał Kelles-Krauz, Helena Kisiel, Stanisław Ośko,
Stefan Witkowski (redaktor)

Redaktor Zeszytu

STANISŁAW OŚKO

1347

4165

10055

0014 930.85] (438) (05)

Wydawca: RADOMSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
26-600 RADOM, RYNEK 1

PRZEDMOWA

Z okazji 15-lecia istnienia Radomskiego Towarzystwa Naukowego oddajemy do rąk czytelników kolejny podwójny zeszyt „Biuletynu Kwartalnego” poświęcony jego dokonaniom w minionym okresie a także dorobkowi naukowemu jego członków.

Skromny jubileusz 15 lat pracy Towarzystwa jest okazją do refleksji nad jego przeszłością a także sposobnością do sformułowania nowych zadań na najbliższy okres wobec potrzeb rozwijającego się dynamicznie regionu radomskiego, jak też mobilizacją członków RTN do ich realizacji.

Zawartość „Biuletynu” otwiera artykuł Waldemara Rolbieckiego pt. „Społeczny ruch naukowy i jego rola w rozwoju nauki”. Autor jego, znany w kraju badacz naukowego i kulturalnego ruchu społecznego, omawia genezę i historię tegoż ruchu a także jego rolę i zadania w rozwoju nauki polskiej, jak też w podnoszeniu i upowszechnieniu kultury w społeczeństwie.

Następny artykuł pt. „15 lat działalności Radomskiego Towarzystwa Naukowego w służbie regionu (1963—1978)” omawia dotychczasowe osiągnięcia Towarzystwa oraz jego główne kierunki pracy, jak też precyzuje jego podstawowe funkcje i zadania związane z rozwojem społeczno-gospodarczym i kulturalnym województwa.

Z artykułu tego, jak również z zamieszczonego w „Biuletynie” sprawozdania z działalności RTN za lata 1974—1978, pióra sekretarza naukowego Towarzystwa, mgr Heleny Kisiel, wylania się obraz pracy RTN we wszystkich jego podstawowych dziedzinach, jego rozwój organizacyjny oraz działalność naukowo-badawcza i edytorska.

Znaczną część niniejszego zeszytu „Biuletynu” zawiera „Bibliografia prac drukowanych członków RTN” w opracowaniu Stefana Rota. Jest to kontynuacja bibliografii członków naszego Towarzystwa ukazującej ich dorobek naukowy i publicystyczny, która została zapoczątkowana wydawnictwem jubileuszowym z 1963 roku.

Interesującą pozycję stanowi bibliografia prac znanego ornitologa Leopolda Pomarnackiego w opracowaniu Stanisława Zielińskiego oraz tegoż autora artykuł pt. „Myśliwy Kielecki” (1950—1952). Przyczynek do dziejów czasopiśmiennictwa radomskiego”.

Uwadze czytelników polecamy także artykuł Jana Orzechowskiego pt. „Struktura zasobu aktowego w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Radomiu”.

W końcowej części zeszytu zamieszczamy statut Towarzystwa, przyjęty na Walnym Zebraniu Sprawozdawczo-Wyborczym członków w dniu 25 lutego 1977 roku oraz wykaz członków rzeczywistych i wspierających RTN.

dr STANISŁAW OŚKO
PREZES TOWARZYSTWA

SPÓŁECZNY RUCH NAUKOWY I JEGO ROLA W ROZWOJU NAUKI

1.

Gdy przypatrzymy się dziejom nauki na świecie — już od samych ich początków w starożytności aż po czasy obecne, a więc na przestrzeni co najmniej dwu i pół tysiąca lat — zauważymy w nich pewne specyficzne prawidłowości, pewne uparcie powtarzające się zjawiska. Na niektóre z tych zjawisk chciałbym tu zwrócić uwagę.

Pierwsze polega na tym, że ludzie nauki — a nazwę tę rozumiem będziemy bardzo szeroko, obejmując nią m.in. starożytnych filozofów, renesansowych humanistów, nowożytnych badaczy-eksperymentatorów, a także osiemnasto-, dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych tzw. przyjaciół nauk — zawsze odczuwali i odczuwają przemożną potrzebę wzajemnego komunikowania się i jednoczenia swych wysiłków zmierzających do rozwijania ludzkiej wiedzy.

W starożytnej Grecji potrzeba ta zrodziła tzw. szkoły filozoficzne, ze słynną Akademią Platona na czele, które były przecież nie tylko uczelniami, lecz przede wszystkim stowarzyszeniami ówczesnych uczonych. Ta sama potrzeba w XII wieku zrodziła uniwersytety, które początkowo były wolnymi stowarzyszeniami osób nauczających i nauczanych. Podobna była przyczyna nieoficjalnych, nieformalnych zebrań pierwszych renesansowych humanistów we Włoszech w XIV, a potem, w XV wieku, geneza pierwszych akademii, jako już formalnych, lecz całkowicie prywatnych stowarzyszeń tychże humanistów (Accademia zał. 1454, Accademia Platonica zał. ok. 1462, obie we Florencji). Wreszcie w XVII wieku potrzeba ta pchnęła ówczesnych twórców nowego, empiryczno-eksperymentalnego przyrodoznawstwa do zawiązania pierwszych towarzystw naukowych w nowożytnym znaczeniu tego terminu, z których pierwsze były po prostu pewną odmianą wspomnianych tu już akademii (Accademia dei Lincei w Rzymie zał. 1603, Accademia del Cimento we Florencji zał. 1657, The Royal Society w Londynie zał. 1660).

Towarzystwa naukowe, które od owego czasu przeszły sporą ewolucję, tworzącą wiele ich odmian (towarzystwa samych tylko naukowców i towarzystwa skupiające obok nich także innych jeszcze „przyjaciół nauk”, towarzystwa ogólne, tj. obejmujące swą działalnością ogół nauk i towarzystwa specjalistyczne, towarzystwa lokalne, regionalne i towarzystwa ogólnokrajowe, a także międzynarodowe itd.), mogą być chyba uznane za rozwojowo najwyższą (jak na razie) formę organizacyjną społecznego ruchu naukowego.

Jednak ruch ten przybierał i przybiera także wiele innych jeszcze form. Formą taką jest np. osobista korespondencja listowa między uczonymi; zwłaszcza w XVII wieku była ona bardzo żywa i odgrywała wielką rolę w rozwijaniu nauki. Jednego z ówczesnych uczonych, Francuza, Marin Marsenne'a (1588—1648), z powodu obfitości listów, które wymieniał z innymi uczonymi rozsiyanymi po

całej Europie, nawet nazywano żartobliwie naukowym urzędem pocztowym Europy. Inną ważną formą społecznego ruchu naukowego stały się czasopisma naukowe; dwa pierwsze — londyńskie „Philosophical Transactions” oraz paryski „Journal de Sçavans” powstały w 1665 r. W okresie oświecenia ważną rolę w rozwoju nauki odgrywały towarzyskie spotkania uczonych (wraz z innymi jeszcze osobami) w niektórych salonach arystokratycznych, a potem także mieszczzańskich. Obecnie jedną z takich form wzajemnego komunikowania się i wzajemnej współpracy ludzi nauki są międzynarodowe specjalistyczne kongresy i konferencje naukowe, a zwłaszcza prowadzone z ich okazji kulaarowe.

2.

Drugie z tych uparcie powtarzających się w historii nauki zjawisk, na które chcę tu zwrócić uwagę, polega na ustawicznym instytucjonalizowaniu uprawiania nauki, tj. sprawianiu, iż nauka, uprawiana w jakimś zakresie do pewnego czasu przez owych ludzi nauki niejako prywatnie, z własnej inicjatywy i na własny rachunek, zaczyna być uprawiana przez nich w imieniu czy z polecenia jakichś nadrzędnych grup społecznych. Wielki, może nawet główny nurt tego procesu instytucjonalizacji polega na upaństwowianiu działalności naukowej — przy czym znowu termin „upaństwowianie” rozumieć trzeba dość szeroko, obejmując nim także podporządkowywanie uprawiania nauki np. osobie starożytnego czy średniowiecznego władcy, samorządowi średniowiecznych i nowożytnych miast, a nawet — w pewnym okresie — władzom kościelnym.

Tak więc wkrótce po tym, jak w starożytnej Grecji powstały wspomniane tu już szkoły filozoficzne, pojawili się władcy, którzy zechcieli niektóre z nich otoczyć własną opieką i kontrolą, a także spożytkować je do zaspokajania własnych potrzeb i urzeczywistniania własnych dążeń. Władcami takimi byli np. hellenistyczni królowie Egiptu, Ptolomeusze, twórcy pierwszej w dziejach państwowej instytucji naukowej na większą skalę — słynnego Muzeum w Aleksandrii. Był to wielki, jak na owe czasy, zespół uczonych różnych specjalności, wyposażony bogato w rozmaite księgi i przyrządy, jednak w przeciwieństwie np. do Akademii Platona lub Liceum Arystotelesa w Atenach, nie był już prywatnym i samorządnym stowarzyszeniem samych „miłośników mądrości” czyli filozofów, lecz instytucją państwową. Zgromadzeni w niej filozofowie stali się jakby funkcjonariuszami, urzędnikami państwowymi i podporządkowani zostali pewnemu kapłanowi jako reprezentantowi władcy, a więc państwa. Aleksandryjscy „miłośnicy mądrości”, podobnie jak ich starsi atenińscy koledzy, prowadzili uczone dociekania, jednak w przeciwieństwie do nich, czynili to nie tylko gwoli zaspokojenia swoich po temu chęci, ale także spełniając swoje wobec władcy powinności. Obowiązki te polegały wówczas głównie na tym, aby samą swą obecnością i działalnością uświetniać władcę i jego stolicę. (Zauważmy bowiem, iż filozofia-nauka, która w czasach Platona i Arystotelesa stała się uznaną społecznie samodzielną wartością, mogła dodawać splendoru — i to nie tylko tym, którzy osobiście ją uprawiali, ale także tym, którzy się nią opiekowali, czy też, dla których ją uprawiano. Już od dawna taką funkcję dekoracyjną spełniała sztuka, zwłaszcza architektura; teraz — jak widzimy — zaczęła ją spełniać także nauka). W mniejszym już stopniu obowiązki te polegały na zajmowaniu się akurat tymi zagadnieniami, podjęcia których, z jakichś tam powodów (np. wojskowych lub gospodarczych) życzył sobie władca. (Jak wiemy, właśnie ten drugi rodzaj obowiązków uczonych w stosunku do państwa później, po wiekach, wysunął się na czoło). Za to jednak — również w przeciwieństwie do swych starszych atenińskich kolegów — aleksandryjscy filozofowie nie musieli już sami troszczyć się o swe utrzymanie, bo utrzymywał ich władca czyli państwo.

Dalszego przykładu takiego upaństwowienia działalności naukowej dostarczają dzieje średniowiecznych uniwersytetów. Jak już wspomniano, pierwsze z nich były spontanicznymi i samorządnymi stowarzyszeniami nauczających i uczanych, a zakładano je po to, aby usprawniały i w ogóle organizowały owo nauczanie — jedną z ważniejszych czynności składających się na życie nauki. Wnet jednak te wolne stowarzyszenia przekształcone zostały w instytucje podporządkowane władzom królewskim, kościelnym i miejskim, tj. poddane ich opiece i kontroli z ich strony i oczywiście wprzęgnięte do wykonywania stawianych przez te czynniki zadań.

Przykłady upaństwowienia działalności naukowej można by ciągnąć dalej, aż do naszych czasów.

Podstawowe przyczyny tego procesu są oczywiste. Są nimi — z jednej strony — stałe wzrastanie (już od dawna niemałych) kosztów działalności naukowej, co sprawia, iż nie może być ona finansowana z własnych funduszy tych, którzy chcą ją uprawiać — a z drugiej — stałe wzrastanie (też już olbrzymiej) roli odgrywanej przez działalność naukową w życiu społeczeństw i państw (m.in. jako „siły produkcyjnej”), co sprawia, iż muszą one zapewniać sobie wpływ na przebieg tej działalności, a przynajmniej niektórych jej kierunków. (W związku z tym ukuto nawet błyskotliwe powiedzonko, iż „nauka jest sprawą zbyt poważną, aby decydowanie o niej pozostawiać naukowcom”).

Jednak, mimo jednej wspólnej, przedstawiczej tu, tendencji ogólnej, proces instytucjonalizacji i upaństwowienia nauki nie przebiega w różnych krajach jednakowo, lecz zależy od przeróżnych, panujących w danym kraju warunków społecznych, a zwłaszcza politycznych.

Specyfikę przebiegu tego procesu w Polsce ukształtował przede wszystkim fakt, że przez długi i szczególnie ważny w rozwoju nauki europejskiej okres, naród nasz pozbawiony był własnej państwowości. Spowodowało to — z jednej strony — znaczne zahamowanie owego procesu, a także zahamowanie rozwoju samej działalności naukowej uprawianej pod opieką państwa — z drugiej zaś — bujniejszy niż na ogół gdzie indziej rozwój działalności naukowej prywatnej, a w związku z tym i bujniejszy rozwój stowarzyszeń samych uczonych oraz wspomagających ich przeróżnych społeczników, które to stowarzyszenia po prostu musiały, przynajmniej częściowo, zastępować nieistniejące własne narodowe państwo w opiekowaniu się działalnością naukową. Dotyczy to zwłaszcza takichże stowarzyszeń o charakterze regionalnym, które w rozwoju nauki w Polsce odegrały specjalnie wielką rolę. Odegrały ją przede wszystkim w okresie niewoli narodowej 1795—1918, lecz skutki takiego właśnie rozwoju wypadków w owym okresie — skutki głównie pod postacią pewnych tradycji i przyzwyczajzeń żywych wśród polskich ludzi nauki — bardzo mocno oddziałują także na współczesne nam życie naukowe w naszym kraju.

Dodajmy jeszcze, iż w obecnych czasach wielkie różnice przebiegu omawianego procesu w poszczególnych krajach wynikają oczywiście z zasadniczych różnic ustrojowych między tymi krajami: Inaczej proces ten przebiega w tych krajach, które wkroczyły na drogę rozwoju socjalistycznego, a inaczej np. w starych krajach kapitalistycznych.

Mówiąc o tych ostatnich, trzeba jeszcze wspomnieć, że obok procesu polegającego na podporządkowywaniu działalności naukowej czynnikiem państwowym, obserwujemy w tych krajach inny jeszcze ważny proces, często nawet o wiele bardziej intensywny, który polega na podporządkowywaniu tejże działalności organizacjom prywatnego kapitału — czasem także kapitału międzynarodowego.

Wreszcie trzecim i ostatnim z tych uniwersalnych prawidłowości rozwoju nauki, na które chcę tu zwrócić uwagę, jest stałe jak gdyby odradzanie się społecznego ruchu naukowego.

Mówiąc tu o społecznym ruchu naukowym, obejmuję tym terminem te wszystkie działania mające na celu rozwój nauki, które są podejmowane przez jej adeptów, nie w ramach ich obowiązków jako pracowników państwowych (lub prywatno-kapitalistycznych) instytucji naukowych, lecz z ich własnej, „nieszłobowej” inicjatywy i są realizowane w ich własnych stowarzyszeniach.

Otóż — mimo, iż na skutek przedstawionego powyżej procesu instytucjonalizowania i upaństwowiania działalności naukowej, coraz to dalsze domeny tego społecznego ruchu naukowego stają się domenami instytucji państwowych — ruch ten jak gdyby stale się odradza, gdyż znajduje sobie stale nowe i nowe, doniosłe w danym czasie zadania, z reguły nie podjęte jeszcze wówczas przez oficjalne państwowe instytucje naukowe. Podejmowanie takich właśnie zadań zawsze stanowiło najcenniejszą treść tego ruchu, a przy tym miało ogromne znaczenie w rozwoju nauki i w ogóle kultury.

To właśnie przede wszystkim społeczny ruch naukowy — w jakiś czas po tym, jak stworzone poprzednio przez niego uniwersytety stały się już oficjalnymi instytucjami działającymi pod zwierzchnictwem i kontrolą kościoła, władców i rad miejskich, nauczającymi ciągle tych samych (z grubsza biorąc) treści — zainicjował prąd umysłowy zwany renesansowym humanizmem, a polegający m.in. na odzyskiwaniu ze społecznej niepamięci intelektualnego dziedzictwa starożytności. Podejmując to nowe zadanie, ruch ten wytworzył wówczas, w XV wieku nową formą organizacyjną, tak zwane akademie — prywatne i samorządne stowarzyszenia owych renesansowych humanistów.

Gdy z czasem treści tego renesansowego humanizmu, ze starożytną literaturą na czele, zostały zaakceptowane i przyswojone sobie przez uniwersytety (co zresztą dokonało się nie bez oporów z ich strony), akademie utraciły właściwie ten wielki obszar działania, którego dotychczas były — jeśli nawet nie jedynym, to w każdym razie — głównym gospodarzem. Spowodowało to głęboki kryzys w ich rozwoju, a także spadek ich prestiżu społecznego.

Wnet jednak podjęły zupełnie nowe, a niezwykle doniosłe dla kultury zadania. Najpierw (już w XVI wieku we Włoszech, a następnie w Niemczech, Francji i innych krajach) były to prace zmierzające do racjonalnej regulacji rozwoju nowożytnych języków narodowych. Znakomitym pomnikiem (jednym z wielu) tych starań jest słynny włoski „Słownik Akademików della Crusca”, którego pierwsze wydanie (po dziesiątkach lat przygotowań) ukazało się w 1612 r. Później (w XVII wieku) zadaniem takim stało się torowanie dróg nowożytnemu, empiryczno-eksperymentalnemu przyrodoznawstwu. I w tej dziedzinie społeczny ruch naukowy znacznie wyprzedził naukę oficjalną, reprezentowaną wówczas głównie przez uniwersytety. Wtedy to właśnie stworzył on, wspomniane tu już, pierwsze towarzystwo naukowe jako swoją nową formę organizacyjną.

I znów po pewnym czasie, zarówno studiowania języków nowożytnych jak i eksperymentalne przyrodoznawstwo — podobnie jak poprzednio studia humanistyczne — też przyswojone sobie zostały przez uniwersytety, w związku z czym akademie i towarzystwa naukowe przeżyły pewien kryzys jakby społecznej niepotrzebności. Jednak i wtedy podjęły one nowe, doniosłe naukowo i kulturalnie zadania, co przywróciło im społeczny sens istnienia i stało się źródłem nowego prestiżu. Ten schemat wydarzeń powtarzał się wielokrotnie.

Jak widać choćby z tych kilku przykładów, społeczny ruch naukowy spełnia w rozwoju nauki bardzo ważną rolę i w roli tej — jak się zdaje — jest

niezastąpiony. Polega zaś ona nie tyle na dokonywaniu podstawowych, najważniejszych odkryć i wynalazków, co na pewnym nowatorstwie zarówno tematycznym jak i metodologicznym, to jest na proponowaniu ogółowi ludzi nauki zarówno nowych typów zagadnień do opracowania jak i nowych metod pracy naukowej i jej organizacji. Do spełniania tej właśnie roli, społeczny ruch naukowy jest o wiele bardziej zdalny niż różne instytucje nauki oficjalnej, przede wszystkim dzięki swej przyrodzonej plastyczności czy elastyczności. Działalność oficjalnych instytucji naukowych przebiega bowiem na ogół w formach stosunkowo stałych i sztywnych i według reguł objętych pewną rutyną, która nierzadko — jak wykazuje historia — przemienia się w skostnienie. Tymczasem społeczny ruch naukowy, a raczej jego nowatorska czołówka, ustawicznie jak gdyby wylewa się poza formy i reguły zastane, próbując form nowych, które w danej chwili zdają się być najbardziej przydatne do realizowania idei ten ruch ożywiających.

Tak właśnie powstały, wspomniane tu już, renesansowe akademie humanistyczne; tak też powstały towarzystwa naukowe epoki narodzin eksperymentalnego przyrodoznawstwa. Jedne i drugie często bywały platformą nowatorskich, pionierskich poczynań wielu wybitnych uczonych, którzy jednocześnie w uniwersytetach uprawiali działalność naukową dostosowaną do tradycyjnych kanonów.

4.

Nauka polska zawdzięcza swemu ruchowi społecznemu specjalnie dużo. W okresie niewoli narodowej 1795—1918 — jak już wspomniano — w wielkim stopniu zastępował on państwowe instytucje naukowe. Przez cały zaś czas, także przed i po tym okresie, był dla niej (podobnie zresztą jak bywało to w innych krajach) niewysychającym źródłem nowatorskich idei i usiłowań.

I tak, na przykład, pod koniec Rzeczypospolitej szlacheckiej, jedno z działających wówczas towarzystw naukowych, Towarzystwo Warszawskie Fizyczno-Chemiczne (1767—1769) próbowało praktycznie wiązać działalność naukową z niesieniem pomocy gospodarce i rozwiązywaniem jej problemów, przeszczepiając w ten sposób na grunt zacofanej i skostniałej wówczas nauki polskiej idee, które już od pewnego czasu ożywiały działalność naukową na zachodzie Europy.

Szczególnie wielki ładunek nowatorstwa zawdzięcza nauka polska Towarzystwu Przyjaciół Nauk w Warszawie, działającemu w latach 1800—1832 i będącemu właściwie pierwszą polską, ogólnokrajową akademią nauk. Było ono w Polsce pionierem nowoczesnych metod pracy naukowej. W miejsce rozproszonych wysiłków samotnych badaczy kierujących się indywidualnymi zainteresowaniami, wprowadziło pracę zorganizowaną — kolektywną i systematyczną. Pojawiły się w nim pierwsze plany opracowania pewnych zagadnień, pierwsze badania zespołowe i pierwsze dyskusje metodologiczne.

W latach 1820—1830 działało Towarzystwo Naukowe przy Szkole Wojewódzkiej Płockiej. Także i to małe, prowincjonalne stowarzyszenie wniosło do nauki polskiej pewną cenną nowość (robiącą sporą karierę w naszych czasach), a było nią „kompleksowe” — jak byśmy dziś może powiedzieli — badanie i studiowanie poszczególnego regionu kraju; postanowiło ono bowiem opracować zespolowo, siłami swych członków, wszechstronny, a więc międzydyscyplinowy, „opis” ówczesnego województwa płockiego: jego historii, przyrody, ekonomii itd.

Towarzystwa naukowe w okresie zaborów były też ogniskami prac naukowych o wyraźnie założonych celach narodowych i nawet politycznych, a mianowicie prac mających służyć obronie i rozwijaniu, tłumionej przez zaborców, kultury polskiej. I tak np. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Warszawie podjęło poważne prace służące rozwojowi języka polskiego, kontynuowane następnie przez

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (zał. 1857 r.) oraz przez Akademię Umiejętności w Krakowie (zał. 1872 r.), natomiast Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk oraz Towarzystwo Naukowe w Toruniu (zał. 1875 r.) podejmowało pewne badania historyczne specjalnie po to, aby przeciwstawić je fałszerstwu pseudonaukowej propagandy pruskiej, głoszącej niemieckość zachodnich ziem Polski.

Wreszcie Towarzystwo Naukowe Warszawskie (zał. 1907 r.) rzuciło hasło „wejścia nauki polskiej w wielki koncert nauki europejskiej”, to znaczy uprawiania badań naukowych na tak wysokim poziomie, aby wyniki ich liczyły się w skali światowej.

Są to wszystko tylko wybrane przykłady spełniania przez polskie towarzystwa naukowe roli inicjatorów nowości.

Gdy w 1918 r. Polska odzyskała niepodległość, niektóre stowarzyszenia naukowe, a zwłaszcza Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i Towarzystwo Naukowe w Toruniu, przekazały bądź władzom państwowym, bądź miejskim wiele stworzonych przez siebie placówek naukowych i kulturalnych. Placówki te stały się zawiązkami m.in. Państwowego Instytutu Meteorologicznego, Państwowego Zakładu Higieny, i Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego w Warszawie, Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu, Książnicy Miejskiej w Toruniu. Ponadto Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk stało się głównym inicjatorem, twórcą i dostarczycielem kadr naukowych, założonego w 1919 r. Uniwersytetu Poznańskiego. W ten sposób towarzystwa naukowe przyczyniły się bardzo wydatnie do stworzenia sieci instytucji naukowych odrodzonego państwa polskiego. Dodajmy, iż właśnie wydarzenia te złożyły się na jeden z bardzo specyficznych rysów przebiegu w Polsce, przedstawnego powyżej ogólnie, procesu upaństwowiania działalności naukowej.

Dodajmy też, iż towarzystwa naukowe po I wojnie światowej, oddając państwowej organizacji nauki najlepsze ze stworzonych przez siebie warsztatów pracy naukowej, a także najlepszych swych pracowników, bardzo osłabiły swą własną działalność. Ale tylko przejściowo. Wnet bowiem zaktywizowały się one w innych dziedzinach, a przede wszystkim w organizowaniu specjalistycznych dyskusji naukowych oraz w publikowaniu drukiem prac naukowych, przy czym i w jednej i w drugiej dziedzinie działalność ich stanowiła swoistą „obsługę” (dyskusyjną i wydawniczą) ośrodków uniwersyteckich.

Także po II wojnie światowej, już w Polsce Ludowej, towarzystwa naukowe bywały współinicjatorami i współtwórcami szkół wyższych lub ich oddziałów, przekazywały też państwowej organizacji naukowej stworzone przez siebie placówki badawcze, a także pewne dziedziny swej tradycyjnej działalności, jak np. (w wielkim stopniu) prowadzenie badań naukowych i działalność wydawniczą — tę samą, którą kiedyś (gdy dla większości prac naukowych w ogóle nie można było znaleźć innych wydawców) tak bardzo rozbudowały. Lecz znów — jak wielokrotnie dawniej — towarzystwa „odkrywały” nowe obszary, nowe dziedziny, w których ich inicjatywa i aktywność były najcenniejsze, a często i niezastąpione. Dziedziną taką, w której towarzystwa naukowe już w naszych czasach położyły szczególnie wielkie zasługi, było na przykład organizowanie kompleksowych, międzydyscyplinowych sesji naukowych, zwłaszcza (choć nie tylko) sesji o charakterze regionalistycznym i popularyzatorskim.

5.

Próbuje się czasem — zwłaszcza ze strony czynników państwowych odpowiedzialnych za rozwój nauki w naszym kraju — ustalać szczegółowo zadania towarzystw naukowych i w ogóle społecznego ruchu naukowego w ramach ogólnego

podziału ról między różne rodzaje instytucji, takie jak jednostki organizacyjne Polskiej Akademii Nauk, szkoły wyższe i tzw. instytuty resortowe. Mawia się także, iż towarzystwa naukowe, obok wymienionych trzech, są „czwartym pionem organizacyjnym” nauki polskiej, a także i to, że pion ten ma „uzupełniać” działalność trzech pierwszych.

Oczywiście, w dobie powszechnego planowania społecznego takie szczegółowe wyznaczanie zadań także towarzystwom naukowym i innym formom społecznego ruchu naukowego jest jak najbardziej słuszne, a przyznanie im miana „czwartego pionu organizacyjnego nauki” niewątpliwie ułatwia im samym załatwianie wielu ważnych bieżących spraw, jak choćby dotacje, przydziały itd.

Zresztą to, co zwykle w takich razach proponuje się towarzystwom naukowym, przedstawia sobą wcale bogaty i urozmaicony katalog prac, należących przy tym do ich tradycyjnego repertuaru. Nie mam tu ani możliwości ani potrzeby szczegółowego omawiania tych propozycji i zaleceń, niemniej warto zwrócić uwagę na to, iż większość ich koncentruje się w kierunku, który można by określić jako działania na rzecz rozszerzania udziału nauki w życiu społeczeństwa. Chodzi tu zarówno o upowszechnianie wiedzy naukowej, zwłaszcza o jej upowszechnianie na poziomie wyższym (popularyzowanie trudniejszych zagadnień przez samych ich naukowych badaczy przed dobranymi audytoriami specjalistów), jak i o naukowo-badawcze aktywizowanie różnego rodzaju osób spoza kręgu zawodowych pracowników nauki, jak wreszcie o rozszerzanie interwencji nauki naróżne nowe, ważne społecznie zagadnienia, a zwłaszcza na problematykę regionalną, wymagającą tzw. kompleksowego, wielostronnego, wielospecjalnościowego ujęcia. Są to wszystko zadania bardzo wdzięczne i niewątpliwie pociągające.

Jednak to, co dla rozwoju całej nauki było, jest i będzie najcenniejsze w społecznym ruchu naukowym — to nie wykonywanie, najszlachetniej nawet wyznaczonych mu urzędowo zadań, nie kontynuowanie najlepszych nawet tradycji, nie powielanie najbardziej nawet wypróbowanych schematów, lecz właśnie ich łamanie, stałe rozszerzanie czyli wzbogacanie owych tradycji, dostrzeganie nowych zadań, które stawia przed ludźmi nauki rozwój społeczny, odkrywanie nowych obszarów działalności. To zaś nie da się z góry ująć w żadne regulaminy i plany; co najwyżej można to robić (i właśnie robi się) *ex post*. Niemniej „odkrycia” takie są stale dokonywane — także w naszych czasach, w naszym kraju. Ale oczywiście tylko przez towarzystwa i inne ośrodki społecznego ruchu naukowego najżywotniejsze i najambitniejsze. Pozostałe kroczą utartymi drogami, prowadząc tylko działalność tradycyjną — zresztą, jak już powiedziano — także nie bez sporego pożytku społecznego.

WAŻNIEJSZE POZYCJE BIBLIOGRAFICZNE

- J. Baszkiewicz: *Młodość uniwersytetu*. Warszawa 1963
- J. Chałasiński: *Polska Akademia Nauk i towarzystwa naukowe*. „Notatki Płockie” 1970 nr 3
- J. Le Goff: *Inteligencja w wiekach średnich*. Warszawa 1966
- M. Jezienicki: *O szkole platońskiej czyli Akademii, jej organizacji i działalności naukowej*. „Ecs” R. 6 Lwów 1900
- E. Kowalczyk: *Współczesna rola towarzystw naukowych*. „Nauka Polska” 1971 nr 4
- J. Kubin: *Ocena dorobku i kierunków rozwojowych towarzystw naukowych regionalnych*. „Nauka Polska” 1964 nr 4

G. Labuda: **Rola społeczna i formy działania ogólnych towarzystw naukowych (regionalnych)**. „Nauka Polska” 1962 nr 1

T. Opas: **Stan towarzystw naukowych ogólnych (regionalnych) w Polsce**. „Nauka Polska” 1977 nr 1

M. Popławski: **Muzeum czyli Królewskie Towarzystwo Nauk i Literatury w Aleksandrii**. Lublin 1944

W. Rolbiecki: **Polskie towarzystwa naukowe ogólne w latach 1944—1964 jako forma organizacji działalności naukowej**. Wrocław 1966

W. Rolbiecki: **Towarzystwa naukowe w Polsce**. Warszawa 1972

W. Rolbiecki: **Rodowód i narodziny towarzystw naukowych**. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1972 nr 3

W. Rolbiecki: **Przeszłość a przyszłość towarzystw naukowych**. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1973 nr 2

W. Rolbiecki: **Akademie włoskie w latach 1454—1667. Początek towarzystw naukowych jako typu instytucji**. Warszawa 1977

W. Rolbiecki: **Wzorce towarzystw naukowych w kulturze europejskiej. Ich rodowód, narodziny, ewolucja i obecny kryzys**. „Zagadnienia Naukoznawstwa” 1978 nr 1

J. I. Skowroński: **Rola towarzystw naukowych w integrowaniu nauki**. „Nauka Polska” 1974 nr 4

D. Smoleński: **Potencjał, osiągnięcia i zadania towarzystw naukowych**. „Nauka Polska” 1973 nr 3

B. Suchodolski: **Rola Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk w rozwoju kultury umysłowej w Polsce**. Warszawa 1951

B. Suchodolski: **Problemy upowszechniania nauki w epoce współczesnej**. „Nauka Polska” 1962 nr 1

Słownik polskich towarzystw naukowych. Tom. I. Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce. Wrocław 1978

XII Plenum KC PZPR. Warszawa 1978

STANISŁAW OŚKO
Prezes RTN

Biul. Kwart. RTN
T. 5:1978 z. 2—4

15 LAT DZIAŁALNOŚCI RADOMSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W SŁUŻBIE REGIONU (1963—1978)

W bieżącym roku mija 15 lat od powołania do życia Radomskiego Towarzystwa Naukowego. Dokładnie, powstało ono na walnym zebraniu członków założycieli w dniu 25.X.1963 r. odbytym w sali konferencyjnej Zjednoczenia Przemysłu Odlewniczego.

Pośród członków założycieli, działających aktywnie w ciągu 15 lat istnienia Towarzystwa, wymienić między innymi należy: doc. dr hab. Stefana Witkowskiego — pierwszego prezesa RTN, sprawującego tę funkcję w latach 1963—1971, obecnie członka zarządu i przewodniczącego Kolegium Redakcyjnego wydawnictwa, mgr Helenę Kisiel — sekretarza naukowego w ciągu 15 lat działalności Towarzystwa, dra Jana Bonieckiego — prezesa RTN w latach 1971—1975, mgr Aleksandra Czaplickiego, mgr Marię Gajewicz, dr Marka Gawlika, mjr Michała Osińskiego, mgr Leona Skowrońskiego, mgr Mariana Sołtyka, inż. Zygmunta Wilczyńskiego, mgr Czesława Tadeusza Zwolskiego i Wacława Telusa.

Od początku swojego istnienia Towarzystwo uczestniczyło aktywnie w działalności społeczno-kulturalnej i naukowej, mającej ścisły związek z przeszłością i teraźniejszością Ziemi Radomskiej. Od pierwszych dni rozpoczęcia swej działalności stało się RTN ważną instytucją społeczno-kulturalną przyciągającą w swe szeregach znanych w Radomiu działaczy społecznych, kulturalnych i gospodarczych a także i tych, którzy mieszkając w innych ośrodkach kraju zgłosili swój akces do pracy w nim.

W pracy Radomskiego Towarzystwa Naukowego w minionym 15-leciu jego istnienia można wyróżnić dwa następujące po sobie okresy: 1) obejmujący lata 1963—1975 a konkretnie do dnia 1.VI.75 r. to jest do chwili utworzenia województwa radomskiego i 2) od 1.VI.75 r. okres rozszerzonej działalności Towarzystwa na obszar województwa.

Są to dwa jakościowo różne okresy w działalności RTN a cezurą oddzielającą je, jest dzień 1.VI.75 r., w którym powołano do życia województwo radomskie.

Przejdźmy obecnie do omówienia działalności Towarzystwa w wymienionych wyżej okresach.

1. Działalność RTN w latach 1963—1975

Praca RTN w latach 1963—1975 omówiona została szczegółowo przez sekretarza naukowego, mgr Helenę Kisiel, w artykule z 1973 r. jak też w sprawozdaniu z działalności Towarzystwa za lata 1974—1975. (Zob. artykuł w wydawnictwie jubileuszowym, „Radomskie Towarzystwo Naukowe 1963—1973”. Radom 1973, oraz sprawozdanie z jego działalności w „Biuletynie Kwartalnym” t. XII, zeszyt 3—4, Radom 1975. Z tych względów w artykule niniejszym dokonany zo-

stanie jedynie ogólny przegląd ważniejszych prac podejmowanych przez Towarzystwo w tym okresie.

Zgodnie z ówczesnym statutem, terenem działania RTN był obszar województwa kieleckiego ze szczególnym uwzględnieniem Radomia i jego najbliższych okolic, a dotacje związane z prowadzeniem jego działalności przydzielało Prezydium Miejskiej Rady Narodowej — Wydział Kultury.

W omawianym tu okresie pracy RTN dominowała problematyka historyczna mająca swój ścisły związek z tradycjami Radomia jako ważnego ośrodka kulturalnego, który przez długi okres czasu oddziaływał na najbliższe miasta i osiedla.

Między innymi Towarzystwo we współpracy z Prezydium MRN i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków prowadziło w latach 1966—1971, pod kierunkiem Politechniki Warszawskiej, prace badawcze i konserwatorskie nad zespołem murów obronnych m. Radomia. Efektem tych badań poza pracami konserwatorskimi jest studium: Mury obronne w Radomiu — badania architektoniczno-historyczne 1966—1969, prowadzone przez doc. dr A. Gruszeckiego z zespołem.

Problematyce historycznej poświęcone były także sesje i konferencje popularno-naukowe, np. odbyta w 1967 konferencja n.t. Walory zabytkowe m. Radomia, czy w 1969 r. sesja n.t. prac konserwatorskich miast kazimierzowskich. Organizowano również sesje i konferencje poświęcone ważniejszym wydarzeniom historycznym, jak 50 rocznica odzyskania niepodległości, rocznica powstania PKWN, rocznica wyzwolenia Radomia spod okupacji hitlerowskiej, rocznica powstania PPR, KPP itp., a także konferencje poświęcone zasłużonym dla Radomia i Ziemi Radomskiej wybitnym postaciom. Tematyka historyczna dominowała też na łamach kolejnych zeszytów „Biuletynu Kwartalnego”.

Inną dziedziną zainteresowań naukowych RTN w omawianym okresie była problematyka i metodologia badań regionalnych, problematyka rozwoju przetrzennego Radomia, a także zagadnienia terenów zielonych w mieście, ich poszerzenia oraz pielęgnacji. Sesje popularno-naukowe na wymienione tu tematy organizowano w latach 1965—1967.

Poczynając od 1973 r. Towarzystwo podejmowało w swych pracach problematykę ochrony środowiska naturalnego człowieka. Materiały przygotowane na sesje naukowe z tej dziedziny były następnie publikowane w Biuletynie Kwartalnym.

Ważnym działem pracy Towarzystwa była popularyzacja wiedzy o mieście i regionie. Zadania z tym związane realizowano poprzez utworzone Studium Wiedzy o Radomiu, poprzez organizowane odczyty oraz konkursy i turnieje dla młodzieży.

Towarzystwo uczestniczyło ponadto aktywnie w obchodach 1000-lecia Państwa Polskiego, Roku Ziemi Kieleckiej, oraz Dni Radomia. W swej działalności współpracowało z wyższymi uczelniami Warszawy i Łodzi, a także z Kielecko-Radomską Wyższą Szkołą Inżynierską i WSP w Kielcach. Ponadto RTN nawiązało i utrzymywało współpracę z wieloma stowarzyszeniami i instytucjami kulturalno-oświatowymi, jak Polskie Towarzystwo Archeologiczne, Polskie Towarzystwo Historyczne, ZNP, Biblioteka Publiczna, Archiwum Państwowe, Muzeum Regionalne oraz Klub Miłośników Radomia.

2. Główne problemy w pracy RTN w latach 1975—1978

Rok 1975 zapoczątkował nowy jakościowo okres działalności Radomskiego Towarzystwa Naukowego. Władze nowo powstałego województwa podniosły jego rangę awansując go do grona towarzystw o charakterze ogólnowojejewódzkim. Fakt ten spowodował konieczność skorygowania przez RTN dotychczasowych jego celów i zadań i dostosowania ich do potrzeb utworzonego województwa a zwią-

zanych z jego rozwojem społeczno-gospodarczym i kulturalnym. Znalazło to swój wyraz w zmianach do statutu jakie zostały wprowadzone przez Walne Zebranie członków w dniu 25 lutego 1977 r.

„Celem Towarzystwa — czytamy w statucie — jest praca nad organizacją, rozwojem i popularyzacją badań naukowych dotyczących województwa radomskiego”.

Wśród funkcji społecznych, wiążących działalność Towarzystwa z pracą dla regionu, wyróżnić można zarówno funkcję poznawczą jak też praktyczną. Chodzi bowiem nie tylko o samo poznanie przeszłości i teraźniejszości województwa, ale przede wszystkim o inicjowanie i podejmowanie prac naukowo-badawczych mających na celu przyczynienie się do optymalnych rozwiązań problemów istotnych dla jego rozwoju.

Ze względu na przydatność społeczną działalności RTN w służbie regionu można by więc sprecyzować następujące jego funkcje: 1) popularyzatorską — zajmującą się upowszechnianiem wiedzy o Ziemi Radomskiej wśród społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem pracy wśród młodzieży, 2) inspirowaną zainteresowania i prace naukowo-badawcze nad regionem, a następnie ich organizację i realizację, 3) integrującą działalność kulturalną wszystkich towarzystw regionalnych działających na terenie województwa oraz 4) funkcję społecznie użyteczną uwidaczniającą się w praktycznym rozwiązywaniu węzłowych problemów mających szczególnie ważne znaczenie dla dalszego rozwoju regionu.

Z wymienionymi tu funkcjami wiążą się ściśle zadania stojące przed RTN w chwili obecnej a także i w najbliższej przyszłości, zadania wynikające z programu przyspieszonego rozwoju województwa. Sprowadzają się one głównie do:

- 1) inspirowania a następnie do organizowania badań naukowych mających na celu rozwiązywanie ważnych dla województwa problemów gospodarczych,
- 2) dostarczania władzom wojewódzkim niezbędnych informacji z dziedziny gospodarczej i kulturalnej umożliwiających im podjęcie decyzji,
- 3) dokumentowania osiągnięć gospodarczych i kulturalnych województwa w wydawnictwach własnych oraz zleconych Towarzystwu,
- 4) organizowanie badań nad przeszłością Ziemi Radomskiej ze szczególnym uwzględnieniem okresu Polski Ludowej,
- 5) sprawowania opieki oraz doradztwa nad pracą regionalnych towarzystw społeczno-kulturalnych tudzież nad młodymi i początkującymi pracownikami naukowymi,
- 6) stwarzanie warunków rozwoju naukowego członkom RTN.

Realizacja powyższych zadań jest dowodem zaangażowania się Towarzystwa w służbie dla regionu. Ich urzeczywistnianie następuje głównie poprzez organizowane sesje i konferencje naukowe, konsultacje i spotkania z ludźmi nauki, jak również spotkania o charakterze dyskusyjnym, odbywane w określonych środowiskach zawodowych a mających na celu rozwiązanie ważnych dla gospodarki województwa problemów.

Realizacji nakreślonych przez RTN zadań służą też podejmowane badania naukowe a także opracowania z tych badań zamieszczane w „Biuletynie Kwartalnym” oraz w innych publikacjach drukowanych na zlecenie instytucji i zakładów pracy. Wykonawstwo zadań zależy głównie od postawy i zaangażowania się członków do pracy w Towarzystwie. Poświęćmy więc im z kolei chwilę uwagi. Godny podkreślenia jest tu fakt, że w latach 1975—1978 nastąpił prawie dwukrotny wzrost liczby członków RTN, a mianowicie z liczby 94 członków na początku 1975 r. osiągnął on liczbę 181 członków w 1978 roku (stan na 1.X.). W chwili obecnej 114 członków RTN, tj. 63% zajmuje się działalnością naukowo-badawczą i publicystyczną ogłaszając swoje prace drukiem na łamach czasopism i periodyków a także w wydawnictwach zwartych. Z zadowoleniem należy

odnotować fakt zaangażowania się w pracy RTN pracowników naukowo-dydaktycznych Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Radomiu (szczególnie Wydziału Ekonomicznego), Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach jak też pracowników naukowo-badawczych z instytutów, głównie z Warszawy. Spośród 181 członków RTN 55 osób to pracownicy naukowcy i dydaktyczni wyższych uczelni i instytutów naukowo-badawczych. Stanowią oni 30% ogólnej liczby Towarzystwa. Ich udział w pracy RTN jest gwarantem jego wysokiego poziomu oraz lepszych efektów w służbie regionu. Liczną grupę członków RTN stanowią działacze społeczno-polityczni, gospodarcy oraz działacze kultury i oświaty piastujący odpowiedzialne stanowiska w instytucjach wojewódzkich i miejskich. W sumie jest to grupa licząca 48 osób, tj. 26% ogólnej liczby członków. W następnej kolejności liczną grupę tj. 39 członków (21%) stanowią nauczyciele i wychowawcy szkół oraz placówek oświatowych, 10-osobową grupę (5%) tworzą pracownicy zakładów przemysłowych tj. socjologowie i psychologowie oraz ekonomiści. Wśród członków Towarzystwa są też dziennikarze, prawnicy, ekonomiści, lekarze, funkcjonariusze MO oraz przedstawiciele innych zawodów. Ta wielośćrodowiskowość społeczno-zawodowa członków RTN stanowi niewątpliwie korzystny czynnik w podejmowaniu przez Towarzystwo prac na rzecz regionu.

W latach 1977—1978 przyjęto na członków wspierających Towarzystwa 7 radomskich zakładów pracy. Fakt ten wpłynął niewątpliwie na dalsze zacieśnienie się naszej współpracy z przemysłem. Podwojeniu uległa także ilość komisji naukowych. Umocnianie ich pracy stanowi jedno z ważniejszych zadań jakie stoją przed zarządem. Komisje bowiem w planach RTN mają stać się ważnym ośrodkiem działalności członków, którzy podjęli, bądź zamierzają podjąć pracę naukowo-badawczą.

Przejdźmy obecnie do omówienia realizacji ważniejszych zadań i problemów w pracy RTN w latach 1975—1978.

A. Badania nad przeszłością Ziemi Radomskiej

Kontynuując ten cykl tematyczny, RTN skoncentrowało się głównie nad wydarzeniami historycznymi z okresu XIX i XX wieku. Na uwagę zasługuje przygotowywana do druku Monografia historyczna Radomia XIX i XX wieku, zapoczątkowana wcześniej przez zespół autorów pod kierownictwem naukowym prof. St. Herbsta a po jego śmierci pod kierownictwem prof. T. Jędruszczaka. Z cyklu opracowań monograficznych wymienić należy znajdujące się już w opracowaniu redakcyjnym szkice z dziejów Ilży.

Towarzystwo nasze obok Ośrodka Kształcenia Ideologicznego KW PZPR, Wojewódzkiego Archiwum Państwowego, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, Oddziału PTH oraz Muzeum Regionalnego, było jednym z głównych organizatorów sesji naukowych poświęconych tradycjom rewolucyjnym ruchu robotniczego w Radomsku. Uczestniczyliśmy też w przygotowaniu wystawy związanej tematycznie z Rewolucją 1905—1907, oraz w przygotowaniu innych wystaw obrazujących działalność ruchu robotniczego. Braliśmy czynny udział w sesji naukowej obrazującej historię ruchu młodzieżowego na Ziemi Radomskiej, w sesji z okazji wyzwolenia Radomia a także byliśmy jednym z organizatorów sesji popularno-naukowej poświęconej 60-letniej rocznicy Rewolucji Październikowej, oraz jej echem na Ziemi Radomskiej. Wydaliśmy też z tej okazji okolicznościową publikację finansowaną zbiorowo przez kilka instytucji kulturalnych i oświatowych.

W roku obchodów 60-lecia odzyskania niepodległości Polski bierzemy udział, jako jeden z głównych organizatorów, w przygotowaniu dwóch konferencji naukowych i przygotowaliśmy na tę okazję zeszyt „Biuletynu Kwartalnego RTN” w całości temu wydarzeniu poświęconym. Jesteśmy także współorganizatorem

sesji naukowej n.t. ruchu robotniczego w pierwszych latach Polski Ludowej z okazji przypadającej w tym roku 30-letniej rocznicy powstania PZPR. Rozpoczęte zostały też prace nad słownikiem biograficznym zasłużonych dla Ziemi Radomskiej wybitnych postaci.

B. Z badań nad wybranymi problemami gospodarczymi i społecznymi województwa

Nasze zainteresowania nad tą problematyką zapoczątkowały materiały przygotowane na sesję popularno-naukową n.t. wybranych zagadnień polityki społecznej w praktyce radomskich zakładów pracy, która odbyła się w grudniu 1975 r. Przygotowaliśmy ją przy współpracy WRZZ. Materiały z sesji opublikowaliśmy w zeszycie 3 „Biuletynu” z 1976 r. Zainspirowaliśmy wówczas powstanie Klubu Wiedzy o Pracy Ludzkiej przy WRZZ, z którym utrzymujemy systematyczną współpracę. Tematyka społeczno-ekonomiczna występuje też w kilku kolejnych zeszytach „Biuletynu” w latach 1975—1977. Rok bieżący przyniósł w efekcie zeszyt „Biuletynu” poświęcony tematyce żywnościowej w woj. radomskim (z. 4 z 1977 r.) a stanowiący opracowania członków Komisji Nauk Rolniczo-Leśnych. W przygotowaniu znajdują się natomiast materiały na sesję o tematyce intensyfikacji produkcji zwierzęcej w województwie. Na uwagę zasługuje także przygotowywany przez Komisję Nauk Pedagogicznych zeszyt „Biuletynu” poświęcony wdrażaniu reformy szkolnej w województwie.

Z inicjatywy Komisji Nauk Technicznych zorganizowano dyskusję na temat rozwoju komunikacji miejskiej w Radomiu w związku z dynamicznym rozwojem miasta (czerwiec 1978). W dniu 10 maja 1978 r. Komisja ta zorganizowała też sesję naukową tematem, której był postęp techniczno-organizacyjny w spółdzielczości pracy. Materiały z sesji ukazały się wkrótce drukiem.

Na specjalne podkreślenie zasługują zainteresowania RTN problemami ochrony środowiska naturalnego człowieka, zapoczątkowane w 1973 r. Problematyce tej poświęconych zostało kilka sesji naukowych organizowanych przez RTN, bądź przy jego udziale jako jednego z współorganizatorów, jak również wydano dwa zeszyty „Biuletynu”.

Zagadnienia społeczno-gospodarcze województwa są przedmiotem licznych posiedzeń komisji naukowych Towarzystwa.

C. Popularyzacja wiedzy o regionie

Zadania w tej dziedzinie spełniają wydawane przez Towarzystwo foldery, monografie, jak też artykuły w „Biuletynie Kwartalnym”. Popularyzacji wiedzy o regionie służą również sesje popularno-naukowe, odczyty oraz uruchomione w roku kulturalno-oświatowym 1977/1978 Studium Wiedzy o Regionie z cyklem odczytowym o tematyce regionalnej. Będzie ono kontynuowane w następnych latach i obejmie tematykę archeologiczną oraz historię kultury. Do funkcji popularyzatorskiej wiedzy o regionie Towarzystwo nasze przywiązuje dużą wagę.

D. Funkcja integrująca RTN w działalności społeczno-kulturalnej towarzystw regionalnych

Od 1976 r. RTN spełnia ważną społecznie funkcję integrującą działalność kulturalną działających na terenie województwa 14 towarzystw regionalnych. Wspólnie z tymi towarzystwami zorganizowany został I i II Sejmik Kulturalny w latach 1976—1978 oraz odbywają się w każdym roku zebrania konsultacyjne przewodniczących zarządów towarzystw. Materiały z I i II Sejmiku, mające duże znaczenie dla poznania działalności społeczno-kulturalnej w woj. radomskim, będziemy starać się wydać drukiem przy poparciu finansowym Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego. Zamierzamy także wydawać w miarę naszych

możliwości zeszyty „Biuletynu” poświęcone dorobkowi poszczególnych towarzystw regionalnych. Obecnie zaawansowane są już prace nad zeszytem poświęconym Ziemi Solecckiej przygotowywanym do druku przez tamtejsze towarzystwo społeczno-kulturalne. RTN ma także swój udział w zorganizowanej w czerwcu 1978 r. przez WRZZ konferencji na temat „Kultura w środowisku robotniczym”.

E. Działalność informacyjna

Towarzystwo nasze służy pomocą informacyjną zgłaszającym się po porady studentom wyższych uczelni, podejmującym prace dyplomowe i magisterskie na tematy związane z regionem. Służymy im bibliografią wydawnictw o regionie, ułatwiamy kontakt z członkami zajmującymi się daną tematyką a także udostępniamy im własne opracowania. Brak odpowiedniego lokalu na czytelną i bibliotekę naukową uniemożliwia nam rozszerzenie tak ważnej dla studentów działalności.

F. Stwarzanie warunków dla rozwoju naukowego członków RTN

Działalność Towarzystwa uwzględniać musi rzecz jasną ważny problem stwarzania warunków dla rozwoju naukowego swoich członków. Czynimy to włączając ich zgodnie z zainteresowaniami do pracy w komisjach naukowych publikując ich prace na łamach „Biuletynu” lub w innych wydawnictwach a także angażując do udziału w konferencjach i sesjach naukowych. Ciekawą inicjatywę podjęła Komisja Nauk Pedagogicznych organizując na początku 1978 r. seminarium problemowe dla tych członków, którzy noszą się z zamiarem otwarcia przewodu doktorskiego. Na seminarium, które prowadzi prof. dr hab. Józef Kozłowski z Warszawy, członek RTN, uczęszcza 12 nauczycieli i działaczy oświatowych. Współpraca Naukowa z Mazowieckim Ośrodkiem Badań Naukowych Mazowieckiego Towarzystwa Kulturalnego, jaką ostatnio podjęliśmy, stwarza nam dogodne warunki do udzielenia pomocy zainteresowanym członkom w otwarciu przewodu doktorskiego czy habilitacyjnego.

3. Działalność edytorska RTN

Radomskie Towarzystwo Naukowe w ciągu 15-lecia swojego istnienia może poszczycić się już okazałym dorobkiem wydawniczym. Postawiło ono sobie za cel ogłaszanie drukiem takich artykułów i publikacji, których tematyka wiąże się ściśle z regionem oraz wydawanie takich prac, które nie były przedtem publikowane.

Od 1964 r. wydawany jest nieprzerwanie organ wydawniczy pt. „Biuletyn Kwartalny RTN”. Jest to jedyny dotąd periodyk o charakterze naukowym jaki wychodzi na Ziemi Radomskiej. W latach 1964—1977 ukazało się 14 tomów „Biuletynu” z ogólną liczbą 53 zeszyty, w tym 17 zeszytów pojedynczych. Stanowi to w sumie 4651 stron druku oraz 290 arkuszy wydawniczych. Warto przy tej okazji zainteresować się jakim dziedzinom i w jakiej objętości poświęcone zostały artykuły oraz inne materiały publikowane na łamach „Biuletynu”. Najwięcej, bo 2293 stron, oraz 144 arkusze wydawnicze, tj. prawie 50%, stanowią publikacje z dziedziny historycznej: nauki społeczno-ekonomiczne zajmują łącznie 1073 str. druku, tj. 66 arkuszy; nauki przyrodnicze z tematyką z zakresu ochrony środowiska naturalnego wyniosły 639 stron, tj. 40 arkuszy; bibliografia regionalna 317 stron, tj. 20 arkuszy; dział kroniki kulturalnej i naukowej łącznie z komunikatami i sprawozdaniem RTN wyniosły 159 stron, tj. 10 arkuszy; biografie zasłużonych dla Ziemi Radomskiej ludzi wyniosły 131 stron, tj. 8 arkuszy oraz recenzje 39 stron, tj. 2 arkusze.

Kwartalnik nasz zyskał sobie pozytywną opinię w środowiskach naukowych jak też wśród działaczy społeczno-gospodarczych i kulturalnych. Uzyskanie zezwolenia na druk na dużej poligrafii poprawi wydatnie jego szatę zewnętrzną.

Od dwóch lat przeszliśmy na wydawanie zeszytów jednotematycznych, poświęconych problemom jednego działu gospodarki, na przykład Zeszyt nr 4 z 1977 r. poświęcony w całości problematyce żywnościowej i przygotowany przez komisję Nauk Rolniczo-Leśnych.

Przygotowywanie zeszytów jednotematycznych jest niewątpliwie ważnym czynnikiem mobilizującym do pracy członków komisji naukowych. Ukazujący się w nakładzie 630 egzemplarzy „Biuletyn” jest w zasadzie rozdysponowany z chwilą jego ukazania się. Nie możemy w związku z tym zaspokoić zamówień jakie składają nam instytucje oraz pracownicy naukowcy i działacze.

Radomskie Towarzystwo Naukowe wydało też 24 pozycje zwarte o łącznej objętości 2445 stron, tj. prawie 148 arkuszy wydawniczych. Największą pozycję wśród nich zajmują prace o problematyce społeczno-ekonomicznej. Łącznie 1356 stron i 9 pozycji (wliczono w to również monografie poświęcone zakładom pracy oraz monografię powiatu lipskiego). Na uwagę zasługują tu takie prace jak: Przemysł Radomski — red. S. Witkowski, Lublin 1970 r., s. 202; Rocznik Statystyczny miasta i pow. Radom, Radom 1965 r., s. 313; Program rekonstrukcji usług w m. Radomiu w latach 1966—1985, red. S. Witkowski, Radom 1968 r., s. 143.

Na drugiej z kolei pozycji znajdują się prace o tematyce historycznej, łącznie z tematyką dotyczącą ochrony zabytków, zawierają one 627 stron i 6 pozycji. Wśród nich wymienić wypada: Materiały na sesję naukową z okazji 50-lecia Archiwum Państwowego w Radomiu, red. B. Zwolanowska, Radom 1971 r., 202 + IX; Zabytki Ziemi Radomskiej, Gromadzenie i ochrona — red. W. Kalinowski, Radom 1965 r., s. 95 oraz Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomsku, Radom 1977, s. 191, red. J. Naumiuk.

Pokaźną pozycję stanowią prace obejmujące bibliografię regionalną (4 prace pióra St. Zielińskiego plus w jego opracowaniu bibliografia prac członków RTN z okazji 10-lecia jego istnienia, łącznie 309 str. i 5 pozycji). W dorobku wydawniczym RTN znajduje się też praca E. Broża i S. Cieślińskiego pt. Przewodnik przyrodniczy po cokolich Radomia, Radom 1971, s. 92, a także 3 informatory o Radomiu o łącznej objętości 61 stron. Jeszcze w br. ukaże się praca pt. Urbanistyka i architektura miasta Radomia — red. W. Kalinowski, a w opracowaniu redakcyjnym znajduje się Monografia historyczna miasta Radomia XIX i XX wieku pod kierownictwem naukowym prof. T. Jędruszczyka, wspomniane już szkice z dziejów IIży pod red. J. Szymańskiego oraz monografia Radomskiej Spółdzielni Mieszkaniowej pod red. S. Witkowskiego.

Wydane zostaną również w formie broszury materiały z konferencji poświęconej postępowi techniczno-ekonomicznemu w spółdzielczości pracy a także z konferencji na temat: Kierunki rozwoju gospodarki zwierzęcej w woj. radomskim.

4. Zamierzenia na najbliższą przyszłość

Dokonując bilansu dorobku Radomskiego Towarzystwa Naukowego w minionym 15-leciu możemy śmiało stwierdzić, że był to okres wyjątkowej i zaangażowanej pracy w służbie Ziemi Radomskiej. Wymownym tego dowodem są osiągnięcia, o których piszemy w niniejszym artykule. W skromnych warunkach, przy częstym braku środków finansowych oraz braku bazy poligraficznej, Towarzystwo dawało swój wkład w rozwój życia społeczno-naukowego i kulturalnego regionu.

Działalności naszej towarzyszy pełna życzliwość i pomoc ze strony wojewódzkich i miejskich władz politycznych i administracyjnych. Jest to ważny czynnik mobilizujący nas do dalszej, wyężonej pracy, który ma się przyczynić do rozwoju województwa radomskiego.

Nagromadzone w poprzednich latach doświadczenia pozwolą nam na bardziej skuteczną realizację stojących przed Towarzystwem zwiększonych zadań i wiążących się z nimi funkcji społecznych.

Będziemy kontynuować nasze wysiłki nad organizowaniem oraz prowadzeniem badań naukowych mających duże znaczenie dla poznania przeszłości regionu jak również dla jego przyspieszonego rozwoju. W pracach tych będziemy zacieśniać współpracę z placówkami naukowo-badawczymi a głównie z Wyższą Szkołą Inżynierską w Radomiu i Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Kielcach. Kontynuować będziemy współpracę z towarzystwami naukowymi działającymi na naszym terenie oraz instytucjami kulturalnymi.

Wzrastać też będzie rola Towarzystwa w koordynowaniu oraz integrowaniu działalności regionalnych towarzystw i związków twórczych w podnoszeniu kultury społeczeństwa, oraz ich działalności na rzecz dokumentowania zabytków kultury ludowej w regionie.

Towarzystwo nasze będzie dawało swój wkład w tworzenie się w Radomiu środowiska naukowego a następnie w jego integrację poprzez stworzenie członkom możliwości ich rozwoju naukowego, możliwości podejmowania zespołowych badań naukowych, opracowywania wspólnych tematów oraz organizowania konferencji naukowych. Służyć temu będą również organizowane przez Towarzystwo, bądź też i z jego inicjatywy, konkursy na prace naukowo-badawcze o regionie.

Rozwojowi naukowemu członków RTN sprzyjać będzie także prowadzona przez Towarzystwo działalność edytorska, tj. wydawanie prac zwartych jak też redagowanie „Biuletynu Kwartalnego”.

Troską Towarzystwa będą usilne starania zmierzające do utworzenia na bazie posiadanych już zbiorów biblioteki naukowej i czytelnii. Wymagało to będzie otrzymania przez RTN nowego lokalu z odpowiednimi na ten cel pomieszczeniami. Ułatwi to w poważnym stopniu prowadzenie działalności odczytowej.

Są to oczywiście główne (marginesowo nakreślone) kierunki działalności RTN na najbliższe lata, ukazujące ścisły związek zamierzeń Towarzystwa z potrzebami regionu.

HELENA KISIEL
Sekretarz RTN

Biul. Kwart. RTN
T. 15: 1978 z. 2-4

SPRAWOZDANIE Z PRACY RADOMSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO ZA LATA 1974—1978

Sprawozdanie niniejsze obejmuje działalność RTN za okres od 1.I.1974 r. do 31.IX.1978, to jest za ostatnie 5 lat w jego 15-letniej historii.

Poprzedni, 10-letni okres jego pracy, przedstawiony został w artykule zamieszczonym w wydawnictwie jubileuszowym z 1973 r. i z tych względów czujemy się uwolnieni od jego ponownego przedstawienia.

W związku z reformą administracji, jaka miała miejsce na terenie PRL w 1975 r., rozszerzył się zakres oddziaływania Radomskiego Towarzystwa Naukowego do obszaru województwa radomskiego. Fakt ten znalazł odbicie w zmodyfikowanej wersji statutu, zatwierdzonej w 1978 r. Zmieniły się także funkcje społeczne Towarzystwa oraz jego zadania.

CZŁONKOWIE RTN

W ciągu minionego 5-lecia stan liczbowy członków Towarzystwa uległ znacznemu wzrostowi a mianowicie, z liczby 93 osób w 1973 r. osiągnął on obecnie liczbę 181, w tym 35 kobiet (stan na 1.X.78 r.). Szczególny wzrost liczby członków miał miejsce w 1977 r., kiedy to do Towarzystwa przyjętych zostało 66 osób. Ważny do odnotowania jest wzrost liczby członków ze stopniem doktora oraz wzrost liczby samodzielnych pracowników nauki (z liczby 13 doktorów w 1975 r. do 31 w 1978 r., z liczby 4 docentów w 1975 r. do 10 w 1978 r. oraz z liczby 2 profesorów w 1975 r. do 5 w 1978 r.).

Wśród członków RTN znajduje się 9 osób bez wyższego wykształcenia. Są to zasłużeni dla regionu długoletni działacze społeczno-kulturalni o zamiłowaniu w badawczych. W szeregach Towarzystwa znajdują się członkowie zamieszkujący w Warce, Pionkach, Jedlni oraz innych miejscowościach województwa.

W okresie sprawozdawczym, poza zmianami w stanie liczbowym członków, spowodowanym zmianą miejsca zamieszkania, względnie skreśleniem za niedopełnienie obowiązku statutowego płacenia składek (8 osób w 1978 r.), Towarzystwo poniosło poważne straty osobowe spowodowane śmiercią zasłużonych dla regionu działaczy: Józefa Grzeczmarowskiego, dr Stefana Hańskiego, Mariana Łubińskiego, mgr Marii Maj, Henryka Sznurowicza, inż. Teodora Zielińskiego, Tadeusza Żelnio i ostatnio w dniu 15.VII.1978 r. Jana Gauze. Opublikowane na łamach Biuletynu Kwartalnego RTN noty biograficzne, charakteryzujące ich dorobek naukowy przekraczający niejednokrotnie ramy prac regionalnych (np. prace inż. T. Zielińskiego) czy twórczość literacka J. Gauze, względnie wnoszą trwały wkład w kształtowanie polskiego i międzynarodowego ruchu robotniczego (J. Grzeczmarowski).

Z dniem 3.X.1977 r. przyjęto na członków wspierających następujące zakłady pracy:

1. Radomskie Zakłady Przemysłu Skórzanego „Radoskór”,
2. Spółdzielnię Inwalidów „Praca” w Radomiu,
3. Spółdzielnię Pracy Metalowców „Radomet” w Radomiu,
4. Zjednoczenie Wyrobów Odlewniczych w Radomiu,
5. Kombinat Naprawy Maszyn Budowlanych „Zremb” w Warszawie, Zakład Maszyn Budowlanych w Radomiu,
6. Kombinat Budownictwa Miejskiego w Radomiu.

W 1978 r. przyjęto natomiast Spółdzielnię Pracy „Sport”.

W latach 1974—1978 odbyły się dwa Walne Zebrania: 23.IV.74 r. i 25.II.77 r. oraz corocznie miały miejsce zebrania sprawozdawcze.

Funkcję prezesów w omawianym tu czasie pełnili:

od 22.XI.1971—18.X.1975 dr Jan Boniecki, którzy przeszedł do pracy na terenie

Warszawy,

od 18.X.1975—25.II.1977 r. mgr Marian Sołtyk,

od 25.II.1977 r. — dr Stanisław Ośko.

W okresie sprawozdawczym dało się zaobserwować systematyczną pracę Zarządu, co uwidaczniało się w terminowo odbywanych posiedzeniach plenarnych, w odstępach miesięcznych, a w miarę potrzeby i częściej oraz na zebraniach prezydium.

Dla zwiększenia informacji członków o działalności Zarządu, wydano w 1977 r. dla użytku wewnętrznego Towarzystwa dwa Biuletyny Organizacyjne a w 1978 r. 1 Biuletyn.

PRACOWNICY ETATOWI

1. Stanisław Zieliński, kierownik biura od 1.II.1976 r.,
2. Wanda Gomziuk, referent administracyjny, odeszła na emeryturę 24 czerwca 1978 r.,
3. Stanisław Grzesiński, księgowy na 1/2 etatu.

Poza wymienionymi pracownikami, wszyscy członkowie wykonują swoje prace społecznie, a publikujący na łamach „Biuletynu Kwartalnego RTN” pobierają niższe honoraria.

Od początku swojego istnienia Towarzystwo mieści się w gmachu Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Radomiu, mając nieodpłatnie do swojej dyspozycji jedno pomieszczenie. Dotychczasowe warunki lokalowe uniemożliwiają mu rozwinięcie szerszych form działania oraz zorganizowania biblioteki naukowej. Zarząd RTN poczynił starania o powiększenie swojej siedziby i uzyskał od władz politycznych i administracyjnych zapewnienie pomocy w tym zakresie.

Przy omawianiu warunków bytowych Towarzystwa, nie można też pominąć sprawy przejścia na własny rachunek, co nastąpiło w 1977 r. Działalność merytoryczna RTN koncentruje się w ramach 6 Komisji Naukowych to jest: Nauk Historyczno-Filologicznych, Nauk Przyrodniczych, Nauk Rolniczych i Leśnych, Nauk Społeczno-Ekonomicznych, Nauk Technicznych oraz Nauk Pedagogicznych.

Dwie ostatnio wymienione Komisje utworzono w 1977 r., a w trakcie usamodzielniania się znajduje się Komisja Filologiczna.

Omarwiając działalność komisji problemowych należy podkreślić ich systematyczną i efektywną pracę, szczególnie w latach 1977—1978, kiedy to podjęły one próbę skupienia w swoich ramach działalności naukowo-badawczej. W tej chwili jednakże za wcześnie na ocenę ich pracy. Należy podkreślić fakt, że dwie z nich przygotowały na przestrzeni ostatnich dwóch lat swój dorobek do publikacji na łamach „Biuletynu Kwartalnego RTN”. Są to — Komisja Nauk Przyrodniczych oraz Rolniczych i Leśnych. O pracy Komisji świadczy także ilość zebrań odbytych w latach 1977—1978. Ogółem odbyto ich 19. Pracami Komisji

kierują pracownicy naukowo-dydaktyczni Politechniki Świętokrzyskiej, albo członkowie RTN, czynnie uczestniczący w pracach badawczych i pozostający w stałych kontaktach z uczelniami.

Działalnością wydawniczą RTN zajmuje się Kolegium Redakcyjne, na czele którego stali: dr Jan Boniecki (w latach 1971—1975), mgr Marian Sołtyk (w latach 1976—1977) a obecnie doc. dr hab. Stefan Witkowski.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

A. Wydawnictwa periodyczne

Organem periodycznym Towarzystwa jest „Biuletyn Kwartalny RTN”, który ukazywał się początkowo w nakładzie 200 egzemplarzy, a od roku 1973 — 350, a od 1976 r. — 630 egzemplarzy. Dotychczas był on wydawany na małej poligrafii, a w br. tj. 1978 otrzymano zezwolenie na jego druk. W latach 1974—1978 ukazało się cztery tomy kwartalnika, w sumie dziewięć zeszytów plus jeden dodatkowy, w tym pięć podwójnych. W przygotowaniu są dwa następne zeszyty. Poczynając od 1966 r. przeszliśmy na wydawanie pojedynczych numerów.

Należy zaznaczyć, że począwszy od zeszytu 3/4 1975 r. Instytut Bibliograficzny Biblioteki Narodowej w Warszawie zamieszcza informacje bibliograficzne o naszym kwartalniku w „Bibliografii Zawartości Czasopism”.

B. Wydawnictwa zwarte

1. Publikacje wydane

W okresie ostatniego pięciolecia RTN wydało osiem zwartych pozycji wydawniczych. Są to: J. Boniecki — Rewolucja 1905—1907 w Radomiu. Radom 1974 s. 229 (suplement), S. Zieliński — Bibliografia Rozpraw habilitacyjnych i doktorskich w województwie kieleckim za lata 1959—1972. Radom 1975 s. 40, S. Zieliński — Bibliografia Radomia i Ziemi Radomskiej za 1974 r. Radom 1975 s. 35, „Radom” — Praca zbiorowa pod red. J. Bonieckiego, Warszawa 1975 s. 34, nrb. 2, tab. 30, Cz. Zwolski — Spółdzielnia Chemiczno-Wytwórcza „Spoiwo” 1950—1975. Radom 1975 s. 56, S. Zieliński — Bibliografia województwa radomskiego 1976. Radom 1978 s. 40, oraz pod red. J. Naumiuka — Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskiem. Radom 1977 s. 191.

2. Publikacje opracowane do druku

1. Urbanistyka i architektura Radomia. Pod red. W. Kalinowskiego (w kwietniu 1978 r. poprawiono egzemplarz szrotkowy).
2. Monografia m. Starachowic. Pod red. J. Pazdura. Warszawa 1971, przekazano zleceniodawcy.
3. Monografia m. Radomia XIX i XX wieku w ostatecznej redakcji prof. dr T. Jędruszczaka.

3. Publikacje w przygotowaniu

1. Szkice z dziejów Ilży. Pod red. J. Szymańskiego. (W korekcie po uwagach recenzentów).
2. Monografia Spółdzielni Mieszkaniowej w Radomiu. Praca zbiorowa pod red. S. Witkowskiego.
3. Monografia Cementowni „Przyjaźń” w Wierzbicy. Praca zbiorowa pod red. S. Witkowskiego i dr S. Ośko.
4. Monografia województwa radomskiego. Praca zbiorowa pod red. S. Witkowskiego (w zmodyfikowanej wersji opracowania).
5. Encyklopedia Radomia (przyjęto nową wersję opracowania).
6. Bibliografia województwa radomskiego 1977. S. Zieliński.

DZIAŁALNOŚĆ POPULARNO-NAUKOWA

RTN kontynuowało ciekawe formy pracy popularyzatorskiej. W 1974 r. członkowie Towarzystwa brali udział w realizacji programu Studium Wiedzy o regionie, organizowanym przez ówczesne Muzeum Regionalne.

Kolejne poczynania w tym zakresie, to współudział w przygotowaniu, a następnie w pracy Sejmiku Towarzystw Regionalnych województwa radomskiego odbytego w 1976 r. w Radomiu. Uczestnicy Sejmiku prezentowali dorobek dwudziestu Towarzystw Regionalnych oraz wysunęli wniosek o utworzeniu Rady Koordynacyjnej Towarzystw. Po akceptacji propozycji wybrano na jej przewodniczącego, prezesa RTN a także opracowano regulamin działania Rady. Wojewódzka Rada Koordynacyjna Regionalnych Towarzystw Kulturalnych zapoczątkowała już trzeci rok swej działalności.

W październiku 1977 r. wznowiono dla nauczycieli, przewodników PTTK, instruktorów ZHP oraz młodzieży szkół średnich Studium Wiedzy o regionie z cyklem tematycznym: z etnografii. Wykłady odbywały się w lokalu Biura Wystaw Artystycznych „U Esterki”. Studium prowadzone było wspólnie z wydziałem Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego, a kierownikiem naukowym z ramienia RTN był dr S. Rosiński. Wykład inauguracyjny wygłosił prof. dr J. Gajek z Uniwersytetu im. B. Bieruła we Wrocławiu.

Należy także podkreślić, że w wyniku realizacji postulatu zgłoszonego na sympozjum socjologicznym w dniu 15.XII.75 r. powołano wspólnie z WRZZ Klub Wiedzy o Pracy Ludzkiej, a jego pierwszym prezesem został dr S. Ośko. Członkami Klubu są psycholodzy i socjolodzy z radomskich zakładów pracy. Część z nich bierze udział w pracy Komisji Nauk Społecznych RTN. Klub urządza sesje, spotkania dyskusyjne oraz prowadzi badania naukowe.

Towarzystwo współpracuje z innymi towarzystwami naukowymi, instytucjami i szkołami wyższymi za pośrednictwem swoich członków, organizując spotkania dla wymiany doświadczeń. Między innymi dr S. Ośko i mgr Marian Sołtyk odwiedzili 15 maja 1975 r. Towarzystwo Naukowe w Toruniu, kontaktowano się z Mazowieckim Ośrodkiem Badań Naukowych, którego prezes prof. dr R. Kłodziejczyk był w br. gościem mgr E. Jędrzejewskiego — wicewojewody radomskiego i Zarządu RTN.

SESJE NAUKOWE, SYMPOZJA, KONFERENCJE

1974 rok

1. Poświęcona elektroosmotycznemu osuszaniu obiektów zabytkowych na przykładzie ratusza w Radomiu — maj — współudział.
2. Dorobek Radomia w PRL — czerwiec — współudział w organizowaniu sesji.
3. 110 rocznica urodzin Stefana Żeromskiego — październik — współudział.

1975 rok

1. 30-lecie Wyzwolenia Radomia — styczeń — współudział.
2. 70-lecie rewolucji 1905—1907 r. — marzec — współudział.
3. Sympozjum socjologii pracy — grudzień — współudział.

1976 rok

1. Sejmik Towarzystw Kulturalnych województwa radomskiego — kwiecień — współudział.
2. Sesja n.t.: Adaptacja młodych pracowników w zakładzie pracy — listopad — współudział.
3. Sesja n.t.: Rola społeczno-wychowawcza i organizatorska mistrza w przedsiębiorstwie — grudzień — współudział.
4. Ochrona lasów i zadrzewień w województwie radomskim — grudzień — współudział.

1977 rok

1. Tradycje ruchu robotniczego na Ziemi Radomskiej — marzec — współudział.
2. Czystość a zagospodarowanie dróg wodnych na terenie województwa radomskiego — kwiecień — współudział.
3. Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomiu — współudział.

1978 rok

1. Postępowe tradycje ruchu młodzieżowego na Ziemi Radomskiej — maj — współudział.
2. 60-lecie odzyskania niepodległości Polski — listopad — w przygotowaniu).
3. 30-lecie zjednoczenia polskiego ruchu robotniczego — grudzień (w przygotowaniu).
4. 15-lecie działalności RTN (w przygotowaniu).

INNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

1. Radomskie Towarzystwo Naukowe wznowiło na wniosek doc. dr O. Rodziewiczza starania o utworzenie w Radomiu Muzeum Przemysłu Skórzanego. Z ramienia Zarządu zajmuje się tym problemem od br. W. Hański.
2. RTN wykonało dokumentację zabytkowych nagrobków na cmentarzach oraz zabytkowych parków w Radomiu i na terenie województwa radomskiego.
3. Zorganizowanie w roku 1977/78 seminarium n.t. Funkcjonowania systemu oświatowego w woj. radomskim i prowadzonego przez prof. dr hab. J. Kozłowskiego z Instytutu Kształcenia Nauczycieli z Warszawy. W seminarium uczestniczy 12 pedagogów i działaczy oświatowych, członków RTN.
4. RTN uczestniczy także w pracach obchodu Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu J. Kochanowskiego z Czarnolasu.

BIBLIOGRAFIA PRAC DRUKOWANYCH CZŁONKÓW RADOMSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

Bibliografia obejmuje dorobek wydawniczy członków Radomskiego Towarzystwa Naukowego za lata 1973—1978, którzy nadesłali wykazy swoich prac.

Układ bibliograficzny jest alfabetyczny według nazwisk autorów, zaś przy każdym z nich materiał ułożono chronologicznie.

Bibliografia zawiera druki zwarte i artykuły czasopiśmiennicze, a zapis obejmuje: tytuł pracy, miejsce i rok wydania, ilość stron, instytucję sprawczą, nazwę czasopisma, jego numer i stronicę.

Przy osobach, których bibliografia jest kontynuacją z wydawnictwa „Radomskie Towarzystwo Naukowe 1963—1973” (Radom 1973) podano przy nazwisku słowo „kont” — kontynuacja.

KRZYSZTOF ANTOSIK

1. Problem sojuszników klasy robotniczej w pracach Oskara Lange. „Biul. Stronn. Demokr.” 1971 nr 7/8 s. 37—41.
2. Usługi a proces gospodarowania. „Biul. Stronn. Demokr.” 1973 nr 1 s. 22—24.
3. Myśl ekonomiczna Klubów Demokratycznych i Stronnictwa Demokratycznego w latach 1937—1939. „Zesz. Hist.-Polit. SD” 1973 nr 7 s. 58—83.
4. Specjalne ułatwienia trasacyjne (SDR). „Zesz. Nauk. Politechn. Świętokrz.” Nauki Społ.-Ekon. 1974 nr 3 s. 141—149.
5. Tendencje rozwoju sfery usług w Polsce na tle innych państw. „Zesz. Nauk. Politechn. Świętokrz.” Probl. Ekon. i Org. 1977 nr 2 s. 97—112.

ANNA APANOWICZ (kont)

1. Bolesław Zwoliński — rzeźbiarz radomski. Radom 1974, s. 20, Muzeum Regionalne w Radomiu.
2. Jacek Malczewski. W: Państwowe Ognisko Plastyczne im. Jacka Malczewskiego w Radomiu. Radom 1975, s. 5—8.

ELŻBIETA BAJEK (kont)

1. Na drodze do kapitalizmu i w powstaniach narodowych. W: Zwoleń. Dzieje miasta i ziemi. Lublin 1976, s. 111—129.

JULIAN BARTOSIK

1. Zagadnienie niwelacji. „Biul. Nauk.-Dydakt. WSP w Łodzi”, 1955, nr 1, s. 12.
2. Mapa Geomorfologiczna ark. Zwoleń, część SW w skali 1 : 25000. Kraków 1956. Inst. Geogr. PAN.
3. Współaut.: Mapa Geomorfologiczna ark. Solec, część NW w skali 1 : 25000. Kraków 1956. Inst. Geogr. PAN.

4. Drobne formy dolinne w okolicy Iłży. „Dokum. geogr.” 1958, z. 6, s. 59—70.
5. Współaut.: Mapa Geomorfologiczna ark. Solec, część SW w skali 1:25000. Kraków 1958. Inst. Geogr. PAN.
6. Współaut.: Zdjęcia geomorfologiczne ark. Solec (część NW i SW) w skali 1:50000. Kraków 1959. Inst. Geogr. PAN.
7. Mapa Geomorfologiczna ark. Iłża M-34-31-A w skali 1:25000. Kraków 1960. Inst. Geogr. PAN.
8. Rec.: Starkel Leszek: Charakterystyka morfologiczna Regionu Podtatrzańskie-go. W: Polska Bibliografia Analityczna R 1960, z. 1, s. 1.
9. Problematyka morfologiczna na arkuszu Iłża. Kraków 1960. Inst. Geogr. PAN.
10. Zmiany w strukturze agrarnej Ziemi Zachodnich. „Prz. Zach.” 1961, nr 1, s. 37—56.
11. Współaut.: Wzorcowa mapa glebowa ark. Grabów w skali 1:25000. Puławy 1961. Centr. Zakł. Kartogr. Gleb.
12. Współaut.: Wzorcowa mapa bonitacyjna ark. Grabów w skali 1:25000. Puławy 1961. Centr. Zakł. Kartogr. Gleb.
13. Współaut.: Mapa glebowa ark. Witonia w skali 1:25000. Puławy 1962. Centr. Zakł. Kartogr. Gleb.
14. Współaut.: Mapa bonitacyjna gleb. ark. Witonia w skali 1:25000. Puławy 1962. Centr. Zakł. Kartogr. Gleb.
15. Współaut.: Mapa glebowa ark. Łęczycza w skali 1:25000. Puławy 1962. Centr. Zakł. Kartogr. Gleb.
16. Współaut.: Mapa bonitacyjna gleb ark. Łęczycza w skali 1:25000. Puławy 1962. Centr. Zakł. Kartogr. Gleb.
17. Mapa geomorfologiczna ark. Iłża M-34-31-C w skali 1:25000. Kraków 1962. Inst. Geogr. PAN.
18. Mapa geomorfologiczna ark. Iłża M-34-31-B w skali 1:25000. Kraków 1964. Inst. Geogr. PAN.
19. Środowisko geograficzne. W: Powiat lipski. Łódź 1972, s. 25—55.
20. Mapa geomorfologiczna ark. Iłża M-34-31-D w skali 1:25000. Kraków 1967. Inst. Geogr. PAN.
21. Mapa środowiska geograficznego ark. Piotrków (cz. NE) w skali 1:50000. Łódź 1967. Inst. Geogr. UŁ.
22. Mapa środowiska geograficznego ark. Piotrków (cz. NW) w skali 1:50000. Łódź 1967. Inst. Geogr. UŁ.
23. Mapa środowiska geograficznego ark. Piotrków (cz. SE) w skali 1:50000. Łódź 1968. Inst. Geogr. UŁ.
24. Sprawozdanie z badań terenowych prowadzonych nad kartowaniem mapy geomorfologicznej w okolicach Skarżyska Kam. w 1967 r. Kraków 1968. Inst. Geogr. PAN.
25. Zasięg zlodowacenia środkowo-polskiego na północno-wschodnim obrzeżeniu Gór Świętokrzyskich. „Acta Geogr. Univ. Łódz.” 1969.
26. Geomorfologia obrzeżenia Gór Świętokrzyskich w okolicach Iłży. „Acta Geogr. Univ. Łódz.” nr 29: 1972, s. 90.
27. Zagadnienia nauk przyrodniczych na II Kongresie Nauki Polskiej. Referat wygłoszony w dniu 14.XI.1973. Kielce s. 11. PWRN w Kielcach.
28. Współaut.: Afganistan — przewodnik po wystawie fotograficznej. Kielce 1974, s. 43. WSP w Kielcach.
29. Udział Zakładu Geografii WSP w Kielcach w pracach nad ochroną i zagospodarowaniem naturalnego środowiska człowieka. „Biul. Kwart. RTN”, t. 11: 1974, z. 3—4, s. 145—150.
30. Instrukcja do zdjęcia geomorfologicznego. Kielce 1975, s. 40. WSP w Kielcach

31. Prof. Sylwester Kowalczewski (nekrolog). „Głos Naucz.” R 58: 1975, nr 26, s. 7.
32. Przyrząd do pomiaru głazów rozmieszczonych w odkrywkach geologicznych. „Biul. Urzędu Patent.” 1975, nr 7, s. 111.
33. Przyrząd optyczny do rysowania odkrywek geologicznych. „Biul. Urzędu Patent.” 1976, nr 25.
34. Poglądy ekonomiczne i społeczne St. Staszica. „Studia Kiel.” Kielce 1976, nr 1, s. 73—79.
35. Przyrząd do pobierania próbek wody na różnych głębokościach. „Biul. Urzędu Patent.” 1977, nr 13.
36. Pomoc naukowa do nauczania geografii. „Biul. Urzędu Patent.” 1977, nr 18, s. 106.
37. Sposób badania ruchu mas i erozji gleb na stoku. „Biul. Urzędu Patent.” 1977, nr 28, s. 54.
38. Przyrząd do wychwytywania części skalnych i organicznych podczas denudacji gleb. „Biul. Urzędu Patent.” 1977, nr 21, s. 98.

MAREK BIELSKI

1. Wystawa medalierstwa w Orońsku. „Śl. Ludu” 1972, nr 159, s. 3.
2. Rewers i awers (Wystawa numizmatyczna w Radomiu). „Mag. Śl. Ludu” 1972, nr 676, s. 6.
3. Współaut.: Medale opus 1971. Radom 1972, s. nlb. 6.
4. Współaut.: Pół wieku Kraju Rad. Order, medal, moneta, banknot. Radom 1972, s. nlb. 6.
5. Numizmatyka przypomina i uczy. „Śl. Ludu” 1973, nr 319, s. 4.
6. Nie karcieć lecz pomagać. „Życie Lit.” 1974, nr 302, s. 6.
7. Numizmatyka radomska. Radom 1974, s. 36, nlb. 10.
8. Sesja popularno-naukowa w Radomiu (poświęcona twórczości St. Żeromskiego). „Polonist.” 1975, nr 2, s. 62—63.
9. By gramatyka nie straszyla. „Przemiany” 1975, nr 11, s. 14.
10. O Reymoncie inaczej. „Przemiany” 1976, nr 2, s. 13—14.
11. Nowa twarz Pruszyńskiego. „Przemiany” 1976, nr 4, s. 13—14.
12. O Żeromskim. „Przemiany” 1976, nr 12, s. 27.
13. Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego w Radomiu w latach 1969—1975. W: Materiały do dziejów nauczycielskiego ruchu związkowego w Radomiu. Radom 1976, s. 149—181.
14. Filmowe przeboje czyli „Konfrontacje”. „Życie Radomskie” 1976, nr 121, s. 8.
15. Przegląd filmów świata... „Życie Radom.” 1977, nr 7, s. 8.
16. Rec.: Rocznik naukowo-dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Prace Historyczno-Literackie VI pod red. J. Białka i A. Jopka; „Ruch lit.” 1977, nr 3, s. 249—251.

JAN BONIECKI (kont)

1. Radomskie Organizacje Turystyczno-Krajoznawcze 1908—1973. W: Turystycznym szlakiem. Radom 1974, s. 3—31.
2. Rewolucja 1905—1907 w Radomiu. Radom 1974, s. 289. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11, z. dod.
3. Radom w Polsce Ludowej. W: Radom. Warszawa 1975, s. 24—28.
4. Rewolucja 1905—1907 w dawnej Guberni Radomskiej. Radom 1975, s. 6.
5. Zarządy żandarmerii w Guberni Radomskiej i ich zawartość aktowa (1867—1907). „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1974, z. 1/2, s. 93—110.

6. Materiały źródłowe dotyczące województwa radomskiego w Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 4, s. 125—141.
7. Józef Grzeczmarowski (1884—1976). „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 4, s. 152—157.
8. Z dziejów powiatu radomskiego do roku 1918. W: Powiat Radomski, Radom 1976, s. 67—88. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13, z. 1/2.
9. Powiat radomski w okresie II Rzeczypospolitej (1918—1939). W: Powiat radomski. Radom 1976, s. 89—110. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13, z. 1/2.
10. Problemy społeczno-polityczne powiatu radomskiego w okresie powstania i utrwalania władzy ludowej. W: Powiat radomski. Radom 1976, s. 135—151. Biul. Kwart. RTN”. T. 13, z. 1/2.
11. Ruch robotniczy w Radomskim w latach 1893—1938. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 11—28.

STEFAN BORKIEWICZ

1. Rezultat społecznego wysiłku. „Gaz. Sąd. i Peniten.” 1971, nr 4.
2. Kontrola sądu nad stosowaniem aresztu tymczasowego w postępowaniu przygotowawczym. W: „Materiały Ministerstwa Sprawiedliwości”. Warszawa 1972.
3. Wiedzieliśmy, że taka jest prawda. „Si. Ludu” 1973, nr 82, s. 4.
4. Z historii walki i pracy ZMW. „Życie Radom.” 1978, nr 66, s. 8.

MARIA BRIX

1. Zbiór zadań z rachunkowości przedsiębiorstw. Kielce 1978. Politechn. Świętokrz. s. 76.

RYSZARD BRYKOWSKI (kont.)

1. Współaut.: Drewniana cerkiew polemkowska w Stawiszy. „Ochr. Zabyt.” R. 20: 1967, nr 3, s. 59—66.
2. Współaut.: Nieznana gotycka rzeźba w Turzy pod Gorlicami. „Biul. Hist. Szt.” R. 30: 1968, nr 2, s. 217—222.
3. Współaut.: Drewniana cerkiew paraf. gr.-kat. p.w. ONMP w Hyrowej pow. krośnieński woj. rzeszowskie. Skrócone opracowanie historyczno-konserwatorskie. „Mat. Muz. Bud. Lud. w Sanoku”, nr 15: 1972.
4. Sprawozdanie z posiedzenia Rady Ochrony Dóbr Kultury pow. ustrzyckiego. „Ochr. Zabyt.” R. 23: 1970, nr 2, s. 133—135.
5. Katalog zabytków drewnianej architektury sakralnej. „Si. Powsz.” 1972, nr 186, s. 1—2.
6. Zabytki architektury i budownictwa w Polsce. Z. 13: woj. rzeszowskie. Warszawa 1973.
7. Niektóre problemy konserwacji kościoła w Haczowie. „Ochr. Zabyt.” R. 26: 1973, nr 3, s. 190—200.
8. Współaut.: Aigner Chrystian, Amiens, Angeliko Fra. W: Encyklopedia Katolicka, T. 1. Lublin 1973, s. 202, 455, 547.
9. Współaut.: Z zagadnień konserwacji obiektów drewnianej architektury i budownictwa „in situ” na przykładzie kościoła w Haczowie. „Biul. Inf. PKZ” 1974, nr 26, s. 40—56.
10. Spalona cerkiew w Hulczu i grupa cerkwi tomaszowsko-hrubieszowskich. „Ochr. Zabyt.” R. 27: 1974, nr 1, s. 38—44.
11. Sukienka wotum metalowe ze wsi Ulanś. „Pol. Szt. Lud.” 1974, nr 4, s. 245—248.
12. List w sprawie dworu drewnianego w Mirogonowicach. „Mat. Konserw. PKZ” 1974, s. 69—71.

13. Współaut.: Katalog zabytków sztuki w Polsce. T. 13: województwo rzeszowskie. z. 2: pow. brzozowski. Warszawa 1974.
14. Współaut.: Katalog zabytków sztuki w Polsce. T. 6: woj. katowickie, z. 3: m. Cieszyn, powiat cieszyński, Warszawa 1974.
15. Współaut.: Katalog zabytków sztuki w Polsce. T. 11: woj. bydgoskie, z. 7: pow. grudziądzki. Warszawa 1974.
16. Współaut.: Narada przedstawicieli muzeów skansenowskich. „Ochr. Zabyt.” T. 28: 1975, nr 1, s. 68—70.
17. Drewniana cerkiew w Kulasnem. „Ochr. Zabyt.” 1975, nr 2, s. 132—136.
18. Dwór w Niemcach przestał istnieć. „Ochr. Zabyt.” T. 28: 1975, nr 2, s. 133—141.
19. Stan zachowania zabytków powiatu lubartowskiego. „Ochr. Zabyt.” T. 28: 1975, nr 3/4, s. 228—247.
20. Remanent zabytków na przykładzie jednego powiatu. „Literatura” 1975, nr 5, s. 9.
21. Ranga i autorytet (z problematyki ochrony zabytków). „Literatura” 1975, nr 20, s. 14.
22. Kutno — skansen nieznan. „Kierunki” 1975, nr 32, s. 8.
23. Zabytkowe cmentarze i elementy zabytkowe na cmentarzach niezabytkowych. „Ochr. Zabyt.” R. 29: 1976, nr 2, s. 113—116.
24. Drewniany dwór w Rogoźnie przestał istnieć. „Ochr. Zabyt.” R. 29: 1976, nr 3, s. 229—232.
25. Problem ochrony przeciwpożarowej drewnianych zabytków sakralnych. „Ochr. Zabyt.” R. 29: 1976, nr 4, s. 316—325.
26. Niektóre problemy i postulaty w zakresie ochrony drewnianej architektury i budownictwa w Polsce. W: Dzieło Sztuki i Zabytek. Materiały 25 Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki. Warszawa 1976, s. 165—180.
27. Drewniana architektura kościelna diecezji przemyskiej. „Nasza Przeszl.” T. 46: 1976, s. 57—100.
28. Odblask Wielkiej Legendy. „Mówią wieki”. 1976, nr 5, s. 34—35.
29. Kalendarz ścienny na rok 1977. Architektura i budownictwo drewniane (tekst i wybór ilustracji). Warszawa 1977.
30. Muzea pod otwartym niebem. „Polska” 1977, nr 4, s. 56—57.
31. Niektóre problemy ochrony i konserwacji zabytków drewnianej architektury sakralnej w latach 1945—1975. „Zesz. Nauk. Stow. PAX” 1977, nr 1, s. 96—106.
32. Z kart historii muzealnictwa skansenowego. W: Spotkania z zabytkami. Warszawa 1977, s. 22—27.
33. Polskie zabytki na świecie: Dzwony w Rumunii. W: Spotkania z zabytkami. Warszawa 1977, s. 22—27.
34. Z dziejów ochrony drewnianej architektury kościelnej w Polsce. Karty z działalności TOnZP w latach 1907—1914. „Ochr. Zabyt.” R. 30: 1977, nr 3/4, s. 116—128.

STANISŁAW CIEŚLIŃSKI (kont.)

1. Teoria i praktyka. „Motywy”. R. 23: 1973, nr 778.
2. Porosty Gór Świętokrzyskich. „Zesz. Przyn. Muz. Świętokrz.” z. 1: 1973, s. 1—30.
3. Stan oraz zakres badań nad stopniem zagrożenia oraz ochroną środowiska człowieka Radomia i okolic. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 3/4, s. 75—86.
4. Flora epifityczna miasta Radomia. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 3/4, s. 169—189.
5. Podobieństwa i różnice w zachwaszczaniu pól woj. lubelskiego i radomskiego. W: Rejonizacja chwastów segetalnych dla potrzeb rolnictwa. Materiały z sym-

- pożym zorganizowanego w ramach problemu 104. Puławy 1974, s. 125—132.
6. Problemy szkolnego ruchu olimpijskiego. W: Osiągnięcia młodzieży szkół średnich woj. kieleckiego w olimpiadach przedmiotowych w okresie XXX-lecia PRL. Kielce 1974 s. 118—123.
 7. Wykaz stanowisk porostów epifitycznych miasta Radomia. „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1975, z. 1/2, s. 177—186.
 8. Stan oraz wyniki badań nad florą porostów Gór Świętokrzyskich. „Chrońmy Przyr. Ojcz.” R. 31: 1975, z. 4.
 9. Współaut.: Rzadsze rośliny synantropijne Kielecczyny jako wskaźniki siedliskowe. „Stud. Kiel.” 1975, nr 4, s. 5—20.
 10. Współaut.: Paprocie (Filicales) Świętokrzyskiego Parku Narodowego. „Stud. Kiel.” 1975, nr 4, s. 21—33.
 11. Współaut.: Gatunki rodzaju Bryopogon Link. emend. Bystr. na obszarze Gór Świętokrzyskich i ich pobrzeży. Frag. Flor. et Geobot.” Ann 22: 1976, p. 4.
 12. Współaut.: Rezerwat modrzewia polskiego Ciechostowice w Górach Świętokrzyskich. „Och. Przyr.” R. 41: 1976, s. 155—178.
 13. Stan flory porostów rezerwatu Zagożdżon w Puszczy Kozienickiej. „Biul. Kwart. RTN”. T. 14: 1977, z. 3, s. 85—89.

ZOFIA CZEMPIŃSKA (kont.)

1. Próba oceny wód powierzchniowych w dorzeczu rzeki Radomki. „Biul. Kwart. RTN”. T. 10: 1973, z. 3/4.
2. Potrzeby wodne m. Radomia. „Gaz, Wcda i Techn. Stanit.” T. 47: 1973, nr 12, s. 409—410.
3. Woda jako element środowiska naturalnego człowieka oraz zasady oceny potrzeb i zasobów wodnych regionu na przykładzie Równiny Radomskiej. W: Materiały na sesję naukowo-popularną na temat: Czystość i zagospodarowanie wód na terenie woj. radomskiego. Radom 1977.
4. Informacja o sesjach popularno-naukowych o ochronie przyrody w woj. radomskim. „Biul. Kwart. RTN”. T. 14: 1977, z. 3, s. 107—118.
5. Hydrogeologia oraz warunki spływu i infiltracji wód na obszarze Równiny Radomskiej. „Biul. Kwart. RTN”. T. 14: 1977, z. 3, s. 37—54.

WITOLD DĄBKOWSKI (kont.)

1. Powstanie styczniowe w Puszczy Kozienickiej. Warszawa 1974.
2. Młodzież radomska w okresie manifestacji i powstania styczniowego. „Biul. Kwart. RTN”. T. 10: 1973, z. 3/4, s. 5—26.
3. Współaut.: Przewodnik po Radomiu. Warszawa 1974.
4. Kowala i Wir. Kampania Eminowicza i Ćwieka w Radomskim. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1975, z. 4, s. 29—68.
5. Współaut.: Radom. Warszawa 1975.
6. Jak zdradzono Traugutta. „Kultura” 1976, nr 7.
7. Kościuszko jako wódz. „Kultura” 1976, nr 23.
8. Matwiej Bezkiszkin i ostatnia faza powstania styczniowego w Opoczyńskim. „Prz. Hist.” T. 68: 1977, z. 3.
9. Fikcje, domniemania i historyczna prawda. „Tyg. Powsz.” 1977, nr 24.
10. Pierwszy prezydent wojewódzkiego miasta Radomia (1814—1816). „Mag. Śl. Ludu” 1976, nr 862.

CZESŁAW ERBER

1. Bibliografia nowoczesnego malarstwa francuskiego (1874—1960). „Kom. Nauk. Tow. Mick. Oddział w Częstochowie”. R. 1: 1963, nr 5, s. 25—28.

2. Współred.: Komunikaty naukowe. Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza, Oddział Częstochowski. Częstochowa 1963—1968.
3. O punkt muzealny w Kłobucku — „Nad Wartą”. R. 7: 1964, nr 4, s. 1, 3.
4. Zabytkowa księga uratowana. (Komunikat o odnalezionej księdze kłobuckiego cechu rzeźnickiego, z przełomu XVIII i XIX w.) „Nad Wartą”. R. 7: 1964, nr 4, s. 4.
5. Rec.: Katalog sztuki w Polsce. T. 6: Województwo Katowickie. Z: Powiat kłobucki. Warszawa 1963, „Nad Wartą”. R. 7: 1964, nr 1, s. 4.
6. Kronika Ziemi Pruskiej — staroście krzepickiemu. (Dedykacja Aleksandra Gwagnina dla Mikołaja Wolskiego, wielkiego marszałka koronnego i starosty krzepickiego). „Nad Wartą”. R. 8: 1965, nr 4, s. 6.
7. Bibliografia historii sztuki woj. kieleckiego od połowy XIX stulecia do roku 1965. Kielce 1969. Muzeum Świętokrzyskie 8° k. 75.
8. Krzepickie inkunbuły. (Kodeksy Franciszka z Krzepic w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu). „Nad Wartą”. R. 8: 1965, nr 11, s. 4.
9. Nazwy miejscowe ziemi kłobuckiej. „Nad Wartą”. R. 8: 1965, nr 6, s. 4—5, nr 8, s. 4—5.
10. Zarys bibliografii regionalnej ziemi kłobuckiej. „Kom. nauk. Tow. Mick. Oddz. Częst.” R. 3: 1965, nr 4, s. 29—41.
11. Rec.: Trepka Walerian Nekanda: „Liber generationis plebanorum” („Liber chamorum”) Wrocław 1965; Ziemia kłobucka w „Liber Chamorum”, „Nad Wartą”. R. 8: 1965, nr 1, s. 8.
12. Dzieje herbu miasta Kłobucka. „Nad Wartą”. R. 9: 1966, nr 7, s. 4.
13. Współaut.: Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego w Kielcach. „Kom. Nauk. Mick. Oddz. Częst.” R. 4: 1966, nr 2, s. 5—7.
14. Piotr Gościurad, lutnista kłobucki. „Nad Wartą”. R. 9: 1966, nr 4, s. 4.
15. Starosta krzepicki Mikołaj Wolski w świetle dedykacji i ikonografii. „Kom. Nauk. Tow. Mick. Oddz. Częst.” R. 4: 1966, nr 5, s. 1—11 i nadd.
16. 750-lecie Dankowa (1217—1967). „Nad Wartą”. R. 10: 1967, nr 2, s. 7.
17. W obronie Rzeczypospolitej. (Mowa sejmowa z 1630 r. Mikołaja Wolskiego, wielkiego marszałka koronnego). „Nad Wartą”. R. 10: 1967, nr 6, s. 6.
18. Współred.: Studia nad młodocianym widzem muzealnym, Odbitka z komunikatów naukowych pod redakcją A. Baranowskiego, Z. J. Mikołajtisa i Cz. Erbera. Częstochowa 1968, s. 93, nrb. 1, tabl. 1 — Tow. Literackie im. A. Mickiewicza Oddz. Częstochowski.
19. Janusz Kropacz z Kłobucka. „Kom. Nauk. Tow. Mick. Oddz. Częst.” R. 6: 1968 nr 1, s. 1—12 i nadd. bibliofiliska.
20. Dzieje książki w Radomiu (1811—1865). „Przemiany”. R. 2: 1971, nr 11, s. 9.
21. W obronie Kopernika. „Przemiany”. R. 2: 1971, nr 10, s. 23—24.
22. Dzieje i produkcja drukarstwa kieleckiego w latach 1818—1855. „Rocz. Muz. Świętokrz.” T. VIII: 1971, s. 65—150.
23. Współaut.: Exlibrisy kobiet, exlibrisy dla kobiet, kobieta w exlibrisie. Z kolekcji Barbary i Czesława Erberów. Kielce 1972 Klub Międzynarodowej Prasy i Książki „Ruch”, Zarząd Wojewódzki Ligi Kobiet, s. nrb. 6—2 exlibrisy.
24. Red.: Erber Barbara: Józef Piłat 1900—1971. Katalog wystawy. Kielce 1972, Muzeum Świętokrzyskie, s. 68, nrb. 2.
25. Red.: Dobrowolska Aleksandra, Erber Barbara: Kultura Ludowa Kielecczyny. Kielce 1972.
26. Jan Brożek z Kurzelowa. Przewodnik po wystawie. 1972, s. 21. Włoszczowskie Towarzystwo Kulturalne.
27. Kieleckie tradycje kopernikowskie. Kielce 1973, s. 107, nrb. 2, Wydział Kultury PMRN i Oddział Kielecki Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

28. Red.: Głowacki Kazimierz, Modrzejewska Barbara, Ozdoba-Kosierkiewicz Wiesława: Kolekcja Ludwika Wiktora Kielbassa w Muzeum Świętokrzyskim. Kielce 1973, Muzeum Świętokrzyskie, s. 166, nlb. 2.
29. Współaut.: Kształtowanie się władzy ludowej w Kielecczyźnie. Informator bibliograficzny. Wybór. Kielce 1974, s. 69, nlb. 1. WSP Kielce. Biblioteka Główna.
30. Wystawa exlibrisu z kolekcji Barbary i Czesława Erberów. Katalog opracował i wstępem poprzedził Czesław Erber. Przedmowa Klementyna Helis. Kielce 1974, s. 15. Biblioteka Główna WSP w Kielcach. Oddział Kielecki Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.
31. Jan Brożek z Kurzelowa — pierwszy polski biograf Mikołaja Kopernika. „Rocz. Muz. Świętokrz.” T. IX: 1975, s. 247—274.
32. Uwagi wstępne na marginesie nieznanego inwentarza bibliotecznego. (Biblioteki Szkoły Wojewódzkiej Kieleckiej Wyższej Szkoły Realnej i Gimnazjum w Kielcach). „Stud. Kiel.” 1975, nr 2, s. 65—75.
33. W obronie polskości Mikołaja Kopernika. Z tradycji kopernikowskich Kielecczyzny I połowy XIX-stulecia. „Rocz. Muz. Świętokrz.” T. IX: 1975, s. 213—245.
34. „Słownik pracowników książki polskiej” o Kielecczyźnie. „Stud. Kiel.” 1977, nr 3, s. 91—103.

ALEKSANDER FIUTOWSKI (kont.)

1. Miejsce i znaczenie dokumentacji geodezyjnej w studium ochrony atmosfery. „Przeg. Geod.” 1976, nr 1.
2. Z zagadnienia ochrony atmosfery m. Radomia. „Biul. Kwart. RTN”. T. XIII: 1976, z. 4, s. 71—86.
3. Zakres i metoda geodezyjnej obsługi montażu hali typu „Mostostal-Unipro”. „Przeg. Geod.” 1976, nr 6.
4. Zagadnienia ochrony powietrza atmosferycznego jako element ochrony środowiska na terenie Radomia. „Biul. Kwart. RTN”. T. XII: 1975, z. 1/2, s. 171—175.

JAN FRANECKI (kont.)

1. Wyzwolenie Radomia w 1945 r. „Biul. Kwart. RTN”. T. XII: 1975, z. 1/2, s. 43—57.
2. Współaut.: Radom. Warszawa 1975.
3. Powiat radomski w latach wojny i okupacji. W: Powiat radomski. Radom 1976, s. 111—132. „Biul. Kwart. RTN”. T. XIII, z. 1/2.
4. Współaut.: Lata wojny i okupacji. W: Zwoleń. Dzieje miasta i ziemi. Lublin 1976, s. 255—282.
5. Rec.: Stefan Skwarek: Ziemia niepokonana. Warszawa 1974. „Biul. Kwart. RTN”. T. XIII: 1976, z. 4, s. 171—180.
6. Działalność partyzancka ludzi radzieckich w regionie kielecko-radomskim. Materiały na sesję popularno-naukową OKBZH w Kielcach. Kielce 1977, s. 30.

MAREK GAWLIK (kont.)

1. Rec.: Turman I.: Garbarstwo na ziemiach polskich w XVI—XVIII w. Warszawa 1976: „Kwart. Hist. Kult. Mater.” 1977, nr 3.
2. Współaut.: Radom. Warszawa 1975.

ZDZISŁAW GAWROŃSKI

1. Wydawnictwo o ruchu olimpijskim. „Ruch olimp.” 1974.
2. Informacje dyrektora szkoły VI Liceum o formach i metodach pracy z uczniem. Kielce 1976. Inst. Kształc. Naucz. i Badań Ośw.

WITOLD HAŃSKI (kont.)

1. Współaut.: Über den diagnostischen Wert der Histopathologischen Untersuchung bei verschiedenen Systemmykosen. W: Pam. III. Sympozjum Mikologicznego Pol. Tow. Dermat. Szczecin, 22—23.IX.1972. Warszawa 1974, s. 235—241.
2. Rec.: Held E., Engeler V., Enegele M.L., Schorne O.: Carcinoma corporis uteri. „Nowotwory” 1974, nr 2, s. 24, 137.
3. Współaut.: O adenomatoid tumor w kobiecym narządzie rodnym. „Pat. Pol.” 1975, nr 2, s. 26, 197—210.
4. Współaut.: „Adenomitoid tumor of female genital tract”. „Polish Med. Scien. and Hist. Bull.” Vol. 15: 1976, no 1, s. 99—108.
5. Współaut.: Owsica narządu rodnego i otrzewnej u kobiet. „Pat. Pol.” 1976, nr 1, s. 27, 55—64.
6. Współaut.: Gutartiges poliposes Rhdomyom der Scheide. „Zbl. Gynak.” 1976, nr 14, s. 98, 873—878.
7. Współaut.: Histological and ultrastructural studies of case of rhabdomyoma polyposum vaginae. „Annals Med. Sect. Pol. Acad. Scien.” Vol. 21: 1976, no 1/2, s. 47—48.
8. Współaut.: Rhabdomyomastosis pulmonum. „Annals Med. Sect. Pol. Acad. Scien.” Vol. 21: 1976, no 1/2, s. 27—28.
9. Współaut.: Histopathological changes in the rabbit experimental Salmonellosis evoked by salmonella agona. W: Anthroozoonoses-Congressus cum participatione internationali, Kosice 23—25.VI.1976. Abstracta s. 3.
10. Współaut.: Zmiany wątrobowe w doświadczalnej salmonelozie królików o etiologii Salmonella agona. W: Materiały VII Zjazdu Pol. Tow. Patologów, Gdańsk 16—17.IX.1976. Gdańsk 1976, s. 152—155.
11. Współaut.: Drożdżycza północno-amerykańska i możliwości jej wystąpienia w Polsce. „Przeg. Dermat.” 1976, nr 5, s. 63, 641—647.
12. Współaut.: Trudności diagnostyczne w zespole Budd-Chiari na podstawie dwóch obserwowanych przypadków. „Pol. Tyg. Lek.” 1976, nr 39, s. 31, 1691—92.
13. Współaut.: Xanthomatosis plana — mało znany rewelator siatkówki plazmocytozowego i innych schorzeń układowych. „Przeg. Dermat.” 1976, nr 6, s. 63, 841—849.
14. Współaut.: Zakażenia pałeczkami Yersinia enterocolitica w rodzinie. „Przeg. Epidem.” 1977, nr 2, s. 31, 237—239.
15. Współaut.: Rhabdomyoma i rhabdomyomastosis. Nowotworowe i nienowotworowe rozrosty komórek mięśniowych prążkowanych. „Patol. Pol.” 1977, nr 3, s. 28, 271—290.
16. Współaut.: Zatory naczyń rdzenia kręgowego tkanką jądra miążdżystego. „Neuropat. Pol.” 1977, nr 4, s. 479—490.

LUDOMIŁA HOLTZER (kont.)

1. Calendarium Radomiense (1155—1970). Radom 1977, s. 39, nlb. 1.

STANISŁAW JANIEC

1. Problemy wychowania środowiskowego w pracach magisterskich. „Biul. TWP”. 1973, nr 3, s. 111—120.
2. Współaut.: Zawód pedagoga. Relacja z badań. „Rocz. Ped.” T. I: 1974, s. 167—176.
3. Współaut.: Zatrudnienie absolwentów studiów pedagogicznych. W: Pedagogika i potrzeby społeczne. Warszawa 1974, s. 33—41.
4. Rec.: Turystycznym szlakiem. Radom 1974; „Biul. Kwart. RTN” 1974, z. 3/4, s. 263—267.

5. Doświadczenia i główne tendencje w rozwijaniu wychowania pozaszkolnego w wybranych krajach. W: Wychowanie w miejscu zamieszkania. Warszawa 1974, s. 36—47.
6. Metody i formy skutecznej pracy organizacyjnej z młodzieżą wiejską. W: Metodyka społecznego działania. Cz. 1. Warszawa 1974, s. 108—120.
7. Sytuacja społeczna, właściwości psychiczne i problemy młodzieży wiejskiej. W: Metodyka społecznego działania. Cz. 1. Warszawa 1974, s. 263—267.
8. Młodzież wiejska na UW — motywy podejmowania studiów i adaptacja. „Z badań nad młodzieżą wiej.” z. 11: 1975, s. 50—73.
9. Młodzież chłopska a studia uniwersyteckie — dostęp, trudności adaptacyjne i ich przezwyciężenie. „Kwart. Ped.” 1975, nr 3, s. 159—167.
10. Współred.: „Z badań nad młodzieżą wiejską”. z. 11: 1974 — z. 19: 1978.

STANISŁAW JANKOWSKI

1. Nazwy żon, córek i synów w gwarach powiatu radomskiego. „Spraw. z Czyn. i Posiedz. Nauk. ŁTN”. R. 29: 1975, z. 1, s. 1—7.

ANTONI JAROSZ

1. Przyczynek do analizy związku niektórych czynników z rentownością chowu owiec w wielkotowarowych gospodarstwach owczarskich w południowo-wschodniej Polsce. „Mat. Muz. Bud. Lud. w Sanoku”. T. XIX: 1974, s. 91—102.
2. Problemy organizacji i ekonomiki chowu owiec w uspołecznionych przedsiębiorstwach rolnych woj. rzeszowskiego. „Rocz. Woj. Rzesz.” 1975, nr 8, s. 291—329.
3. Chów owiec a organizacja i ekonomika wielkotowarowych gospodarstw owczarskich w woj. rzeszowskim. „Rocz. Przemyski”. T. XV/XVI: 1975, s. 473—496.
4. Ekonomiczna efektywność esportu produktów runa leśnego. „Sylwan” 1975, nr 12, s. 13—24.
5. Poziom i struktura nakładów a wyniki chowu owiec w wielkostadnych gospodarstwach owczarskich w woj. rzeszowskim. „Rocz. Nauk Roln.” T. 180: 1975, Ser. G, s. 83—111.
6. Żywnienie a wyniki chowu owiec w wielkostadnych gospodarstwach owczarskich w woj. rzeszowskim. „Rocz. Przemyski” 1975, s. 455—472.
7. Przyczynek do poznania ekonomiki o organizacji wypasów stad owczych w południowo-wschodniej Polsce. „Mat. Muz. Bud. Lud. w Sanoku” T. XXI: 1976, s. 77—83.
8. Baza turystyczna a ruch turystyczny. „Prace human.” R. 10: Ser. 1, 1977, nr 10, s. 139—150.
9. Ekonomiczne i organizacyjne aspekty skupu mleka w woj. rzeszowskim w latach 1965—1974. Problemy ekonomiki i organizacji. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” 1977, nr 3, s. 35—65.
10. Współaut.: Niektóre wyniki ekonomiczne działalności Łańcuckich Zakładów Przemysłu Spirytusowego w latach 1966—1972. „Rocz. Przemyski”. T. XVII/XVIII: 1977, s. 339—363.
11. Niektóre wyniki skupu mleka w woj. rzeszowskim w latach 1968—1972. „Rocz. Przemyski”. T. XVII/XVIII: 1977, s. 429—449.
12. Skup żywca oraz wyniki produkcyjne Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Przemysłu Mięsnego w Rzeszowie w latach 1968—1972. „Prace human.” R. 10: 1977, Ser. 1, nr 10, s. 490—529.
13. Zaopatrzenie surowcowe Rzeszowskich Zakładów Przemysłu Owocowo-Warzywnego w latach 1965—1975. „Prace human.” R. 10: 1977, Ser. 1, nr 10 s. 213—240.

14. Ocena wspólnot łąkowo-pastwiskowych w woj. rzeszowskim. „Nowe Rol.” 1969, nr 8, s. 8—9.
15. Skup i przetwórstwo mleka w woj. rzeszowskim w latach 1968—1972. „Nowe Rol.” 1974, nr 11, s. 15—17.
16. Sezonowość skupu mleka w woj. rzeszowskim w latach 1969—1973. „Prz. Hod.” 1974, nr 23, s. 13—14.
17. Niektóre zagadnienia bazy surowcowej i wyników produkcyjnych w Rzeszowskich Zakładach Przemysłu Owocowo-Warzywnego. „Nowe Rol.” 1974, nr 24, s. 16—18.
18. Niektóre zagadnienia skupu zbóż w woj. rzeszowskim w latach 1965—1973. „Nowe Rol.” 1975, nr 1 s. 22—23.
19. Organizacja skupu i transportu mleka w pow. Stalowa Wola w latach 1968—1973. „Nowe Rol.” 1975, nr 4, s. 24—26.
20. Kontraktacja i skup produkcji zwierzęcej w woj. rzeszowskim w latach 1965—1973. „Wiś Współcz.” 1975, nr 5, s. 121—127.
21. Skup i kontraktacja produktów rolnych w Gminnych Spółdzielniach „Samopomoc Chłopska” w Rzeszowie w latach 1966—1973. „Nowe Rol.” 1975, nr 5, s. 23—25.
22. Parę uwag o ekonomice i organizacji wypasu pogłównia owiec w rejonie Bieszczad i Beskidu Niskiego. „Nowe Rol.” 1976, nr 8, s. 28—29.
23. Koszty skupu i transportu mleka na Rzeszowszczyźnie. „Nowe Rol.” 1977, nr 23.
24. Susz w żywieniu zwierząt. „Plon” 1969, nr 7, s. 15.
25. Podkiełkowywanie ziemniaków. „Plon” 1969, nr 9 s. 10—11.
26. Dwukierunkowa specjalizacja. „Plon” 1969, nr 10, s. 15.
27. Owca na lekkich glebach. „Plon” 1969, nr 20, s. 11.
28. Pomoc dla hodowców owiec. „Plon” 1969, nr 21, s. 15.
29. Do ilu kilogramów tuczyć. „Plon” 1969, nr 22, s. 15.
30. Pastwiskowy wypas owiec. „Plon” 1969, nr 24 s. 7.

HENRYK KALINOWSKI

1. Kryteria kontroli stosowane przez rewizję central handlowych. „Kontr. Państ.” 1976, nr 7.
2. Kontrola jako element zarządzania w handlu wewnętrznym. „Probl. Org.” 1977, nr 3.

HELENA KISIEL (kont.)

1. Współaut.: Lata wojny i okupacji. W: Zwolen. Dzieje miasta i ziemi. Lublin 1976, s. 255—282.
2. Rewolucja Październikowa w dokumencie archiwalnym. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomsku. Radom 1977, s. 100—108.
3. Tradycje obchodów 1-Majowych na Ziemi Radomskiej. „Życie Radom.” 1977, nr 101, s. 8.
4. Współaut.: Plakat okupacyjny Ziemi Radomskiej. Kielce 1978, s. 29. OKBZH.
5. Współaut.: Raporty i meldunki niemieckiej policji o Powstaniu Warszawskim 1944 roku. „Teki Archiwalne”. T. XVII: 1978, s. 75—104.

MIECZYŚLAW KORCZYŃSKI (kont.)

1. Wczoraj i dziś Radomskiej Wytwórni Telefonów. „Biur. Inf. Teleelektr.” 1974, nr 2 s. 3—6.
2. Nowoczesność i jakość podstawą konkurencyjności wyrobów w Radomskiej Wytwórni Telefonów. „Biur. Inf. Teleelektr.” 1974, nr 2, s. 24—26.

MIECZYŚLAW KOSIEC

1. Nasi najlepsi. (Wyróżnieni rolnicy). „Ziel. Szt.” 1975, nr 74, s. 9.
2. W trosce o opiekę zdrowotną wsi. „Ziel. Szt.” 1975, nr 77, s. 9; nr 78, s. 9.
3. Chociaż start był trudny. „Ziel. Szt.” 1975, nr 85, s. 9; nr 86, s. 9.
4. Witaminy na codzień. „Ziel. Szt.” 1975, nr 92, s. 9.
5. Radomskie spółdzielnie zwiększają zadania. „Ziel. Szt.” 1975, nr 100, s. 13.
6. Melioracja to wzrost plonów. „Ziel. Szt.” 1975, nr 104, s. 9.
7. Z myślą o 10-latce. Nasi działacze. „Ziel. Szt.” 1976, nr 42, s. 9.
8. Zamiaty SKR w Jasieńcu. „Ziel. Szt.” 1976, nr 44, s. 9.
9. Rzemiosło na usługach rolnictwa. „Ziel. Szt.” 1976, nr 58, s. 9.
10. Wolanów — mistrzem gospodarności. „Ziel. Szt.” 1976, nr 64, s. 9.
11. Budownictwo wiejskie w Radomskim. „Ziel. Szt.” 1976, nr 68, s. 9.
12. Więcej lekarzy dla radomskich wsi. „Ziel. Szt.” 1976, nr 72, s. 9.
13. Mistrzowie produkcji zwierzęcej w Radomskim. „Ziel. Szt.” 1976, nr 76, s. 9.
14. Na półmetku rolniczej jesieni. „Ziel. Szt.” 1976, nr 82, s. 9.
15. Mój program hodowlany, Z myślą o następcy. „Ziel. Szt.” 1976, nr 88/89, s. 9.
16. Kłuszenie pasz stało się zwyczajem. „Ziel. Szt.” 1976, nr 94, s. 9.
17. Złota Wiecha dla najlepszego budynku inwentarskiego. „Ziel. Szt.” 1976, nr 98, s. 9.
18. O lepszą gospodarkę owocami i warzywami. „Ziel. Szt.” 1976 nr 98, s. 9.
19. Szkolenie rolnicze w Radomskim. „Ziel. Szt.” 1977, nr 1, s. 9.
20. Realizacja problemu żywnościowego sprawą najważniejszą. „Ziel. Szt.” 1977, nr 9, s. 9.
21. Wojewódzka Olimpiada Wiedzy Rolniczej w Radomskim. „Ziel. Szt.” 1977, nr 13, s. 9.
22. Zjazdy Gminne ZSL w Radomskim. „Ziel. Szt.” 1977, nr 15, s. 9.
23. Zielone złoto — bogactwem rolnika. „Ziel. Szt.” 1977, nr 17, s. 9.
24. Kobiety w Radomskim. „Ziel. Szt.” 1977, nr 19, s. 9.
25. Młodzież aktywizuje wieś. „Ziel. Szt.” 1977, nr 35, s. 9.
26. Plenarne obrady WK ZSL w Radomiu. „Ziel. Szt.” 1977, nr 35, s. 9.
27. Wojewódzka Olimpiada o Gospodarce żywnościowej. „Ziel. Szt.” 1977, nr 44, s. 9.
28. Uroczyste obchody Święta Ludowego w Radomskim. „Ziel. Szt.” 1977, nr 45, s. 9.
29. Zakłady pracy będą naprawiać sprzęt zniwony. „Ziel. Szt.” 1977, nr 51, s. 9.
30. Radomscy mistrzowie produkcji zwierzęcej. „Ziel. Szt.” 1977, nr 57, s. 9.
31. Prezes NK ZSL — Stanisław Gućwa na Ziemi Radomskiej. Akcja zniwna w Radomskim. „Ziel. Szt.” 1977, nr 58/58, s. 11.
32. Środki produkcji — warunkiem specjalizacji. „Ziel. Szt.” 1977, nr 103/104, s. 11.

STANISŁAW KOWALCZYK

1. Uwagi metodyczne dla niektórych form upowszechniania wiedzy rolniczej. „Nowe rol.” 1970, nr 18.
2. Materiały do szkolenia jesienno-zimowego rolników w woj. warszawskim. Warszawa 1970, 1971, 1972.
3. Badania nad wskaźnikowymi dla potasu częściami roślin u ziemniaków i żyta. „Rocz. Nauk. Rol.” Ser. A. T. 96: 1971, z. 3.
4. Badania nad wskaźnikami roślinnymi i glebowymi odżywiania ziemniaków i żyta potasem. „Rocz. Nauk. Rol.” T. 97: 1971, Ser. A, z. 3.

5. Problemy związane z wapnowaniem i magnezowaniem gleb. woj. radomskiego Radom 1977. Stow. Inż. Tech. Rol.
6. Szkolnictwo rolnicze w woj. radomskim 1977/1978. „Biul. Kwart. RTN”. T. 14: 1977 z. 4, s. 108—117.

JÓZEF KOZŁOWSKI (wybór)

1. Volksrepublik Polen: Der Einfluss der Lehrers auf die intellektuelle Entwicklung des Schülers. W: Erziehung sozialistischer Persönlichkeiten. Erfahrungen und Erkenntnisse der II Konferenz der Pädagogen sozialistischer Länder. Berlin 1976.
2. Analiza struktury pracy nauczyciela. „Stud. Pedag.” T. 39: 1976.
3. Oblicze moralne współczesnego nauczyciela. „Dyd. Szk. Wyż.” 1977, nr 1.
4. O badaniach nad zawodem nauczyciela. (Kilka uwag natury metodologicznej). „Bad. Ośw.” 1977, nr 2.
5. Przebieg obrad Sekcji III Konferencji Pedagogów Krajów Socjalistycznych. „Bad. Ośw.” 1977, nr spec.

EUGENIUSZ KRAWCZYK

1. Materiały poglądowe do przedmiotu „Ekonomia polityczna”. Radom 1968, s. 64. Politech. Świętokrz.
2. Planowanie wewnątrz-zakładowe. „Życie Gosp.” 1969, nr 2, s. 20.
3. Ekonomia produkcji i zarządzania. Zeszyty dla członków Rad Robotniczych. Skarżysko Kam. 1969, z. 1/4. Pol. Tow. Ekon.
4. Ekonomia i organizacja produkcji. Kielce 1972, s. 280. Politech. Świętokrz.
5. Nauka o pracy. Radom 1972, s. 64. Politech. Świętokrz.
6. Metody prognozowania zapotrzebowania na wyroby odlewnicze. Kierunki rozwoju odlewnictwa w Polsce do 1985 r. Radom 1974, s. 254.
7. Współaut.: Kształtowanie materialnych i społecznych warunków pracy w przemyśle odlewniczym. Radom 1976, s. 240.
8. Współaut.: Ekonometryczne metody badania wzrostu wydajności pracy. Radom 1976.
9. Ekonomiczne metody prognozowania rozwoju gałęzi przemysłu. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” Probl. Ekon. i Org. 1977, nr 3.
10. Metody prognozowania rozwoju gałęzi przemysłu na przykładzie odlewnictwa w Polsce. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” Probl. Ekon. i Org. 1977, nr 2.
11. Współaut.: Czynniki motywacyjne wzrostu efektywności pracy. Zadania kierownictwa przedsiębiorstwa w zakresie zwiększania motywacji pracowników. Materiały z Konferencji Naukowej PTE O/Radom. Radom 1977, s. 24.
12. Kształcenie ekonomistów-organizatorów w Instytucie Ekonomiki i Organizacji Politechniki Świętokrzyskiej. „Ekon. i Org. Pracy”. 1977, z. 4.

ANTONI KROCZEWSKI

1. Współred.: Rocznik statystyczny m. Starachowic 1971. Starachowice 1971.
2. Współred.: Rocznik statystyczny pow. Hża 1971. Starachowice 1971.
3. Współred.: Rocznik statystyczny woj. radomskiego 1977. Radom 1977.

MARIAN KRZESIŃSKI

1. O jakości wyrobu w przemyśle szkła gospodarczego i opakowaniowego. „Rynki Zagran.” (Wiad. Marketin.) R. 18: 1974, nr 45/46, s. 4—5.
2. Prognoza podaży cementu na rynku światowym w latach 1976—1978. „Biul. Ekon. CEI Minex”, 1976, nr 1.
3. Podaż cementu na rynkach światowych. Sytuacja aktualna. „Biul. Ekon. CEI Minex”, 1977, nr 3.

WŁADYSŁAW KUBIK

1. Rola szkół średnich w 30-leciu PRL w aktywizacji społeczno-gospodarczej i kulturalnej wsi i małych osad w powiecie lipskim. W: Oświata Kielecczyzny w XXX-leciu PRL. Kielce 1976, s. 146—153.
2. Z działalności Komitetu Dzielnicowego KPP Lipsko. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 139—145.

JERZY KUPIDURSKI

1. Rozwój zespołów rolników oraz gospodarstw specjalistycznych w woj. radomskim. „Nowe Rol.” 1977, nr 16, s. 9.
2. W sprawie zarządzania mechanizacją na szczeblu gminy. „Mech. Rol.” 1977, nr 22.

TADEUSZ KWIATKOWSKI

1. Obrót towarowy. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 1/2, s. 83—90.

JAN LIPKOWSKI

1. Współaut.: Środowisko geograficzne województwa radomskiego. W: Materiały na sesję naukowo-popularną na temat: Stan i ochrona lasów i zadrzewień województwa radomskiego. Radom 1976.

JAN LORENC

1. Cykl lekcji o literaturze. „Polonistyka” 1973, nr 3, s. 43.
2. Przyczynek do źródeł Sienkiewiczowskiej Trylogii. „Stud. Kiel.” 1975, nr 2.
3. Patriotyczne wiersze Wespazjana Kochowskiego. „Stud. Kiel.” 1977, nr 3.

GRAŻYNA ŁUSZKIEWICZ

1. Przemysł i klasa robotnicza guberni radomskiej przed I wojną światową. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 88—100.

JADWIGA MARLEWSKA (kont.)

1. Współaut.: Zabytkowy budynek kantoru Zakładów Drukarsko-Litograficznych „Jan Kanty Trzebiński” w Radomiu. Radom 1974.
2. Współaut.: Radom, Przewodnik. Warszawa 1974.
3. Inspiracja religijna w polskiej sztuce ludowej. „Życie i Myśl” 1977, nr 3, s. 90—98.
4. Inorum i ludowość. „Życie i myśl” 1977, nr 4, s. 119—124.
5. Słuchając muzyki ludowej. „WIK” 1977, nr 17.
6. Świątkowa Madonna. „WIK” 1977 nr 21.
7. Pejzaże tradycji. „WIK” 1977 nr 29.
8. Skaryszew i jego problemy konserwatorskie. „Zesz. Nauk. Stow. PAX” 1977, nr 1, s. 22—30.

JERZY MARLEWSKI

1. Red. i współaut.: Radom. Przewodnik. Warszawa 1974.

ADAM MASSALSKI

1. Uniwersytet Jagielloński wobec ustawy o szkołach akademickich z roku 1933. „Stud. Hist.” R. 11: 1968z z. 1, s. 33—70.
2. Rola regionu kieleckiego w wychowaniu patriotycznym. W: Materiały pomocnicze dla nauczycieli wychowania obywatelskiego. Kielce 1969, s. 80—89.

3. Harcerski system wychowawczy i możliwości wykorzystania go w planie szkoły. W: Wychowanie socjalistyczne. Materiały pomocnicze dla nauczycieli. Kielce 1969, s. 67—80.
4. Bohater Chorągwi Kieleckiej (Stefan Żeromski). „Harcerstwo”. R. 13: 1971, s. 5—10.
5. Źródła z dziejów strajku szkolnego 1905—1906 na terenie guberni kieleckiej przechowywane w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach. „Archeion”. T. 56: 1972, s. 178—190.
6. Szkolnictwo i stan oświaty w latach 1918—1939. W: Oświata w Polsce”. Radom 1973, s. 22—30.
7. Szkolnictwo parafialne w czasach KEN na Kielecczyźnie. „Przemiany” 1973, nr 10, s. 18—19.
8. Źródła z dziejów oświaty przechowywane w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach. „Prz. Hist. Ośw.” R. 16: 1973, z. 3, s. 389—406.
9. Czerwone Harcerstwo w Radomiu 1926—1939. „Biul. Kwart. RTN”. T. 10: 1973, z. 2, s. 27—36.
10. Wkład Archiwum Państwowego w Kielcach w badaniach nad historią regionu kieleckiego. Kielce 1973, s. 1—42.
11. Szkolnictwo na Kielecczyźnie w okresie okupacji 1939—1945. Kraków 1975, s. 187.
12. Szkolnictwo na Kielecczyźnie w dobie Komisji Edukacji Narodowej. W: Komisja Edukacji Narodowej. Kielce 1975, s. 50—71.
13. Współaut.: Oświatowe władze administracyjne i podziały administracyjne woj. kieleckiego 1815—1975. „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1975, z. 3/4, s. 1—21.
14. Prima inter pares (Maria Opielińska). „Przemiany” 1975, nr 5, s. 13—14.
15. Kieleckie lata szkolne Piotra Ściegiennego. „Przemiany” 1975, nr 9, s. 12—14.
16. Kielecczyzna w czasach Stefana Żeromskiego. Warszawa 1975, s. 21. Zarz. Woj. Tow. Wiedzy Powsz. w Kielcach.
17. Kielce w czasach Żeromskiego. W: O Stefanie Żeromskim. Kraków 1976, s. 81—89.
18. Kielecczyzna w czasach działalności politycznej Staszica 1809—1826. „Inf. Tow. Przyj. Gór. Hutn. i Przem. Staropol.” 1976, s. 5—18.
19. Szkoła wojewódzka (departamentowa) w Kielcach 1816—1831. „Stud. Kiel.” 1977, z. 2, s. 5—18.
20. Dzieje nauki, oświaty i kultury na Kielecczyźnie w latach 1773—1973 w historiografii PRL. W: Dzieje Kielecczyzny w historiografii Polski Ludowej. Kielce 1977, s. 124—138.
21. Krzyżanowska Maria 1865—1923. „Pol. Śl. Biograf.” T. 15, s. 386.
22. Massalski Władysław 1859—1932. „Pol. Śl. Biograf.” T. 19 s. 146—147.
23. Rodowód historyczny generała Rozłuckiego. „Przemiany” 1978, nr 2, s. 24.

JAN NAUMIUK

1. Z dziejów Rewolucji 1905—1907 w rejonie Skarżyska. Kielce 1962, s. 120.
2. Kalendarz Polskiej Partii Robotniczej, Gwardii i Armii Ludowej na Kielecczyźnie 1942—1945. Kielce 1962, s. 77.
3. Współaut.: Z działalności PPR, GL, AL na Kielecczyźnie. Kielce 1962, s. 5—32.
4. Niektóre problemy działalności związków zawodowych na Kielecczyźnie w latach 1944—1948. „Biul. Biura Hist. CRZZ” 1963, nr 1/2, s. 53—80.
5. Kształtowanie się władzy ludowej na Kielecczyźnie. „Z Pola Walki” 1964, nr 1, s. 47—74.
6. Z problemów powstania władzy ludowej na Kielecczyźnie. „Roczn. Muz. Świętokrz.” T. 2: 1964, s. 9—29.

7. Ruch oporu i powstanie władzy ludowej na Kielecczyźnie. W: Ziemia Kielecka. Kraków 1964, s. 12—17.
8. Wstęp. W: Władysław Rogala: Ich walka. Warszawa 1965, s. 9—34.
9. Ruch strajkowy metalowców w Zagłębiu Staropolskim w latach 1920—1928. Biul. Biura Hist. CRZZ" 1965, nr 1, s. 40—61.
10. Z walk strajkowych metalowców w Zagłębiu Staropolskim (1929—1939). „Małopol. Stud. Hist.” 1966, nr 3, s. 79—98.
11. Niektóre problemy Radomia na tle Kielecczyzny w latach 1918—1919. „Biul. Kwart. RTN”. T. 5: 1968, z. 1, s. 39—54.
12. Ze studiów nad koniunkturą przemysłu metalowego i położeniem metalowców w Zagłębiu Staropolskim (1918—1928). „Biul. Kwart. RTN”. T. 6: 1969, z. 1, s. 17—33.
13. Z dziejów związków zawodowych na Kielecczyźnie 1944—1949. Warszawa 1969, s. 168.
14. Początki władzy ludowej na Kielecczyźnie 1944—1947. Lublin 1969, s. 308.
15. Pierwsze lata władzy ludowej na Kielecczyźnie. W: Materiały pomocnicze dla nauczycieli wychowania obywatelskiego. Kielce 1969, s. 10—35.
16. Krasiński Ludwik. W: „Pol. Sł. Biograf.” T. 15: 1970, s. 67—68.
17. Z walki załogi „Ludwikowa”. W: Kieleckie Zakłady Wyrobów Metalowych. Kielce 1970, s. 39—76.
18. Wyzwolenie Kielecczyzny. W: Miasto na szlaku wolności. Kielce 1970, s. 9—20.
19. Sesja poświęcona dziejom ruchu ludowego w Kielcach w dniach 21—22.I.1967. W: Z dziejów ruchu ludowego na Kielecczyźnie. Warszawa 1970, s. 310—314.
20. Leninowska Centralna Sesja Naukowa PAN w Warszawie w dn. 14—15.IV. 1970. W: W kręgu inspiracji leninowskich. Wrocław 1971, s. 120—130.
21. Ziemia jędrzejowska w latach 1918—1968. W: Ziemia Jędrzejowska. Kraków 1971, s. 30.
22. Proletariackie tradycje Kielc. „Zesz. Kiel.” 1971 s. 13—30.
23. Robotnicze Kielce. Łódź 1972, s. 230.
24. Początki rewolucyjnego nurtu ruchu oporu na Kielecczyźnie (1939—1942). „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1972, z. 1, s. 1—31.
25. Loeffler Franciszek. „Pol. Sł. Biograf.” T. 16: 1973, t. XVI.
26. Niektóre problemy klasy robotniczej w woj. kieleckim w latach 1945—1946. W: Polska Klasa Robotnicza. Warszawa 1973. T. 4: s. 383—419.
27. Niektóre problemy rozwoju klasy robotniczej i Komunistycznej Partii Polski w Kieleckim w latach 1918—1939. Ostrowiec 1973.
28. Historyczne znaczenie ZSRR w świecie. W: Osiągnięcia wybranych dziedzin nauki radzieckiej. Kielce 1973, s. 3—12.
29. Kielecki Wrzesień 1939. „Zesz. Kiel.” 1973, s. 17—30.
30. Małecki Józef. „Pol. Sł. Biograf.” T. 17: 1974, s. 436—437.
31. Ze studiów nad strukturą społeczno-zawodową ludności woj. kieleckiego (1945—1948). „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” Nauk. Społ. Ekon. 1974, z. 2, s. 5—36.
32. Przemiany struktury społecznej i zawodowej mieszkańców Kielecczyzny (1931—1971). „Stud. Kiel.” 1974, nr 1, s. 27—42.
33. Polska Partia Robotnicza w środowisku robotniczym w woj. kieleckim w latach 1945—1948. W: Polska Klasa Robotnicza. Warszawa 1974. T. 7: s. 394—430.
34. Rec.: Józef Pietrzyk: Działalność kulturalna związków zawodowych w Wielkopolsce (1945—1970). Warszawa 1974. „Kwart. Hist. Ruchu Zaw.” 1975, nr 4, s. 87—88.
35. Rec.: Bronisław Syzdek: Polska Partia Socjalistyczna w latach 1944—1948. Warszawa 1974. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” Nauki Społ. Ekon. 1975, z. 4.
36. Rec.: Stefan Iwaniak: Reforma rolna w woj. kieleckim w latach 1944—1945. Warszawa 1975; „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” Nauk. Społ. Ekon. 1975 z. 4.
37. Klasowy ruch zawodowy metalowców w Zagłębiu Staropolskim w latach 1918—1939. Łódź 1975, s. 171.
38. Niektóre aspekty sytuacji społeczno-gospodarczej na Kielecczyźnie w latach 1918—1939. „Rocz. Świętokrz.” T. 4: 1975, s. 7—28.
39. Z działalności Komunistycznej Partii Polski w Radomiu. „Rocz. Świętokrz.” T. 4: 1975, s. 62—87.
40. Proces tworzenia się rad narodowych na Kielecczyźnie 1944—1945. W: Przyczółek Sandomierski. Kielce 1975, s. 66—91.
41. Powstanie odrodzonego ruchu zawodowego w Polsce i węzłowe problemy jego rozwoju w latach 1944—1949. „Kw. Hist. Ruchu Zaw.” 1975, nr 2, s. 9—29.
42. Rec.: Alina Słomkowska: Trasa PPR, GL-AI i KRN na Kielecczyźnie 1942—1945. Warszawa 1976; „Z Pola Walki” 1977, nr 2, s. 289—292.
43. Główne ugrupowania polityczne antysanacyjnej opozycji w woj. kieleckim w latach 1936—1939. „Stud. Hist.” 1976, nr 1, s. 59—80.
44. Rewolucyjno-demokratyczne partie polityczne i powstanie władzy ludowej na Przyczółku Sandomierskim. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” Nauki Społ. Ekon. 1976, z. 4, s. 5—24.
45. Polska Partia Robotnicza na Kielecczyźnie. Warszawa 1976. s. 568.
46. Ruch zawodowy w Polsce w latach okupacji hitlerowskiej. „Kwart. Hist. Ruchu Zaw.” 1976, nr 3, s. 21—49.
47. Z dziejów ruchu robotniczego w Radomiu w okresie międzywojennym. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 60—87.
48. Echa Rewolucji Październikowej na Ziemi Kieleckiej i Radomskiej. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 29—47.
49. Rec.: Henryk Rechowicz: Bolesław Bierut 1892—1956. Wyd. 2. Warszawa 1977; „Zaranie Śl.” 1977.
50. Rec.: Tadeusz Sierocki: Warszawska organizacja PPS 1944—1948; „Kwart. Hist. Ruchu Zaw.” 1977, nr 4, s. 72—74.
51. Rec.: Zenobiusz Kozik: Partie i stronnictwa polityczne w Krakowskim. Kraków 1975; „Kwart. Hist. Ruchu Zaw.” 1977, s. 65—66.

LEON NAWROCKI

1. Szkolnictwo i oświata w powiecie grójeckim w latach okupacji 1939—1945. W: Z lat okupacji i wojny 1939—1945. Warszawa 1970, s. 183—200.
2. Polityka okupanta w powiecie grójeckim w latach 1939—1945. W: Warszawa Lewa Podmiejska 1942—1945. Warszawa 1971, s. 229—243.
3. Ruch oporu w powiecie grójeckim w latach okupacji hitlerowskiej ze szczególnym uwzględnieniem Warki. W: Dzieje Warki 1321—1971. Warszawa 1975, s. 90—129.
4. Rec.: Massalski Adam: Szkolnictwo na Kielecczyźnie w latach 1939—1945; „Prz. Hist. Ośw.” 1977, nr 2, s. 230—232.
5. Z historii ruchu lewicowego w Grójeckim w latach 1918—1939. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 146—158.

BARBARA NIEDOŚPIAŁ

1. Rec.: Molin E.K.: Psychologiczne osnowy mrostviennoego vospitanija učaschtsja. Mińsk 1968; „Życie Szk.” 1970, nr 2, s. 60—62.

2. Organizacja czasu wolnego mieszkańców internatu. „Probl. Opiek. Wych.” 1971, nr 4, s. 39—40.
3. Rec.: Bolechowska Maria: Znajomość i stosowanie metod nauczania. Katowice 1970; „Ruch Pedag.” 1971, nr 2, s. 222—225.
4. Rozumienie tekstów. „Nowa Szk.” 1971, nr 9, s. 43—44.
5. Sposób czytania a wyniki pracy z podręcznikiem. „Prz. Pedag.” 1974, nr 3, s. 82—87.
6. Wpływ sposobu czytania na opanowanie wiedzy. „Prz. Pedag.” 1974, nr 4, s. 118—123.
7. Aktywizacja ucznia w pracy nad tekstem podręcznika. „Ruch Pedag.” 1976, nr 6, s. 759—763.
8. Rec.: Polakowski Kazimierz: Psychologiczne determinanty powodzenia w studiach nauczycielskich. Warszawa 1976; „Bad. Ośw.” 1978, nr 1, s. 123—125.
9. Pedagogiczne uwarunkowanie skuteczności nauczania w świetle opinii kadry kierowniczej. „Stud. Kiel.” 1977, nr 4, s. 25—35.

KAZIMIERZ ORTYŃSKI (kont.)

1. Rec.: Czuba Z., Ordyłowski J., Puchalski A.: Ubezpieczenia majątkowe i osobowe w spółdzielczości zaopatrzenia i zbytu. Warszawa 1973; „Wiad. Ubez.” 1974, nr 1.
2. Rec.: Banasiński A.: Metody i zagadnienia współczesnej matematyki elementarnej. Warszawa 1974; „Matematyka” 1974, nr 5.
3. Szkody ogniowe w powiecie radomskim w latach 1971—1975. „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1975, z. 1/2, s. 27—42.
4. Szkody komunikacyjne w Radomiu w latach 1971—1975. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 4, s. 103—124.

STANISŁAW OŚKO (kont.)

1. W: Zabytkowe budownictwo drewniane regionu radomskiego. Warszawa 1972, s. 147—150.
2. Tajna oświata na Kielecczyźnie. „Głos Naucz.” 1973, nr 47, s. 2, 9.
3. Szkolnictwo radomskie w 30-leciu PRL. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 1/2, s. 91—123.
4. Czasopiśmiennictwo ZNP w Okręgu Kieleckim w okresie 20-lecia międzywojennego. „Prz. Hist. Ośw.” 1975, nr 2, s. 269—289.
5. Czasopiśmiennictwo ZNP w Okręgu Kieleckim. Głos w dyskusji na sesji naukowej zorganizowanej w Warszawie przez ZG ZNP w dn. 31.V.1973. „Prz. Hist. Ośw.” 1974, nr 1, s. 41—42.
6. Nauczycielski Uniwersytet Radiowo-Telewizyjny (NURT) w opinii nauczycieli. „Głos Naucz.” 1975, nr 12, s. 6—7.
7. Red.: „Studia Kieleckie” 1975, nr 1.
8. W sprawie działalności ZNP na Kielecczyźnie w okresie 20-lecia międzywojennego. „Stud. Kiel.” 1975, nr 1, s. 91—99.
9. 70 lat działalności ruchu związkowego w Polsce (1905—1975). Kielce 1975, s. 40. Zw. Naucz. Pol.
10. Od Zrzeszenia Nauczycielstwa Polskich Szkół Początkowych do Związku Nauczycielstwa Polskiego w Polsce Ludowej. W: Materiały do dziejów nauczycielskiego ruchu związkowego. Radom 1976, s. 4—120.
11. Prezesi Oddziału Powiatowego i Miejskiego ZNPSP, ZPNP, ZZNPS i ZNP w Radomiu. W: Materiały do dziejów nauczycielskiego ruchu związkowego. Radom 1976, s. 182—191.

12. Tajne władze oświatowe w Podziemnym Okręgu Szkolnym Radomsko-Kieleckim 1939—1945. (Zarys historyczny). „Rocz. Kom. Nauk Pedag.” T. 19: 1976, s. 39—63.
13. To było prawie 60 lat temu. Radomski Zjazd Nauczycielski (1916). „Ziel. Szt.” 1976, nr 28, s. 9.
14. Kształt przyszłej 10-latki. Warunki pomyślnego startu. „Ziel. Szt.” 1976, nr 30, s. 9.
15. Na rzecz szkoły, na rzecz nauczycieli. „Głos Naucz.” 1976, nr 15, s. 8.
16. Niektóre problemy polityki kadrowej w okresie wprowadzania reformy szkolnej. W: Sympozjum pedeutologiczne. Suplement. Warszawa 1976, s. 113—119, 254—257, 320—323.
17. Martyrologia nauczycieli. „Ziel. Szt.” 1976, nr 36, s. 9.
18. Oświata i szkolnictwo w powiecie radomskim w latach 1945—1970. W: Powiat radomski. Radom 1976, s. 309—352. „Biul. Kwart. RTN” T. 13, z. 1/2.
19. Osiągnięcia powiatu radomskiego w latach 1945—1970. W: Powiat radomski. Radom 1976. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: z. 1/2, s. 387—391.
20. Z badań nad stosowaniem polityki społecznej w radomskich zakładach pracy. Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 3, s. 17—31.
21. Klub Wiedzy o Pracy Ludzkiej. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 3, s. 131—132.
22. Red.: „Biuletyn Kwartalny Radom. Tow. Nauk.” T. 13: 1976, z. 3.
23. Demograficzno-społeczne cechy kandydatów na nauczycieli na przykładzie Studium Nauczycielskiego w Radomiu oraz innych tego typu zakładów kształcenia nauczycieli w woj. kieleckim. Fragm. rozprawy doktorskiej pisanej pod kier. doc. dr hab. Ireny Nowakowskiej. „Stud. Kiel.” 1976, nr 3, s. 41—58.
24. Wilhelm Garmarczyk (1893—1972). „Stud. Kiel.” 1976, nr 3, s. 121—125.
25. Rec.: Zieliński Stanisław: Bibliografia rozpraw habilitacyjnych i doktorskich w woj. kieleckim za lata 1959—1972. Radom 1975; „Stud. Kiel.” 1976, nr 3, s. 149—150.
26. Jan Dębski (1889—1976). „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 4, s. 149—151.
27. Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego w woj. kieleckim w podnoszeniu oświaty i kultury społeczeństwa. W: Oświata Kielecczyzny w XXX-leciu PRL. Kielce 1976, s. 31—46.
28. Klub Wiedzy o Pracy Ludzkiej WRZZ w pierwszym roku swej działalności (III.1976—VI.1977). W: Niektóre problemy działań humanizacyjnych w radomskich zakładach pracy. Materiały pod red. St. Ośki. Radom 1977, s. 133—140.
29. Współaut.: Zadanie kierownictwa przedsiębiorstwa w zakresie zwiększania motywacji pracowników. Referat na konferencji naukowej w dn. 17.XI.1977. PTE. Radom 1977, s. 23.
30. Z dziejów związkowej lewicy nauczycielskiej w Radomiu w okresie 20-lecia międzywojennego. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 159—163.
31. Współaut.: Sesje naukowe, konferencje i wystawy zorganizowane z okazji 60-lecia Rewolucji Październikowej. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 185—186.
32. Program społecznego działania na rzecz małej retencji wodnej w woj. radomskim. „Biul. Kwart. RTN”. T. 14: 1977, z. 3, s. 119—120.
33. Radomskie Towarzystwo Naukowe w służbie dla regionu. „Życie Radom.” 1977, nr 143, s. 9.

KRZYSZTOF ORZECZOWSKI

1. Ochrona ubezpieczeniowa jako czynnik gospodarki planowej. „Wiad. Ubez.” 1976, nr 12.

2. Badanie prawdopodobieństwa niewypłacalności PZU. „Wiad. Ubezpie.” 1977, nr 10.
3. Akumulacja funduszy ubezpieczeniowych. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” 1977.

JERZY FLORIAN PADUSZEK

1. Postawy światopoglądowe młodzieży szkół średnich wg badań ankietowych przeprowadzonych w Radomiu. „Wychowanie” 1961, nr 6.
2. Rola szkół średnich w ruchliwości społecznej na przykładzie Radomia. „Kult. i Społ.” 1969, nr 3.
3. Struktura społeczna uczniów Korespondencyjnego Liceum Ogólnokształcącego w Radomiu. W: Kształcenie korespondencyjne. Kraków 1973.
4. Rola Korespondencyjnego Liceum Ogólnokształcącego w rozwoju oświaty w Radomiu i w regionie radomskim. W: Rozwój oświaty w regionie radomskim. Radom 1973.
5. Współautor.: Tendencje zmian szkolnictwa światowego i perspektywy jego rozwoju. W: Oświata w Polsce. Radom 1973.
6. Współaut.: Rola ćwiczeń kontrolnych w kształceniu korespondencyjnym. „Ośw. Dorosl.” 1973, nr 6.
7. Trzyletnie doświadczenia w prowadzeniu liceum ogólnokształcącego dla absolwentów ZSZ i SPR. „Ośw. Dorosl.” 1973, nr 9.
8. Kuźnia kadr regionu radomskiego. „Biul. TWP” 1974, nr 2.
9. Struktura społeczna młodzieży szkół średnich wyrazem procesu ruchliwości społecznej międzypokoleniowej na przykładzie Radomia. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” Nauki Społ.-Ekon. 1975, nr 4.
10. Przemiany społeczne w rejonie elektrowni „Kozienice”. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 3, s. 59—68.

JAN PAZDUR (wybór)

1. Postęp techniczny w Polsce doby Odrodzenia. Warszawa 1954, s. 102.
2. Zakłady Metalowe w Białogonie 1613, 1914. Wrocław 1957, s. 102.
3. Związek nauki i praktyki w badaniach regionalnych. „Biul. Kwart. RTN”. 1965 t. II, z. 1. T. 2: 1965, z. 1, s. 39—47.
4. Dzieje Kielc do 1863 r. Wrocław 1967, s. 252.
5. Dzieje Kielc 1864—1939. Wrocław 1971, s. 242.
6. Początki polskiego czasopiśmiennictwa technicznego do 1830 r. Warszawa 1975, s. 96.
7. Polskie czasopiśmiennictwo techniczne od 1831—1870 r. Warszawa 1976, s. 204.

IGNACY TADEUSZ PIĄTEK

1. Współaut.: Lekarz — filozofia — medycyna. „Lek. Wojsk.” 1969, nr 7, s. 615—620.
2. Społeczne aspekty medycyny. „Biul. Wojsk. Akad. Med.” 1969, z. 3, s. 340—344.
3. Wychowanie wojskowe w armii nowego typu w świetle prac W.I. Lenina. „Biul. Wojsk. Akad. Med.” 1970, z. 113, s. 17—23.
4. Współaut.: Ruch przodownictwa w Wojskowej Akademii Medycznej. „Wojsk. Lud.” 1970, nr 7, s. 50—53.
5. Współaut.: Filozofia. Informator programowo-bibliograficzny Wojskowej Akademii Medycznej. Łódź 1971.
6. Wybrane zagadnienia pedagogiki wojskowej. Informator programowo-bibliograficzny Wojskowej Akademii Medycznej. Łódź 1971.

7. Niektóre mechanizmy przygotowania systemów do pracy dydaktycznej na przykładzie Wojskowej Akademii Medycznej. „Biul. Wojsk. Akad. Med.” 1972, z. 2, s. 314—322.
8. Przewodnik filozofii marksistowskiej. Radom 1975. KW PZPR WUML.
9. Wpływ leninizmu na rozwój teorii i praktyki pedagogicznej. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 174—184.

WERONIKA PINTAL

1. Psychologia i taktyka prowadzenia dochodzenia powypadkowego. „Biul. Postępu w Dziedz. bhp Zjedn. Energ.” 1973, nr 1.
2. Psychologiczna analiza wypadków elektrycznych zaistniałych w ZEOW w latach 1971—1972. „Biul. Postępu w Dziedz. bhp Zjedn. Energ.” 1973, nr 1.
3. Psychologiczne aspekty powstania wypadków związanych z przygotowaniem miejsca pracy. W: Problemy technologii przygotowania miejsca pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych. Materiały konferencyjne. Częstochowa 1975.
4. Zagadnienia doboru pracowników do różnych zadań i stanowisk pracy. W: Miejsce i rola człowieka w systemie elektroenergetycznym. Materiały konferencyjne. Radom 1976.
5. Działalność Ośrodka Badań Psychologicznych ZEOW w Radomiu. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 3, s. 111—114.

GENOWEFA PODGAJNIAK

1. Dni Kultury Ukraińskiej w Zakrzowie. „Por. Bibliot.” R. 8: 1956, nr 11, s. 307—308.
2. 15 rocznica Polski Ludowej. „Biul. Woj. i Miejs. Bibliot. Publ. w Kielcach”. 1960, nr 1, s. 3—12.
3. Sprawozdanie z działalności Powiatowej Biblioteki Publicznej w Radomiu. W: Sprawozdanie z działalności powiatowych i miejskich bibliotek publicznych województwa kieleckiego 1946—1959. Kielce 1959, s. 53—58. „Biul. Woj. i Miejs. Bibliot. Publ. w Kielcach”.
4. Organizacja i administracja Powiatowej Biblioteki Publicznej w Radomiu. „Bibliot.” R. 23: 1966, nr 7/8, s. 213—217.
5. Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radomiu. W: Materiały metodyczne Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kielcach. Kielce 1975, s. 18—19.
6. Rozwój życia kulturalnego w powiecie radomskim (1945—1970). W: Powiat radomski. Radom 1976, „Biul. Kwart. RTN”. T. 13, z. 1/2, s. 357—385.
7. Moja placówka i ja. „Kult. i Ty” 1977, nr 1, s. 52—56.
8. Obraz rewolucji w literaturze. Konkurs czytelniczy „Echa tamtych dni”. „Woj. Inf. Kult.” 1978, nr 1, s. 34—36.
9. Janina Prus-Wakulska (1896—1971). Z żalobnej karty. „Bibliot.” R. 45: 1978, nr 3, s. 85.
10. 30-lecie Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Iłży. „Por. Bibliot.” R. 30: 1978, nr 108—109.

MAŁGORZATA PRYBE

1. O wyzyskaniu analogowej techniki obliczeniowej. „Biul. Inst. Mors.” 1967.
2. Kształtowanie się kosztów materialnych w zależności od wieku statku. „Biul. Inst. Mors.” 1967.
3. Potrzeby remontowe perspektywicznej floty handlowej na lata: 1970, 1975, 1985 (rachunek pierwszego przybliżenia). „Mat. Inst. Mors.” 1967.

4. Metoda obliczeniowa optymalnego okresu eksploatacji statku morskiego z punktu widzenia remontu. „Prace Inst. Mors.” 1967.
5. Zbiór zadań z zastosowań matematyki. Kielce 1973. Kiel.-Radom. WSI.

MACIEJ PUTKIEWICZ

1. „New Economic History” a efektywność nakładów na niewolnictwo w USA w pierwszej połowie XIX w. „Biul. Nauk. Inst. Nauk. Ekon.” 1975, nr 33.
2. Produkcja gorzelniana w Królestwie Polskim w II połowie XIX w. Propozycja metody badań. „Biul. Nauk. Ekon.” 1976, nr 36.
3. Współaut.: Rynek koński we Francji na początku lat siedemdziesiątych. „Koł polski” 1976, nr 4.
4. Zmora czy magistra vitae. O sztuce uczenia się historii. Warszawa 1978. Nasza Księg.

BARBARA RATYŃSKA

1. Niektóre uwagi o procesie adaptacji społeczno-zawodowej pracowników w warunkach ich pracy w Zakładach Przemysłu Tytoniowego w Radomiu. Radom 1977.

STEFAN ROSIŃSKI (kont.)

1. Osadnictwo i budownictwo na obszarze Puszczy Kozienickiej. „Rocz. Muz. Nar. Roln.” w Szreniawie”. T. 9: 1976.
2. Kowalstwo ludowe województwa radomskiego, jego stan i perspektywy. „Pol. Szt. Lud.” 1976.
3. Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu. „Biul. Zarz. Muz. i Ochr. Zabyt.” 1977.
4. Stanisław Denkwicz — nestor rzeźbiarzy ludowych woj. radomskiego. „Woj. Inf. Kult.” 1977, nr 1.
5. Kowalstwo ludowe woj. radomskiego. „Woj. Inf. Kult.” 1977, nr 1.
6. Kowalstwo ludowe — sztuka żywa. „Woj. Inf. Kult.” 1978, nr 1.
7. Władysław Gruszczyński — rzeźbiarz w mundurze. „Woj. Inf. Kult.” 1978, nr 2.
8. Wielkanocna pisanka w Radomskim. „Woj. Inf. Kult.” 1978, nr 3.
9. Młodzi z Puszczy Kozienickiej. „Woj. Inf. Kult.” 1978, nr 4.

STEFAN ROT

1. Rec.: Krzysztosek Zofia: Praca wychowawcza w klasach V—VIII. Warszawa 1971. „Wych. Obyw.” 1972, nr 7/9, s. 35—36.
2. Współaut.: Koła naukowe w uczelniach kształcących nauczycieli. „Życie Szk. Wyż.” 1973, nr 6, s. 121—124.
3. Żywa lekcja historii. „Za Wol. i Lud” 1975, nr 42, s. 6.
4. Rec.: Massalski Adam: Szkolnictwo na Kielecczyźnie w okresie okupacji 1939—1945. Kraków 1975; „Przemiany” 1975, nr 12, s. 13.
5. O izbach pamięci narodowej słów kilka. „Za Wol. i Lud.” 1975, nr 43, s. 16.
6. Patron szkoły a praca wychowawcza. „Za Wol. i Lud” 1975, nr 40, s. 16.
7. Pamięć serdeczna. „Rodz. i Szk.” 1976, nr 4, s. 15.
8. Rec.: Staszyński Edmund: Teoretyczne podstawy socjalistycznego wychowania. Kielce 1975. „Wych. Obyw.” 1976, nr 6, s. 22.
9. Rec.: Zamskij Ch.S.: Istoria oligofrenopedagogiki. Moskwa 1975; „Pedag. Spec.” 1976, nr 2, s. 88—89.
10. Pamięć narodowa. „Piel. i Pol.” 1976, nr 9, s. 25—26.
11. Rec.: Staszyński Edmund: Teoretyczne podstawy socjalistycznego wychowania. Kielce 1975. „Przemiany” 1975, nr 7, s. 14.
12. Głosy w dyskusji „Bohater wojny, bohater pokoju”. „Za Wol. i Lud.” 1976, nr 27, s. 7—9.

13. Godna imienia patrona. „Za Wol. i Lud” 1977, nr 35, s. 17.
14. Rec.: Nauka własna studenta. Warszawa 1976. „Stud. Kiel.” 1977, nr 4, s. 91—94.
15. Wybrane problemy pracy opiekuna roku w uczelni kształcącej nauczycieli (na przykładzie I roku pedagogiki WSP w Kielcach). W: Praca wychowawcza w wyższych uczelniach pedagogicznych. Zielona Góra 1976, s. 127—133.
16. Głos w dyskusji: Wychowanie patriotyczne zadaniem młodych pedagogów „Za Wol. i Lud” 1975, nr 28, s. 7—10.

ADAM RUTKOWSKI

1. Prewencja to nie tylko wydatki finansowe ubezpieczyciela. „Wiad. Ubez.” 1977, nr 2.
2. Fundusz rezerwowy i jego znaczenie jako gwarancji ekonomicznej ochrony ubezpieczeniowej. „Wiad. Ubez.” 1977, nr 4.
3. Ekonomiczna efektywność ochrony ubezpieczeniowej. „Wiad. Ubez.” 1977 nr 8.
4. Zagrożenie rolnictwa rejonu radomsko-kieleckiego ze strony zdarzeń losowych. „Kwart. RTN” Radom 1977, z. 3.

ELŻBIETA SCHÖNTHALER (kont.)

1. Cele i zadania nowego pisma. „Przeg. Radom. Szk. Zawod.” 1961, nr 1.
2. Nowa organizacja procesu nauczania. „Przeg. Radom. Szk. Zawod.” 1961, nr 2.
3. Problemy konferencji rejonowych na łamach „Przeglądu”. Przeg. Radom. Szk. Zawod.” 1961, nr 2.
4. Omówienie treści trzeciego numeru „Przeglądu”. Przeg. Radom. Szk. Zawod.” 1962, nr 3.

WŁODZIMIERZ SEDLAK (kont.)

1. Wprowadzenie w fotodynamikę strukturalną układów biologicznych. „Kosmos A”. R. 22: 1974, s. 514—527.
2. Biologiczne podstawy środowiska. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 3/4, s. 17—30.
3. Bioplazma i mechanizmy powysiłkowej odnowy. Sympozjum „Restytucja po siłkowa i problemy jej aktywacji” (streszczenie referatu). Poznań 1974, s. 15—16.
4. Znaczenie gołoborzy lysogórskich jako odkrywki kambru. „Stud. Kiel.” 1974, nr 3/4, s. 37—45.
5. Człowiek — biosfera — kosmosfera. „Zesz. Nauk. KUL”. R. 18: 1975, nr 1, s. 13—20.
6. Dynamika bioplazmy. „Kosmos A”. R. 23: 1975, s. 261—272.
7. Playing back the film. „Poland” 1975, nr 7. p. 20, 24, 25.
8. Stratygraficzna pozycja fauny archeocjatowej z Łysej Góry. „Rocz. Filoz.” R. 22: 1975, z. 3, s. 103—119.
9. Paleontologiczne problemy krzemowe. „Summarius” Nr 22, 1975, s. 229—235.
10. Bioplazma — piąty stan materii. „Summarius” Nr 22, 1975, s. 345—347.
11. Some aspects of stratigraphy and taxonomy of Cambrian fauna discovered on Łysa Góra (the Świętokrzyskie Mts-Central Poland) Secind International Symposium on Fossil Corals and Coral Reefs. Paris 22—27 september 1975. Abstract (2 pp.).
12. The electromagnetick nature of lide. Second International Congress of Psychotronic Research. Monte Carlo 30 June — 4 July 1975 pp. 77—83.
13. Natura. Uwagi przy bioelektrycznej interpretacji organizmu. Streszczenie referatów. Sympozjum: Fizjologia i Psychologia Pracy Zautomatyzowanej i jej Uwarunkowania Środowiskowe. Poznań 1975, s. 22—23.
14. Ewolucja bioplazmy. „Rocz. Filoz.” R. 23: 1975, z. 3, s. 95—116.

15. Corallicyathida — nowy rząd kambryjskiej fauny z piaskowców kwarcyto-
wych Łysej Góry. Materiały do II Konferencji Paleontologów poświęconej ba-
daniom paleontologicznym regionu Świętokrzyskiego w ostatnim 30-leciu. Kiel-
ce 1976, s. 28—29.
16. Piezoelektryczne własności tkanek i bioenergetyka ruchu. Fizjologia i psy-
chologia ćwiczeń rehabilitacyjnych stosowanych w chorobach zewnętrznych
i zawodowych. Streszczenia referatów. Sympozjum: Komitet Nauk Fizjolo-
gicznych Polskiej Akademii Nauk, Komisja Fizjologii Pracy, Aktywności Fi-
zycznej i Wpływów Środowiskowych. Poznań 1976, s. 4—5.
17. Bioelektronika — bioplazma — antropologia przyszłości. „Zesz. Nauk. KUL”.
R. 19: 1976, nr 1, s. 3—10.
18. Filozofia przyrody ożywionej i nauki biologiczne. Postulaty metodologiczne.
„Zesz. Nauk. KUL”. R. 19: 1976, nr 2, s. 70—72.
19. Wprowadzenie w bioakustykę kwantową. „Kosmos A”. R. 24: 1976, nr 25,
s. 263—271.
20. Kambryjska fauna Corallicyathida z Łysej Góry. „Kwart. Geolog.” 1976, nr 4,
s. 966—967.
21. Dzieje rzeki Kamiennej. „Rocz. Filoz.” R. 24: 1976, z. 3, s. 51—70.
22. Red.: Bioplazma. Materiały z pierwszej konferencji poświęconej bioplaźmie,
9.V.1973. Lublin 1976, s. 85.
23. Bioplazma — nowy stan materii. W: Bioplazma. Materiały z pierwszej konfe-
rencji poświęconej bioplaźmie, 9.V.1973. Lublin 1976, s. 13—30.
24. Is life an electromagnetic phenomenon, W: Bioplazma. Materiały z pierwszej
konferencji poświęconej bioplaźmie, 9.V.1973. Lublin 1976, s. 73—81.
25. Some aspects on the Stratigraphy and Taxonomy of Cambrian fauna found
on Łysa Góra (the Świętokrzyskie Mountains, Central Poland). In: Second
international Symposium on corals and foossil coral reefs. Paris, september
1975. Memories du BRGM 1976, nr 89, s. 42—48.
26. Biologia teoretyczna. W: Encyklopedia Katolicka. Lublin 1976. T. 2. p. 578.
27. Bioplazma. W: Encyklopedia Katolicka. Lublin 1976. T. 2, p. 5829.
28. Red.: Bioplazma. Materiały z pierwszej konferencji poświęconej bioplaźmie,
9.V.1973. Wyd. 2. Lublin 1977, s. 85.
29. Bioelektronika — krok naprzód w poznaniu życia. „Biul. Kwart. RTN”. T. 14:
1977, z. 3, s. 5—20.
30. The fundamentals of Quantum Infirmination in Living Systems. W: Third
Internacional Congres on Psychotronic Resarch. Tokyo 1977, part. 2.
31. Piezoelektryczność związków organicznych i kwantowo-akustyczne podstawy
informacji biologicznej. „Rocz. Filoz.” T. 15: 1977, z. 3.

MARIAN SOŁTYK (kont.)

1. 50 lat pracy nauczycielskiej. „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1975, z. 3/4, s. 109—185.

ANDRZEJ WIESŁAW STRUMIŁŁO

1. Struktura kosztów materiałów bezpośrednich w stocznjach produkcyjnych oraz
jej zmiany w czasie. „Biul. Ekon.” Gdańsk 1965, nr 4.
2. Planowanie efektywnego czasu pracy robotników bezpośrednio produkcyjnych.
„Biul. Ekon.” Gdańsk 1966, nr 2.
3. Bódcze materialnego zainteresowania oszczędnością materiałów. „Głos. Stocz.”
1966.
4. Sprawność kooperacji. „Gosp. Plan.” 1966, nr 8/9.
5. Krytycznie o mierniku efektywności eksportu. „Przegl. Ekon. Przem. Okręt.”
1967, nr 4.

6. Marketing i badania marketingowe. „Przegl. Ekon. Przem. Okręt.” 1969, nr 4.
7. Cybernetyczny model gospodarki socjalistycznej. „Zesz. Nauk. Uniw. Gd.”
1972, nr 1.
8. Ogólne problemy działalności przedsiębiorstwa handlu zagranicznego. „Zesz.
Nauk. Uniw. Gd.” 1973, nr 2.
9. Działanie prawa wartości w socjaliźmie. „Zesz. Nauk. Uniw. Gd.” 1974, nr 3.
10. Społeczne nakłady pracy a koszty i ceny. „Zesz. Nauk. Uniw. Gd.” 1975,
nr 5.
11. Problemy zarządzania socjalistycznym układem handlu zagranicznego. „Zesz.
Nauk. Uniw. Gd.” 1976, nr 7.

JÓZEF SZYMAŃSKI (kont.)

1. Problemy kształtowania właściwej atmosfery motywacyjno-integracyjnej w za-
kładzie pracy. W zbiorze. Miejsce i rola człowieka w systemie elektroenerge-
tycznym. Radom 1976. Nakł. Stow. Elektr. Pol.
2. Inspirujące funkcje aktywnych postaw członków partii w środowisku pracy
na przykładzie WSS „Społem” Radom. Radom 1977.

WŁODZIMIERZ ŚWIETLIK

1. Planowanie produkcji szkła na maszynach Fourcaulta. „Szkło i Ceramika”
1951, nr 6, s. 122—127.
2. Przemysł szklarski w drugim roku Planu 6-letniego. „Szkło i Ceram.” 1951,
nr 2, s. 25—26.
3. Żywotność donic szklarskich. „Szkło i Ceram.” 1952, nr 2, s. 33—35.
4. Techniczne normowanie pracy w przemyśle szklarskim. Cz. 1—2, 1952, s. 142.
5. Znaczenie wskaźników techniczno-ekonomicznych. „Szkło i Ceramika” 1952,
nr 12, s. 306—307.
6. Współaut.: Trzeba w nowej sytuacji pracować po nowemu. „Szkło i Ceram.”
1952, nr 11, s. 280—283.
7. Kilka uwag na temat kształtowania się wydajności. „Szkło i Ceram.” 1952,
nr 10, s. 242—244.
8. Organizacja przedsiębiorstw przemysłu szklarskiego. Sosnowiec 1952, s. 68.
9. Analiza planowanych norm pracy w przemyśle szklarskim. „Szkło i Ceram.”
1953, nr 11, s. 276—279.
10. Planowanie wykonawcze w przemyśle szklarskim. „Szkło i Ceram.” 1953,
nr 5, s. 145—146.
11. Współaut.: Instrukcja szczegółowa dla hut szkła opakowaniowego o prostym
procesie produkcyjnym. Sosnowiec 1953, s. 268.
12. Organizacja działu głównego technologa. Sosnowiec 1954, s. 11.
13. Organizacja działu głównego mechanika. Sosnowiec 1954, s. 61.
14. Organizacja działu pracy i płac w hucie szkła. Sosnowiec 1954, s. 14.
15. Organizacja działu kontroli technicznej. Sosnowiec 1954, s. 14.
16. Wewnątrzzakładowy rozrachunek gospodarczy w Zakładach Szklarskich.
„Ujście”. Sosnowiec 1954, s. 73.
17. Organizacja oddziału produkcji w hucie szkła. Sosnowiec 1954, s. 28.
18. Założenia do organizacji zakładu naukowo-badawczego w zakresie ekonomiki
i organizacji przedsiębiorstw przemysłu materiałów budowlanych. Katowice
1954, s. 8.
19. Struktura organizacyjna zakładu naukowo-badawczego. Katowice 1954, s. 17.
20. Analiza wykonywania planu produkcyjnego. „Szkło i Ceram.” 1954, nr 8,
s. 253—257.
21. Analiza wskaźników wydajności. „Szkło i Ceram.” 1954, nr 1, s. 6—8.

22. Współaut.: Planowanie wewnątrzzakładowe i rozrachunek gospodarczy w przemyśle materiałów budowlanych. „Ekon. i Org. Pracy” 1955, nr 5, s. 194—197.
23. Normowanie techniczne procesów produkcyjnych w przemyśle szklarskim. Katowice 1957, s. 58.
24. Zasady organizacji pracy procesu produkcyjnego. Warszawa 1957.
25. Wpływ robotników średnio zatrudnionych przy produkcji na wydajność pracy. Warszawa 1958.
26. Czy organizacja jest potrzebna? „Szkło i Ceram.” 1958, nr 4, s. 93—95.
27. Analiza płac i systemów płac w Jeleniogórskich Zjednoczonych Zakładach Szklarskich. Katowice 1958, s. 97.
28. Przykład normowania technicznego wyrobów formowanych systemem ręcznym w przemyśle szklarskim. Katowice 1958, s. 110.
29. Normowanie techniczne w przemyśle szklarskim. Katowice 1958, s. 48.
30. Organizacja wewnętrzna Zespołu Ekonomiki i Organizacji Przemysłu. Katowice 1958, s. 18.
31. Karta normalizacyjna organizacji pracy i stanowiska roboczego. Katowice 1958, s. 13.
32. Ekspertyza ekonomiczno-produkcyjna projektu wstępnego rozbudowy i modernizacji Huty Szkła Okiennego „Ząbkowice” w Ząbkowicach. Katowice 1959.
33. Struktura czasu roboczego. „Szkło i Ceram.” 1959, nr 10, s. 294—297.
34. Czy tylko sprawność? „Szkło i Ceram.” 1959, nr 5, s. 127—131.
35. Struktura procesu produkcyjnego w hucie szkła. „Szkło i Ceram.” 1959, nr 3, s. 63—68.
36. Rola i znaczenie normowania technicznego pracy. „Szkło i Ceram.” 1959, nr 1, s. 1—4.
37. Współaut.: Stan i metody wzmoczenia wydajności pracy w przemyśle materiałów budowlanych. „Prz. Tech.” z. spec. 1959, s. 101—106.
38. Założenia organizacyjne szkolenia zawodowego w zakresie metod i zasad organizacji i kierownictwa. Katowice 1959, s. 12.
39. BHP w transporcie wewnątrzzakładowym w przemyśle materiałów budowlanych. Warszawa 1959, s. 15.
40. Opinia projektu wstępnego budowy Huty Szkła Okiennego „Sandomierz”. Warszawa 1960.
41. Wydajność pracy i normowanie techniczne. Warszawa 1960.
42. Ocena ekonomiczna założeń do projektu rozbudowy Huty Szkła Gospodarczego „Hortensja”. Warszawa 1961.
43. Metody badania, ustalania i bilansowania zdolności produkcyjnych przemysłu materiałów budowlanych, szklarskiego i porcelanowo-fajansowego. Warszawa 1961, s. 24.
44. Koncepcja organizacji Warszawskich Zakładów Betonarskich i Żelbetowych, Warszawa-Służewiec. Warszawa 1962, s. 113.
45. Współaut.: Organizacja Warszawskich Zakładów Wytwórczych Aparatury Chemicznej, Warszawa-Rakowiec. Warszawa 1962, s. 72.
46. Koreferat do „Ramowej instrukcji i analizy planowania, ewidencji i analizy kosztów przedsiębiorstw”. Warszawa 1962.
47. Organizacja pracy w przemyśle materiałów budowlanych. Warszawa 1963, s. 102.
48. Organizacja produkcji w przemyśle materiałów budowlanych. Warszawa 1963, s. 158.
49. Organizacja pracy i ruchu w przedsiębiorstwach przemysłu materiałów budowlanych. Katowice 1964, s. 106.
50. Ekonomiczne podstawy organizacji procesów produkcyjnych w hutach szkła. „Biul. Tech. ZPS”. Sosnowiec 1964, s. 14.
51. Analiza i organizacja stanowisk roboczych o produkcji jednostkowej i małoseryjnej przy pomocy metody przedmiotowo-technologiczno-badawczej (MPTB). Warszawa 1965, s. 33.
52. Metody podniesienia efektu ekonomicznego produkcji szkła kryształowego ze szczególnym uwzględnieniem produkcji eksportowej. Warszawa 1965, s. 332.
53. L'analyse et l'organisation des postes de travail pour une production unitaire et de courte serie a l'aide de la méthode objective technolog et analytique. AFCOD, Association Française des conseillers de direction. Paris 1965, s. 33.
54. Efektywność ekonomiczna zaplecza naukowo-badawczego i doświadczalnego w przemyśle materiałów budowlanych. Katowice 1966, s. 11.
55. Współczesne szklarstwo polskie w okresie od 1939—1966 roku. „Biul. Tech. ZPS”. Sosnowiec 1966, s. 73—75.
56. Teoretyczne podstawy organizacji produkcji i stanowisk roboczych w przemyśle materiałów budowlanych. Warszawa 1967, s. 14.
57. Efektywność ekonomiczna form przebiegu operacji technologicznych. Warszawa 1967, s. 11—18.
58. Kompleksowość badań naukowych warunkiem ich efektywności. „Szkło i Ceram.” 1967, nr 8, s. 229—232.
59. Ekonomiczna efektywność zaplecza naukowo-badawczego w przemyśle materiałów budowlanych. „Szkło i Ceram.” 1967, nr 4, s. 103—108.
60. Wpływ form organizacji procesu produkcyjnego na produkcję w toku w przedsiębiorstwie przemysłowym. „Ekon. i Org. Pracy” 1968, nr 7, s. 301—304.
61. Metody analizy i organizacji stanowisk roboczych w produkcji jednostkowej i małoseryjnej. Warszawa 1969, s. 24—38.
62. Efektywność ekonomiczno-techniczna automatyki na przykładzie huty szkła okiennego. Warszawa 1969, s. 7.
63. Ćwiczenia z zakresu organizacji pracy w przemyśle materiałów budowlanych. Warszawa 1969, s. 105.
64. Współaut.: Badania wydajności pracy w przemyśle materiałów budowlanych w latach 1959—1968. PAN Zakład Prakseologii, Warszawa 1969, s. 50, tabl. 50.
65. Zarys historii rozwoju produkcji szkła rzeźbionego. „Szkło i Ceram.” 1969, nr 9, s. 242—245.
66. Normowanie pracy. W: Ekonomika przemysłu szklarskiego. Katowice 1971, s. 147—166.
67. Dynamika wydajności pracy w przemyśle materiałów budowlanych 1959—1968. Warszawa 1971, s. 24.
68. Współaut.: Dictionary of glass-making. Glas-Fachwörterbuch. Słownik szklarski. International Commission on Glass Polska Grupa Robocza. Warszawa 1974, s. 241.

DANUTA TOMCZYK (kont.)

1. Współaut.: Współcześni pisarze Kielecczyzny. Informator. Radom 1973, s. 79.
2. A jednak książka... „Kult. i Ty” 1974, nr 1, s. 78.
3. Czytelnicy piszą... „Śl. Ludu” 1974, nr 30, s. 6.
4. Rozwój życia kulturalnego w Radomiu (1945—1973). „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 1/2, s. 125—149.
5. Karol Hoffman 1855—1937. Z historii pracy oświatowej w Radomiu. „Rocz. Bibl.” R. 17: 1974, z. 3/4, s. 773—783.
6. Mały jubileusz... „Kult. i Ty” 1975, nr 2, s. 66.
7. Karol Hofmann (1855—1937). „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1975, z. 3/4, s. 193—195.
8. Florentyna Jakubczak (1874—1959). „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1975, z. 3/4, s. 197—199.

9. Radomskie: Obraz sytuacji. XXIV Spotkania z Czytelnikami. „Kult. i Ty” 1976, nr 4, s. 40.
10. Radomska biblioteka. „Kult. i Ty” 1976, nr 4, s. 79.
11. Genowefa Żochowska. „Bibliot.” R. 43: 1976, nr 6, s. 169.
12. XXX-lecie Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami w Radomiu. „Bibliot.” R. 43: 1976, nr 6, s. 167.
13. Współred.: Biblioteki województwa radomskiego. Informator. Radom 1976, s. 47.
14. Współred.: Biblioteki związkowe, techniczne i fachowe woj. radomskiego. Informator. Radom 1977, s. 23.

MIECZYŚLAW TRZECIAK

1. Ankieta dotycząca rad robotniczych. „Sam. Robot.” 1959, z. 3, s. 39.
2. Ocena mechanizmu działania samorządu robotniczego. „Sam. Robot.” 1959, z. 11, s. 45—49.
3. Aktyw przedsiębiorstwa o oddziałowych radach robotniczych. „Gł. Pracy” 1960, nr 81, s. 4.
4. Rady oddziałowe pod mikroskopem. „Gł. Pracy” 1960, nr 39, s. 3.
5. Co robią oddziałowe rady robotnicze. „Gł. Pracy” 1960, nr 69, s. 3.
6. Robotnicy na naradach wytwórczych. „Gł. Pracy” 1960, nr 75 s. 4.
7. „Mała KSR” a oddziałowe rady robotnicze. „Gł. Pracy” 1960, nr 159, s. 3.
8. O problematyce pracy samorządu robotniczego i czynnikach ją określających. „Sam. Robot.” 1960, nr 3, s. 19—24.
9. O uprawnieniach KSR i stopniu ich wykorzystania. „Sam. Robot.” 1960, nr 4, s. 19—23.
10. Oceny działalności oddziałowych rad robotniczych. „Sam. Robot.” 1960, nr 7.
11. Z prac komisji samorządu robotniczego CRZZ. „Sam. Robot.” 1960, nr 10, s. 35—50.
12. O czynnikach wpływających na strukturę oddziałowych rad robotniczych. „Sam. Robot.” 1961, nr 3, s. 27—28.
13. Samorząd robotniczy jako organ kontroli społecznej w przedsiębiorstwie. „Sam. Robot.” 1961, nr 5, s. 39—49.
14. Z prac komisji samorządu robotniczego CRZZ. „Sam. Robot.” 1961, nr 10, s. 39.
15. Z doświadczeń konferencji ekonomicznych. „Sam. Robot.” 1961, nr 10, s. 22—35.
16. Realizacja funkcji kontrolnych samorządu robotniczego. „Org. Sam. Zarz.” 1961, nr 5, s. 21—29.
17. Vademecum funkcji kontrolnych samorządu robotniczego. „Org. Sam. Zarz.” 1961, nr 8, s. 34—37.
18. Z badań działalności samorządu robotniczego. „Gł. Pracy” 1961, nr 21, s. 4.
19. Samorząd „niezalegalizowany”. „Gł. Pracy” 1961, nr 57, s. 3.
20. Z prac komisji samorządu robotniczego CRZZ. „Sam. Robot.” 1962, nr 4, s. 51.
21. Badania nad działalnością komisji rozjemczych do rozstrzygnięcia sporów między KSR a jednostkami nadrzędnymi nad przedsiębiorstwem. „Sam. Robot.” 1962, nr 7, s. 41—47.
22. Niektóre problemy działalności oddziałowych rad robotniczych woj. kieleckiego. „Sam. Robot.” 1962, nr 10, s. 49—50.
23. Próba kompleksowej analizy działalności samorządu robotniczego w wybranych przedsiębiorstwach warszawskich. „Sam. Robot.” 1962, nr 12, s. 32—46.
24. Oddolna kontrola elementem samokontroli. „Sam. Robot.” 1964, nr 6, s. 5—7.
25. O wychowawczej roli samorządu robotniczego. „Sam. Robot.” 1964, nr 7, s. 27—28.
26. Kilka uwag teoretycznych. „Sam. Robot.” 1964, nr 10, s. 29—30.

27. Szkolenie ekonomiczne aktyw samorządu robotniczego. „Sam. Robot.” 1964, nr 10, s. 7—10.
28. Udział samorządu robotniczego w ustalaniu i realizacji planu przedsiębiorstwa. „Sam. Robot.” 1964, nr 11, s. 8—10; nr 12, s. 23—27.
29. O realizacji funkcji kontrolnych samorządu robotniczego w wybranych przedsiębiorstwach stolicy. „Sam. Robot.” 1965, nr 2, s. 9—10, 20—22; nr 3, s. 27—32.
30. Dlaczego istnieją konflikty. „Gł. Pracy” 1965, nr 43, s. 4.
31. Znaczenie kontroli oddolnej. „Sam. Robot.” 1966, nr 2, s. 23.
32. Przedsiębiorstwo w polskim systemie społeczno-ekonomicznym. „Praca i Zabez. Społ.” 1966, nr 2/3, s. 61—63.
33. Rada robotnicza w systemie samorządu robotniczego. „Sam. Robot.” 1966, nr 2, s. 3—4, 33—35.
34. Rola samorządu robotniczego w dużym przedsiębiorstwie przemysłowym. „Sam. Robot.” 1967, nr 2, s. 3—4, 17—19.
35. Zewnętrzna funkcja samorządu robotniczego. „Sam. Robot.” 1967, nr 6, s. 17—19.
36. Funkcje kontrolne samorządu. „Sam. Robot.” 1967, nr 12, s. 3—5, 20—22, 40.
37. Struktura przedsiębiorstwa a organizacja samorządu robotniczego. „Biul. Inst. Gosp. Społ.” 1967, z. 1, s. 71—93.
38. Materiały do studiowania socjologii pracy. Wybór tekstów. Warszawa 1967, s. 190. SGPiS.
39. Załoga a samorząd robotniczy. „Sam. Robot.” 1968, nr 1, s. 39—40, 44.
40. Społeczno-wychowawcza funkcja samorządu robotniczego a młodzież. „Sam. Robot.” 1968, nr 2, s. 27—30.
41. Udział organów samorządu w usprawnianiu gospodarki przedsiębiorstwa. „Sam. Robot.” 1968, nr 6, s. 3—4, 41.
42. Funkcje samorządu robotniczego w dziedzinie kontroli i nadzoru. Cz. 1—2. „Sam. Robot.” 1968, nr 8/9, s. 5—6, 10; nr 10, s. 9—10, 12.
43. Społeczne funkcje samorządu robotniczego. „Biul. Inst. Gosp. Społ.” 1968, z. 2/3, s. 103—123.
44. Workers Participation in Management in Poland, International Institut for Labour Studies. Biuletin, Genewa 1968, nr 5, s. 188—223.
45. Udział samorządu robotniczego w opracowywaniu planów przedsiębiorstwa. „Gosp. Plan.” 1969, nr 4, s. 24—26.
46. Rec.: Aleksander Matejko: Socjologia pracy. Warszawa 1968. „Praca i Zabez. Społ.” 1969, nr 5, s. 72—73.
47. Udział samorządu robotniczego w zarządzaniu wydziałem przedsiębiorstwa. „Biul. Inst. Gosp. Społ.” 1969, z. 2, s. 89—106.
48. O potrzebie wychowania ekonomicznego. „Rodz. i Szk.” 1969, nr 7/8, s. 14.
49. O dalszy rozwój samorządu robotniczego. „Praca i Zabez. Społ.” 1969, nr 7, s. 17—23.
50. Historyczne aspekty samorządu robotniczego. „Biul. Inst. Gosp. Społ.” z. 3, s. 65—82.
51. Dbaj o wychowanie ekonomiczne dziecka. „Rodz. i Szk.” 1970, nr 1, s. 7.
52. Wychowanie ekonomiczne w rodzinie. „Rodz. i Szk.” 1970, nr 2, s. 7.
53. Wychowanie ekonomiczne w szkole. „Rodz. i Szk.” 1970, nr 3, s. 6, 15.
54. Leninowska koncepcja demokracji socjalistycznej. „Sam. Robot.” 1970, nr 4, s. 19—20.
55. Opinie robotników o planowaniu. „Sam. Robot.” 1970, nr 5, s. 10—11.
56. Wypisy do studiowania socjologii. Warszawa 1970, s. 87. SGPiS.
57. Próba oceny. „Sam. Robot.” 1970, nr 11, s. 11—12.
58. Samorząd i środowisko. „Sam. Robot.” 1971, nr 1, s. 6—7.
59. Kontrola oddolna. „Sam. Robot.” 1971, nr 2, s. 9—11.

60. Wychowanie ekonomiczne. „Sam. Robot.” 1971, nr 5, s. 21—24.
61. Z prac komisji samorządu robotniczego. WKZZ w Stolicy. „Sam. Robot.” 1971, nr 10, s. 16.
62. Decyzje na czasie. „Sam. Robot.” 1971, nr 11, s. 24—25.
63. Przewodnik dla słuchaczy Podyplomowego Studium Politechniki Społecznej. Warszawa 1971, s. 56.
64. Stosunki zewnętrzne przedsiębiorstwa socjalistycznego. „Kult. i Społ.” 1971, nr 2, s. 211—224.
65. Samorząd robotniczy a planowanie w przedsiębiorstwie. Warszawa 1971, s. 119.
66. Udział rady robotniczej w ustalaniu premii. „Sam. Robot.” 1972, nr 1, s. 38—39.
67. Próba podsumowania ankiety czytelniczej. „Moim zdaniem”. „Sam. Robot.” 1972, nr 2, s. 10—11.
68. Przy redakcyjnym stole. Szansa młodych. „Sam. Robot.” 1972, nr 6, s. 11—12.
69. Perspektywy samorządu robotniczego. „Sam. Robot.” 1972, nr 4, s. 11—14.
70. Załoga a społeczność lokalna. „Sam. Robot.” 1972, nr 11, s. 10.
71. Szkolenie i wychowanie ekonomiczne. „Biul. Samorz. Robot.” 1972, z. 6, s. 50—54.
72. Racjonalne gospodarowanie czasem. „Biul. Samorz. Robot.” 1972, nr 7/8, s. 45—46.
73. Samorząd Spółdzielczy a zasada jednoosobowego kierownictwa. „Biul. Stronn. Demokr.” 1973, nr 6/7, s. 20—24.
74. Stosunki środowiskowe przedsiębiorstwa przemysłowego. Warszawa 1973, s. 282.
75. Kultura ekonomiczna w zakładzie pracy. „Hum. Pracy” 1973, nr 3, s. 15—18.
76. Kształtowanie środowiska społecznego w zakładzie pracy jako element humanizacji pracy. Łódź 1974, s. 1—27.
77. Samorząd robotniczy a środowisko lokalne. Materiały pokonferencyjne TNOiK. Warszawa 1974, z. 1, s. 14—20.
78. Konspekt do studiowania socjologii pracy i polityki społecznej. Radom 1974, s. 32. WUML.
79. Procesy integracyjne w przedsiębiorstwie przemysłowym. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrzyskiej” 1974, z. 3, s. 45—61.
80. Miejsce i rola samorządu robotniczego w kombinacie przemysłowym. Warszawa 1975, s. 37—48.
81. Wybrane zagadnienia samorządu robotniczego. Warszawa 1976, s. 1—26.
82. Elementy nauki o pracy. Kielce 1976, s. 158. Politech. Świętokrz.
83. Obszary badawcze socjologii pracy. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 3, s. 15—16.
84. Wczoraj i dziś ergonomii w Polsce. „Wojsk. Przegl. Org. i Inf.” 1976, z. 2, s. 10—16.
85. Wspomnienia o Stanisławie Lypacewiczu „Przegl. Org.” 1976, nr 6.
86. Kariera socjologii. „Tryb. Samorz. Robot.” 1977, nr 5, s. 4—5.
87. Wpływ załogi na kształtowanie się zewnętrznego środowiska społecznego przedsiębiorstwa. Warszawa 1977, z. 1, s. 106—117.
88. Elementy nauki o pracy. Warszawa 1977, s. 216.
89. Rola i formy udziału załóg w zarządzaniu przedsiębiorstwami. Warszawa 1977, z. 1, s. 1—79.
90. Rec.: Jaworski Tadeusz: Formy udziału załóg w zarządzaniu przedsiębiorstwami. „Pol. Społ.” 1977, nr 2, s. 39—40.
91. Wprowadzenie do socjologii socjalistycznego przedsiębiorstwa przemysłowego. „Ruch Praw. Ekon. i Socjol.” 1977, z. 3.
92. Zakres badań ergonomicznych w przedsiębiorstwie przemysłowym. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” 1977, z. 3, s. 5—14.

1. Skład społeczny i ideologia sejmiku krakowskiego w latach 1572—1606. „Przegl. Hist.” T. 44: 1953, z. 3, s. 309—333.
2. Przyczynę do związków chłopów podkrakowskich z reformacją w XVI w. „Teki Archiw.” T. 2: 1954, s. 96—108.
3. Rec.: Revisio bonorum episcopatus Vladislaviensie facta'a 1582. Wyd. L. Żyt-kowicz. „Kwart. Hist.” T. 61: 1954, nr 3, s. 247—254.
4. Reformacja i walka klasowa chłopów. W: Odrodz. i Refor. w Polsce. Ma-teriały sesji naukowej. Warszawa 1955. T. 1, s. 225—227.
5. Rec.: Tazbir J.: Reformacja a problem chłopski w Polsce XV wieku. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 1: 1956, s. 241—247.
6. Poszukiwanie zabytków poariańskich. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 1: 1956, s. 219—223.
7. Losy Braci Polskich od założenia Rakowa do wygnania z Polski. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 1: 1956, t. 1, s. 103—139.
8. Reformacja wśród chłopów Oświęcimskich. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 2: 1957, s. 151—176.
9. Rec.: I.U. Budownic: Russkaja publicistika XVI wieku. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 22: 1957, s. 226—230.
10. Poddani szlachecy w województwie krakowskim w II połowie XVIII wieku i ich opór antyfeudalny. Wrocław 1958, s. 128, mapa.
11. Chłopi wobec reformacji w Małopolsce. „Spraw. z Pos. Komisji Oddz. PAN w Krakowie” 1958 styczeń—czerwiec, s. 8.
12. Z dziejów reformacji w Wiślicy. „Małopol. Stud. Hist.” T. 2: 1959, z. 2/3, s. 35—52, nadb.
13. Rec.: S. Teorek: Zbór lubelski i jego rola w ruchu ariańskim w Polsce w latach 1570—1598. „Kwart. Hist.” T. 66: 1959, nr 4, s. 1308.
14. Rec.: Z. Perzanowski: „Bielsko-Biała. „Małopol. Stud. Hist.” T. 2: 1959, z. 2/3, s. 124—126.
15. W sprawie książki: Poddani szlachecy w woj. krakowskim w II połowie XVIII w. i ich opór antyfeudalny. „Kwart. Hist.” R. 66: 1959, nr 4, s. 1382—1383.
16. Chłopi wobec reformacji w Małopolsce w II połowie XVI wieku. Kraków 1959, s. 320, mapa.
17. Przygotowania do Millenium w Krakowskim. „Małopol. Stud. Hist.” T. 2: 1959, s. 157.
18. Sesja naukowa w Stalowej Woli (woj. rzeszowskie). „Małopol. Stud. Hist.” T. 2: 1959, s. 163—164.
19. Praktyczna działalność Braci Polskich wobec chłopów. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 5: 1960, s. 109—126.
20. Literatura ariańska w Polsce XVI wieku. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 5: 1960, s. 230—235.
21. Rec.: Rękopisy Braci Czeskich, wyd. J. Śliwiński. Tenże: Z działalności lite-rackiej Braci Czeskich w Polsce. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 5: 1960, s. 236—239.
22. Rec.: M. Mirkowicz, Matija Vlacić: Z działalności literackiej Braci Czeskich w Polsce. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 5: 1960, s. 262—265.
23. Współred.: Acta Tomiciana. Wrocław 1960—1961, t. 16, cz. 1—2, s. 717—773.
24. Listy do kierownictwa kalwińskiego zboru małopolskiego z lat 1617—1618. „Zesz. Nauk. UJ. Prace Hist.” 1961, s. 5, s. 181—202.
25. Rec.: Studia nad arianizmem. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 6: 1961, s. 237—245.
26. Reformacja mieszczańska w dawnym powiecie bieckim. „Odrodz. i Refor. w Polsce”. T. 6: 1961, s. 139—174.

27. Łukarz Delfin, polski antytrynitarz na Morawach w połowie XVI wieku. „Przegl. Hist.” T. 52: 1961, nr 4, s. 676—690.
28. Znaczenie archiwów Bardziowa i Preszowa dla badania dziejów Małopolski. „Małopol. Stud. Hist.” T. 4: 1961, z. 2, s. 73—82.
29. Niektóre polonica z XV i XVII wieku w zbiorach czechosłowackich. „Zesz. Nauk. UJ. Prace Hist.” 1962, z. 9, s. 171—191.
30. Nieznany traktacik polityczny z około 1570 r. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 7: 1962, s. 157—164.
31. Projekt słownika historyczno-geograficznego reformacji w Polsce. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 8: 1963, s. 149—156.
32. Wybrana literatura z zakresu historii UJ. W: Uniwersytet Jagielloński w latach 1364—1764. Kraków 1963, s. 43—44.
33. Najważniejsza literatura wyzyskana w I tomie Dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1364—1764. Kraków 1964, s. 430—434.
34. Akademia Krakowska w dobie reformacji i wczesnej kontrreformacji (1549—1632). W: Dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1364—1764. Kraków 1964, s. 253—307, 447—449, 466—467.
35. Losy wychowanków Akademii Krakowskiej w drugiej połowie XVI i pierwszej połowie XVII wieku. W: Studia z dziejów młodzieży Uniwersytetu Krakowskiego w dobie Renesansu. Kraków 1964, s. 133—199.
36. Wieś jasielska w latach 1525—1650. W: Studia z dziejów Jasła i powiatu jasielskiego. Kraków 1964, s. 163—191.
37. Z dziejów kultury regionu jasielskiego w dobie Odrodzenia i Reformacji. W: Studia z dziejów Jasła i powiatu jasielskiego. Kraków 1964, s. 217—233.
38. Cztery wieki Uniwersytetu Jagiellońskiego. „Kwart. Hist.” R. 72: 1965, nr 4, s. 867—868.
39. Regionalni historiografie Małopolska. W: Konferencje o regionalnych dějinách Olomouc, 13—15.XI.1963. Ostrava 1965, s. 98—100.
40. Kazimierz Lepszy: „Małopol. Stud. Hist.” T. 7: 1965, z. 1/2, s. 148—151.
41. Calendarium kontaktów anabaptystów morawskich z Rzeczypospolitą. „Małopol. Stud. Hist.” T. 9: 1966, s. 57—70.
42. K. Lepszy: Polska okresu Renesansu, fragmenty z papierów pośmiertnych. Wybór. „Zesz. Nauk. UJ. Prace Hist.” 1966, z. 17, s. 21—54.
43. Studia z dziejów antytrynitaryzmu na ziemiach czeskich i słowackich w XVI—XVII wieku. Kraków 1966, s. 149.
44. Rec.: P. Horváth: Poddany lud na Slovensku v prvej polovici XVIII staročia. „Małopol. Stud. Hist.” T. 9: 1966, z. 3/4, s. 151—154.
45. Rec.: E. Kovács: Uniwersytet Krakowski a kultura węgierska. Tenże: A krakói egyetem és a magyar művelődés. „Małopol. Stud. Hist.” T. 9: 1966, z. 3/4, s. 140—144.
46. Z dziejów reformacji w Radomskim. „Biul. Kwart. RTN”. T. 3: 1966, z. 2, s. 1—20.
47. Z dziejów włoskiej emigracji wyznaniowej na Morawach. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 11: 1966, s. 49—62.
48. Współaut.: Bardziów a początki reformacji małopolskiej w r. 1546. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 11: 1966, s. 133—139.
49. Stosunki polsko-słowackie w epoce Odrodzenia i Reformacji (połowa XV — początek XVII w.). „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 12: 1967, s. 29—45.
50. Toż samo po słowacku. W: Humanizmus a Renesancia na Slovensku. Bratislava 1967, s. 374—391.
51. Rec.: G. Schramm: Der polonische Adel und die Reformation. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 12: 1967, s. 244—248.
52. Tłum. rec.: W. A. Serezyk: Gospodarstwo magnackie w województwie podolskim w drugiej połowie XVIII wieku. „Stud. Hist.” T. 10: 1967, z. 1/2, s. 187—193.
53. Tłum.: W. Záček: Pomoc emigracji polskiej dla Czechów w ich oporze przeciw dualizmowi. „Stud. Hist.” T. 11: 1968, z. 3, s. 401—406.
54. Rec.: J. D. Isajewycz: Bratstwa ta jich rol w rozwytku ukrainskoji kultury XVI—XVIII st. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 13: 1968, s. 235—239.
55. Rec.: L. Szczucki: Marcin Czechowic (1532—1613). Studium z dziejów antytrynitaryzmu polskiego XVI wieku. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 13: 1968, s. 240—243.
56. Rec.: F. Karsai: Stúpenci J.A. Komenského v politických a skolských dejinách Presova. „Stud. Hist.” T. 11: 1968, z. 3, s. 432—435.
57. Rec.: Historický mistopis Moravy a Slezska v letech 1848—1960. Óvodni svazek — L. Hosák. „Stud. Hist.” T. 11: 1968, s. 435—437.
58. Rec.: S. Tworek: Zbór lubelski i jego rola w ruchu ariańskim w Polsce w XVI—XVIII wieku. „Rocz. Lubel.” T. 9: 1968, s. 386—389.
59. Kroniczka rodziny Taszyckich z końca XVI wieku. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 13: 1968, s. 205—213.
60. 57 biografii. „Pol. Śl. Biograf.” T. 8: 1959 — T. 22: 1977.
61. Współaut.: Słownik biograficzny historii powszechnej do XVII stulecia. Warszawa 1968.
62. Znaczenie Rakowa w siedemnastowiecznym ruchu ariańskim. W: Raków ognisko arianizmu. Kraków 1968, s. 196—214.
63. Rola Moraw środkowoeuropejskiego antytrynitaryzmu. W: Z polskich studiów slawistycznych. Ser. 3. Warszawa 1968, s. 91—100.
64. Z dziejów reformacji w dawnym powiecie kaliskim. „Rocz. Kaliski”. T. 2: 1969, s. 224—237.
65. Rec.: M. Machovcová, M. Machovec: Utopie blouznivco a sektávo. „Stud. Hist.” T. 12: 1969, z. 1, s. 137—139.
66. Rec.: L. Bazyłow: Siedmiogród a Polska 1576—1613. „Kwart. Hist.” R. 76: 1969, nr 4, s. 949—951.
67. Sesja naukowa w Krakowie z okazji 500 rocznicy urodzin Erazma z Rotterdamu (27—28.X.1969). „Stud. Hist.” T. 13: 1970, nr 2, s. 326—327.
68. Rec.: J. Mikulska: Polské země a herese v době před reformaci. „Kwart. Hist.” R. 78: 1971, s. 687—689.
69. Tłum. V. Kollárik: U boku Polaków. Fragment wspomnień z lat okupacji. „Stud. Hist.” T. 14: 1971, nr 1, s. 89—110.
70. Pamiętnik X Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Lublinie 9—13.IX. 1969. Referaty i dyskusje. Warszawa 1971. T. 3, s. 375—376.
71. Krótka rozprawa o panu Reju i chłopach. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 16: 1971, s. 67—84.
72. Współaut.: Stan badań nad heterodoksją na Węgrzech. W: Wokół dziejów i tradycji arianizmu. Warszawa 1971, s. 29—42.
73. A reformáció útja. Keletközép — Európában. „Helikon” 1971, nr 3/4, s. 353—362.
74. Propaganda Braci Polskich na Słowacji w pierwszej ćwierci XVII stulecia. W: Otázky dějin středni a východni Evropy. Brno 1971, s. 129—143.
75. Służba zdrowia w ruchu oporu na Kielecczyźnie 1939—1945. Kielce 1972, s. 32.
76. Znaczenie społeczno-kulturalne Braci Polskich i ich stolicy — Rakowa. W: Arianizm w Polsce. Warszawa 1972, s. 48—74.
77. Rec.: Studia z dziejów polsko-węgierskich stosunków literackich i kulturalnych. „Kwart. Hist.” R. 83: 1972, nr 2, s. 422—425.
78. Rec.: J. Macorek. České země a Slovensko (1620—1750). „Kwart. Hist.” R. 79: 1972, s. 433—435.

79. Wybrane polonica z XVI—XVII wieku ze zbiorów węgierskich. „Stud. Hist.” T. 15: 1972, nr 2, s. 205—211.
80. List do redaktora „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 16: 1972, s. 243.
81. Andrzej Frycz Modrzewski. „Spraw. z Pos. Kom. Nauk. Oddz. PAN w Krakowie”. R. 16: 1972, s. 392—393.
82. Andrzej Frycz Modrzewski w 400-lecie śmierci. W: Wyższa Szkoła Nauczycielska w Kielcach. Skład Osobowy w roku akadem. 1972/73. Kielce 1973, s. 23—35.
83. Rec.: F. Hnuby: Etudiants tcheques aux ecoles protestantes de l'Europe occidentale a la fin du 16^e et au debut du 17^e siecle. „Kwart. Hist.” R. 80: 1973, nr 3, s. 716—718.
84. Rec.: Akta synodów różnowierczych w Polsce. T. 1—2. „Kwart. Hist.” R. 80: 1973, s. 972—975.
85. Tlum.: L. Hosák, R. Srámek: Czeskie echa nazwy Kielce. „Rocz. Muz. Świętokrz.” T. 8: 1973, s. 375—383.
86. Heretyk pierwszej klasy. „Przemiany” 1973, nr 6, s. 25—26.
87. Indeks: A. Węgierski. Libri quattuor Slovoniae reformatae. Warszawa 1973, s. 591—629.
88. Drogi rozwoju reformacji w środkowoschodniej Europie. „Kwart. Hist.” R. 81: 1974, nr 1.
89. Do biografii Frycza Modrzewskiego. W: Andrzej Frycz Modrzewski. Warszawa 1974, s. 219—240.
90. Przesiedlenie ludności przez III Rzeszę i jej sojuszników podczas II wojny światowej. Lublin 1974, s. 150.
91. Rec.: Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Kielcach, spis zespołów. „Stud. Kiel.” 1975, nr 1, s. 125—127.
92. Kto szuka — nie błądzi... „Przemiany” 1975, nr 1, s. 11.
93. Miasteczko „panów-apostołów”. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 20: 1975, s. 117—118.
94. Po zgonie fińskiego przyjaciela Polski. „Kwart. Hist.” R. 82: 1975, nr 3, s. 715—716.
95. Feliks z Radoszyc. W: Słownik artystów polskich. T. 2. Warszawa 1975, s. 206.
96. Współaut.: Kryteria doboru treści i koncepcja programu z historii powszechnej. W: Przedmioty historyczne na nauczycielskich studiach zaocznych. Kraków 1975.
97. Zmierzch ariańskiego Rakowa. „Sobótka” 1975, nr 2, s. 255—266.
98. Reformacja w życiu wsi małopolskiej. „Kiel. Stud. Hist.” 1976, s. 7—28.
99. Mikołaj Rej i nadnidziański chłop. „Kiel. Stud. Hist.” 1976, s. 29—48.
100. Andreas Fischer — ein radikaler Anabaptist und Spiritualis aus der Slowakei. W: Der deutsche Bauernkrieg und Thomas Müntzer. Leipzig 1976, s. 179—182.
101. Wieś podkrakowska w dobie nowożytnej. (Dzieje Babic w latach 1475—1918). Kielce—Kraków 1976, s. 187.
102. Integracja — problem dyskusyjny. W: Przedmioty historyczne na nauczycielskich studiach zaocznych. Kraków 1976, s. 90—91.
103. Parę uwag geograficznych i biograficznych dotyczących korespondencji S. Ryńskiego. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 21: 1976, s. 227—228.
104. Hozjusz Stanisław. W: Zasłużeni ludzie Pomorza w XVI wieku. 1976.
105. Reformacja w Chęcinach. W: VII wieków Chęcin. Kielce 1976, s. 100—102.
106. Konsultant: Wystawa starodruków ze zbiorów Biblioteki Głównej WSP w Kielcach. Katalog opr. K. Helis i W. Skawińska. Kielce 1976, s. 36.
107. Umiejętność pisania w Małopolsce w drugiej połowie XVI wieku. „Przegl. Hist.” T. 53: 1977, z. 2, s. 231—257.

108. Dzieje nauki, oświaty i kultury na Kielecczyźnie do 1773 r. W: Dzieje Kielecczyzny w historiografii Polski Ludowej. Kielce 1977, s. 111—123.
109. Współaut.: Problematyka światopoglądowa w pracy dydaktyczno-wychowawczej wyższych szkół pedagogicznych. W: Światopoglądowe problemy w procesie dydaktyczno-wychowawczym wyższej szkoły pedagogicznej. Kielce 1977, s. 80—87.
110. Mikołaj Kromer, opat welehradzki. „Sobótka” 1977, nr 3.
111. Rec.: J. Małek: Prusy Książące a Prusy Królewskie 1525—1548. „Kom. Maz. Warm.” 1977, nr 2, s. 233—235.
112. Rec.: Społeczeństwo staropolskie. T. 1: „Przegl. Hist.” T. 63: 1977, z. 2, s. 386—392.
113. Spuścizna Szymona Zacjusza. „Odrodz. i Reform. w Polsce”. T. 21: 1977, s. 201—202.

STEFAN WITKOWSKI (kont.)

1. Współaut.: Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Radomiu. Monografia 1945—1970. Warszawa 1973.
2. Rozwój przemysłu w Radomiu 1945—1972. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 1/2, s. 39—52.
3. Ochrona środowiska człowieka w planie zagospodarowania przestrzennego Radomia. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 3/4, s. 87—100.
4. Funkcje centralne a centra miast. W: Zbiór referatów na sympozjum naukowe geografii miast. Łódź 1974. Uniw. Łódź.
5. Proces urbanizacji w woj. kieleckim 1945—1970. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” Nauk. Społ.-Ekon. 1974, z. 2, s. 105—129.
6. Człowiek i jego potrzeby w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego. Kielce 1975. Pol. Tow. Ekon.
7. Ekonomia regionu. Kielce 1975, s. 176. Politech. Świętokrz.
8. Polityka rozwoju usług. W: Zbiór referatów na Zjazd Wychowanków SGH-SGPiS. Warszawa 1976.
9. Zarys osadnictwa wiejskiego i małych miasteczek. Warunki bytowe ludności. Przemysł i usługi przemysłowe. Komunikacja i transport. W: Powiat radomski. Radom 1976, s. 158—172, 193—204, 257—300, 301—308. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: z. 1/2.
10. Kształtowanie się ośrodka naukowego w Radomiu. „Biul. Kwart. RTN”. T. 13: 1976, z. 3, s. 43—48.
11. Zastosowanie analizy morfologicznej w planowaniu miast. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz. Nauk. Społ.-Ekon.” 1976, z. 3, s. 5—15.

RYSZARD ZARĘBA (kont.)

1. Fitosocjologiczne podstawy typologii leśnej. Wyd. 2. Warszawa 1972, s. 137.
2. Znaki bartne z Puszczy Hłżeckiej. „Mag. Pol.” 1974, nr 10, s. 32—33.
3. Salamandra płamista w nadleśnictwie Hława na Pojezierzu Hławskim. „Przegl. Zool.” 1974, nr 3, s. 394.
4. Problemi po opozwanie na rastitielnostija w Polska. Sofija 1974, s. 67—72.
5. Dynamika kierunku rozwoju zespołów leśnych nadl. Smolniki. „Sylwan” 1975, nr 3, s. 67—75.
6. Bażyna czarna — Empetrum nigrum w Puszczy Augustowskiej i Romnickiej. „Chroń. Przyr. Ojcz.” 1975, z. 2, s. 53.
7. Historia gospodarki leśnej nadl. Rogów do końca II wojny światowej (przekazanie lasów i akty prawne). „Zesz. Nauk. SGGW-AR”. Ser. Hist. 1975, nr 12, s. 144—153.

8. Zmiany w szacie leśnej Polski oraz w składzie botanicznym leśnym wywołane procesami gospodarczymi. „Zesz. Probl. Post. Nauk. Roln.” 1976, nr 171, s. 349.
9. Zmiany w drzewostanach i obszarze Puszczy Kozienickiej i Stromieckiej wywołane procesami gospodarczymi. W: Materiały na sesję popularno-naukową na temat: „Stan i ochrona lasów i zadrzewień woj. radomskiego”. Radom 1976, s. 1—10.
10. Zespoły leśne nadleśnictwa Smolniki. „Prace Inst. Bad. Leśn.” 1976 nr 514, s. 47—100 + 15 tabl.
11. Narodni parkove i rezervati v Polska. „Gorsko stopanctvo” Sofija 1976, s. 48—50.
12. Ratujmy lasy przed zaśmiecaniem. „Las Polski” 1976.
13. Zabytkowy Park. „Życie i Nowocz.” 1977, nr 4.
14. Nazwy uroczysk, puszczy, borów i lasów w Polsce. „Czas. Geogr.” 1977, nr 1, s. 25—31 + 1 mapa.
15. Chronimy fragmenty Puszczy Piaskowej. „Las Polski” 1977, nr 6, s. 10.
16. Zalew. „Tyg. Pol.” 1977, nr 1.
17. W sprawie „Syberyjskiego cedru”. „Ekspres Wiecz.” 1977, nr 159.
18. Kierunki naturalnej sukcesji roślinności na leśnych glebach lekkich nawodnionych ściekami miejskimi. „Zesz. Probl. Nauk. Roln.” 1977, z. 204.
19. Współaut.: Produkcyjność upraw sosnowych na zmeliorowanych nieużytkach bagiennych. 1977.
20. Puszcze, bory i lasy Polski. Warszawa 1978, s. 1—148.
21. Zbiorowiska świerczyn Puszczy Krupczyńskiej. „Zesz. Nauk. SGGW-AR”. Leśnictwo nr 25: 1978, s. 109—119 + 1 tabl.

WŁADYSŁAW ZAWADA

1. Szkolnictwo na Ziemiach Polskich do wieku XVIII. W: Oświata w Polsce. Radom 1973.
2. Szkoły podstawowe dla pracujących w Radomiu w latach 1965—1970. W: Rozwój oświaty w mojej miejscowości. Radom. 1973.

CZESŁAW TADEUSZ ZWOLSKI (kont.)

1. Bracia Skowrońscy. „Przemiany” 1974, nr 6, s. 24—25.
2. Czterdziesty piąty. „Przemiany” 1974, nr 1, s. 10—11.
3. Czym chwali się Radomskie Towarzystwo Naukowe. „Śl. Ludu” 1974, nr 48, s. 5.
4. Instytut Naukowo-Społeczny w Radomiu w latach 1945—1948. „Stud. Hist.” 1974, z. 2, s. 233—251.
5. Insurekcja. „Przemiany” 1974, nr 4, s. 22—23.
6. Początki władzy ludowej w Radomiu. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 1/2, s. 11—38.
7. Zagwie. Radomskie tradycje literackie. „Przemiany” 1974, nr 3, s. 20—21.
8. Instytut Naukowo-Społeczny w Radomiu w latach 1945—1948. „Biul. Kwart. RTN”. T. 12: 1975, z. 3/4, s. 27—59.
9. Radom w warunkach władzy ludowej. W: Radom. Warszawa 1975, s. 23—29.
10. Epizod z wojny. „Kraj Rad” 1975, nr 51, s. 26.
11. Radomskie spotkania z piosenką radziecką. Radom 1976, s. 5—23.
12. Szlakami partyzantów i pancernych. II Ogólnopolski Zlot Gwiazdzysty Polskiego Fiata 126p. Radom 1976, s. 4—17.
13. Wyzwolenie Radomia. „Echo Dnia” 1977, nr 11, s. 3.
14. Walczyłem o wyzwolenie Radomia — wywiad z płk M. F. Orłowem. „Przemiany” 1977, nr 1.

15. Życiorys pisany walką. „Śl. Ludu” 1977, nr 9, s. 4.
16. Lata walki, z dziejów radomskiej PPR. „Życie Radom.” 1977, nr 242.
17. Włodzimierz Iljcz Lenin — człowiek i dzieło. Poradnik bibliograficzny. Radom 1977, s. 16. Woj. Bibliot. Publ.
18. Radomskie spotkania z piosenką radziecką. Radom 1977, s. 3—12.
19. Echa Wielkiego Października. „Śl. Ludu — Mag.” 1977, nr 946, s. 1—3.
20. Płk Michaił F. Orłow — bohater walk o wyzwolenie Ziemi Radomskiej. W: Wyzwolenie Ziemi Radomskiej. Radom 1977, s. 79—95.
21. Wydarzenia rewolucyjne w Radomiu u zarania II Rzeczypospolitej. W: Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Radom 1977, s. 121—129.
22. Radomskie tradycje literackie. „Woj. Inf. Kult.” 1977, nr 1, s. 4—6.
23. Życie literackie w Radomiu po wojnie. „Woj. Inf. Kult.” 1977, nr 2, s. 3—6.
24. Red. i współaut.: Radomska Spółdzielnia Pracy Chemiczno-Wytwórcza „Spoiwo” (1950—1975). Radom 1975, s. 56.

JULIAN ŻOŁYNIAK

1. Z problemów adaptacji społeczno-zawodowej w Radomskich Zakładach Przemysłu Skórzanego „Radoskór” ze szczególnym uwzględnieniem młodych pracowników. W: Niektóre problemy działań humanizacyjnych w radomskich zakładach pracy. Radom 1977.

JERZY ŻUCHOWSKI

1. Możliwości utylizacji odpadów skórzanych na przykładzie RZPS „Radoskór” w Radomiu. „Biul. Kwart. RTN”. T. 11: 1974, z. 3/4, s. 125—133.
2. Pasza białkowa z odpadów nie garbowanych skór z łbów bydłych. „Gosp. Mięsna” 1974, nr 5, s. 22—24.
3. Pasza białkowo-tłuszczowa z odpadów nie garbowanych skór bydłych. „Gosp. Mięsna” 1975, nr 1, s. 28—30.
4. Sposób otrzymywania paszy białkowo-tłuszczowej z odpadów skór bydłych nie garbowanych. „Biul. Inf. Urz. Patent.” 1976, nr 2, s. 59—60.
5. Odpady skórzane źródłem białka paszowego. „Gosp. Mięsna” 1977, nr 10, s. 16—17.
6. Utylizacja odpadów skórzanych na wysoko białkowy koncentrat paszowy. Biul. Kwart. RTN”. T. 14: 1977, z. 4, s. 96—101.
7. Badania nad wartością użytkową paszy białkowej z odpadów skór bydłych nie garbowanych. „Zesz. Nauk. Politech. Świętokrz.” 1977, nr 4, s. 72.

MICHAŁ KELLES-KRAUZ

1. Opory biegów elektrycznych jednostek pociągowych (analiza oporów ruchu pociągów i rozwiązania różniczkowe za pomocą analizatora funkcji). „Prz. Kolej.” 1957 nr 7.
2. Opis lokomotywy elektrycznej ET-21. „Biul. Tech. NOT” 1958.
3. Dlaczego koleje brytyjskie rezygnują ze stosowania lokomotyw spalinowych z przekładnią hydrauliczną. „Probl. Kolej.” 1964 nr 29.
4. Nowy wagon pomiarowy do badań trakcyjnych taboru. „Prz. Elektrotech. Kolej.” 1967.
5. Zastosowanie zastępczej metody tensometrycznej do badań trakcyjnych lokomotyw elektrycznych. „Prz. Elektrotech. Kolej.” kwiecień 1968.
6. Pomiar zużycia energii elektrycznej w taborze elektrycznym. „Biul. Inf. CBOiRTK” 1969.
7. Zaplecze naukowo-badawcze PKP w dziedzinie trakcji elektrycznej i spalinowej. „Prz. Elektrotech. Kolej.” marzec 1969.

„MYŚLIWY KIELECKI” (1950—1952)**Przyczynek do dziejów czasopiśmiennictwa radomskiego**

W latach 1950—1952 ukazało się w Radomiu 5 numerów czasopisma łowieckiego „Myśliwy Kielecki” z podtytułem: Komunikat Wojewódzkiej Rady Łowieckiej. Wydawcą była Rada Łowiecka w Radomiu a redaktorem Leopold Pac-Pomarnacki. Czasopismo odbijano na powielaczu w Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu (ul. 1 Maja 68), tamże mieściła się jego redakcja i administracja. Objętość poszczególnych numerów wynosiła od 9 do 16 stron formatu papieru kancelaryjnego A4. Nakład czasopisma był stały 40 egz., z czego 35 egz. wysyłano bezpłatnie do tyłuż kół łowieckich istniejących wówczas na terenie b. województwa kieleckiego. Wszystkie numery miały ilustrowaną graficznie okładkę o motywach przyrodniczych.

Czasopismo zamierzano wydawać jako dwumiesięcznik, co zrealizowano tylko w pierwszym roku jego wydawania. Trudności techniczne i wyjazd grafika spowodowały wydanie w następnych dwóch latach tylko po jednym numerze i wreszcie zaprzestano wydawania czasopisma.

Pierwszy numer ukazał się z datą 15 lipca 1950 roku, ostatni zaś z datą 15 czerwca 1952 roku. Pismo miało numerację roczną i ciągłą.

Inicjatorem i redaktorem czasopisma przez cały okres jego wydawania był inspektor do spraw łowieckich Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu Leopold Pac-Pomarnacki. Miał on dobre przygotowanie pisarskie i redaktorskie jako autor wówczas trzech książek i kilkuset artykułów w ogólnopolskich czasopismach łowieckich, leśnych i przyrodniczych. Uprawiał także myślistwo praktyczne, a do 1937 roku prowadził na Wileńszczyźnie własne gospodarstwo łowieckie i posiadał najwyższe odznaczenie łowieckie — „Złom”. Zgromadził ponadto duży zbiór jaj ptaków krajowych.

Nadał on czasopismu wysoki poziom, przejrzysty i praktyczny układ działowy i zaprosił do współpracy znanych i wybitnych pisarzy łowieckich. Spośród nich zamieścili w nim swe artykuły: Józef Goetz, znany pisarz i redaktor „Pomorskiego Biuletynu Łowieckiego”; Józef W. Kobyłański, pisarz myśliwski, bibliograf łowiecki, kolekcjoner odznak towarzystw łowieckich w Polsce i autor książki „Humor i satyra myśliwska”; Czesław Moritz, myśliwy z Kresów Wschodnich, zamieszkały po 1945 roku w Jedlni Letnisko; Tadeusz Pasławski, autor podręczników łowieckich i licznych artykułów w „Łowcu Polskim”, obecnie pracownik Instytutu Badawczego Leśnictwa w Warszawie; Władysław Zabiello, autor licznych artykułów i rozpraw na tematy łowieckie, b. sekretarz redakcji „Łowca Polskiego”. Okładki projektował grafik i malarz amator Jerzy Furdal, ówczesny pracownik Nadleśnictwa Jedlnia, a obecnie Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego w Warszawie.

Pismo posiadało sześć działów: 1. Od Redakcji, 2. Dział Urzędowy, 3. Artykuły fachowe, 4. Beletrystyka, 5. Z ostatniej chwili, 6. Humor.

W dziale pierwszym (tylko w numerach 1 i 4) przedstawiano potrzebę powstania pisma, jego charakter i rolę, jaką powinno spełniać oraz zachęcano do współpracy z nim.

W dziale drugim zapoznawano z uchwałami i zarządzeniami władz państwowych w zakresie myślistwa oraz podawano zarządzenia i postulaty Polskiego Związku Łowieckiego i Wojewódzkiej Rady Łowieckiej w Radomiu.

W dziale trzecim (najobszerniejszym) zamieszczano oryginalne artykuły fachowe. Nawiązywały one najczęściej do aktualnych rozporządzeń i wyjaśniały je w szerszym ujęciu, często na tle historycznym i z postulatami na przyszłość.

Dział czwarty zawierał opowiadania literackie i to wyłącznie autorstwa redaktora.

W dziale piątym zamieszczano aktualne informacje organizacyjne Wojewódzkiej Rady Łowieckiej, doniesienia z terenu, ciekawe spostrzeżenia łowieckie i przyrodnicze oraz o kłusownictwie.

Humor zawierały tylko numery 1 i 2 pióra J.W. Kobyłańskiego.

Prezentując pierwszy numer pisma jego redaktor pisał:

„W szeregu regionów łowieckich naszego kraju woj. kieleckiego nie wyróżnia się ani nadzwyczajnymi rzadkimi okazami zwierzyny, jak łoś, ryś, niedźwiedź, drop czy głuszczyk, ani też liczebnością stanu kuropatw i zajęcy. Wręcz odwrotnie: nasze pola i lasy przyczółków nad Wisłą, zryte dołami bunkrów, przeorane skibami okopów, do niedawna stanowiły pustynię, na której trop szaraka czy furkot kuropatwy należały do niecodziennych wydarzeń. Było gorzej — niż źle.

Ale łowiectwo kielecczyny systematycznie dźwiga się z ruin. (...) Zdziałaliśmy już dużo, lecz pomimo takich czy innych warunków pracy nie wolno nam ustawać, a tym bardziej cofać się. (...) Jesteśmy tym małym kółeczkiem, które obraca się w całym skomplikowanym mechanizmie i dlatego musi się obracać. Z tego powinien zdawać sobie sprawę każdy myśliwy.

Oddając dzisiaj w Wasze ręce Koledzy Myśliwi, pierwszy zeszyt „Myśliwego kieleckiego” pragniemy, by stał się on Waszym nauczycielem i przyjacielem, byście na tych kilku skromnych stronach znaleźli cenne wskazówki i porady hodowlane, co trzeba robić i jak postępować, aby i zwierzyna było więcej w łowisku i polowania dawały nam dużo wypoczynku po pracy zawodowej oraz szczerego zadowolenia.

Możliwości finansowe mamy bardzo ograniczone, wydamy zapewne w r. b. zaledwie kilka takich zeszytów, lecz są one zawsze otwarte dla tych Kolegów, którzy zechcą coś ciekawego i pożytecznego dla naszej braci łowieckiej i dobra łowiectwa kieleckiego napisać.

Prosimy o współpracę, o życzenia i pomysły”.

W numerze 1(4) z 15 maja 1951 roku redaktor, po rocznym doświadczeniu w wydawaniu „Myśliwego kieleckiego”, tak pisał:

„(...) Zeszyty te spotkały się z nadspodziewanie serdecznym przyjęciem wśród myśliwych nie tylko woj. kieleckiego, dla których pismo w pierwszym rzędzie było przeznaczone, lecz i innych dzielnic naszego Kraju.

Trudności natury technicznej spowodowały, że w pierwszym półroczu nie byliśmy w stanie wydać ani jednego zeszytu. Zachęceni jednak życzliwością czytelników z roku ubiegłego będziemy się starali wydawać częściej naszego „Myśliwego kieleckiego” i przez jego szpały — docierać z radami i wskazówkami do najszerszych rzesz Kolegów myśliwych na wsi, w miastach i miasteczkach. A kontakt Redakcji z myśliwymi kielecczyny jest dziś konieczny. (...) Spoczywa na nas myśliwych szereg obowiązków i zobowiązań, do których wykonania musimy się zabrać szybko i kolektywnie. W akcji tej nie może zabraknąć żadnego z członków P.Z.Ł. i przez to samo nić wiążąca szeroki ogół myśliwych z Radą Wojewódzką powinna z każdym dniem zacieśniać się coraz bardziej.

„Myśliwy kielecki” jest trybuną wszystkich czytelników. Prosimy o szeroką współpracę, o nadsyłanie swoich uwag, zapytań, obserwacji z terenu, dotyczących spraw łowieckich. Tylko w ten sposób osiągniemy cel nawiązania ze sobą bliższego kontaktu i przyczynimy się do tego, że komunikat nasz stanie się interesującym i bliskim sercu każdego myśliwego woj. kieleckiego.

Ze swej strony Redakcja dołoży starań, by „Myśliwy kielecki” stał na odpowiednim poziomie, zawierał rzeczy najpotrzebniejsze dla myśliwych wiejskich czy miejskich, by nie nużył czytelnika suchą treścią artykułów fachowych, lecz podawał je w formie popularnej dostępnej dla każdego. Będziemy się starali dawać nawet krótkie utwory beletrystyczne jako miłą rozrywkę dla ludzi zmęczonych pracą codzienną i domowymi kłopotami.

Wykorzystując doświadczenia z roku poprzedniego, pozostawiamy w numerze dotychczasowy układ treści (...). W miarę otrzymywania materiałów z terenu, działy tę będziemy mogli odpowiednio zmienić względnie rozszerzyć, mając jednak stale na uwadze, by ogólna wartość Komunikatu na tym nie ucierpiała.

Oddając ten pierwszy numer w ręce czytelników, prosimy o współpracę, by przez łamy „kieleckiego myśliwego” mogliśmy budować coraz pomyślniej zręby sprawy łowieckiej i powiększać dorobek lat poprzednich, który już obecnie przedstawia się imponująco, a dojść może w najbliższym nawet czasie do prawdziwej świetności”.

Mimo tej zapowiedzi rozwoju pisma ukazał się jeszcze tylko jeden jego numer w 1952 roku. Trudności techniczne stały się do niepokonania. O dobrym jego przyjęciu, z podkreśleniem wysokiego poziomu artykułów w nim zamieszczanych, świadczą recenzje w „Łowcu Polskim” (1950 nr 7/8, 1951 nr 8, 1952 nr 6).

Bibliografia zawartości „Myśliwego kieleckiego”

Nr 1—15 lipca 1950 r. s. 9.

- I. Od Redakcji. s. 1.
- II. Dział urzędowy. s. 2—3.
 1. Łączymy się w walce o pokój. s. 2.
 2. Zajęcie na budowę Domu Łowieckiego. s. 2.
 3. Obowiązek prowadzenia gospodarki łowieckiej przy szkołkach myśliwskich. s. 2—3.
 4. Zakaz polowania „w kotła” na zajęce. s. 3.
 5. Strzelanie do dzików kulami. s. 3.
- III. Artykuły fachowe. s. 4—6.
 1. Pomarnacki-Pac Leopold: Dlaczego zakazano u nas polowania w „kotła”? s. 4—5.
 2. Paślawski Tadeusz: Jak się poluje „pędzeniem”. s. 5—6.
- V. Z ostatniej chwili. s. 6—9.
 1. Zamknięcie polowań na bażanty w woj. kieleckim. s. 6.
 2. Paślawski Tadeusz: Praca hodowlana kótek myśliwskich. s. 7—8.
 3. Przed kaczym sezonem. s. 8.
 4. Do Kol. Kol. Łowczych Powiatowych (o nadsyłanie sprawozdań, o przygotowaniu do nowego podziału na obwody łowieckie). s. 9.
- VI. Humor (ze zbioru J. W. Kobyłańskiego). s. 9.

Nr 2 — 15 września 1950 r. s. 11.

- II. Dział urzędowy. s. 1—3.
 1. Do Kol. Kol. Łowczych Powiatowych i Zarządów Kół Łowieckich (o sprawozdawczości, korespondencji i poprawie działalności organizacyjnej). s. 1.

2. Odznaczenia łowieckie. s. 1.
 3. Ochrona gołębi pocztowych. s. 2.
 4. Zakaz polowania na dziki z psami. s. 2.
 5. Kilka uwag na czasie (ochrona kuropatw). s. 2.
- III. Artykuły fachowe. s. 3—9.
1. Pasławski Tadeusz: O strzale śrutowym. s. 3—4.
 2. Moritz Czesław Jerzy: Na kuropatwy. s. 5—6.
 3. Goetz Józef: Na marginesie polowań „pędzeniem”. s. 6—7.
 4. Pomarnacki-Pac Leopold: Drogi hodowli sarn. s. 7—9.

IV. Beletrystyka. s. 10—11.

1. Pomarnacki-Pac Leopold: Na jesiennym żerowisku. s. 10—11.

V. Z ostatniej chwili. s. 9.

1. Uratowanie jelenia — byka. s. 9.
2. Do Zarządów kółek myśliwskich (zawody strzeleckie). s. 9.

VI. Humor. s. 11.

Nr 3 — 15 listopada 1950 r. s. 16.

- I. Pomarnacki-Pac Leopold: Mieczysław Mniszek-Tchorznicki nie żyje. s. 1.

II. Dział urzędowy. s. 2—8.

1. (Apel o składanie przez myśliwych po jednym zającu na odbudowę Warszawy). s. 2.
2. Gospodarka łowiecka w kółkach myśliwskich. s. 2.
3. Sprawozdanie z odbytych polowań. s. 3—4.
4. Hubertowskie Zawody Strzeleckie (w Radomiu). Sprawozdanie. s. 4—8.
5. Czyn godny naśladowania (walka z kłusownictwem). s. 8.

III. Artykuły fachowe. s. 9—13.

1. Zabięło Władysław: W sprawie obchodzenia się z ubitą zwierzyną. s. 9—10.
2. Pomarnacki-Pac Leopold: Łabędzie. s. 11—13.

V. Z ostatniej chwili. s. 13—16.

1. (Pomarnacki-Pac Leopold) L. P.: Obchód Hubertowski w Radomiu. s. 13.
2. Moritz Czesław Jerzy: Kiedy zaczynać i kończyć (polowania). s. 14.
3. Uratowanie jelenia. s. 14.
4. Sprawa łączenia kółek myśliwskich. s. 15—16.
5. Do Kol. Kol. Łowczych Powiatowych (o niestosowaniu się kół łowieckich do zakazu polowania „w kotła”). s. 16.

Nr 1(4) — 15 maja 1951 r. s. 12.

I. Od Redakcji. s. 2 okł.

1. W ostatnim hołdzie (nekrologi Witolda Ziembickiego i Józefa Goetza). s. 1.

II. Dział urzędowy. s. 2—4.

1. Sprawa wytypowania ośrodka do hodowli zwierzyny. s. 2.
2. Sprawa odstrzału dzików. s. 2—3.
3. Subskrypcja Narodowej Pożyczki Rozwoju Sił Polski. s. 3.
4. Cennik na skóry i futra surowe. s. 3—4.
5. Rozporządzenie Ministra Leśnictwa w sprawie ochrony niektórych zwierząt łownych. s. 4.

III. Artykuły fachowe. s. 5—12.

1. Pomarnacki-Pac Leopold: Łowiectwo wczoraj i dziś. s. 5—9.
2. Pomarnacki-Pac Leopold: Bezpieczeństwo w czasie polowań na kaczki. s. 9—10.
3. Zabięło Władysław: W sprawie udziału myśliwych w zbiorce kolorowych metali. s. 10—11.
4. Pomarnacki-Pac Leopold: Na toku cietrzewi. s. 11—12.

Nr 1(5) — 15 czerwca 1952 r. s. 10.

II. Dział urzędowy. s. 1—7.

1. Do Kolegów Łowczych Powiatowych (sprawozdawczość, przyjmowanie uczniów do kółek myśliwskich, egzaminy łowieckie, zdekompletowanie Powiatowych Rad Łowieckich). s. 1.
2. Przedłużenie czasu ochronnego dzika. s. 1.
3. Zakaz polowań z psami. s. 2.
4. Wyniki dostaw zajęcy do zbiornic „Lasu”. s. 2.
5. Sprawa odstrzału drapieżników skrzydlatych. s. 2.
6. Protokół Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Kieleckiej Woj. Rady Łowieckiej w Radomiu 20 kwietnia 1952 r. s. 3—5.
7. Odznaczenia łowieckie. s. 5.
8. Kalendarz polowań dla woj. kieleckiego. s. 6—7.
9. Walka ze szkodnictwem łowieckim. s. 7.

III. Artykuły fachowe. s. 8—9.

1. Pomarnacki-Pac Leopold: Muflony i jelenie w Górach Świętokrzyskich. s. 8—9.
- V. Z ostatniej chwili: Zające chorują. Bobry na Suwalszczyźnie. Dzik — pługiem leśnym. Z akcji odstrzału szkodników. s. 9—10.

**BIBLIOGRAFIA PRAC LEOPOLDA POMARNACKIEGO
ZAMIESZCZONYCH W „ŁOWCU POLSKIM”,
„CHROŃMY PRZYRODĘ OJCZYSTĄ” I „LESIE POLSKIM”
1931—1977**

Leopold Pomarnacki urodził się 28 sierpnia 1907 roku w Koźliskach na Litwie w rodzinie ziemiańskiej. Dziad był lekarzem-chirurgiem i zwołanym myśliwym, zaś ojciec Ludwik posiadał piękną kolekcję okazów przyrodniczych.

Początkowe wykształcenie otrzymał w domu, po czym ukończył Liceum im. Zygmunta Augusta w Wilnie. Pracował w Urzędzie Miasta Wilna, gdzie wykazał szczególne zasługi w organizacji i tworzeniu tamtejszego ogrodu zoologicznego i w zakresie ochrony parków na ziemiach północno-wschodnich. Był czynnym w wileńskim Towarzystwie Myśliwskim i jego delegatem powiatowym.

Od 1929 roku pisuje na tematy łowieckie w miesięcznym dodatku wileńskiego „Słowa” — „Gdzie to, gdzie zagrały trąbki myśliwskie” (opracował jego winięty graficzną) oraz wygłasza „chwile łowieckie” w radiu wileńskim.

W końcu 1937 roku przenosi się do Radomia na stanowisko łowczego Dyrekcji Lasów Państwowych. Bogate doświadczenia z puszczy litewskich i poleskich i tamtejszych tradycji myśliwskich wykorzystuje w Radomiu w pracy organizacyjnej nowopowstałego Polskiego Związku Łowieckiego, zakłada sekcję łowiecką leśników i nadsyła korespondencję z Ziemi Radomskiej (m.in. piękny literacki opis Puszczy Kozienickiej — poz. 48 bibliografii).

Do wybuchu wojny współpracuje z licznymi czasopismami, m.in. „Łowcem Polskim” — od 1931 r., „Łowcem” (Lwów) — od 1932 r., „Włóczęgą” (Wilno) — od 1932 r., „Kalendarzem leśnym informacyjnym” (Wilno) — od 1933 r., „Kurierem Wileńskim” — od 1934 r., „Echami Leśnymi” (Warszawa) — od 1935 r., „Myśliwym” (Poznań) — od 1938 r. i „Kalendarzem myśliwskim” (Warszawa) — od 1939 r. Wydaje trzy książki: „Historia Ogrodu Zoologicznego w Wilnie” (Wilno 1936); „Międzynarodowa wystawa łowiecka — Berlin 1937” (Radom 1938); „Materiały do rozmieszczenia pardwy (*Lagopus lagopus* Linn.) w Polsce” (Warszawa 1938).

Wojnę 1939—1945 przeżywa na froncie w 72 pp, w obozie jenieckim i w II Korpusie Armii Polskiej. Bierze udział w walkach m.in. pod Monte Cassino i o Bolonię, za co otrzymuje Krzyż Monte Cassino, Krzyż Zasługi z Mieczami i 5 odznaczeń brytyjskich. W polskim piśmie żołnierskim „Uwaga — Nadchodzi” (Rzym) zamieszcza w latach 1945—1946 siedem fragmentów wspomnień bojowych.

W 1947 roku wraca do kraju i obejmuje stanowisko inspektora do spraw łowieckich w Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu, na którym pozostaje do przejścia na emeryturę w 1974 r. Tu przez cały czas jest czynnym członkiem Polskiego Związku Łowieckiego i Ligi Ochrony Przyrody. Zaraz po powrocie do kraju nawiązuje kontakt z wznowionym „Łowcem Polskim” i stopniowo z nowopowstałymi czasopismami: „Pomorskim Biuletynem Łowieckim” (Toruń) — od

1948 r., „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” (Kraków) — od 1953 r., „Wszecławiatem” (Kraków) — od 1955 r., „Przyrodą Polską” (Warszawa) — od 1957 r., „Przeglądem Zoologicznym” (Wrocław) — od 1960 r., „Zachodnim Poradnikiem Łowieckim” (Poznań) — od 1964 r. oraz „Lasem Polskim” (Warszawa) — od 1956 r. Zostaje członkiem Sekcji Ornitologicznej Instytutu Zoologicznego Polskiej Akademii Nauk. Do końca 1977 roku ogłosił blisko 700 korespondencji, artykułów i opowiadań. W latach 1950—1952 był redaktorem wydawanego w Radomiu czasopisma „Myśliwy Kielecki”.

Zgromadził okazały zbiór ponad 1500 jaj 219 gatunków ptaków krajowych (na około 240 znanych), zakupiony w 1975 r. przez Muzeum Okręgowe w Radomiu. Muzeum temu nadal służy pomocą i wiedzą w zakresie gromadzenia eksponatów i urządzania działu przyrodniczego.

Artykuły swe pisze językiem jasnym, obrazowym, wręcz malarskim, co zjednuje mu licznych czytelników i zaszczytne opinie fachowców. Zainteresowania ma bardzo szerokie: łowiectwo we wszelkich dziedzinach (hodowla, sposoby polowań, etyka myśliwska, podnoszenie wiedzy łowieckiej, walka z klusownictwem, działalność organizacji i urzędów łowieckich, historia), ochrona przyrody (zadrzewienia, dokarmianie zwierząt, zanieczyszczenia rzek, dewastacja lasów, obserwacje wędrówek ptaków). Porusza problemy fotografii przyrodniczej i myśliwskiej, samemu przy tym fotografując i ilustrując swoje prace.

Szczególne miejsce w jego piśmiennictwie zajmuje ornitologia, a nad niektórymi gatunkami ptaków (pardwą, jarząbkiem, cietrzewiem, głuszcem, żurawiem, słonką, synogarlicą turecką w Radomiu i remizem w okolicach Radomia) prowadził długoletnie obserwacje i publikował często swe spostrzeżenia. Jego publikacje o jarząbku wzbudziły szerokie zainteresowanie w zagranicznej literaturze naukowej.

Pod względem formalnym piśmiennictwo to można podzielić na korespondencje i doniesienia obserwacyjne, artykuły dyskusyjne i recenzje, krótkie zarysy monograficzne i wcale liczne wspomnienia i opowiadania literackie. Za te ostatnie otrzymał liczne nagrody i wyróżnienia konkursowe. Zabiera przy tym głos na temat beletrystyki łowieckiej.

W okresie radomskim przeważającą część jego piśmiennictwa stanowią materiały z terenu b. woj. kieleckiego, Gór Świętokrzyskich i Ziemi Radomskiej. Oddają one kronikarsko dzieje łowiectwa i ochrony przyrody na tym terenie. Mają przeto dużą wartość dokumentalną.

Za swe pisarstwo i działalność otrzymał najwyższe odznaczenie łowieckie „Złot” oraz Medal Dziesięciolecia i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Bibliografia zawiera pełne zestawienie piśmiennictwa Leopolda Pomarnackiego zamieszczonego w „Łowcu Polskim”, „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” i „Lesie Polskim” do 1977 roku włącznie, w ilości 311 pozycji. Stanowi to blisko połowę całego piśmiennictwa. Zebranie pełnej bibliografii, ze względu na trudności dotarcia do niektórych czasopism, odłożono na czas późniejszy.

1931

1. O zwierzyńcu w Wilnie. „Łow. pol.” nr 34, s. 697.
2. Wędrowni goście. „Łow. pol.” nr 46, s. 933—934.

1932

3. Włodzimierz Korsak. (Z okazji 25-lecia pracy pisarskiej). „Łow. pol.” nr 6, s. 103—104.
4. Zew łowów. „Łow. pol.” nr 10, s. 167—168, il.
5. Łowiectwo na Litwie. „Łow. pol.” nr 13, s. 218—220, il.

6. Żuraw pospolity. „Łow. pol.” nr 15, s. 258—260, il.
7. Pierwsze słonki. (Z cyklu „Janka”). „Łow. pol.” nr 18, s. 303—304.
8. Zgrzyt. (Z cyklu „Janka”). „Łow. pol.” nr 31, s. 512—513.
9. Na zlocie. „Łow. pol.” nr 40, s. 654—655, il.
10. Bekasik. „Łow. pol.” nr 45, s. 735—736.

1933

11. Noc i poranek. „Łow. pol.” nr 7, s. 77—79, il.
12. Próby hodowli cietrzewi i kuropatw. „Łow. pol.” nr 14, s. 168.
13. Bocian czarny. „Łow. pol.” nr 33, s. 419—420.
14. W obronie beletrystyki łowieckiej. „Łowiec” (Lwów). R. 55: nr 21, s. 242—243, il.
Polem.: Zabięło Władysław: Przeciwno zlej beletrystyce. „Łow. pol.” nr 33, s. 409—410; Pac-Pomarnacki Leopold: Słówko sprostowania. „Łow. pol.” nr 35, s. 454—455; Zabięło Władysław: Odpowiedź na słówko sprostowania. „Łow. pol.” nr 35, s. 455—456.
15. Uwagi o jarząbku. „Łow. pol.” nr 36, s. 469.

1934

16. Z ogarami. „Łow. pol.” nr 4, s. 65—66, il.
17. Dubelt. „Łow. pol.” nr 9, s. 167—170, il.; nr 10, s. 187—189, il.
Uzup.: Rzewuski Adam: W sprawie dubeltów. „Łow. pol.” nr 13, s. 258—259.
18. Zając bielak. „Łow. pol.” nr 12, s. 243—245.
19. Ogród zoologiczny w Wilnie. „Łow. pol.” nr 18, s. 366, il.
20. Łowy z ogarami czy psia naganka? „Łow. pol.” nr 20, s. 402—403, il.
Polem.: Skrzyński Stanisław: Z bólem serca. „Łow. pol.” nr 23, s. 457—460; Zabięło Władysław, „Łow. pol.” nr 20, s. 403; Pac-Pomarnacki Leopold: List do redakcji. „Łow. pol.” nr 28, s. 571.
21. Polowania na Litwie. „Łow. pol.” nr 30, s. 597—599, il.; nr 31, s. 625—626.
22. Nieco o wiewiórcie. „Łow. pol.” nr 34, s. 685—687; nr 35, s. 700—702.

1935

23. Słonka. „Łow. pol.” nr 10, s. 192—194, il.; nr 11, s. 207—209, il.; nr 12, s. 227—228, il.; nr 13, s. 247—248, il.
24. Z miasta Wilna. Ze sprawozdań delegatów powiatowych. „Łow. pol.” nr 19, s. 374—375.
25. O hodowli dzikich kaczek. „Łow. pol.” nr 24, s. 470—472.
Tekst prelekcji „chwil łowieckich” w radio wileńskim.
26. Ośrodki hodowli łowieckiej na Ziemiach Wschodnich. „Łow. pol.” nr 34, s. 673—674, il.

1936

27. O wronie i walce z nią w łowisku. „Łow. pol.” nr 1, s. 11—13; nr 2, s. 32—33, il.; nr 4, s. 68—70.
28. Szczęściarz. (Felięton o niedoli ludzkiej). „Łow. pol.” nr 5, s. 88—90.
29. O pardwie w Polsce. „Łow. pol.” nr 13, s. 242—244; nr 14, s. 259—261.
30. Do artykułu „O pardwie w Polsce”. „Łow. pol.” nr 15, s. 278.
31. Komfort czy prymitywizm. „Łow. pol.” nr 18, s. 336—337.
32. Protokół zebrania członków sekcji ochrony pardwy z dnia 8 sierpnia 1936 r. (w Wilnie). „Łow. pol.” nr 26, s. 507.
33. Brunetki... Blondynki. „Łow. pol.” nr 27, s. 519—521.
34. Pierwsze kroki. „Łow. pol.” nr 35, s. 677—679; nr 36, s. 700—702.

1937

35. Sokołowski Jan: Ptaki ziem polskich. T. 1. Warszawa 1936.
Rec.: Zieliński Stanisław. „Łow. pol.” nr 1, s. 14—15; Polem.: Pac-Pomarnacki Leopold: W obronie „Ptaków ziem polskich”. „Łow. pol.” nr 4, s. 75—76; Dunajewski Andrzej: W odpowiedzi p. L. Pac-Pomarnackiemu. „Łow. pol.” nr 10, s. 175; Sokołowski Jan: Odpowiedź p. Stanisławowi Zielińskiemu na krytykę książki p.t. „Ptaki ziem polskich”. „Łow. pol.” nr 3, s. 57; Wodzicki Kazimierz: Jeszcze w sprawie „Ptaków ziem polskich”. „Łow. pol.” nr 16, s. 317—318.
36. Pointer pana Ambrożego. „Łow. pol.” nr 5, s. 88—90.
37. Z Towarzystwa Łowieckiego Ziem Wschodnich. (Z działalności sekcji ochrony pardwy). „Łow. pol.” nr 7, s. 136.
38. Łowieckie księgi pamiątkowe. „Łow. pol.” nr 13, s. 246—247.
39. Jest źle — a musi być lepiej. „Łow. pol.” nr 15, s. 283—284.
O nowopowstałym Polskim Związku Łowieckim.
40. Obrona potomstwa u ptaków. „Łow. pol.” nr 17, s. 331—333; nr 19, s. 369—370, il.; nr 20, s. 390—391.
41. W ostatnim holdzie. „Łow. pol.” nr 19, s. 366, portr.
O Albercie Mniszku.
42. Odmiany polskiej kuropatwy. „Łow. pol.” nr 26, s. 513—514, il.
43. Bekasy. „Łow. pol.” nr 29, s. 575—576.
44. Co daje całkowita ochrona. „Łow. pol.” nr 30, s. 584—585.

1938

45. Nowa placówka łowiecka w Radomiu. „Łow. Pol.” nr 3, s. 55.
Sekcja łowiecka przy Kole Przystosobienia Wojskowego Leśników w Radomiu.
46. Pięć miotów. „Łow. pol.” nr 4, s. 66—67.
47. I takich mamy dzierżawców. „Łow. pol.” nr 4, s. 76.
48. Dwa polowania na zajacę. „Łow. pol.” nr 10, s. 189—199, il.
W Nawogródzczyźnie i w Puszczy Kozienickiej. Literacki opis Puszczy Kozienickiej.
49. Szkodniki rybactwa a ochrona przyrody. „Łow. pol.” nr 12, s. 242—244, il.
50. Głuszce w Janowie Lubelskim. „Łow. pol.” nr 17, s. 350—351.
51. Na marginesie odszkodowań łowieckich. „Łow. pol.” nr 21, s. 424—425.
52. Jeszcze na temat pardw i cietrzewi. „Łow. pol.” nr 30, s. 624—627.
53. Pierwsze trofea. „Łow. pol.” nr 31, s. 643—644.
54. Jelenie i sarny dla Ziem Północno-Wschodnich. „Łow. pol.” nr 34, s. 696—698, il.
55. Z działalności sekcji łowieckiej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu. „Łow. pol.” nr 34, s. 709.

1939

56. Stanisławowi Zaborowskiemu w ostatnim holdzie. „Łow. pol.” nr 5, s. 135—136.
57. Gdy nagle obudzi się wiosna. „Łow. pol.” nr 8, s. 245—247.
58. Grają jakieś tam głuszce. „Łow. pol.” nr 12, s. 374—378, il.

1948

59. O przyszłość zwierzyny płowej w woj. kieleckim. „Łow. pol.” nr 2 s. 17—19.
Pow. kozienicki.
60. Co można zrobić dla ochrony cietrzewia. „Łow. pol.” nr 3, s. 14—17, il.

61. Przez pryzmat egzaminów. „Łow. pol.” nr 6, s. 14—15, il.
62. Polowania z ambon myśliwskich. „Łow. pol.” nr 12, s. 4—7, il.

1949

63. Nasze niedociągnięcia. „Łow. pol.” nr 1/2, s. 15—18.
Niedomogi organizacyjne Polskiego Związku Łowieckiego.
64. Jeżyna jako pasza dla sarn. „Łow. pol.” nr 1/2, s. 21—22.
65. Głuszc i jego ochrona. „Łow. pol.” nr 3, s. 5—10, il.
66. Zwierzyna bogactwem gromad i gmin. „Łow. pol.” nr 5, s. 17—19.
67. Na temat literatury łowieckiej. „Łow. pol.” nr 10, s. 24—25.
(List do redakcji). „Łow. pol.” 1951, nr 5, s. 17.

1950

68. Na temat ochrony kaczorów. „Łow. pol.” nr 2, s. 23—24.
69. Ciągi łęgowych słonek. „Łow. pol.” nr 4, s. 21—22, il.
70. Zajac na Dom Łowiecki. „Łow. pol.” nr 4, s. 29—30.
71. Wśród bagnisk na przelotach. „Łow. pol.” nr 7/8, s. 45—46, il.
Suwalskie.
72. O głuszcach w Lubelszczyźnie. „Łow. pol.” nr 11/12, s. 30—31.
73. Dość pobłażliwości. „Łow. pol.” nr 11/12, s. 34—36, il.
Ętyka myśliwska.

1951

74. Nieznany drapieznik. „Łow. pol.” nr 1/2, s. 43—44, il.
Orzeł bielik.
75. Obchód Hubertowski w Radomiu. „Łow. pol.” nr 1/2, s. 46.
76. Uratowanie dwóch jeleni. „Łow. pol.” nr 1/2, s. 39.
W okolicach Częstochowy i Jędrzejowa.
77. O właściwy stosunek kółek łowieckich do gospodarki chłopskiej. „Łow. pol.” nr 8, s. 1—4.
78. Przed sezonem skupu dziczyzny. „Łow. pol.” nr 11, s. 16.

1952

79. Sprowadzenie jeleni. „Łow. pol.” nr 2, s. 13.
Przez koło „Sokół” w Radomiu do lasów przysuskich.
80. Wrześniowy zmierzch. (II nagroda konkursu literackiego „Łowca Polskiego”). „Łow. pol.” nr 3, s. 33—34.
81. Łabędzie w kieleckim. „Łow. pol.” nr 4, s. 16.
Modrzejowice.
82. Aklimatyzacja cietrzewi. „Łow. pol.” nr 7/8, s. 13.
Przez koło „Kaczor” w nadl. Garbatka.
83. W sprawie odstrzału jastrzębi. „Łow. pol.” nr 10, s. 12.
W woj. kieleckim.

1953

84. O cietrzewiach w Sieciechowie. „Łow. pol.” nr 4, s. 64.
85. Gniazdo wilcze. „Łow. pol.” nr 4, s. 63.
86. Rogacze kieleccy. „Łow. pol.” nr 6, s. 97.
Puszcze: Iżeczka, Jodłowa i Kozienicka.
87. Wilk w kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 10, s. 165.
88. Stanowisko bataliona w woj. kieleckim. „Chrońmy Przynr.” nr 6, s. 46—47.
Wola Klasztorna, Orońsko.

1954

89. Z toków głuszcowych na Lubelszczyźnie. „Łow. pol.” nr 4, s. 6, il.
90. Uwagi posezonowe. „Łow. pol.” nr 5, s. 3.
O ochronie zwierzyny łownej.
91. Łowiecka więź miasta ze wsią. „Łow. pol.” nr 12, s. 7.
Pomoc naukowa — szkołom, medyczna — ludności.

1955

92. Nieco o jarzabku. „Łow. pol.” nr 7, s. 5—7.
93. Zwierzostan Świętokrzyskiego Parku Narodowego. „Łow. pol.” nr 9, s. 12—14, il.
94. Kilka uwag o życiu synogorlicy tureckiej (w Radomiu). „Chrońmy Przyr.” nr 2, s. 31—33.

1956

95. O fotografii łowieckiej. „Łow. pol.” nr 1, s. 7.
96. Kieleccyzna. „Łow. pol.” nr 1, s. 7.
Wilki w leśn. Polany.
97. Chrońmy kuropatwy. „Łow. pol.” nr 1, s. 8.
98. Zwrócić głuszcza Górom Świętokrzyskim. „Łow. pol.” nr 3, s. 10.
Polem.: Marchlewski Jan: Fałszywa informacja. „Łow. pol.” nr 5, s. 8; Odp.: Pomarnacki Leopold: Dwa głosy w sprawie hodowli głuszcza w niewoli. „Łow. pol.” nr 7, s. 13; Świętorzecki Zygmunt, „Łow. pol.” nr 7, s. 13; Marchlewski Jan H., „Łow. pol.” nr 10, s. 14—15.
99. Myśliwi w akcji „Dni lasu i ochrony przyrody”. „Łow. pol.” nr 4, s. 12.
100. Od statystyki do rzeczywistości. „Łow. pol.” nr 12, s. 2.
101. Remiz w powiecie radomskim. „Chrońmy Przyr.” nr 1, s. 36.
Białobrzegi, Stromic.
102. Żurawie w województwie kieleckim. „Chrońmy Przyr.” nr 5, s. 27—28.
Zadobrze nadl. Jedlnia.
103. Nowe stanowisko remiza w kieleccyznie. „Chrońmy Przyr.” nr 5, s. 29.
Sieciechów.
104. Świętokrzyski Park Narodowy. Kurs ochrony ptaków. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 48—49, 141.
105. Okręg w Radomiu. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 55—56.
Sprawozdanie Okręgu Ligi Ochrony Przyrody w Radomiu za lata 1954—1955.
106. Ochrona ptaków w lasach państwowych. „Las pol.” nr 4, s. 26—28.

1957

107. Magiczny krąg. „Łow. pol.” nr 3, s. 10—11.
Opowiadanie o polowaniu na wilki.
108. Jeszcze o polowaniu z fladrami. „Łow. pol.” nr 3, s. 21.
Uzup.: Świętorzecki Zygmunt: Technika polowania na wilki z fladrami. „Łow. pol.” 1956, nr 12, s. 10—11.
109. 50-lecie twórczości Włodzimierza Korsaka. „Łow. pol.” nr 5, s. 6, il.
110. Na temat dzikich kaczek. „Łow. pol.” nr 7/8, s. 9, 18, il.
111. Jak się walczy z kłusownictwem. „Łow. pol.” nr 9/10, s. 31.
112. Groza odszkodowań łowieckich. „Łow. pol.” nr 15/16, s. 2.
113. Łabędzie w powiecie radomskim. „Chrońmy Przyr.” nr 2, s. 41—43.
Modrzejowice, Piastów.

1958

114. Czaty przy padlinie. „Łow. pol.” nr 3, s. 3—4.
Technika polowania na wilki.
115. Obserwacje z toków głuszcowych. „Łow. pol.” nr 6, s. 2—3, il.
116. Figurant czy aktywista. „Łow. pol.” nr 7, s. 6—7.
O stanowisku łowczego powiatowego.
Dyskusja: Grudzień B., „Łow. pol.” nr 7, s. 7—8.
117. W smugu olszowym. „Łow. pol.” nr 8, s. 10—11.
Opowiadanie literackie.
118. Rzadkie widowisko. „Łow. pol.” nr 9, s. 9, il.
Opowiadanie literackie o tokowaniu głuszców.
119. Obserwacje z ambony. „Łow. pol.” nr 12, s. 13, il.
Opowiadanie literackie.
120. Z ambony. „Łow. pol.” nr 14, s. 8—9, il.
Opowiadanie literackie.
121. Nieco o beletryście łowieckiej. „Łow. pol.” nr 15, s. 6—7.
122. Wśród trzciny i tataraków. „Łow. pol.” nr 16, s. 9, il.
Opowiadanie literackie.
123. Kacze ciągi. „Łow. pol.” nr 19, s. 10, il.
Opowiadanie literackie.
124. Z wyżłem. „Łow. pol.” nr 21, s. 9, il.
Opowiadanie literackie.
125. Rykowisko. „Łow. pol.” nr 22, s. 9—10, il.
Opowiadanie literackie.
126. Nowe stanowisko ropuchy paskówki. (Ostrowiec). „Chrońmy Przyr.” nr 1, s. 58.
Ostrowiec.
127. Stanowiska jelonka w Kieleccyznie. „Chrońmy Przyr.” nr 4, s. 35—37, il.
Jedlnia, Gzowice.
128. 30-lecie skrzynki lęgowej prof. Sokołowskiego. „Las pol.” nr 5, s. 1—4, il.
129. Leśnik w służbie nauki. „Las pol.” nr 20, s. 17—19, il.
Obserwacje dotyczące ptaków.

1959

130. Potrzebna książka. „Łow. pol.” nr 2, s. 13.
Recenzja: Sokołowski Jan: Ptaki ziem polskich. T.1—2. Warszawa 1958.
131. Zderzenie się kuropatw. „Łow. pol.” nr 4, s. 14.
Rzadkie zjawisko ornitologiczne w okolicach Radomia.
132. W śniegach. „Łow. pol.” nr 8, s. 11, il.
Opowiadanie literackie o polowaniu na wilki.
133. Akcja wilcza w kieleccyznie. „Łow. pol.” nr 8, s. 15.
Nadl. Przysucha.
134. Poznajemy jaja ptaków drapieżnych. „Łow. pol.” nr 10, s. 3—4, il.
135. Przesiedlanie zwierzyny do kieleccyzny. „Łow. pol.” nr 16, s. 14.
136. Na jarzabka. „Łow. pol.” nr 18, s. 12.
Opowiadanie literackie.
137. O dawnym zwierzyncu Grabiny. „Łow. pol.” nr 20, s. 14, il.
Lasy spalskie.
138. Siedzi sobie zajęc pod miedzą. „Łow. pol.” nr 24, s. 8—9, il.
139. Ptaki Parku Miejskiego w Radomiu. „Chrońmy Przyr.” nr 1, s. 41—43, il.
140. Notatki faunistyczne z kieleccyzny: Remiz, Remiz pendulinus; Bocian czarny,

Ciconia nigra; Jelonek, Lucanus cervus. „Chrońmy Przyr.” nr 2, s. 33—35, il.
Góry Świętokrzyskie.

141. Oaza ptasia koło Radomia. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 34—37, il.
Orońsko.
142. Należy podnieść poziom wiedzy łowieckiej u leśników. „Las pol.” nr 10, s. 8—9, il.
143. Czyszczenie skrzynek łęgowych ważna czynność ochroniarska. „Las pol.” nr 22, s. 8—10, il.

1960

144. Przed sezonem skupu dziczyzny. „Łow. pol.” nr 16, s. 6, il.
145. Jeszcze o rekordowych porostkach. „Łow. pol.” nr 20, s. 15.
Trofea myśliwskie Zygmunta Halperta.
146. O muflonach w Łysogórach. „Łow. pol.” nr 21, s. 15, il.
147. Rycyk w kielecczyźnie. „Chrońmy Przyr.” nr 5, s. 31—33, il.
Bartodzieje, Bąkowiec, Lipowe Pole, Orońsko, Sieciechów, Wola Klasztorna.
148. W sprawie lisa. „Las pol.” nr 1, s. 14.
Odstrzał lisów w lasach państwowych.
149. Półka łowieckie a odszkodowania. „Las pol.” nr 2, s. 15—17, il.
150. Przesiedlanie jeleni. „Las pol.” nr 15/16, s. 25—26.
151. Do odstrzału redukcyjnego dzików należy podejść „z głową”. „Las pol.” nr 23, s. 20—22.

1961

152. Rogacz dziesiątak. „Łow. pol.” nr 1, s. 15, il.
Nadl. Starachowice.
153. Spotkanie z lisem. „Łow. pol.” nr 2, s. 10—11.
154. Feralny poranek. „Łow. pol.” nr 8, s. 11, il.
Opowiadanie literackie.
155. Po sezonie guszczywym. „Łow. pol.” nr 10, s. 15.
Polem. z: Świętorzecki Zygmunt: Wyniki inwentaryzacji tokowisk guszczywym. „Łow. pol.” nr 7, s. 4—12.
156. Koza opiekunką daniela. „Łow. pol.” nr 21, s. 15.
157. Błysk ironii. „Łow. pol.” nr 22, s. 11, 14.
Opowiadanie literackie o polowaniu na jelenie.
158. Nieco o jemioluszkach. „Chrońmy Przyr.” nr 4, s. 45—47, il.
Przeloty nad woj. kieleckim.
159. Ochrona guszczywym w Lubelszczyźnie. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 41—42.
160. I las i zwierzyna. „Las pol.” nr 3, s. 2—7, il.
Uzup. do: Borowy Ryszard: Las czy zwierzyna? (Na marginesie konferencji w sprawie szkód wyrządzanych przez zwierzynę). „Las pol.” 1960, nr 21, s. 16—18.
161. Które gniazda niszczyć, a jakie ochraniać? „Las pol.” nr 5, s. 15—16, il.
162. Kłusownictwo i wyroki sądowe. „Las pol.” nr 13/14, s. 31—32, il.
163. Narada w sprawie ochrony guszczywym. „Las pol.” nr 18, s. 22—23, il.
164. Kości niezgody. (Głos w sprawach łowieckich). „Las pol.” nr 19, s. 13—14.
165. Co się dzieje z przesiedlanymi zajacami? „Las pol.” nr 23, s. 13—15.

1962

166. Tokowiska cietrzewi w kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 8, s. 7—10.
Min. nadl. Zwolen, Garbatka, Jedlnia, Kozienice, Pionki, Studzianki, Przysucha, Rzuców, Szydłowiec, grunta wsi Polany.

167. Jeleń w kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 12, s. 5, 15, il.
168. Moda bażancja. „Łow. pol.” nr 13, s. 7.
169. Jeszcze raz w obronie gawrona. „Chrońmy Przyr.” nr 2, s. 32—34, il.
170. Stanowisko śnieżniczki przebiśniegu na Bielniku. „Chrońmy Przyr.” nr 3, s. 45—46, il.
Góry Świętokrzyskie.
171. Bocian czarny w Nadleśnictwie Państwowym Janów Lubelski. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 40.
172. Jeszcze o skrzynekach łęgowych. „Las pol.” nr 6, s. 11—12, il.
173. Paśniki dla zwierzyny płowej. „Las pol.” nr 13/14, s. 15—17, il.
174. Dochody z łowiectwa. „Las pol.” nr 15/16, s. 18—19, tab.
Polem.: Paślowski Tadeusz: Jeszcze o wpływach z łowiectwa. „Las pol.” 1963, nr 2, s. 9—10; Odp.: Pomarnacki Leopold: O dochodach z łowiectwa — polemicznie. „Las pol.” 1963, nr 10, s. 14—15.
175. Goście przy karmnikach. „Las pol.” nr 23, s. 19, il.
Dokarmianie ptaków.
176. Śnieg należy wykorzystać. „Las pol.” nr 24, s. 17—18, il.

1963

177. Ostatni guszczywym. „Łow. pol.” nr 8, s. 4, 7.
178. Łosza w kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 11, s. 14.
Rusinów k.Przysuchy.
179. Jeszcze o cietrzewiu. „Łow. pol.” nr 14, s. 6.
Uzup. do: Sumiński Piotr: Cietrzew. „Łow. pol.” nr 9, s. 3—5.
180. Ostrożnie z odstrzałem kuropatw. „Łow. pol.” nr 17, s. 7, il.
181. Borsuk w niełasce. „Łow. pol.” nr 18, s. 6, il.
182. Jeden miot. „Łow. pol.” nr 23/24, s. 16, il.
183. Trzy notatki ornitologiczne. 1. Remiz w powiecie radomskim (Modrzejowice). 2. Stanowisko sokoła wędrownego (Ceteń, nadl. Brudzewice). 3. Czapla biała w kielecczyźnie (Szumsko nad Łagownicą). „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 43—44.
184. Groźba „czerwonych punktów”. Na tematy łowieckie. „Las pol.” nr 6, s. 7—8, il.
185. Aparat fotograficzny w pracy leśnika. „Las pol.” nr 13/14, s. 21, il.
186. W sprawie ochrony łowisk. „Las pol.” nr 19, s. 13—14.
187. Leśni producenci skrzynek łęgowych. „Las pol.” nr 22, s. 12—13, il.

1964

188. Pamiętajmy o dzikach. „Łow. pol.” nr 2, s. 6.
189. Warto spróbować. „Łow. pol.” nr 5, s. 7.
190. Selekty. „Łow. pol.” nr 11, s. 8—9, il.
Porostki kozłów.
191. Jesienny epizod. „Łow. pol.” nr 18, s. 5, il.
Opowiadanie literackie o spotkaniu z jeleniem.
192. Sztuczna hodowla dropi. „Łow. pol.” nr 23/24, s. 22.
Omówienie artykułu P. G. Boitousova z „Pticevodstva”.
193. Synogarlice tureckie w niebezpieczeństwie. (W Radomiu). „Chrońmy Przyr.” nr 1, s. 60—61, il.
194. Nowe stanowisko ciemiężycy zielonej. „Chrońmy Przyr.” nr 3, s. 45—46, il.
Łasków k.Jędrzejowa.
195. Orzechówka w Górach Świętokrzyskich. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 37—38.
196. Drzewa potrzebne ptakom. „Las pol.” nr 5, s. 8—9, il.
197. Rola sójki przy odnawianiu dębu i buka. „Las pol.” nr 10, s. 9.

198. Więcej poletek produkcyjnych dla celów łowieckich. „Las pol.” nr 19, s. 14—15.

1965

199. Gdy odezwały się żurawie. II nagroda na konkursie literackim. „Łow. pol.” nr 4, s. 4—5, il.

200. Pożywienie głąszca w okresie toków. „Łow. pol.” nr 6, s. 6.

201. Stanowisko wąsatki w kielecczyźnie. „Chrońmy Przyr.” nr 2, s. 47—49, il.
Oksa k.Włoszczowy.

202. Dyptan w rezerwacie „Grabowiec” (k.Pińczowa). „Chrońmy Przyr.” nr 4, s. 46—47.

203. Wpływ zrębów na pogłowie zwierzyny. „Las pol.” nr 6, s. 9—10, il.

204. Przed odstrzałem rogaczy. „Las pol.” nr 11, s. 11, il.

205. Myszolów — pomocnik leśnika. „Las pol.” nr 13/14, s. 20, il.

206. Karmniki — to nie dekoracja. „Las pol.” nr 13/14, s. 34, il.

207. Groźba grzybiarzy. „Las pol.” nr 17, s. 9, il.

208. Zarybiajmy wody śródlądne. „Las pol.” nr 22, s. 15, il.

1966

209. Myśliwskie oko. Wyróżnienie na konkursie literackim. „Łow. pol.” nr 6, s. 4—5, il.

210. Wędrowniczki z Kampinosu. „Łow. pol.” nr 12, s. 6.

Uzup.: Mazurkiewicz Krystyn: Wędrowcy z Kampinosu. „Łow. pol.” nr 9, s. 5.

Wędrowka łosi do woj. kieleckiego.

211. Borsuk. „Łow. pol.” nr 12, s. 13.

Recenzja: Sumiński Piotr: Borsuk (monografia przyrodniczo-łowiecka). Warszawa 1966.

212. Róg, na taśmie przypięty. „Łow. pol.” nr 13, s. 5, il.

Dzieje rogów myśliwskich.

213. Nowi goście z Kampinosu. „Łow. pol.” nr 14, s. 14.

214. Polowanie na piżmaki. „Łow. pol.” nr 15, s. 7, 15, il.

215. Wyniki przesiedlenia jeleni do łowisk kielecczyzny. „Łow. pol.” nr 19, s. 6, il.

216. Pojawienie się łosi na terenie kielecczyzny. „Chrońmy Przyr.” nr 5, s. 44—45.
Nadl. Brudzewice.

217. Wiosenny przylot szpaków. „Chrońmy Przyr.” nr 5, s. 45—46.

Radom.

218. Stan drobnej zwierzyny a łisy. „Las pol.” nr 1, s. 13.

219. Kłopoty z łosiem. „Las pol.” nr 9, s. 9—10.

Uzup. do: Borowy Ryszard Lech: Co dalej z łosiem. „Las pol.” 1965 nr 23, s. 14—15.

220. Więcej podszytów. „Las pol.” nr 13/14, s. 23, il.

221. Piękny jubileusz Włodzimierza Korsaka. Sylwetki. „Las pol.” nr 21, s. 5, il.

222. Angażowanie stróżów mogłoby zmniejszyć odszkodowania łowieckie. „Las pol.” nr 21, s. 6—7.

1967

223. Daniele w kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 4, s. 7.

Leśn. Sucha, Oblas, Makowiec, Marcule, Dobieszyn, Szydłowiec.

224. Gospodarka łowiecka w kole terenowym. „Łow. pol.” nr 10, s. 3, il.

Koło łowieckie „Wierzbitca”.

225. Stanowiska jenota w woj. kieleckim. „Łow. pol.” nr 19, s. 15.

226. Dalsze losie na kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 21, s. 14—15.

Uzup.: Rakoczy Aleksander: Łoś gościem chemików. „Łow. pol.” nr 21, s. 15.

Pionki.

227. Jarząbek na kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 23/24, s. 11, 22.

Uzup. do: Wiltowski Janusz: Jarząbek w południowej Polsce. „Łow. pol.” nr 21, s. 7, 14.

Góry Świętokrzyskie.

228. Niecodzienna przygoda. Wyróżnienie w konkursie na wspomnienie myśliwskie. „Łow. pol.” nr 23/24, s. 15, il.

Opowiadanie literackie o polowaniu na lisa i dzika.

229. Czarne bociany w Nadleśnictwie Jędrzejów. „Chrońmy Przyr.” nr 6.

230. Co z hodowlą bażantów? Czy stoi ona pod znakiem zapytania? „Las pol.” nr 6, s. 9—10, il.

Uzup.: Lipko Wiktor: Raczej kuropatwy. „Las pol.” nr 6, s. 10.

231. Gałęzie można wykorzystać do ozdoby pomieszczeń. Propozycje. „Las pol.” nr 7, s. 7.

1968

232. Co komu pisane... (II nagroda w konkursie na wspomnienia myśliwskie). „Łow. pol.” nr 6, s. 4—5, il.

Opowiadanie literackie o ucieczce zabitego lisa i powtórny jego ustrzeleniu.

233. Dwie wiosny. Wyróżnienie w konkursie na opowiadanie myśliwskie. „Łow. pol.” nr 8, s. 8—9, il.

O wykolejeniu pociągu niemieckiego w czasie okupacji i spotkaniu tokowiska cietrzewi.

234. Dziwna przyjaźń. „Łow. pol.” nr 15, s. 15.

Lis i sarny w nadl. Jędrzejów.

235. Kuropatwy w lesie. „Łow. pol.” nr 17, s. 14.

236. Dzieje wilków na kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 18, s. 14.

M.in. w 1952 r. w Miodnem nadl. Zwoleń.

237. Gastrolity w żołądkach głąszców. „Łow. pol.” nr 19, s. 14.

238. Wzrost pogłowia podgorzałek. „Łow. pol.” nr 21, s. 14.

239. W obronie szmaciaka gałęzistego. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 48—49, il.

240. Pamiętajmy wiosną o skrzynkach lęgowych dla ptaków. „Las pol.” nr 3, s. 12, il.

241. Ambony myśliwskie. „Las pol.” nr 18, s. 12—13, il.

242. Nie tylko odstrzał redukcyjny. „Las pol.” nr 22, s. 11.

Szkody leśne zwierzyny płowej.

1969

243. Kasztany jako karma dla zwierzyny. „Łow. pol.” nr 16, s. 12.

244. Dlaczego wzrastają odszkodowania łowieckie. „Łow. pol.” nr 17, s. 2.

245. Powtórny ciąg słońek. „Łow. pol.” nr 17, s. 14.

Nad terenem woj. kieleckiego.

246. Jeszcze o jakości sarn. O sarnach praktycznie. „Łow. pol.” nr 18, s. 4.

Polem. z: Paślawski Tadeusz: Od czego zależy jakość sarn. „Łow. pol.” nr 15, s. 5, il.

247. Nieco o strzekotach. „Łow. pol.” nr 22, s. 14.

Krzyżówki głąszca z cietrzewiem.

248. Ptaki w powiecie radomskim. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 51.

249. Ptaki a środki owadobójcze. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 53—54.

1970

250. O gniazdowaniu dziłkich kaczek. „Łow. pol.” nr 3, s. 6, il.
251. Miot nad jeziorem. Wyróżnienie w konkursie na wspomnienie myśliwskie. „Łow. pol.” nr 5, s. 9.
252. Polujemy na grzywacze. „Łow. pol.” nr 15/16, s. 6, il.
253. Zakładajmy lizawki. Wyróżnienie w konkursie na odpowiadanie myśliwskie. „Łow. pol.” nr 21, s. 7, 11, il.
254. Taki zwykły szarak. „Łow. pol.” nr 22, s. 10, il.
255. Zieleń w niebezpieczeństwie. „Chrońmy Przyr.” nr 2.
256. Widmo odszkodowań łowieckich. „Las pol.” nr 4, s. 13—14.
257. Gospodarka łowiecka w lasach na progu nowej pięciolatki. „Las pol.” nr 19, s. 10—11.

1971

258. Udany eksperyment. „Łow. pol.” nr 1, s. 4, il.
Dokarmianie dzików zimą w nadl. Brudzewice.
259. Wolierowa hodowla cietrzewi. „Łow. pol.” nr 6, s. 14.
Technikum Leśne w Tucholi.
260. Piewca wielkich łowów. „Łow. pol.” nr 8, s. 6, il.
Włodzimierz Korsak.
261. Cietrzew w kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 8, s. 4—5, il.
262. Jesienne toki. „Łow. pol.” nr 22, s. 14.
263. Nowa kolonia mew śmieszek *Larus ridibundus* w województwie kieleckim. „Chrońmy Przyr.” nr 4, s. 53—55, il.
264. Paśniki dla zwierzyny płowej. „Las pol.” nr 13/14, s. 13—15, il.

1972

265. Przedwczesny optymizm. „Łow. pol.” nr 7, s. 14.
Polem. z: Dzieciolowski Ryszard: Głuszcak a współczesne leśnictwo. „Łow. pol.” 1971, nr 13, s. 4—5.
266. Zmierzch polowań na ciągu. „Łow. pol.” nr 11, s. 14.
267. Pamiętajmy o wodopojach. „Łow. pol.” nr 13, s. 7, il.
268. O wspólny język. „Łow. pol.” nr 16, s. 3.
Współpraca Ligi Ochrony Przyrody ze szkołami.
269. Nowy problem. „Łow. pol.” nr 21, s. 3.
Ochrona zwierząt przed wypadkami samochodowymi.
270. Na kielecczyznę powróciły wilki. „Łow. pol.” nr 22, s. 14.
Nadl. Brudzewice i Smardzewice.
271. Kwartałny odstrzał dzików. „Las pol.” nr 4, s. 15, il.
272. Polowania dewizowe. Gospodarskim okiem. „Las pol.” nr 12, s. 4—5, il.
273. Marnotrawstwo i niegospodarność. Gospodarskim okiem. „Las pol.” nr 17, s. 9.
274. Chrońmy mrowiska. Dwugłos na temat mrowisk. „Las pol.” nr 18, s. 16—17.
Polem. z: Krzysztofik Eugeniusz: Chrońmy mrowiska, ale przed czym i jak. „Las pol.” nr 18, s. 17.

1973

275. Łatwy odynec. „Łow. pol.” nr 3, s. 9.
Wspomnienia myśliwskie.
276. Z ołówkiem w ręku, z myślą o przyszłości. Kołom łowieckim pod rozwagę. „Łow. pol.” nr 16, s. 5.
Gospodarka łowiecka, polowania cudzieziemców.

277. Po łośiach, czas na... bobry. „Łow. pol.” nr 19, s. 3, il.
Uzup. do: Żurowski Wirgiliusz: O skuteczną ochronę bobrów. „Chrońmy Przyr.” 1973, nr 2, s. 30—39, il.
278. Nie lekceważmy podszytów. Dwugłos na temat podszytów. „Las pol.” nr 6, s. 13, il.
Polem. z: Poczekaj Marian: Podszyty w oczach urzędnienowca. „Las pol.” nr 6, s. 13—14.
279. Stażyści. „Las pol.” nr 17, s. 1.

1974

280. Trudny egzamin. „Łow. pol.” nr 1, s. 3.
Przejęcie przez koła łowieckie gospodarki na terenie lasów chłopskich i państwowych.
281. Wystawa łowiecka w Radomiu. „Łow. pol.” nr 2, s. 2, il.
Na pięćdziesięciolecie Polskiego Związku Łowieckiego.
282. Łabędź w Radomiu. „Łow. pol.” nr 7, s. 3.
283. Egzotyczne polowanie. „Łow. pol.” nr 10, s. 10, il.
Na cietrzewie.
284. Kukurydza wartościową karmą dla zwierzyny. „Łow. pol.” nr 13, s. 5, il.
Nadl. Opoczno.
285. Jubileusz Koła Łowieckiego „Rosomak”. „Łow. pol.” nr 14, s. 3, il.
Przy Zarządzie Lasów Państwowych w Radomiu.
286. Nowe stanowisko zimorodka *Alcedo atthis*. „Chrońmy Przyr.” nr 2, s. 67—69, il.
287. Nieprzemysłane melioracje. „Las pol.” nr 20, s. 4.
W lasach państwowych.

1975

288. Najlepsze wieńce kielecczyzny. „Łow. pol.” nr 3, s. 3, il.
289. W obronie leśnych bagnisk. „Łow. pol.” nr 6, s. 3, il.
290. Szczęśliwy przypadek. Wyróżnienie w konkursie na wspomnienie myśliwskie. „Łow. pol.” nr 13/14, s. 14, il.
291. Zainteresowanie jarząbkami. „Łow. pol.” nr 15/16, s. 2.
292. Bataliony nad Nidą. „Chrońmy Przyr.” nr 4, s. 60—61.
293. Z myślą o pszczołach. „Las pol.” nr 18, s. 3.
Zadrzewianie lasów gatunkami miododajnymi.

1976

294. Jubileusz łowiecki „Wierzbicy”. „Łow. pol.” nr 3, s. 2, il.
295. Przybywa kaczek głowienek. „Łow. pol.” nr 6, s. 3, il.
296. Słonki w Europie zachodniej. „Łow. pol.” nr 6, s. 14.
297. Na tokowisku batalionów. Świat, który nie powinien zagać. „Łow. pol.” nr 8, s. 16, il.
298. Krzyżak. „Łow. pol.” nr 13/14, s. 24, il.
Polowanie na rogarza.
299. Ekspansja cietrzewia *Lyrurus tetrix* w kielecczyźnie. „Chrońmy Przyr.” nr 2, s. 63—65, il.
300. Koszatki *Dyromys nitedula* a legi ptasie. „Chrońmy Przyr.” nr 6, s. 64—66.
301. Czy tak musi być. „Las pol.” nr 6, s. 13.
Skup tuż grubej zwierzyny.
302. Rola osiki w drzewostanach. „Las pol.” nr 22, s. 13.

303. Porady dla młodych selekcjonerów. „Łow. pol.” nr 7, s. 7, il.
 304. Unikalne kaczory w radomskim muzeum. „Łow. pol.” nr 8, s. 8.
 305. Zmiany w tokowiskach głuszców. „Łow. pol.” nr 10, s. 7, il.
 306. Kacze postrzałki. „Łow. pol.” nr 14, s. 7, il.
 307. Łowiectwo na kielecczyźnie. „Łow. pol.” nr 19, s. 15.
 Rec.: Łowiectwo na kielecczyźnie. Oprac. Zbigniew Fiedler przy
 współudziale Romana Zurowskiego i Tadeusza Kornatko. Kielce
 1976. — Klub Kolekcjonera przy Zarządzie Wojewódzkim PZŁ
 w Kielcach.
 308. W obronie polowania na tokach. „Łow. pol.” nr 22, s. 14, il.
 Polem. z: Lipka Wiktor: Rola i zadania myśliwych w ochronie
 zwierząt zagrożonych i ginących na ziemiach polskich. „Łow. pol.”
 nr 14, s. 8—9; nr 15, s. 8—9, 12, mapy.
 309. Na lisy — po ponowie. „Łow. pol.” nr 23/24, s. 11, il.
 310. Rezerwat faunistyczny Ługi na ziemi kieleckiej. „Chrońmy Przyr.” nr 2,
 s. 57—58.
 311. Pomoc szkół w gospodarce leśnej. „Las pol.” nr 18, s. 15.

Skróty tytułów czasopism w bibliografii:

„Chrońmy Przyr.” — „Chrońmy Przyrodę Oczyszczoną”, Kraków

„Las pol.” — „Las Polski”, Warszawa

„Łow. pol.” — „Łowiec Polski”, Warszawa

STRUKTURA ZASOBU AKTOWEGO W WOJEWÓDZKIM ARCHIWUM PAŃSTWOWYM W RADOMIU

Zasób aktowy Archiwum Państwowego w Radomiu gromadzony jest od ponad półwiecza istnienia tej placówki.¹ Stanowi on część ogólnopolskiego zasobu archiwalnego, przechowywanego w archiwach państwowych, resortowych, instytucji społecznych, kościelnych, bibliotecznych oraz zakładowych i szacuje się go na ponad ćwierć miliona metrów bieżących pól magazynowych i blisko 20 milionów jednostek inwentarzowych.²

Zasób archiwum radomskiego stanowi niecały 1%, zarówno w ilości metrów jak i jednostek archiwalnych, zasobu krajowego. Ma on jednak, ze względu na swą wartość, ustalone miejsce w polskiej archiwistyce.

Celowi bliższego poznania tego zasobu ma służyć przedstawiona poniżej analiza jego struktury.³

I. Dane liczbowe o zasobie Archiwum Państwowego w Radomiu⁴

Zasób ten składa się z 427 zespołów aktowych, zajmujących 2195,34 mb. pól magazynowych, a obejmujących łącznie 178 651 jednostek inwentarzowych, tj. w przeważającej części — woluminów akt, natomiast w przypadku materiałów kartograficznych — poszczególnych map lub planów (niekiedy wielosekcyjnych, wieloarkuszowych), czy wreszcie w przypadku zbiorów plakatów — sztuk pojedynczych plakatów.⁵

Zgodnie z aktualnym statutem Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Radomiu,⁶ zasób tego archiwum podzielony jest na dwa oddziały: Oddział I — akta wytworzone do zakończenia działań wojennych w 1944/45 r., Oddział II — akta wytworzone (lub zakończone) po wyzwoleniu w 1945 r., czyli akta okresu PRL. Oddział I gromadzi 294 zespoły aktowe — 69% ogólnej liczby zespołów, co stanowi 1731,14 mb. — 79% ogólnego metrażu i zawiera 132 308 j.a. — 74% liczby jednostek znajdujących się w archiwum. Na Oddział II przypada reszta stanu posiadania materiałów aktowych czyli: 133 zespoły — 31%, 464,19 mb. — 21%, 46 343 j.a. — 26%. Porównując powyższe dane, warto zauważyć, że zespoły wchodzące w zakres Oddziału I są większe pod względem liczby jednostek aktowych, zawierają ponadto jednostki grubsze niż to ma miejsce w Oddziale II, co w konsekwencji powoduje, iż zespoły Oddziału I zajmują też większy metraż na regałach niż dzieje się to w oddziale II. Istotnie, z przeliczenia wynika, że przeciętna statystycznie objętość (grubość) jednostki inwentarzowej wynosi: w zasobie — 12 mm, w Oddziale I — 13 mm, w Oddziale II — 10 mm; natomiast przeciętną statystycznie wielkość zespołu charakteryzują następujące liczby mb. i j.a.: w zasobie — 5,14 mb. = 418 j.a., w oddziale I — 5,88 mb. = 450 j.a., w oddziale II — 3,49 mb. = 348 j.a. Oczywiście realne, a nie przeciętne, rozmiary zarówno jednostek, jak i zespołów, kształtują się odmiennie. Grubość poszczególnych jed-

nostek inwentarzowych w zasobie waha się od 1 milimetra (czy nawet mniej w przypadku np. plakatu i innych dokumentów jednokartkowych) do dwudziestocentymetrowych woluminów.⁷ Rzeczywistą objętość zespołów, mierzona liczbą zawartych w nich jednostek inwentarzowych, unaocznia następujące zestawienie, które ujmuje tę sprawę w przekroju każdego z oddziałów oraz w odniesieniu do całego zasobu archiwum, podając liczbę zespołów w poszczególnych grupach wyznaczonych określoną liczbą jednostek (od — do) z jednoczesnym wskazaniem odsetka jaki stanowi dana grupa. Podział na grupy może wydawać się zbyt szczegółowy, jednakże, ma on uzasadnienie w konkretnych relacjach ilościowych między zespołami zasobu radomskiego.

Tab. 1. Objętość rzeczywista zespołów — w j.a.⁸

Jednostek akt. od — do	Oddział I		Oddział II		Ogółem zasób	
	zesp.	%	zesp.	%	zesp.	%
1	2	3	4	5	6	7
1 ÷ 10	76	26,0	8	6,0	84	19,5
10 ÷ 50	104	35,0	43	31,5	147	34,5
50 ÷ 100	66	22,5	29	22,0	95	22,0
100 ÷ 200	24	8,0	19	14,5	43	10,0
200 ÷ 500	8	2,5	15	11,5	23	5,5
500 ÷ 1000	4	1,5	10	7,5	14	3,5
1000 ÷ 2000	1	0,5	3	2,0	4	1,0
2000 ÷ 5000	5	1,8	5	4,0	10	2,3
5000 ÷ 10000	2	0,7	—	—	2	0,5
10000 ÷ 20000	3	1,0	1	1,0	4	1,0
powyżej 20000 (46 320 j.a.)	1	0,5	—	—	1	0,2
Razem:	294	100,0	133	100,0	427	100,0

Patrząc na powyższe zestawienie, zauważa się charakterystyczne i chyba jednak negatywne zjawisko; mianowicie aż 19,5% tj. prawie 1/5 liczby zespołów w całym zasobie stanowią zespoły mikroskopijne, niekiedy fragmenty zespołów i zespoły szcztłkowe, nie przekraczające 10 j.a. Są to przede wszystkim akta szkół podstawowych, notariuszy, urzędów stanu cywilnego i inne. Jeszcze wyższy procent, zdaniem piszącego za wysoki, 34,5%, a więc ponad 1/3 liczby zespołów w całym zasobie, to zespoły małe, liczące od 10 do 50 j.a., przy czym faktyczna większość zespołów tej grupy nie przekracza nawet 20 j.a. Natomiast tylko 21 zespołów, tj. 5% ogólnej ich liczby należy zaliczyć do wielkich (ponad 1000 j.a.), a wśród nich dominują liczebnie zespoły z przedziału 2000—5000 j.a. (10 zespołów). Unikalny pod każdym względem jest zespół akt Zarządu Rolnictwa i Dóbr Państwowych Guberni Radomskiej, Kieleckiej, Lubelskiej i Siedleckiej (ZDP — Zarząd Dóbr Państwowych), liczący 46 320 j.a. = 900,01 mb. Należy zauważyć, że struktura oddziału II w omawianym tu aspekcie jest bardziej wyrównana niż oddziału I. Mikrozespoły stanowią tu tylko 6% zespołów tego oddziału, są też mniejsze dysproporcje między poszczególnymi dalszymi grupami zespołów.

Wyczerpując zagadnienie międzyzespołowych relacji w zakresie objętości, zobaczymy jeszcze jak sprawa ta wygląda, gdy miernikiem będzie nie ilość jednostek, lecz metraż.

Tab. 2. Objętość rzeczywista zespołów — w mb.

Metrów bieżących od — do	Oddział I		Oddział II		Ogółem zasób	
	zesp.	%	zesp.	%	zesp.	%
1	2	3	4	5	6	7
0,01 ÷ 0,50	163	55,5	68	51,0	231	54,1
0,50 ÷ 1,00	53	18,0	21	15,8	74	17,3
1,00 ÷ 3,00	43	14,7	21	15,8	64	15,0
3,00 ÷ 5,00	14	4,8	9	6,8	23	5,4
5,00 ÷ 10,00	8	2,7	6	4,7	14	3,3
10,00 ÷ 20,00	3	1,0	2	1,5	5	1,2
20,00 ÷ 50,00	4	1,3	5	3,7	9	2,1
50,00 ÷ 100,00	4	1,3	—	—	4	0,9
powyżej 100,00	2	0,7	1	0,7	3	0,7
Razem:	294	100,0	133	100,0	427	100,0

Znów rzuca się w oczy zdecydowana — pod względem liczby — przewaga zespołów małych lub wręcz karłowatych, nie przekraczających 0,50 mb. objętości; jest ich w zasobie ponad połowę — 231 zespołów = 54,1%, a wśród nich sporo — 35 zespołów = 8,2% — takich, które zajmują zaledwie do 0,05 mb. półki. Z pozostałych grup największy odsetek (17,3%) przypada na zespoły małe, od 0,50 do 1,00 mb. Zespołów dużych, a zaliczam do takich już te, które przekraczają 10,00 mb., jest — podobnie jak w przypadku kryterium jednostek aktowych — 21, czyli prawie 5% ogólnej liczby zespołów, przy czym nie wszystkie te utożsamiają się z tamtymi. Jest godną podkreślenia znamienna cecha zasobu archiwum radomskiego, że ta niewielka liczba 21 największych zespołów (5%) zawiera 76,08% stanu jednostek w archiwum (135 929 j.a.) i zajmuje aż 81,88% ogólnego metrażu zasobu aktowego (1797 mb.). Już choćby ze względu na tę cechę warto wymienić owe zespoły, największe metrażowo i (lub) co do ilości jednostek, decydujące w sposób istotny o charakterze radomskiego zasobu aktowego.

1. Upravljenje Zemledelija i Gosudarstvennych Immuščestv Radomskoj, Keleckoj, Lublinskoj i Siedleckoj Guberni (Zarząd Rolnictwa i Dóbr Państwowych Guberni Radomskiej, Lubelskiej i Siedleckiej), 1885—1918, 900,01 mb. — 46 320 j.a.
2. Akta Miasta Radomia, 1796—1950, 124,02 mb. — 10 202 j.a.
3. Radomskaja Učebnaja Direkcija (Dyrekcja Szkolna w Radomiu) 1864—1914, 115,00 mb. — 3 148 j.a.
4. Radomskoje Gubernskoje Prawlenije (Rząd Gubernialny Radomski), 1867—1917, 90,00 mb. — 10 085 j.a.
5. Rząd Gubernialny Radomski, 1815—1866, 89,80 mb. — 2 369 j.a.
6. Radomskaja Kazennaja Palata (Izba Skarbowa w Radomiu), 1868—1917, 64,00 mb. — 11 357 j.a.
7. Radomskoe Gubernskoe po Krestijanskim Delam Prisudstve (Urząd Gubernialny Radomski ds. Właścianańskich), 1864—1914, 46,20 mb. — 5 416 j.a.
8. Urząd Powiatowy w Szydłowcu, 1954—1975, 45,94 mb. — 3 352 j.a.
9. Kancelaria Radomskiego Gubernatora (Kancelaria Gubernatora Radomskiego), 1867—1917, 40,00 mb. — 3 389 j.a.
10. Gminnye Sudy (Sądy Gminne), 1876—1914, 35,00 mb. — 746 j.a.
11. Radomskie Zakłady Obuwia, 1942—1959, 33,00 mb. — 1 486 j.a.
12. Radomskij Okružnyj Sud (Sąd Okręgowy w Radomiu), 1876—1914, 31,60 mb. — 5 718 j.a.

13. Urząd Powiatowy w Koźmierzycach, 1950—1975, 31,50 mb. — 2077 j.a.
14. Urząd Powiatowy w Zwoleniu, 1954—1975, 31,40 mb. — 3 414 j.a.
15. Urząd Powiatowy w Białobrzegach (1932) 1955—1975, 26,16 mb. — 2 121 j.a.
16. Der Gouverneur des Distrikts Radom (Gubernator Dystryktu Radomskiego), 1939—1945, 21,70 mb. — 4 370 j.a.
17. Akta Notariusza F. Bujnickiego, 1887—1914, 15,00 mb. — 160 j.a.
18. Akta Notariusza M. Chmielewskiego, 1886—1914, 16,00 mb. — 179 j.a.
19. Urząd Powiatowy w Przysusze, 1954—1974, 15,00 mb. — 670 j.a.
20. Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Radomiu, 1919—1935, 14,00 mb. — 549 j.a.
21. Akta Więzienia Radomskiego, 1906—1914, 1934—1944, 12,50 mb — 18 801 j.a.
22. Der Vorsitzende des Ober-Ältestenrates der Jüdischen Bevölkerung des Distrikts Radom in Radom. Leiter der personalausweis aktion (Przewodniczący Rady Starszych Ludności Żydowskiej Dystryktu Radomskiego w Radomiu. Kierownik Sekcji Dowodów Osobistych), 1941, 5000 j.a. — 3,60 mb.
23. Zbiór Plakatów, 1908—1950, 3 001 j.a. — 0,50 mb.
24. Liceum Pedagogiczne w Koźmierzycach, 1947—1959, 1 351 j.a. — 6,00 mb.
25. Prokurator Specjalny Sądu Karnego w Lublinie Ekspozytura w Radomiu, 1945—1949, 1 175 j.a. — 4,00 mb.
26. Radomskij Gubernskij Sovet Obščestvennogo Prizrenija (Rada Opieki Społecznej Guberni Radomskiej), 1870—1914, 1 089 j.a. — 2,00 mb.

II. Struktura zasobu w aspekcie podziałów chronologicznych

Określając czasokres zasobu archiwum radomskiego, mówimy ogólnie, że w lwiej części jest to zasób dziewiętnastowieczny, zaś pozostała część stanowią akta z wieku XX, w tym gros to akta współczesne, z okresu PRL. Ścisłej ramy chronologiczne zasobu wyznaczają daty krańcowe: 1796—1975, przy czym w niektórych jednostkach aktowych spotyka się, raczej sporadycznie, załączane dokumenty z okresów wcześniejszych (od XIV w.).

Wnikliwsza analiza wprawdzie nie podważa takiego ogólnego stwierdzenia, ale wprowadzając bardziej szczegółowe podziały, pozwala widzieć zagadnienie precyzyjniej, co w końcowym efekcie jest niemal równoznaczne z weryfikacją stwierdzenia ogólnego.

Podziały chronologiczne, stosowane w opracowaniach historycznych, są bardzo często dyskusyjne. Bardziej jeszcze ryzykowne jest wprowadzanie cesur chronologicznych w odniesieniu do zasobu archiwalnego, na który składają się materiały bardzo wielu aktotwórców, działających w różnych okresach dziejowych i jak gdyby nie liczących się ze sztywnymi granicami podziałów czasu. Tym niemniej dla celów badawczych konieczne jest wprowadzenie bardziej szczegółowych, krótszych odcinków czasowych. W naszym przypadku odcinki te odpowiadają poszczególnym okresom państwowości — rozumianej względnie szeroko i umownie, a są następujące:

1. Od czasów najdawniejszych, a formalnie od roku 1796 do 1809 tj. do roku, w którym Radomskie, wchodzące dotychczas w skład tzw. Galicji Zachodniej zaboru austriackiego, zostało włączone na mocy traktatu w Schönbrunn do utworzonego o dwa lata wcześniej Królestwa Warszawskiego.⁹
2. 1809—1815 — Królestwo Warszawskie;
3. 1815—1867 — Królestwo Polskie, posiadające względną autonomię w ramach zaborczej zależności od carskiej Rosji;
4. 1867—1914(1918) — okres zunifikowanego administracyjnie Królestwa z Cesarstwem Rosji (Kraj Nadwiślański), charakteryzujący się m.in. natężoną rusyfikacją — akta w języku rosyjskim;¹⁰
5. 1918—1939 — II Rzeczypospolita;

6. 1939—1945 — okupacja hitlerowska:

7. 1945—1975(—) — Polska Rzeczpospolita Ludowa.

Śród 427 zespołów aktowych — 309, czyli 72,36% tej liczby mieści się — w zasadzie w całości i bez reszty — w jednym z wymienionych okresów i zawiera łącznie 137 867 j.a., to jest 77,11% ogólnej liczby jednostek w zasobie. Pozostałe 118 zespołów — 27,64% ogólnej ilości zespołów, mają charakter mieszany chronologicznie, obejmują kilka okresów. Te zespoły mieszane gromadzą łącznie 40 784 j.a. czyli 22,89% ogólnej sumy jednostek w zasobie. Ile jednostek aktowych pochodzi z poszczególnych okresów — najwygodniej wskazuje wyliczenie procentowe, umieszczone obok cyfr bezwzględnych. Wszystkie te dane zbiorczo uwidacznia poniższe zestawienie.

Tab. 3. Zasób A.P. w Radomiu w przekrojach chronologicznych

Okres	Zespoły mieszczące się w wym. okresach		Zespoły mieszane chronolog.		Razem	
	liczba zespołów	j.a.	liczba zespołów	j.a.	j.a.	% zasobu
1	2	3	4	5	6	7
do 1809	—	—		13	13	0,007
1809—1915	1	8		27	35	0,02
1815—1867	90 ^a	9 492		1 243	10 735	6,008
1867—1918	70	90 719	118	9 183	99 902	55,90
1918—1939	31	2 102		6 308	8 410	4,72
1939—1945	20	9 859 ^b		20 378	30 237	16,934
1945—1975	97	25 687		3 632	29 319	16,411
Ogółem	309	137 867	118	40 784	178 651	100,00

Wyjaśnienia domagają się pozycje oznaczone w tabeli (a, b, c):

a) W tej liczbie zespołów (90) znajduje się 67 zespołów urzędów stanu cywilnego, sięgających lat 1875; zaliczyłem je do okresu 1815—1867 ze względu na przytaczającą ilość jednostek z tego właśnie okresu.

b) Duża stosunkowo liczba jednostek (9 859) na 20 zespołów (porównaj pozycja poprzednia: 31 zespołów — 2 102 j.a.) wynika stąd, że mieści się tu zespół złożony z 5 000 kart personalnych, które nie są w ścisłym sensie jednostkami.¹¹

c) Podobnie jak w poprzednim przypadku, jeden z zespołów liczy kilkanaście tysięcy cienkich formularzy typu personalnego.¹²

Patrząc na zestawienie, zaakcentujmy widoczną w nim prawdę: okres pierwszy reprezentuje zaledwie 13 j.a. — 0,007% całego zasobu, okres drugi tylko 35 j.a. — 0,02%, a trzeba dodać, że większość poszytów powstałych przed 1815 r. (33 j.a.) ma ograniczoną wartość badawczą, gdyż są to akta jednolitego charakteru — dowody finansowe (perceptarze, rachunki). Również akta z okresu trzeciego stanowią stosunkowo niewielki odsetek zasobu — 6,0%. Natomiast ponad połowę zasobu stanowią akta wytworzone w latach 1867—1914(1918), tak, że słuszniej byłoby mówić o genezie głównego zrębu zasobu archiwum radomskiego, iż pochodzi on z ostatnich trzech dziesięcioleci lat XIX w. i początków wieku XX. Dwudziestolecie międzywojenne reprezentowane jest dość skromnie (4,7%). Oceniając liczbowo spuściznę aktową okresu okupacji, trzeba pamiętać o wcześniej czynionych zastrzeżeniach co do typu jednostek inwentarzowych. Pod względem metrażu akta okupacyjne zajmują ok. 50 mb. — ok. 2,3% zasobu (ściśle ustalenie

jest prawie niemożliwe z uwagi na zespoły mieszane chronologicznie). Wysoki wskaźnik odnosi się do akt trzydziestolecia powojennego, a ponadto walory źródłowe i poznawcze materiałów tego okresu są tym większe, że zespoły uporządkowano w Archiwum Państwowym, stosując przy tym — przeciwnie niż w relacji do zespołów starszych, historycznych — ostrą selekcję, dzięki czemu stopień koncentracji informacji badawczych w tych materiałach jest wyższy niż w zespołach dawniejszych.

III Kryterium „resortów” w analizie struktury zasobu

Pojęcia „resort” używam nie w sensie ścisłym, lecz przez analogię; oznacza ono pewne działy życia polityczno-społeczno-gospodarczego, do których odnoszą się określone zespoły aktowe z racji ich genezy (rodzaj aktotwórcy), a co za tym idzie — również z racji zawartości treściowej, z tym jednak zastrzeżeniem, że zawartość informacji w materiałach aktowych może mieć, i najczęściej ma, znacznie szerszy zakres niż by to wynikało z samej nazwy zespołu i zakwalifikowania go do określonego „resortu”. Dla przykładu: w aktach instytucji o charakterze gospodarczym można jednak znaleźć informacje nt. stosunków kulturalnych, czy poziomu oświaty.

Tab. 4. Resortowa przynależność zespołów aktowych

Resort	Zespołów	%	j.a.	%	mb.	%
1	2	3	4	5	6	7
Administracja ogólna	85	19,90	50 356	28,19	544,29	24,79
Administracja gospodarcza	29	6,79	55 854	31,17	994,58	45,35
Instytucje gospodarcze	24	5,62	4 189	2,34	53,74	2,44
Administracja fin.-skarbową	2	0,46	11 704	6,56	67,50	3,07
Instytucje fin.-skarbowe	13	3,04	1 176	0,65	15,18	0,69
Administracja wojsk.-polic.	9	2,10	4 814	2,69	58,30	2,65
Administracja sądownicza	1	0,23	259	0,15	8,00	0,36
sądy	10	2,34	8 128	4,56	79,67	3,62
więzienia	1	0,23	18 801	10,52	12,50	0,57
hipoteki	1	0,23	30	0,02	0,20	0,01
notariusze	52	12,18	1 391	0,78	113,10	5,15
Administracja szkolno-oświatowa	7	1,64	4 429	2,48	122,85	5,60
Instytucje szkolno-oświatowe	102	23,91	4 611	2,58	38,25	1,74
Administracja specjalna (USC, ewid.)	77	18,03	10 555	5,90	66,58	3,03
Instytucje charytatywne	14	3,30	2 354	1,31	20,60	0,93

Zestaw owych resortów, a także praktykowany tutaj ich układ, został zdeterminowany charakterem zasobu aktowego i wchodzących w jego skład konkretnych zespołów. Na tej podstawie zostały wyróżnione określone resorty, przy czym niektóre z nich reprezentowane są tylko przez urzędy administracyjne, inne zaś tylko przez konkretne, jednostkowe instytucje, a wreszcie niektóre przez jeden i drugi typ zespołów. Szczegóły w tabeli 4.

Bardziej sumaryczne ujęcie, traktujące łącznie jednostki administracyjne i konkretne instytucje — w ramach danego resortu, zawiera następujące zestawienie.

Tab. 5. Zasób aktowy wg przynależności resortowej

Resort	Zespołów	%	j.a.	%	mb.	%
1	2	3	4	5	6	7
Administracji ogólnej	85	19,90	50 356	28,19	544,29	24,79
Gospodarczy	53	12,41	60 043	33,61	1 048,32	47,79
Finansowo-skarbowy	15	3,50	12 880	7,21	82,68	3,76
Wojskowo-policyjny	9	2,10	4 814	2,69	58,30	2,65
Sądowniczy	65	15,21	28 609	16,03	213,47	9,71
Szkolno-oświatowy	109	25,55	9 040	5,06	161,10	7,34
Administracji specjalnej	77	18,03	10 555	5,90	66,58	3,03
Charytatywny	14	3,30	2 354	1,31	20,60	0,93
Razem	427	100,00	178 651	100,00	2 195,34	100,00

Zestawienie to pozwala zorientować się w istniejących proporcjach, czy też dysproporcjach między poszczególnymi resortami, jeśli chodzi o ich wielkość mierzoną liczbą: zespołów, jednostek, metrów bieżących. Przy każdym z tych mierników oczywiście inaczej wyglądałaby kolejność poszczególnych pozycji ułożonych w ciągu narastającym. Dla celów porównawczych najbardziej obiektywnym wydaje się być objętość czyli metraż zespołów — dla wygody wyrażony w odsetkach z całego zasobu. Przy takim założeniu okazuje się, że zdecydowaną przewagę mają akta gospodarcze — 47,79%, a przewagę tę można jeszcze powiększyć do ponad połowy zasobu przez łączne traktowanie z aktami finansowo-skarbowymi (3,76%). Stosunkowo dużą grupę stanowią akta administracji ogólnej — 24,79%. Natomiast nieco mniej niż czwarta część zasobu (23,66%) przypada na pozostałe działy, z których najskromniej reprezentowany jest charytatywno-opiekuńczy — 0,93%.

IV. Zasób rozpatrywany pod kątem hierarchiczno-terytorialnych stopni aktotwórców

Zanim przejdziemy do poglądowej ilustracji tego zagadnienia — w formie tabeli z informacjami liczbowymi, zapoznajmy się z kilkoma uwagami wstępnymi.

Wytwórców akt zasobu radomskiego można w zasadzie zaliczyć do jednej z czterech podstawowych grup podziału administracyjnego; będą tu więc instytucje szczebla: centralnego, wojewódzkiego, powiatowego, gminnego. Określenie pierwszego szczebla ma znów charakter umowny o tyle, że rozumiemy pod nim wszelkie instytucje ponadwojewódzkie, ale nie ogólnokrajowe, a więc nie centralne w ścisłym sensie. W przypadku omawianego tutaj zasobu chodzi o zespół Zarządu Dóbr Państwowych, który obejmował teren czterech guberni. Pozostałe określenia również należy rozumieć względnie szeroko, a to dlatego, że mamy do czynienia nie tylko z urzędami administracji ogólnej, lecz także innymi typów administracji oraz instytucjami nie noszącymi charakteru administracyjnego

w ogóle. Ponadto na konieczność szerokiego rozumienia wpływa fakt zmienności nazw poszczególnych instytucji i towarzysząca temu najczęściej zmienność zasięgu terytorialnego, oraz sama różnorodność tychże nazw w obrębie poszczególnych resortów. Tak więc, instytucje wojewódzkie oznaczają wszelkie ponadpowiatowe, np. gubernialne czy dystryktalne — w administracji ogólnej, okręgowe — w sądownictwie, zjednoczenia — w przemyśle itd. Podobnie „powiatowe” obejmują także obwodowe, a „gminne” — również parafialne, czy nawet jednostki o mniejszym zasięgu, jak gromada, wieś. Z tej ostatniej grupy wyodrębniono akta zwierzchności miejskich oraz w ogóle jednostki szczebla miejskiego. Ponadto część zespołów, zresztą niewielką, ze względu na specyfikę aktotwórców trudno jest zakwalifikować do jednego z wymienionych już szczebli; zostały one ujęte w grupy pomocnicze: „instytucje mieszane” oraz „jednostki produkcyjne” — w stosunku do których nie można dość precyzyjnie określić zasięgu terytorialnego. W pierwszej znalazły się głównie szkoły średnie, w drugim zaś — fabryki i zakłady produkcyjne lub usługowe.

Po tych wyjaśnieniach czytelność poniższego zestawienia zapewne nie będzie narażać trudności.

Tab. 6. Zasób w gradacji terytorialnej aktotwórców

Stopień hierarchiczny aktotwórców	Liczba zespołów	%	j.a.	%	mb.	%
1	2	3	4	5	6	7
Centralne	1	0,23	46 320	25,93	900,01	41,00
Wojewódzkie	56	13,11	76 815	43,00	593,05	27,01
Powiatowe	46	10,77	20 372	11,40	225,18	10,25
Miejskie	109	25,52	18 202	10,18	272,84	12,44
Gminne	193	45,19	11 967	6,70	146,39	6,66
Mieszane	14	3,28	2 821	1,58	18,01	0,82
Produkcyjne	8	1,90	2 154	1,21	39,86	1,82
Razem	427	100,00	178 651	100,00	2 195,34	100,00

Analizując te dane, warto zwrócić uwagę na charakterystyczne uogólnienia. Pod względem metrażu w zasobie archiwum radomskiego dominują akta szczebla ponadwojewódzkiego, reprezentowanego zresztą przez jeden tylko zespół, afe zajmujący 41% wykorzystywanej powierzchni magazynowej. Rzutuje to w widomy sposób na rangę tego archiwum. Pod względem liczby jednostek najwyższy odsetek przypada na akta instytucji szczebla wojewódzkiego, wyrażający się cyfrą 43% zasobu. Traktowane łącznie dwie pierwsze grupy zajmują ponad 68% metrażu i taki sam procent ogólnej liczby jednostek aktowych w zasobie. Pozostała część przypada — z tendencją stopniowo opadającą — na kolejne klasy niższe.¹³ Stan ten niewątpliwie odzwierciedla profil Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Radomiu i uzasadnia przekonanie o wielkich wartościach naukowych jego zasobu do badań nie tylko regionalnych, lecz także dotyczących tematyki ogólnokrajowej.

V. Kryterium językowe

Z uwagi na różnorodność miejsc, aktotwórców, a zwłaszcza — różnorodność okresów historycznych, w których kształtował się zasób archiwum radomskiego, spotykamy w aktach różne języki: polski i rosyjski — w przytłaczającej ilości

akt, niemiecki — w znacznej liczbie jednostek, łaciński, hebrajski i francuski — w ilościach reliktowych i trudno wymiernych, gdyż po łacinie i znacznie rzadziej po francusku pisano dokumenty stanowiące obecnie głównie załączniki, rozsiane — raczej sporadycznie — w niektórych jednostkach aktowych, natomiast hebrajski znajduje się w drobnej części zbioru plakatów. Bardziej szczegółowe ustalenie relacji językowych w zasobie jest uzasadnione, i wykonalne, w odniesieniu do pierwszych trzech z wyliczonych wyżej języków. Relacje te odzwierciedla kolejna tablica 7, skonstruowana z trzech wyodrębniających się części, co zostało podyktowane — podobnie jak w przypadku kryterium chronologicznego — tym faktem, że niektóre zespoły w całości pisane były w jednym określonym języku, inne zaś są językowo mieszane — w tym sensie, że dająca się wyliczyć część jednostek pisana jest w jednym (np. polskim) języku, a pozostałe jednostki danego zespołu w innym (np. rosyjskim). Tych pierwszych jest w zasobie łącznie 330, co stanowi 77,28% ogólnej liczby zespołów, natomiast 22,72% przypada na zespoły mieszane, których jest łącznie 97. Tablica uwzględnia również dane (liczby i procenty) dotyczące jednostek aktowych i metrów bieżących akt.

Tab. 7. Zasób aktowy w przekroju językowym

a)

Język	Zespołów 1j.	%	j.a.	%	mb.	%
1	2	3	4	5	6	7
Polski	257	60,19	37 439	20,96	530,34'	24,16
Rosyjski	65	15,22	44 330	24,81	530,44	24,16
Niemiecki	8	1,87	9 504	5,32	26,98	1,23
Razem	330	77,28	91 273	51,09	1 087,76'	49,55

b)

Język	Zespołów 2j.	%	j.a.	%	mb.	%
1	2	3	4	5	6	7
Polski			46 880	26,24	532,18	24,24
Rosyjski	97	22,72	33 358	18,67	556,27	25,34
Niemiecki			7 140	4,00	19,13	0,87
Razem	97	22,72	87 378	48,91	1 107,58	50,45

c)

Język	j.a.	%	mb.	%
Polski	84 319	47,20	1 062,52	48,40
Rosyjski	77 688	43,48	1 986,71	49,50
Niemiecki	16 644	9,32	46,11	2,10
Razem	178 651	100,00	2 195,34	100,00

Najbardziej istotną jest część trzecia-zbiorcza tablicy. Uwidacznia ona, że 47,20% ogólnej liczby jednostek w zasobie, a więc mniej niż połowa napisana jest w języku polskim, niewiele mniejszy odsetek — 43,48% przypada na język rosyjski; niemiecki zajmuje nieco ponad 9%. Przy zastosowaniu jako miernika — metrów bieżących, relacje zmieniają się nieznacznie na korzyść rosyjskiego — 49,50%, przy jednoczesnym wyraźnie widocznym procentowym spadku niemieckiego — 2,10%.

Dalszy stopień ogólnienia przedstawia zestawienie, które notuje wyraźną, choć niezbyt wielką dominację akt obcojęzycznych nad polskimi — liczonych zarówno w jednostkach inwentarzowych, jak i w metrażu.

Tab. 8. Przewaga akt obcojęzycznych w zasobie

Język	j.a.	%	mb.	%
Polski	84 319	47,20	1 062,52	48,40
Obcy	94 332	52,80	1 132,82	51,60
Razem:	178 651	100,00	2 195,34	100,00

VI. Archiwalne opracowanie zasobu

Na wstępie trzeba podkreślić, iż cały zasób jest dostępny dla badań naukowych, aczkolwiek nie wszystkie zespoły i nie w jednakowym stopniu są opracowane pod względem archiwalnym.

Przede wszystkim sprawa inwentarzy. Dział Ewidencji, Informacji i Udostępniania Materiałów Archiwalnych dysponuje 335 inwentarzami. W tej liczbie mieści się 295 inwentarzy książkowych i 40 kartkowych, przy czym do książkowych zaliczam również 70 tzw. inwentarzy skróconych, które sporządzono dla jednorodnej serii zespołów akt urzędów stanu cywilnego. Zatem inwentarze książkowe obejmują 69,1% ogólnej liczby zespołów w zasobie, kartkowe — 9,4%, łącznie 78,5% zespołów posiada podstawową pomoc ewidencyjną w postaci inwentarzy archiwalnych.¹⁴ 92 zespoły tj. 21,5% ich ogólnej liczby pozostają nie zinwentaryzowane. Jest to dość znaczny odsetek, co jednak nie uniemożliwia korzystania z tych zespołów; większa ich część, a mianowicie 48 zespołów akt notarialnych (11,2% zasobu) posiada skorowidze, a dla wszystkich pewną pomoc stanowią spisy zdawczo-odbiorcze. Przedstawione dane bardziej przejrzyste można wyrazić w formie tabeli.

Tab. 9. Stan zinwentaryzowania zasobu

Inwentarzy książkowych	% zasobu	Inwen. kartk.	% z-bu	Inwen. razem	% z-bu	Inwentarzy brak — zesp.	% zasobu
1	2	3	4	5	6	7	8
295 w tym: 70 skróconych	69,1 (16,4)	40	9,4	335	78,5	92 w tym: 48 notarial.	21,5 (11,2)

Ważną pomocą archiwalną dla badacza, zwłaszcza początkującego, jest tzw. wstęp do inwentarza, względnie informacja — sporządzana z reguły dla zespołów drobnych.

W archiwum radomskim jest opracowanych 41 wstępów i 79 informacji, czyli łącznie 120 tego typu pomocy. Natychmiast jednak dodajmy, że obejmują one znacznie większą liczbę zespołów, bowiem 7 z 41 wstępów opracowano dla tzw. grup zespołów, czyli serii akt wytworzonych przez analogiczne urzędy bądź instytucje, posiadające identyczną albo bardzo zbliżoną strukturę i ten sam stopień organizacyjny, a mianowicie dla: urzędów gminnych, gminnych rad narodowych, seminariów nauczycielskich, szkół podstawowych i urzędów stanu cywilnego. Grupy te zawierają łącznie 201 zespołów. Tak więc, ponieważ pozostałe wstępy i informacje dotyczą pojedynczych 113 zespołów, łącznie 314 zespołów, czyli 73,5% ogólnej liczby zespołów, posiada tę formę pomocy archiwalnej. Natomiast do pozostałych 113 zespołów (26,5%) nie opracowano wstępów, a raczej informacji — gdyż przeważają tu zespoły małe i szcztkowe. Niektóre z nich są przedmiotem aktualnie prowadzonych prac, inne, zwłaszcza świeżo przyjęte zespoły, przewidziane są w planach na najbliższą przyszłość. Oto tabelaryczne ujęcie kwestii.

Tab. 10. Wstępy inwentarzowe oraz informacje o zespołach

Wstępów	Zesp. ze wstęp.	% zasobu	Inf. = zesp.	% zasobu	Wstęp + infor.	Zesp. z inf. wst.	% zasobu	Zesp. bez i. w.	% zasobu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
41	235	55,0	79	18,5	120	314	73,5	113	26,5

W ewidencji archiwalnej praktykuje się swoistą, skróconą pomoc informacyjną o poszczególnych zespołach w postaci tzw. kart zespołu (zbioru), przy czym sporządza się kartę A lub kartę B — w zależności od stopnia archiwalnego opracowania zespołu. Karta A, o bogatszym zakresie informacji, jest zakładana dla zespołów w pełni i ostatecznie opracowanych, to znaczy takich, które prawidłowo uporządkowano i do których sporządzono inwentarz archiwalny (książkowy lub kartkowy) ze wstępem, względnie informacją. Brak któregoś z tych elementów w zasadzie upoważnia do założenia jedynie karty B. Niekiedy jednak drobne i nieistotne braki w opracowaniu (np. inwentarz rękopiśmienny, wymagający korekt, robocza wersja wstępu, a nawet brak informacji) dopuszczają założenie karty A z symbolem niedopracowania — „NA”.

Spojrzenie na zasób radomski pod tym kątem potwierdza wcześniejsze dane na temat inwentaryzacji i opracowania wstępów. Na 427 zespołów 311 = 73% posiada karty A, 24 = 5,5%, karty NA (w 21 przypadkach — z powodu braku informacji), 92 = 21,5%, karty B.

Rzecz znamienna, że pod względem opracowania zasobu sytuacja lepiej przedstawia się w oddziale II — przeciwnie niż tego należałoby oczekiwać, bowiem zgromadzono tu zespoły młodsze, niedawno przyjęte, podczas gdy oddział I zawiera akta historycznie starsze. W oddziale I procent poszczególnych typów kart zespołów kształtuje się: A — 69, NA — 7, B — 24; w oddziale II natomiast: A — 81, NA — 2, B — 17. Odzwierciedla to uzasadnioną tendencję do szybkiego udostępniania dokumentacji najnowszej — z okresu PRL. Z drugiej jednak strony sytuacja taka ma charakter o tyle koniunkturalny, że widoczne dysproporcje między oddziałami zanikną w związku ze stabilnością oddziału I i rozwojowym profilem oddziału II, do którego napływać będą coraz to nowe zespoły, z reguły wymagające archiwalnego opracowania.

Przypisy

¹ O zarysie historycznym A.P. w Radomiu zob. H. Kisiel: Archiwum Państwowe w Radomiu (1921—1971). W: 50 lat Archiwum Państwowego w Radomiu. Radom 1971, s. 47—66.

² Bliższe szczegóły zob. I. Koberdowa, R. Piechota: Stan udostępniania archiwaliów przechowywanych poza państwową służbą archiwalną. W: Materiały sesji „Archiwa warsztatem pracy historyka”. Część II. Toruń 1972, s. 7.

³ Badań takich nie podejmowano dotychczas w archiwistyce polskiej. W literaturze archiwalnej odnalazłem jedynie artykuł, który ubocznie dotyka tej tematyki. Jest to: Cz. Skopowski: Kilka uwag i cyfr o losach akt z terenu województwa poznańskiego. „Archeion” XLIII (1966), s. 95—104. Autor koncentruje się jednak na kwestiach celowego i planowego kształtowania narastającego zasobu, ukazując przy okazji nierównomierności strukturalne zasobów archiwów państwowych w województwie poznańskim oraz fragmentaryczność przechowywanych tam poszczególnych grup zespołów.

⁴ Wszystkie dane wg stanu na dzień 31.XII.1975 r. Jakkolwiek w okresie po opracowaniu tego artykułu zasób został nieznacznie powiększony, to jednak nie uległy zasadniczym zmianom stwierdzone tu relacje procentowe i inne ustalenia — w przekrojach nakreślonych kwestionariuszem badawczym.

⁵ Dla lepszej czytelności wyjaśnijmy użyte tutaj podstawowe pojęcia archiwalne: „zespół archiwalny” — organicznie powiązane ze sobą zarchiwalizowane materiały archiwalne wytworzone i zgromadzone w wyniku działalności urzędu (instytucji) lub osoby fizycznej; „metr bieżący akt” (mb.) — jednostka miary używana do obliczania ilości akt na półkach w magazynie; „jednostka archiwalna” (j.a.) — odrębna fizycznie jednostka materiałów archiwalnych (dokument, księga, poszyt, plik, wiązka, teczka, mapa lub jej arkusz, rysunek lub jego arkusz, fotografia, krążek taśmy magnetofonowej lub filmowej, płyta gramofonowa itp.). Zazwyczaj jednostka archiwalna stanowi jednostkę inwentarzową; „jednostka inwentarzowa” — materiały archiwalne określonego zespołu (zbioru), stanowiące jedną pozycję w inwentarzu zespołu (zbioru) archiwalnego. Według: Polski Słownik Archiwalny. Pod red. W. Maciejewskiej. Warszawa 1974, s. 91, 39—40.

⁶ Statut Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Radomiu — załącznik do Zarządzenia Nr 23 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 17 sierpnia 1976 r. w sprawie nadania statutów wojewódzkim archiwom państwowym.

⁷ Dla ścisłości trzeba dodać, że w zespole Radomskiej Dyrekcji Szkolnej pod jedną sygnaturą występuje kilka tego rodzaju woluminów.

⁸ Wszystkie tablice — opracowanie własne autora na podstawie środków ewidencyjnych zasobu aktowego A.P. w Radomiu.

⁹ Dziennik Praw Księstwa Warszawskiego. Rok 1810, nr 16, s. 143n.

¹⁰ Zaliczam tu również lata pierwszej wojny światowej, reprezentowane nikłą spuścizną aktową.

¹¹ Przewodniczącą Rady Starszych Ludności Żydowskiej Dystryktu Radomskiego. Sekcja dowodów osobistych, 1941, 5000 j.a.

¹² Akta Więzienia Radomskiego, 1906—1915, 1934—1944, 18 801 j.a.

¹³ Instytucje szczebla gminnego wytworzyły dużą ilość zespołów drobnych: 45,19% sumy zespołów gminnych), zajmujących pod względem liczby jednostek i metrażu ostatnie miejsce w zestawieniu (miecałe 7%), jeżeli nie liczyć reliktowych grup pomocniczych.

¹⁴ Ponadto, oprócz inwentarzy, dodatkową pomoc ewidencyjno-informacyjną posiadają: plany i mapy Zarządu Dóbr Państwowych w Radomiu — w postaci skorowidza geograficznego i autorskiego; zespół Sondergericht Radom (Sąd Specjalny w Radomiu) 1941—1945 — w postaci alfabetycznego indeksu osobowego oskarżonych.

RADOM W DOBIE KSIĘSTWA WARSZAWSKIEGO

Pod koniec czerwca 1809 roku, ogólna sytuacja na teatrze toczzonej wojny, zmuszała Austriaków do wycofywania się z Galicji. Radom ewakuowali w pośpiechu, nocą z 30 czerwca na 1 lipca. Ich czternastoletnie panowanie, nie zostawiało w mieście żadnych dodatnich śladów. Ustanowiwszy tu urząd kreisshauptmana nie wzniesli ani jednego rządowego budynku. A zadawalając się przejmowaniem, na swe potrzeby gmachów kościelnych, niszczyli zabytki Radomia.¹

Przy takiej gospodarce, mającej za jedyne cel ściąganie podatków i wybieranie rekruta, miasto musiało upadać. I oto jak przedstawiło się oczom ułanów 2-go pułku wojsk Księstwa Warszawskiego, których szwadron, w ślad za Austriakami, wpadł 2 lipca na Rynek Radomia:

„Wśród obszernego bagna, utrzymywanego ciągłymi zalewami Radomki, otaczały miasto, skupione wokół rynku, głębokie i błotniste fosy, a za nimi poszczerbione, grube na półtora łokcia z polnego kamienia i cegły mury. W rynku kilka kamieniczek szczytami do placu zwrócone, brudne z podcieniami drewniane dworki, i rozwaliny kilku większych domów. Przy jednej polaci, rozpoczęta i już waląca się, kaplica Pijarów. Dalej z wysoką wieżą, ale w proch rozsypujący się kościół Farny, kilka błotnistych, po większej części nie brukowanych ulic, a za murami kramy żydowskie, w rozmaitego rodzaju szatasach i budach, naokoło klasztoru Bernardynów”²

Dowodzący tą ułańską forpocztą ppulk. Maksymilian Fredro (brat Aleksandra) działał bardzo energicznie. Zebrał w ratuszu witających wojsko polskie obywateli, powołał Tymczasową Komisję Rządzącą pod prezydencją Stanisława Sołtyka, pokierował ustanowieniem polskich urzędników i zrywaniem austriackich godei.³ Następnego dnia wkroczył do miasta, na czele swej dywizji, generał Henryk Dąbrowski.

„Wchodząc do Radomia niejako w tryumfie — zanotował w swym dzienniku pik. Szczaniecki — byliśmy przyjmowani nie jako zwycięzcy ścigający nieprzyjaciela, lecz jako wybawcy naszych współbraci. Na każdego twarzy malowała się radość, wszyscy ubiegali się o pierwszeństwo w świadczeniu nam usług i nikt żadnej, choćby spod serca rzeczy najmilszej, nie był nam wstanie odmówić”⁴

Dla sławnego twórcy Legionów i jego sztabu, miasto wydało obiad, a żołnierzom podwójne porcje, okna iluminowano. Okoliczne zaś obywatelstwo, widząc liche i niekompletne zaprzęgi, samorzutnie ofiarowało konie pod artylerię i treny. „Wielu dawało nawet od powozów swe konie”⁴

Kulminacyjny jednak moment święconej przez Radom wolności, przypadł na 4 lipca, dzień przybycia z Puław wodza naczelnego księcia Józefa Poniatowskiego. Już przed miastem „cisnęli się wszyscy — pisze świadek tych wydarzeń — aby ujrzeć tego walecznego księcia, który tyle w tej wojnie dokonał, że śmiało nawet nadzieje wielu przewyższył”⁵

O godzinie 11 odbył książę przegląd, wyciągniętych na rynku, batalionów dywizji Dąbrowskiego. Po czym udał się na ratusz, aby przyjąć od Tymczasowej

Komisji, przysięgę wierności na rzecz cesarza Napoleona, w imieniu którego kraj zajmowano. Ceremonię ukoronował prezes Sołtyk przemową do księcia, zakończoną wezwaniem:

„Idź szanowny mości książę Poniatowski, otoczony walecznym rycerstwem twoim, śpiesz do Krakowa, gdzie cię prochy królów naszych czekają. Pośpiesz po tym do Karpat i zatknij tam orła polskiego!”

W odpowiedzi Poniatowski dziękował obywatelom za zapał i gotowość poświęceń dla ojczyzny. Po czym przyjął defiladę wojsk, a następnie w otoczeniu wojskowych i cywilnych, udał się do kościoła Bernardynów, na uroczyste odśpiewanie — „Te Deum Laudamus”.⁵

Tegoż dnia wydany został, datowany w Radomiu, rozkaz dzienny w którym donoszono, że „Jazda nasza, szybkim postępując krokiem, zajęła już Opatów, Kielce, Końskie i Opoczno, a forpocztę dochodzą do Bogorii i Radoszyc”.

Tak zaczął się dla Radomia nowy okres, zapowiadający mu, pierwszy od czasów Jagiellońskich renesans. Wśród ogólnego zapału, „młodzież klas wszystkich cisnęła się pod zwycięskie sztandary”. Miasto zaczęło formować Gwardię Departamentową, a powiat „pułk kawalerii, do wystawienia którego J.W. Józef Małachowski znacznie się kosztem własnym przykład”.⁶

Nadzieje, przynajmniej doraźne, nie zostały zawiedzione. Traktatem schönbrunskim z 14 października 1809 roku, tak zwana Galicja Zachodnia została przyłączona do Księstwa Warszawskiego. Radom stał się stolicą nowoutworzonego departamentu radomskiego i siedzibą urzędu prefekta.⁷ Umiejscowiono tu Trybunał Cywilny i Sąd Pokoju. Dawne Kolegium Pijarów zreformowano w Szkołę Departamentową, zaczął wychodzić „Dziennik Departamentowy”, powstał teatr. Na czele miasta zaś, postawiono Radę Muncypalną pod przewodnictwem prezydenta.⁸

Lecz nie to jeszcze stanowiło o najwyższej randze Radomia. W czasach gdy armia była dumą i nadzieją narodu, nie fraki cywilnych urzędów, a mundury miały znaczenie. To zaś zapewnił miastu dekret Fryderyka Augusta króla saskiego, księcia warszawskiego z dn. 10 marca 1810 roku. Dzielił on Księstwo na cztery Okręgi Wojskowe, po dwa departamenty z których radomski i krakowski stanowiły Okręg IV. Na czele Okręgu stawał generał dywizji, departamentu — gen. brygady, przy czym na siedzibę sztabu Okręgu IV dekret wyznaczał Radom. To zaś czyniło go — po Warszawie, Poznaniu i Lublinie — czwartym co do znaczenia miastem w Księstwie, któremu splendoru i ożywienia przyczynić miał garnizon z 2-go pułku ułanów szefostwa Tadeusza Tyszkiewicza.⁹

To skierowanie do Radomia kawalerii nie było przypadkowym. Zadecydowała o tym — jak dalej zobaczymy — znaczna ilość stajen, jakimi dysponowali jego obywatele. Niemniej rozlokowanie pułku, rozmieszczenie ludzi i koni, przy braku koszar i ogólnej szczupłości miasta, stanowiło nie lada problem. Aby temu podołać powołano specjalną komisję, której zadaniem było skrupulatnie opisać każdy dom, pod względem pomieszczeń, stajen i profesji właściciela. Zachowany wynik tej pracy nosi tytuł:

„Konsygnacja domów mieszkalnych murowanych i drewnianych w mieście departamentowym Radomiu znajdujących się, w całym obszarze, według naocznej rewizji przez komisarzy delegowanych, na skutek wezwania JW Generata w departamentacie komenderującego, stosownie do reskryptu JW Prefekta ad No 7370, spisana w Radomiu 9 sierpnia 1811 roku”.¹⁰

Całość stanowi dokument niezwykle cenny i pozwala szczegółowo poznać budowę i stan gospodarczy Radomia. Opis ujęty jest czterema cyrkulami, na jakie administracyjnie dzieliło się miasto:

Cyrkuł I

Obejmował tak zwany „Nowy Radom” to jest miasto o obszarze niezmiennym od wieków, gdyż zamkniętym w pierścieniu osypujących się murów obronnych z czasów Kazimierza Wielkiego. Centralnym punktem był tu Rynek, a główną ulicą Rwańska idąca doń od dawnej Bramy Lubelskiej.¹¹ Tam też zgrupowaną była zabudowa murowana. A więc w pierwszym rzędzie jednopiętrowy ratusz. Wcale nie okazały i w bardzo złym stanie, mieścił 5 izb, 1 kuchnię i 3 „sklepy”.¹² Następnie klasztor Pijarów z 16 izbami, 1 kuchnią i 4 „sklepami”, oraz kamienicę Pijarów z 8 salami, a mieszczącą Szkołę Departamentową.

Poza tym, domów murowanych prywatnych, znajdowało się w tym cyrkule szesnaście. Wśród nich najokazalszy i jedyny w całym Radomiu dwupiętrowy, własności Piotra Rośnikiewicza, byłego burmistrza, zajęty został na Trybunał Cywilny. Na prawo do niego znajdowały się dwie kamienice jednopiętrowe. Pierwsza należała do Samuela Hoppena, prowadzącego na dole aptekę i handel fajansem, z piętrem zajętym przez Sąd Pokoju. Następna zaś do Mikołaja Kojanowskiego „kupca znacznego”.

Z pozostałych jednopiętrowych domów znaczniejszymi były: Jana Strejbla garbarza, prowadzącego własny zakład, ze stajniami na zapleczu mogącymi pomieścić 16 koni; Oczarskiego, również garbarza, z własnym zakładem i stajniami w zapleczu domu na 12 koni; Szymona Czarneckiego „kupca znacznego”, którego dom jako „nowy” wolny był od kwaterunku; Jana Albeńskiego i Anastazego Spendińskiego, kupców prowadzących handel win; Karola Domberga, który oprócz posiadanej cukierni, zajmował się dodatkowo handlem norymberszczyzną.

Domów murowanych parterowych, było tu cztery w tym: jeden należał do „kupca znacznego”, drugi do szewca, a właściciel trzeciego prowadził „szynk soli”.

Reszta zabudowy była drewniana i składała się ogółem z 28 budynków, wśród których wyróżniały się „dworki” Antoniego Sojeckiego, prezydenta miasta i Wojciecha Łodwigowskiego, byłego pocztmistrza. Większe domy posiadali: Antoni Majewski, mydlarz z własną wytwórnią; Józef Sabarski, powiatowy chirurg; Piątownski, prowadzący traktiernię, w której podawano wino i poncz, ze stajnią dla przyjezdnych na 12 koni. Następnie J. Grabler prowadzący, prócz szynku piwa, piekarnię i J. Hoffer, rymarz, ale handlujący również żelazem.

Nadto, czterech właścicieli utrzymywało się z handlu solą, jeden miał szynk piwa, pięciu było szewcami, trzech rzeźnikami, dwu stolarzami, jeden piekarzem i jeden służącym. Cyrkuł I stanowił handlowe i reprezentacyjne city miasta.

Cyrkuł II

Obejmował tereny przedmieścia zwanego „za Krakowską bramą”. Zabudowa murowana — nie licząc pozostałości dawnego zamku, Żydom warendę oddanego — ograniczała się do trzech parterowych budynków: należących do cyrulika, proboszcza i kramarza.

Reszta, w liczbie trzydziestu sześciu, to budynki drewniane. W tym trzy dworki: Wincentego Olszewskiego, właściciela dóbr Goryń; Franciszka Stefańskiego, sekretarza magistratu i Jana Strejbla, garbarza. Ten ostatni, jak również Oczarski, mieli tu zlokalizowane przy Potoku Południowym, swe skromne zakłady garbarskie. Wojciech Łodwigowski zaś posiadał staw, powstały ze spiętrzenia potoku, a przy nim młyn.

Trzech posesjonatów prowadziło w tym cyrkule lokale „rozrywkowe”. Jeden w formie traktierni, gdzie podawano „piwa różne”, a wytworniejsi goście mogli zagrać w bilard, dwaj zaś skromniejsi, jako „szynki piwa i wódki”. Handlarzem był tylko jeden, prowadzący „szynk soli”. Zato liczni reprezentowali rzemiosło: pięciu było szewcami, trzech stolarzami, po dwu kowalami i piekarzami, po

jednym przedstawicieli miały zawody: bednarza, ślusarza, rzeźnika, krawca i kapelusznika.

Spomiędzy innych właścicieli, jeden był ekonomem magistratu, jeden kramarzem, jeden wyrobnikiem, trzech utrzymywało się z roli. Znajdował się tu dom „starościński Zydom w arendę wypuszczony”, „officyna panien Benedyktynek, wikariówka i chałupa pusta” należąca do proboszcza.

Był to cyrkuł raczej ubogi.

Cyrkuł III

Obejmował Przedmieście Lubelskie — to jest teren w którym głównie szła ekspansja Radomia. Punktem centralnym był tu trzystoletni zespół klasztorny Bernardynów. Domów murowanych zaś znajdowało się tylko trzy. Jeden z nich, piętrowy, należący do Bernardynów, zajęty został na biura prefektury i mieszkanie prefekta, a dwa parterowe stanowiły własność Lissowskiego, dzierżawcy majątku Jedliński, i Pawlikowskiego, miejskiego propinatora.

Z zabudowy drewnianej liczącej czterdzieści posesji na pierwszym miejscu wymienić należy obszerne zespoły tak zwanych „zajazdów”. Były to niemal przedsiębiorstwa nastawione na obsługę przyjezdnych. Gość, który zawitał do Radomia, miał w takim zajeździe gdzie zjeść, wypić, przespać się, a przede wszystkim gdzie postawić konie. To też klasyfikowało się zajazdy według przestronności stajen. Najobszerniejszy z omawianych posiadał stajnie mogące pomieścić aż 40 koni. Trzy średnie należące do Grabowskiego, wdowy Bitterlly i Bajtlicha, mogły przyjąć po 30 koni. Ale zato pierwszy prowadził jeszcze „handel znaczny”, a drugi „szynki piwa i wódki”. Były jeszcze i dwa mniejsze zajazdy Kociubskiego i Skulskiego ze stajniami mogącymi przyjąć nie więcej jak po 20 koni. Skulski górował jednak nad swymi zasobniejszymi konkurentami, posiadaniem salki z bilar-dem.

Niezależnie od powyższych, jeszcze dwóch posesjonatów prowadziło na tym przedmieściu wyszynki piwa i wódki. Okazalsze zaś domy posiadali: Jan Burhardt, właściciel apteki; doktor Igancy Toszek, Ksawery Zdanowicz, konsyliarz Dyrekcji Skarbu; i Bazyl Majewski, adwokat miejski. Spośród rzemieślników posesjonatami było: szewców siedmiu, kuśnierzy i garbarzy po dwóch, kowal, rymarz, kołodziej i piekarz. Z roli żyło sześciu, dwóch zaś z wyrobku.

Przedmieście Lubelskie grupowało usługi dla przyjezdnych.

Cyrkuł IV

Obejmował przedmieście zwane Warszawskim. Górował nad nim klasztor Benedyktynek, zajęty na lazaret wojskowy. Poza tym był tu tylko jeden murowany, parterowy budynek, własności Józefa Kłosińskiego, pisarza Sądu Pokoju.

Reszta, czterdzieści jeden budynków, wszystkie drewniane: cztery z nich należały do Benedyktyńców z Sieciechowa, lecz dwa „opustoszałe i walące”; dwa do Benedyktynek, które jeden „Zydom w arendę wypuściły”, podobnie wykorzystane zostały trzy domy „starościńskie”. Pijarzy umieścili w swym domu ogrodnika, a proboszcz noworadomski swój odnajdł.

Licznie rozbudowali się tu rzemieślnicy, zwłaszcza szewcy, do których należało jedenaście domów, dwóch właścicielami byli garbarze, po jednym cieśla, kowal, stelmach, ślusarz, piekarz, rzeźnik, czapnik, nawet muzykant. Trzech właścicieli utrzymywało się z najmu swych domów, trzech innych było wyrobnikami.

Poza tym Przedmieście Warszawskie obejmowało jeszcze znaczne tereny rolnicze. Dworki z dużymi gospodarstwami posiadali: Antoni Sojecki i Mateusz Wojdacki. Folwarki zaś z całą zabudową Wojciech Łodwigoński — ten miał

jeszcze osobno dworek, karczmę i kuźnię, Benedyktyni z Sieciechowa i niejaki Xsieżopolski. Przy folwarkach byli chłopci pańszczyźniani, mający pięć chat.

Obiekt szczególnej wagi stanowił na tym przedmieściu zespół budynków poczty, przez konsygnacje pominięty.

Reasumując, wśród radomskich posesjonatów wyróżnia się:

- 3 przemysłowców (dwie garbarnie i mydlarnia)
- 15 kupców większych i mniejszych (tych ostatnich głównie solą)
- 7 właścicieli zajazdów — gospód
- 8 utrzymujących szynki wódki i piwa, względnie samego piwa
- 5 posiadaczy większych gospodarstw i folwarków
- 12 duchownych
- 65 przeróżnych rzemieślników, wśród nich zaś:
 - 29 szewców, 6 piekarzy, 5 rzeźników, 4 garbarzy, 4 stolarzy, 4 kowali, 2 rymarzy, 2 kuśnierzy.

Z powyższego zestawienia wynika, że już wówczas był Radom miastem „skórzanym”. Posiadał dwa zakłady — warsztaty garbarskie, zatrudniające pracowników i czterech posesjonatorów garbarzy „szaflikowych”. A na wygarbowanych przez nich skórach pracowało 29 szewców, 2 rymarzy i 2 kuśnierzy. I to tylko wśród posesjonatów, a iluż majstrów nie posiadało własnych domów, ilu było czeladzi?

Podobnie charakterystycznym zjawiskiem była niezwykła ilość zajazdów, traktierni i szynków. To małe w istocie miasto posiadało: 7 zajazdów ze stajniami na 182 konie, 2 winiarnie, traktiernie, gdzie podawano wino i poncz, 4 szynki z wódką i piwem, 2 szynki, gdzie serwowano „piwa różne”, cukiernie i karczmę. Wy tłumaczenie tego, sięga tradycji z czasów Rzeczypospolitej kiedy to Radom był miejscem urzędowania Trybunału Skarbowego dla Korony. Zjeżdżały tu wówczas tłumy szlachty, która chciała się bawić i spała groszem.

Radom sprzed 168 lat przedstawiał się, jako ośrodek usługowy dla rolniczego zaplecza. Miasto małe i zaniedbane, ze skostniałym śródmieściem i rosnącymi chaotycznie przedmieściami. Miasto o zabudowie w 85% drewnianej, a zmuszone swe najlepsze murowane budynki mieszkalne, tak prywatne jak i kościelne, oddawać na rzecz użyteczności publicznej.

Na tę tak słabą zabudowę rzutował między innymi fakt, że brakło tu Ossolińskich, Oleśnickich, Tarnowskich co w innych miastach wznosili kamienice — pałace. Jedyny ziemianin okoliczny Olszewski z Gorynia, który się tu pobudował, zdobył się ledwo na drewniany dworek. A najruchliwszy posesjonat Wojciech Łodwigoński, nie postawił kamienicy zadawalając się posiadaniem paru dworków, folwarku, młyna, kuźni i — karczmy.¹⁴

Wracając do omawianego dokumentu, to zasadniczą rolę grały w nim nie budynki, a posiadane w nich pomieszczenia. I tu, pracę Komisji według zastosowanej przez nią klasyfikacji, przedstawić można w następującej tabelce:

Domy	Pokoje	Izby	Kuchnie	Spizarnie i sklepy	Stajnie na konie
Murowane	87	58	32	36	86
Drewniane	96	353	39	165	330
Razem	183	411	71	201	416

Uderza tu mała ilość kuchen w domach drewnianych. Widocznie w wielu wypadkach kuchnie potraktowane zostały jako izby. Przyjąwszy, że wszystkich pomieszczeń mieszkalnych było 665 i że ówczesna ludność Radomia liczyła około 2500 głów,¹⁵ otrzymamy mniej więcej 3,5 mieszkańca na izbę. W tej sytuacji o kwatery dla sztabów i wojska nie mogło być łatwo. Niemniej Komisja znalazła i wyznaczyła następujące:

2	kwatery dla generałów
2	„ „ pułkowników
1	„ „ placomendanta
1	„ „ komisarza wojskowego
5	„ „ szefów szwadronów ^{1a}
8	„ „ kapitanów
11	„ „ poruczników
4	„ „ adiutantów podoficerów
1	„ „ oficera płatnika
4	„ „ urzędników zdrowia

29 kwater oficerskich

244 kwater dla podoficerów i szeregowych

Stajen zaś:

W pomieszczeniach prywatnych dla 156 koni

W pomieszczeniach skarbowych dla 60 koni 216

Odnośnie stajen, Komisja dodała uwagę: „Rozlokowanie koni w stajniach prywatnych umiarkowane zostało w ten sposób, że wrazie potrzeby o 1/4 więcej pomieścić mogą. Rajtszula na letnią stajnię na 30 koni użytą być może”.

Z przytoczonych zestawień wynika, że w Radomiu rozlokowany był nie cały pułk, a tylko sztab i najwyżej dwa szwadrony. Taki garnizon ogromnie ożywił miasto. Ulice zakwitły granatami mundurów o pomarszczonych kołnierzach i żółtych lampasach spodni. Oficerowie ułańscy — kwiat ówczesnej młodzieży — byli buńczuczni, weseli i pełni galanterii dla dam, odpiacających im wielkimi względami. Piosenka ówczesna głosiła:

„Ostrogi, wyłogi i szurów zwój

To, dla każdej naszej panny, najpiękniejszy strój!”.

Wykorzystywano też każdą okazję, jak rocznicę zwycięstwa, imieniny Napoleona, czy Fryderyka Augusta, aby organizować uroczystości, zabawy i tańczyć. Królował mazur i lansjer.

„Wydawało się — wspomina historyk tych czasów — że obywatele Księstwa chcieli się sami ludzi”, pokryć zewnętrznymi oznakami radości, niepewną przyszłość.¹⁷

Księstwo Warszawskie trwało zbyt krótko, aby jego okres mógł wyraźniej zmienić opisaną zabudowę Radomia. Nastąpić to miało dopiero za Królestwa Kongresowego.

¹ Austriacy zamienili kościół św. Wacława na skład mąki, klasztor Benedyktynki na lazaret wojskowy, a klasztor Bernardynów na biura kreishauptmana. Im także zawdzięczać należy barbarzyńskie zwałenie sklepienia kościoła farnego (pod pozorem nadwątlenia więźbań dachowych), w wyniku czego zostało zniszczonych wiele cennych pamiątek. Por. J. Wiśniewski: Dekanat radomski. Radom 1911 s. 207, 211, 264 i 270.

² W. F. Szokalski: Wspomnienia z przeszłości. T. 1. Wilno 1921 s. 42.

³ Korespondencja z Radomia. „Gazeta Poznańska” 1809 nr 56. Zastępcą Sołtyka został wówczas Stadnicki, komisarzami J. Kochanowski, ks. J. Żochowski, J. Cieciszewski, K. Wielogłowski i T. Mikułowski. Komisarzem dla Opatowa M. Karski, dla Staszowa J. N. Jasieński.

⁴ L. Szczaniecki: Dziennik pułkownika wojsk polskich. W-wa 1904 s. 118.

⁵ Korespondencja z Radomia, op. cit.

⁶ Pierwszym prefektem departamentu radomskiego został Ludwik Kalinowski.

⁷ Prezydentem miasta został Antoni Sojecki.

⁸ B. Gembarzewski: Wojsko polskie Księstwa Warszawskiego. W-wa 1905 s. 23 i 139. Na dowódcę Okręgu IV powołano gen. dyw. Michała Sokolnickiego. Ten poprosił jednak o urlop, wyjechał do Paryża i stanowiska nie objął. W departamencie radomskim dowodził gen. bryg. Michał Piotrowski, brygadą kawalerii zaś gen. bryg. Kazimierz Turno.

⁹ Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Radomiu. Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policji. Sygn. 2733. Akta dotyczące Radomia i województwa sandomierskiego. Vol. 1.

¹⁰ Brama Lubelska już nie istniała. Rozebrali ją Austriacy w 1807 r.

¹¹ Jedyne zachowane rysunki rynku radomskiego z ratuszem z pocz. XIX wieku S. Hoppena odnalazła niedawno J. Jaworska. Por. teje art.: „Nieznane źródło do ikonografii Radomia...”, „Rocz. Muz. Nar. w Warszawie” T. 12: 1968 s. 161—180 i nadb. W-wa 1968.

¹² Strejblowie skończyli tragicznie. Podobno jeden brat zamordował drugiego i zwłoki zakopał w piwnicy. Po wykryciu zbrodni został stracony a w domu po nim nikt przez dłuższy czas nie chciał zamieszkać i stał pusty. Por. W. F. Szokalski: Wspomnienia... s. 40—41.

¹³ Wojciech Łodwigowski, były oficer wojsk Rzeczypospolitej i były poczmistrz, był ciekawą postacią. Kiedy około 1811 roku przy porządkowaniu miasta ogłoszono przetarg na rozebranie Bramy Krakowskiej, nabył ją, aby uratować jako pamiątkę historyczną. W bramie znajdował się kamień z napisem jej fundatora (króla Kazimierza Wielkiego?), „który to rys — stwierdził — przy mnie, jako właścicieli pozostał”. Por. list W. Łodwigowskiego z 16 kwietnia 1825 r. przytoczony przez J. Wiśniewskiego w „Dekanie radomskim”. Radom 1911, Monumenta s. 66—67.

¹⁴ Por. Radom. Szkic z dziejów miasta. Pod red. J. Jędrzejewicza. W-wa 1961 s. 14.

¹⁵ Wśród tych szefów szwadronów był Piotr Łagowski, który w lutym 1831 roku jako pułkownik i dowódca Jazdy Sandomierskiej usiłował bronić Radomia.

¹⁶ F. Skarbek: Dzieje Księstwa Warszawskiego. T. 2. Poznań 1860 s. 82.

GAZOWNICTWO W RADOMIU

Samorządowe Władze Miejskie w 1924 r. podejmują decyzję budowy szeregu urządzeń komunalnych. W tym celu Magistrat miasta Radomia upoważniony przez Radę Miejską, zawiera z amerykańskim Towarzystwem Ulen et Company umowę techniczną na wykonanie inwestycji finansowanych z pożyczki zaciągniętej w tej firmie w wysokości 2.571 tys. dolarów.

Na tych samych warunkach przystąpiły do realizacji inwestycji komunalnych również: Lublin, Częstochowa i Piotrków Trybunalski.

W zasadzie pożyczka została zaciągnięta na budowę wodociągów i kanalizacji oraz rzeźni. Poczynione w trakcie budowy oszczędności, np. rezygnacja z budowy oczyszczalni ścieków, umożliwiły wprowadzenie do budowy nowych, dodatkowych obiektów, między innymi i gazowni.

W ten sposób na ówczesnym przedmieściu Młodzianów, na parceli po byłej cegielni, powstała gazownia. Zbudowały ją firmy: A. Kloenne z Dortmundu oraz Bamag-Meguin. Była to najmłodsza gazownia zbudowana w okresie międzywojennym na starych ziemiach polskich. Koszt budowy gazowni wyniósł 369.317 dolarów. Do eksploatacji włączono ją 5 lutego 1929 r. (rozruch gazowni trwał od 10 października 1928 r.).

Uruchomiona gazownia składała się z pięciokomorowej piecowni o wydajności 4.000 m³ gazu na dobę, oczyszczalni gazu, maszynowni i aparatuwni o tejże wydajności oraz stalowego zbiornika teleskopowego o pojemności 3.000 m³. Zaopatrzona w bocznice kolejową, zlokalizowana na odpowiednio obszernym terenie z rezerwami w budynku aparatuwni i piecowni — gazownia mogła być w miarę wzrostu zapotrzebowania na gaz, bez większych nakładów inwestycyjnych rozbudowana do wydajności 11.000 m³ gazu na dobę. Uzupełnieniem niezbędnym do eksploatacji gazowni były: kotłownia (ogrzewanie i parowanie komór), maszynownia, gazelnia koksu i warsztat.

Z węgla koksującego, produkowano gaz węglowy o wartości opałowej 4.000 Kal/m³, rozprowadzając go siecią gazociągów niskoprężnych (ciśnienie wyjściowe 60 mm sł. wody), wykonanych z rur żeliwnych \varnothing 80 do 350 mm kielichowych, uszczelnionych sznurem konopnym i ołowiem.

Sieć zaprojektowano na przepustowość 10.000 m³/dobę, zaopatrując ją w garnki kondensacyjne z przegrodami, zamontowane w najniższych punktach gazociągów. W momencie uruchomienia gazowni, sieć gazociągów bez połączeń domowych, liczyła okragło 10 km.

Do drugiej wojny światowej w Radomiu nie notuje się intensywniejszego rozwoju gazownictwa. Wysoka cena gazu (45 groszy za m³) z jednej strony oraz długie okresy kryzysu gospodarczego z drugiej, powodują stagnację zużycia, szczególnie przez gospodarstwa domowe. Nie pomaga intensywna propaganda w postaci pokazów gotowania na gazie, świadczenia bezpłatnie usług monterskich (np. budowa podłączeń domowych), stosowanie ratalnej sprzedaży kuchenek i piecyków gazowych, a nawet całych wewnętrznych instalacji domowych. Jedynie rozwijający się przemysł, zwiększa stopniowo swoje zapotrzebowanie.

Niedostatecznie wykorzystana zdolność produkcyjna gazowni (w roku 1939 osiągnięto zaledwie 0,59 projektowanej wydajności) powoduje, że jest ona nierentowną aż do 1933 r.

Niewielka załoga gazowni została skompletowana, jeżeli chodzi o pracowników fizycznych, przede wszystkim spośród robotników przed tym zatrudnionych przy jej budowie. Problem kadry wysokokwalifikowanej, rozwiązano przez sprowadzenie z Gazowni Bydgoskiej na stanowisko dyrektora — Antoniego Nowaka a na kierownika obiektu, odpowiedzialnego za ruch urządzeń — Augustyna Dworczaaka. Obaj uzyskali swoje kwalifikacje pracując w przemyśle gazowniczym w Nadrenii. Pochodzili z licznej w owym czasie Polonii, osiadłej w Niemczech Zachodnich. Dopiero w 1932 r. zatrudniono w charakterze technika — praktykanta, absolwenta Średniej Szkoły Chemiczno-Garbarskiej w Radomiu Władysława Cichawę.

Trudna sytuacja ekonomiczna Gazowni Miejskiej powoduje konieczność zmian organizacyjnych; w 1936 r. następuje połączenie dwu przedsiębiorstw i powstają Zakłady Wodociągowo-Kanalizacyjne i Gazowe m. Radomia pod kierownictwem inż. Gustawa Brauna.

Wyjątkowo duży wzrost zużycia gazu występuje w okresie okupacji. Pracująca na trzy zmiany Wytwórnia Broni (obecnie Zakłady Metalowe), odbiera prawie całą ówczesną produkcję gazu. Zakład osiąga zdolność produkcyjną równą 11.000 m³/dobę.

Konieczną rozbudowę gazowni realizowano przy pomocy firmy A. Kloenne z Dortmundu w oparciu o dokumentację będącą jej patentem, z materiałów w przeważającej części krajowych, wybudowanych przez fachowców z Dortmundu, jeżeli chodzi o roboty murarskie przy budowie komór i generatora, natomiast konstrukcje stalowe, zostały wykonane systemem gospodarczym przez pracowników gazowni.

Ogólne kierownictwo ówczesnymi zakładami od 1940 r. spoczywało w rękach inż. Tadeusza Szczepańskiego — absolwenta Politechniki w Zurichu, budowniczego i wielokrotnego dyrektora radomskich wodociągów.

Okres okupacji dla pracowników gazowni, jest równie tragiczny jak dla całego społeczeństwa m. Radomia i kraju. Nieliczna załoga Zakładów Wodociągowo-Kanalizacyjnych i Gazowych, wśród której było wielu członków PPS i działaczy społecznych biorących udział w walce konspiracyjnej poniosło znaczne straty. Pracownicy aresztowani i wywiezieni do obozów koncentracyjnych w dużej części ponieśli tam śmierć. W egzekucjach publicznych w Radomiu zginęli: Eugeniusz Durasiewicz i Ryszard Surma.

Ustalona lista pracowników aresztowanych i wywiezionych przedstawia się następująco:

Stanisław Kozera — dozorca,
Marian Ambroż — pracownik umysłowy,
Henryk Bujalski — pracownik umysłowy,
Stanisław Chmielewski — majster narzędziowy,
Stanisław Gut — pracownik umysłowy,
Leon Jałowicz — maszynista,
Feliks Kaliński — pracownik umysłowy,
Wacław Kwiatkowski — pracownik umysłowy,
Maria Kwapińska-Zielińska — pracownik umysłowy,
Józef Lesiak — woźny,
Józef Ligowski — pracownik umysłowy,
Maria Łysakowska — pracownik umysłowy,
Zygmunt Nacikowski — technik,
Aleksander Orłowski — monter gazowy,

Henryk Poczekalewicz — technik,
Genowefa Przybylska-Grzelak — pracownik umysłowy,
Józef Skoneczny — monter gazowy,
Roman Szczawiński — p.o. dyrektora we wrześniu 1939 r.,
Kazimierz Trybułski — pracownik umysłowy,
Franciszek Zegarek — pracownik umysłowy,
Józef Gilewski — pracownik umysłowy.

Lista ta nie obejmuje strat wśród pracowników — Żydów, których okupant już na początku wojny zamknął w getcie a następnie zgładził (m. in. Ida Korman, Abram Bekier, Berneman).

W początku okupacji Żydzi z getta, byli przepędzani do gazowni dla wykonania robót porządkowych oraz do wyładunku wagonów kolejowych z węgla i załadunku wagonów koksem.

Ustępujący okupant, w styczniu 1945 r. niszczy w poważnym stopniu gazownię. Podziurawiony pociskami artyleryjskimi zbiornik gazu, zdemontowane i wywiezione części składowe unikalnych maszyn i aparatury gazowej, a przede wszystkim rabunkowo wyeksploatowana piecownia, oto obraz obiektu w styczniu 1945 roku. Były również szkody w sieci miejskiej w postaci wysadzonych gazociągów w ul. Żeromskiego i Słowackiego, w miejscach wykopanych rowów przeciwczołgowych.

Dzięki inicjatywie i ofiarności całej załogi uruchomiono gazownię po dwóch tygodniach. Pospawano zasadnicze części zbiornika i zastąpiono wywiezione części maszyn i aparatów dorobionymi częściami, uruchomiono połowę piecowni. Należy tu podkreślić postawę takich pracowników, jak gazmistrz Augustyn Dworczaak i mistrz Władysław Staniewski, oraz spawacz — Marcin Jednac, którzy włożyli wiele wysiłku przy likwidacji zniszczeń wojennych.

Likwidację uszkodzeń sieciowych, podjęto już pierwszego dnia po wyzwoleniu. Monterzy gazowni byli wraz z wodociągowcami pierwszymi ekipami miejskich pracowników podejmujący pracę na ulicach miasta.

Do swojej pracy i nazwiska, wraca w dniu 17 stycznia 1945 r. Władysław Cichawa, ukrywający się przed aresztowaniem po wpadce i aresztowaniach pracowników podanych wcześniej.

W kwietniu 1947 r. kierownictwo Zakładami Wodociągowo-Kanalizacyjnymi i Gazowymi — obejmuje inż. Zygmunt Wilczyński. Zachodzi, w związku z potrzebami odbudowującego się przemysłu, konieczność rekonstrukcji wygaszonego w trakcie działań wojennych pięciokomorowego pieca. Jest to zadanie o tyle trudne, że zupełnie brakuje dokumentacji technicznej, będącej w owych czasach przedmiotem sekretów handlowych zagranicznych przedsiębiorstw specjalistycznych. Wykonania robót podjął się działacz poznańskiego oddziału PZITS — inż. Stefan Bielewski, który był w posiadaniu rysunków technicznych kształtek pieców firmy A. Kloenne. Materiał ogniotrwały został wykonany przez Zakłady w Skawinie i Radomiu. Umożliwiło to szybką odbudowę pieca pięciokomorowego a następnie kapitalny remont pieca 6-cio komorowego. Finansowanie robót było możliwe dzięki kredytom inwestycyjnym udzielonym przez Centralny Zarząd Gazownictwa w Warszawie.

Od 1948 roku rozpoczyna się intensywna rozbudowa sieci miejskiej w tempie dotychczas nienotowanym. Szczególnie duże przyrosty sieci występują w latach 1951—1952 w związku z budową osiedli mieszkaniowych „na Plantach” i XV-lecia. Oczywiście jest to sieć budowana według ówczesnej tradycji z rur żeliwnych kielichowych, uszczelnianych sznurem konopnym i ołowiem, podobnie jak to stosowano wtedy w pokrewnej branży wodociągowej, wchodzącej w skład tego samego przedsiębiorstwa.

W związku z wyjątkowym wzrostem zużycia gazu przez rozwijający się przemysł oraz gospodarstwa domowe, których wyposażenie w kuchnie gazowe i piece kąpielowe jest coraz częstsze, bowiem miasto intensywnie modernizuje stare budynki mieszkalne a przede wszystkim powstaje nowe budownictwo o pełnym standardzie wyposażenia — staje się jasnym, że rozbudowa lokalnych urządzeń do produkcji gazu miejskiego nie nadąża za potrzebami. Dlatego powstaje decyzja wprowadzenia do sieci miejskiej gazu ziemnego.

W 1951 r. doprowadzono do Miejskiej Gazowni odgałęzienie ϕ 125 mm od gazociągu wysokoprężnego, przedłużanego od miejscowości Lubienia do stolicy, a biegnącego z zagłębia jasielskiego. Na terenie gazowni zbudowano stację redukcyjno-pomiarową o przepustowości 24.000 m³/dobę. Zapewniono miastu źródło wysokowartościowego paliwa o wartości opałowej 5.000—6.000 kal.

Wprowadzenie gazu ziemnego było dla załogi okresem wyjątkowej pracy. U blisko 3,5 tys. odbiorców, należało najprostszymi metodami przystosować palniki do nowego paliwa i to w jak najkrótszym terminie. Wielką tę pracę wykonano przy wybitnym udziale wysokokwalifikowanych monterów, między innymi Stanisława Salwika, Mariana Bielawskiego i Józefa Skonecznego.

Z początkiem 1956 r. ma miejsce jedna z licznych reorganizacji przedsiębiorstw miejskich. Z wielozakładowego przedsiębiorstwa gospodarki komunalnej zostaje wyłączony zakład produkujący gaz węglowy i podporządkowany Zakładom Gazownictwa Okręgu Warszawskiego — Gazownia w Warszawie. Niezależnie od wyłączenia w odrębne przedsiębiorstwo wodociągów i kanalizacji (jak to było w latach trzydziestych) powstaje przedsiębiorstwo — Gazownia Miejska w Radomiu pod kierownictwem dyr. Borysa Andrejewa, pozostająca w gestii gospodarki komunalnej miasta. Gazownia Miejska jest organizmem wybitnie handlowym, trudni się bowiem zakupem gazu ziemnego od Zakładów Gazownictwa Okręgu Tarnowskiego i produkowanego przez miejscowy zakład gazu węglowego od Zakładów Gazownictwa Okręgu Warszawskiego. Mieszankę tych gazów dostarcza odbiorcom radomskim. Jednocześnie do roku 1958 zajmuje się inkasem należności za energię elektryczną. Gazownia Radomska w latach 1956—1970 jest obiektem Centralnego Laboratorium Gazownictwa, administracyjnie należąc do Zakładów Gazownictwa Okręgu Warszawskiego. Pracownicy Laboratorium z mgr Wacławem Zylą, jako kierownikami prac badawczych, prowadzili doświadczenia na różnych gatunkach węgla, od najpodlejszych węgli brunatnych (m. in. Ksylitów) poprzez odpady węgla opałowego i różnych mieszanek, kończąc na węglu koksowniczym. Dzięki temu odbiorca otrzymał gaz wartości opałowej około 5.000 kal/m³. Jednocześnie dodatek produkowanego gazu nadawał mieszance odpowiedni zapach, czyniąc ją bezpieczną w użyciu. Zasadnicze urządzenia gazowni zostały zdemontowane: zbiornik w 1971 roku, piecownia, komin i gaszelnia koksu w dwa lata później, a pozostałe obiekty adaptowano na potrzeby obecnej bazy zakładu.

Pod koniec 1963 r., zmarł dyrektor Borys Andrejew i w roku następnym kierownictwo t.zw. Gazowni Miejskiej objął inż. Witold Chrzanowski. W wyniku ogólnokrajowej reorganizacji w 1967 r. gazownia przestała istnieć jako przedsiębiorstwo gospodarki komunalnej i weszła wraz z zakładem doświadczalnym na Młodzianowie w skład Tarnowskich Okręgowych Zakładów Gazownictwa.

Od momentu doprowadzenia rurociągu gazu ziemnego do Radomia, przestał istnieć dla miasta problem źródła gazu, powstał jednak problem sieci, której modernizacja nie nadążała za lawinowym wzrostem zużycia gazu przez przemysł, a szczególnie budownictwo mieszkaniowe, które z reguły wyposażone jest w kuchnie i piecyki łazienkowe gazowe.

Szczególnie dotkliwe spadki ciśnienia gazu występowały na Osiedlu XV-lecia, położonego peryferyjnie w stosunku do gazowni na Młodzianowie, gdzie w owym czasie istniała jedna stacja redukcyjno-pomiarowa oraz zakład produkujący gaz węglowy. Podnoszenie ciśnienia wyjściowego, okazało się tylko półśrodkiem niezupełnie skutecznym, powodującym poza tym duże straty na sieci oraz bardzo niebezpieczne przecieki gazu do innych instalacji podziemnych. Rozwiązaniem była budowa drugiej z kolei stacji redukcyjno-pomiarowej na Gołębiowie, poprawiającej rozkład ciśnień w północnej części miasta. Budowa tej stacji wraz z rurociągiem dosyłowym trwała od 1967 do 1969 roku.

Niezależnie od niewłaściwego układu sieci miejskiej, której przepustowość nie odpowiadała lawinowo narastającym potrzebom miasta, nieszczelności na większości jej przewodów, duże przecieki gazu stwarzały niebezpieczeństwa eksplozji. Aczkolwiek kielichowe rury żeliwne tylko w nieznacznym stopniu uległy korozji, to połączenia ich, wykonane ze sznura konopnego i ołowiu w przeważającej części były zniszczone. Niebagatelny wpływ na wytworzony stan, miał tu uliczny ruch ciężkich pojazdów.

Ze względu na okoliczność, że gazociągi układane były z reguły pod jezdniami, zarzucono, jako nieopłacalną i uciążliwą naprawę omawianych połączeń kielichowych i od 1969 r. przystąpiono do budowy nowej sieci z rur stalowych, izolowanych o połączeniach spawanych. Roboty związane z budową sieci z połączeniami i montażem zewnętrznych zaworów domowych, wykonano ze względu na bezpieczeństwo publiczne w krótkim okresie 4 lat.

Modernizacja sieci gazowej została rozpoczęta w latach 1964—1966 budową przewodu średnioprężnego dla potrzeb Radomskich Zakładów Ogniowatych i b. Radomskiej Fabryki Wyrobów Emaliowanych. Przewód ten stanowi początek obwodnicy, którą opasano śródmieście i przez szereg stacji redukcyjno-pomiarowych drugiego stopnia, zbudowanych już w latach siedemdziesiątych, zaopatruje w gaz przemysł (Zakłady Metalowe im. „Waltera”, Zakłady Fajansu i Ceramiki Technicznej) oraz osiedla mieszkaniowe (Ustronie, Prędocinek, Borki i inne).

Omawiane przedsięwzięcia wymagały odpowiedniego wzmocnienia przedsiębiorstwa pod względem organizacyjnym i kadrowym. W 1971 roku następuje zmiana na stanowisku dyrektora, które obejmuje inż. Tadeusz Czaplarski; jeszcze wcześniej, bo w 1967 r. na stanowisko z-cy dyrektora d/s technicznych, przychodzi z Okręgowego Inspektoratu Paliwowo-Energetycznego inż. Ryszard Maj.

W tymże roku następuje połączenie rozdzielni gazu z Zakładem Gazowniczym, a Zdzisław Ikwanty, obejmuje stanowisko kierownika sieci po Teodorze Kieszkowskiem. Dalsza reorganizacja nastąpiła z początkiem 1976 roku. Zakład Gazowniczy został przekształcony na Rejon z terenem działania wzdłuż gazociągu wysokoprężnego od Lubieni do Janek k/Warszawy, przejmując w swoją gestię zaopatrywanie w gaz szeregu miejscowości woj. radomskiego i stołecznego a podporządkowany został Mazowieckim Zakładom Gazownictwa w Warszawie.

W pierwszej połowie lat sześćdziesiątych z inicjatywy ówczesnego dyrektora d/s technicznych Ireneusza Sławińskiego powstaje blok mieszkalny przy ul. Kelles-Krauzy dla kilkunastu rodzin pracowników Miejskiej Gazowni.

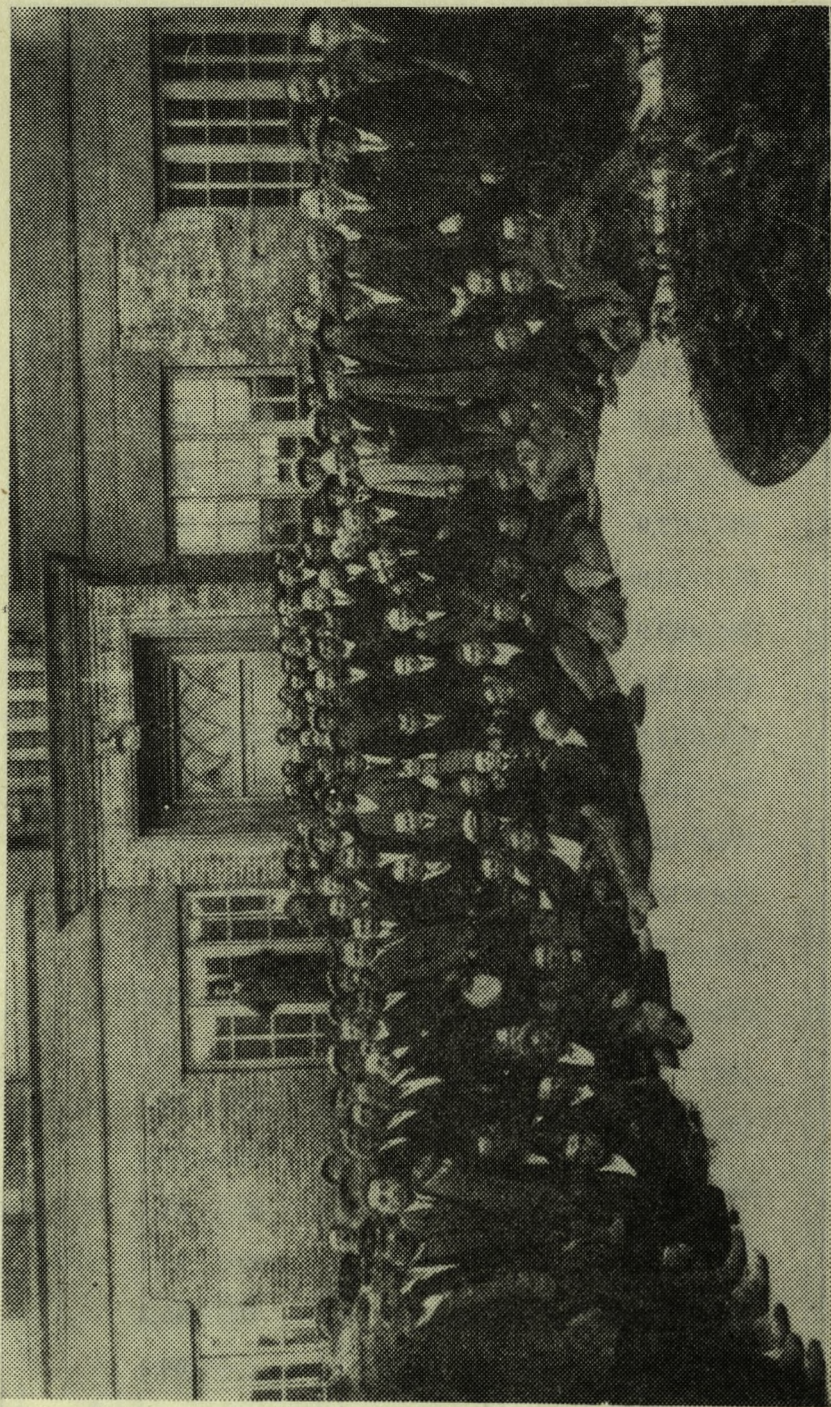
W latach 1973—1976 na terenie b. gazowni powstała nowoczesna baza przedsiębiorstwa. Stare, produkcyjne budynki zaadaptowano na warsztaty i obiekty socjalne oraz biurowe. Wybudowano równocześnie obszerny magazyn.

Ilość odbiorców i zużycie gazu w Radomiu w latach 1929—1977

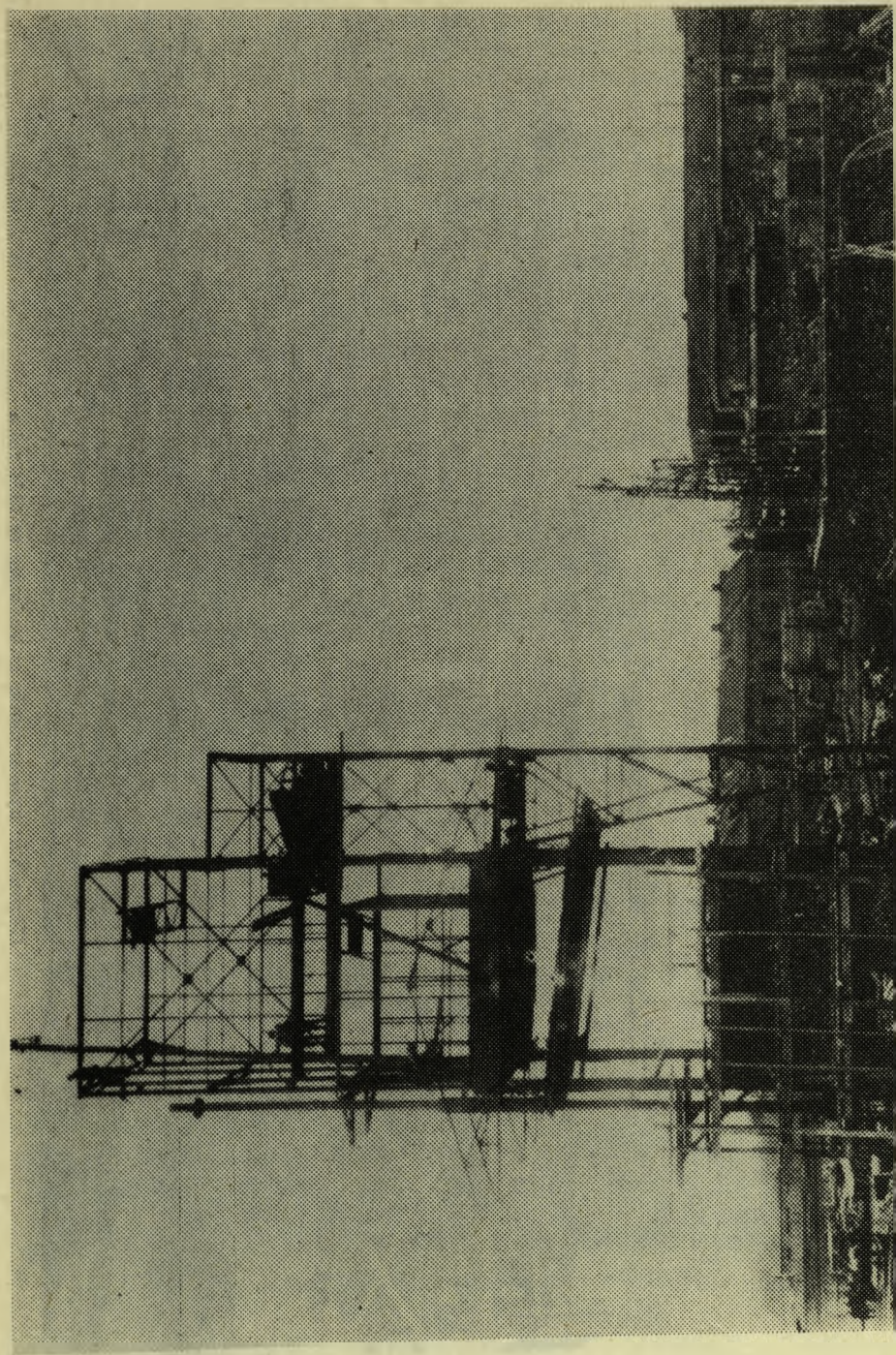
Rok	Ilość odbiorców	Zużycie gazu w tys. m ³	Rok	Ilość odbiorców	Zużycie gazu w tys. m ³
1929	191	283	1954	4.127	4.211
1930	405	507	5	5.013	5.287
1	529	463	6	6.002	6.765
2	603	385	7	6.795	8.225
3	588	444	8	7.550	8.856
4	680	544	9	8.691	10.470
5	613	628	1960	9.753	12.019
6	608	575	1	10.786	11.881
7	611	746	2	11.772	13.723
8	614	814	3	12.947	15.488
9	617	858	4	14.079	19.582
1940	620	839	5	15.462	21.808
1	883	1.135	6	16.750	25.103
2	940	1.562	7	17.871	26.057
3	1.068	2.505	8	18.997	27.378
4	1.060	2.374	9	20.162	28.948
5	1.113	803	1970	21.875	29.021
6	1.430	1.308	1	23.042	34.116
7	1.514	1.295	2	25.302	38.284
8	1.810	1.321	3	26.984	38.605
9	2.260	1.516	4	28.501	40.917
1950	2.710	1.961	5	32.501	41.653
1	3.260	2.440	6	37.331	43.000
2	3.614	2.262	6	37.331	43.000
3	3.978	3.330	1977	38.044	51.160

Rozwój sieci gazowej w Radomiu

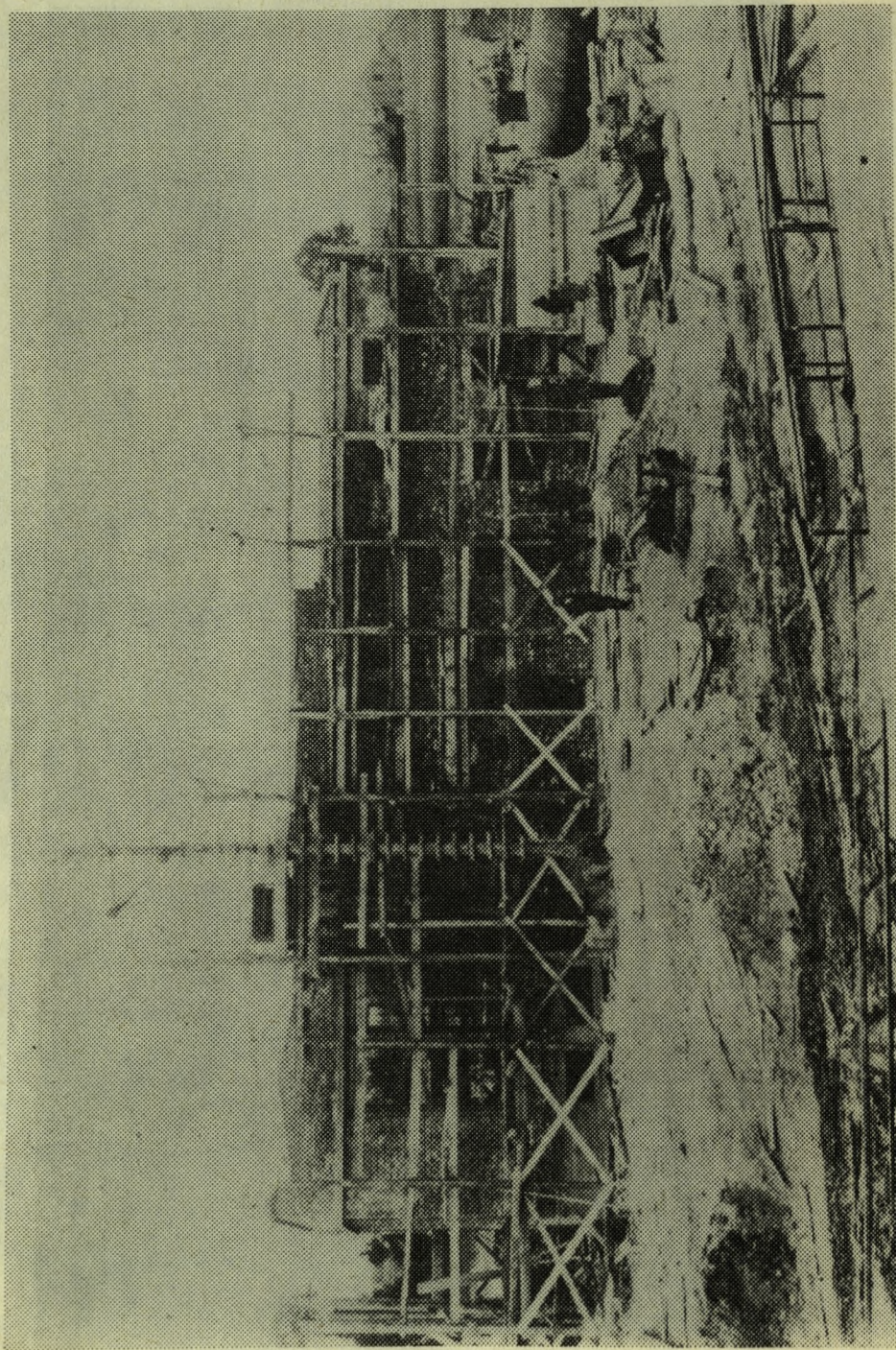
Rok	Długość sieci w km	Rok	Długość sieci w km
1929	9,9	1954	26,4
1930	10,6	5	26,4
1	10,7	6	26,5
2	10,9	7	27,6
3	11,2	8	30,1
4	12,9	9	34,9
5	13,9	1960	38,0
6	13,9	1	39,8
7	13,9	2	41,5
8	13,9	3	42,5
9	13,9	4	48,3
1940	13,9	5	52,0
1	13,9	6	54,6
2	13,9	7	55,2
3	13,9	8	57,4
4	13,9	9	60,5
5	13,9	1970	61,3
6	13,9	1	62,7
7	13,9	2	73,0
8	16,5	3	74,3
9	17,3	4	81,1
1950	17,7	5	84,7
1	18,2	6	95,3
2	23,2	7	104,2
3	25,6	—	

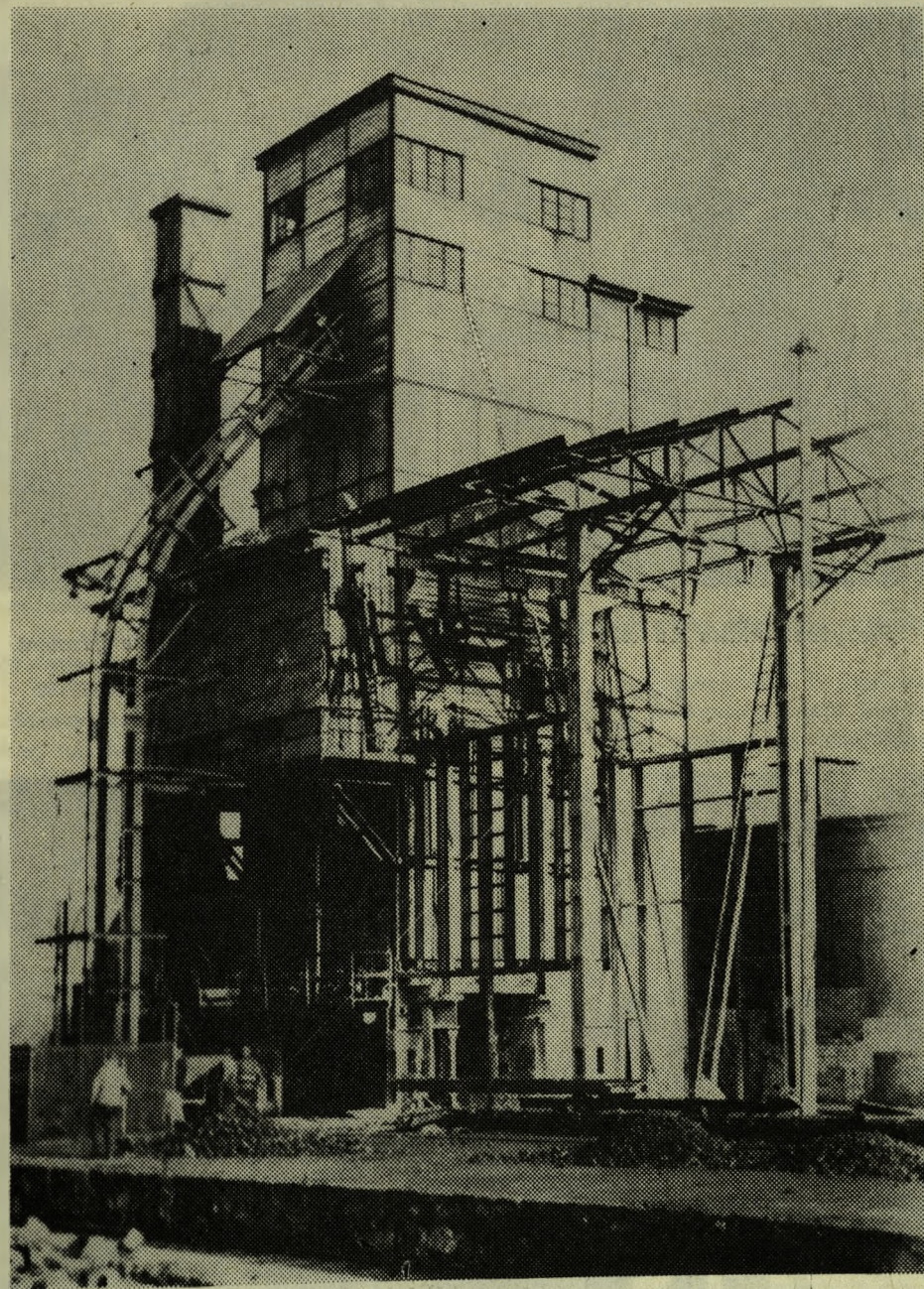
Magistrat radomski z prezydentem miasta Józefem Grzechnarowskim, przedstawicielami firmy Ulen & Co i robotnicy przed budynkiem rzeźni w dniu zakończenia robót firmy Ulen & Co w Radomiu w dniu 18 czerwca 1928 roku

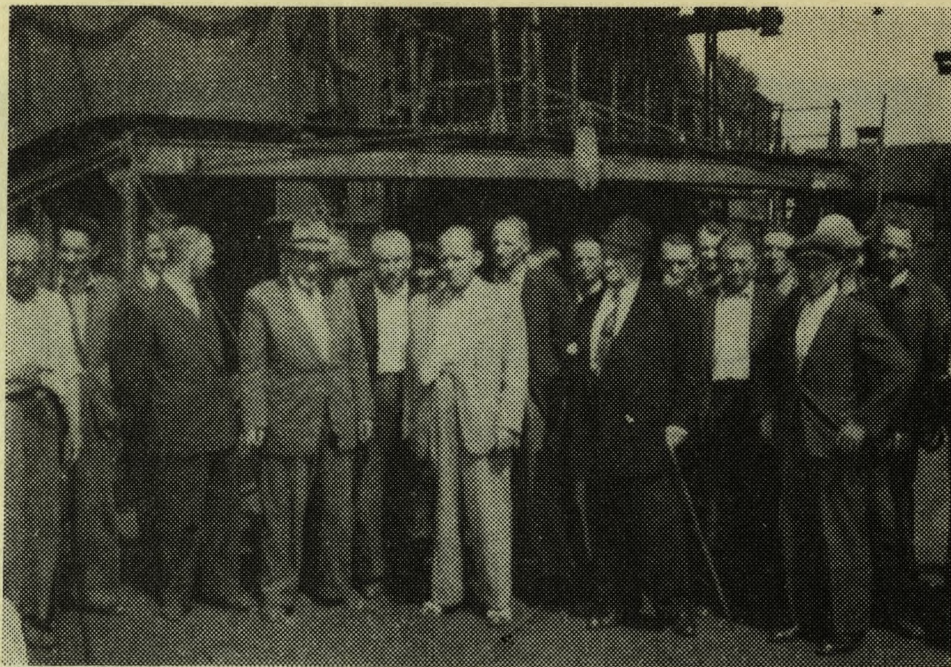
Gazownia: piec gazowy w budowie w 1928 roku

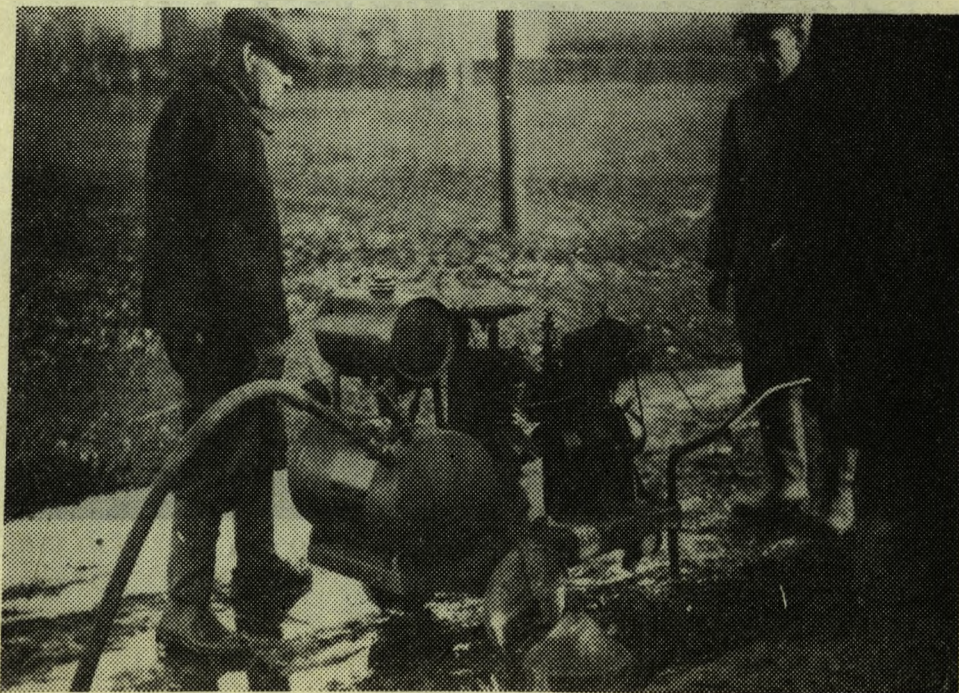
Gazownia: aparatownia w budowie w 1928 roku

Gazownia: rozbudowa piecowni w 1941 roku

Prezydent miasta Ludwik Przybylski wizytuje zakończenie prac w gazowni w 1948 roku
u góry: przed wyremontowaną piecownią
u dołu: próba szczelności gazociągu

1918—1978

60 ROCZNICA ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI W RADOMIU

Radom i Ziemia Radomska wniosły poważny wkład w walce o odrodzenie narodo we w okresie rozbiorowym. Przykładem tego są chociażby nasze powstania narodowe, w których udział ludności tego regionu był liczny. Równoległe z walką zbrojną Ziemia Radomska ma znaczny dorobek w zakresie rozwoju myśli politycznej, gospodarczej i kulturalnej przed 1918 rokiem.

13 listopada w Komitecie Wojewódzkim PZPR odbyło się seminarium dotyczące problemów wychowania patriotycznego i internacjonalistycznego w programach i działalności partii robotniczych w latach 1918—1978. Referat o 60 rocznicy niepodległości wygłosił prof. Jarema Maciszewski.

Przejęcie władzy przez przedstawicieli społeczeństwa radomskiego z rąk austriackich nastąpiło tu wcześniej od innych miast Polski, bo już 2 listopada 1918 r. Wydarzenie to, niezależnie od zmienności losu na przestrzeni ostatniego sześćdziesięciolecia, jest żywo tu pamiętane.

Tę ważną rocznicę odzyskania niepodległości przypominano oficjalnie muzealną wystawą oraz trzema publicznymi sesjami.

Wystawa pt. „Droga do niepodległości” w Muzeum Okręgowym w Radomiu przedstawiła w układzie chronologicznym wydarzenia w Radomiu i Ziemi Radomskiej na tle całego kraju w okresie niewoli poprzez dokumenty życia społecznego i politycznego (odezwy, ogłoszenia, ulotki), ikonografię, książki i czasopiśma oraz dokumenty rękopiśmienne.

Pierwszą sesję zorganizowało Radomskie Towarzystwo Naukowe w dniu 10 listopada z koronnym referatem prof. Tadeusza Jędruszcza ka na temat „Powstanie niepodległej Polski w 1918 roku”. Ponadto wygłosili komunikaty: Jan Boniecki — „Dążenia niepodległościowe narodu polskiego w latach 1795—1914”, Jan Franecki — „Pierwsza wojna światowa na Ziemi Radomskiej”, Witold Dąbkowski — „Radom pod okupacją austriacką w czasie I Wojny światowej” i Barbara Patynowska — „Radom w 1918 roku w dokumencie archiwalnym”. Pierwsze trzy komunikaty w rozszerzonej wersji opublikowano w „Biuletynie Kwartalnym RTN” (T. 15: 1978 z 1).

Wojewódzki Oddział Stowarzyszenia PAX w Radomiu zorganizował sesję w dniu 13 listopada. Podstawowy referat pt. „Narodziny II Rzeczypospolitej” przedstawił prof. Marian Marek Drozdowski. Ponadto wygłoszono 4 przy czynki regionalne: Witold Dąbkowski — „Wyzwolenie Radomia spod okupacji austriackiej w listopadzie 1918 roku”, Marian Flasiński — „Prasa radomska w dwudziestoleciu (1918—1939)”, Stanisław Zieliński — „Sylwetki działaczy radomskich z roku 1918”: Józef Grzeczmarowski (1884—1976), Maria (1882—1969) i Stanisław (1883—1965) Kelles-Krauzowie, Aleksy Rzewski (1885—1940), Zygmunt Słomiński (1879—1943), ks. Dominik Sciskała (1886—1945), Jan Wigura (1880—1937) oraz Jan Franecki — „Wydarzenia roku 1939 w Radomiu”.

Poniżej publikujemy kilkanaście ilustracji dokumentalnych, ze zbioru Michała Tadeusza Os ińskiego, przedstawiających Radom tamtych dni.

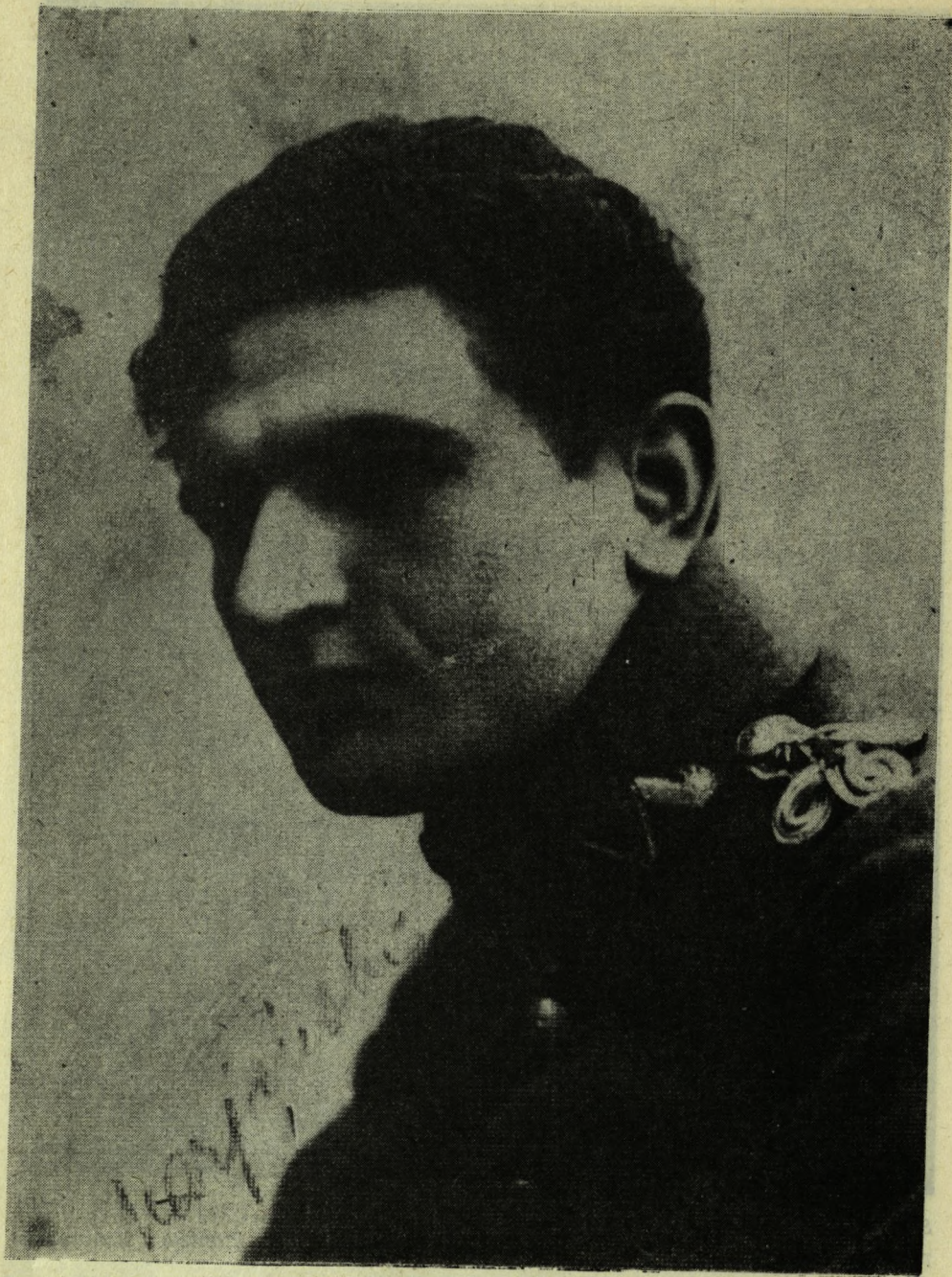

Z zbiorów Archiwum Dokumentacji
Mechanicznej w Warszawie

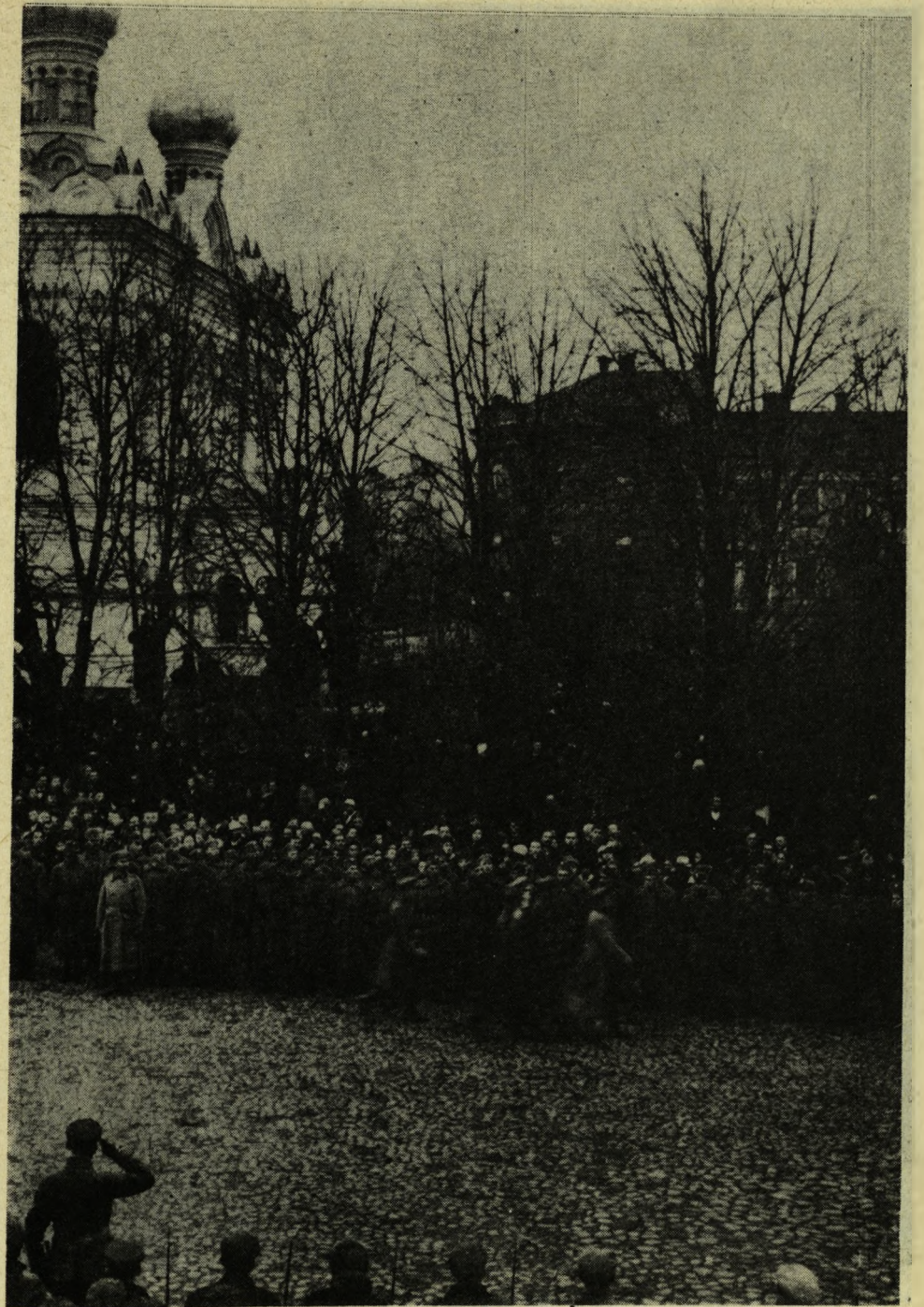
Józef Grzecznarowski

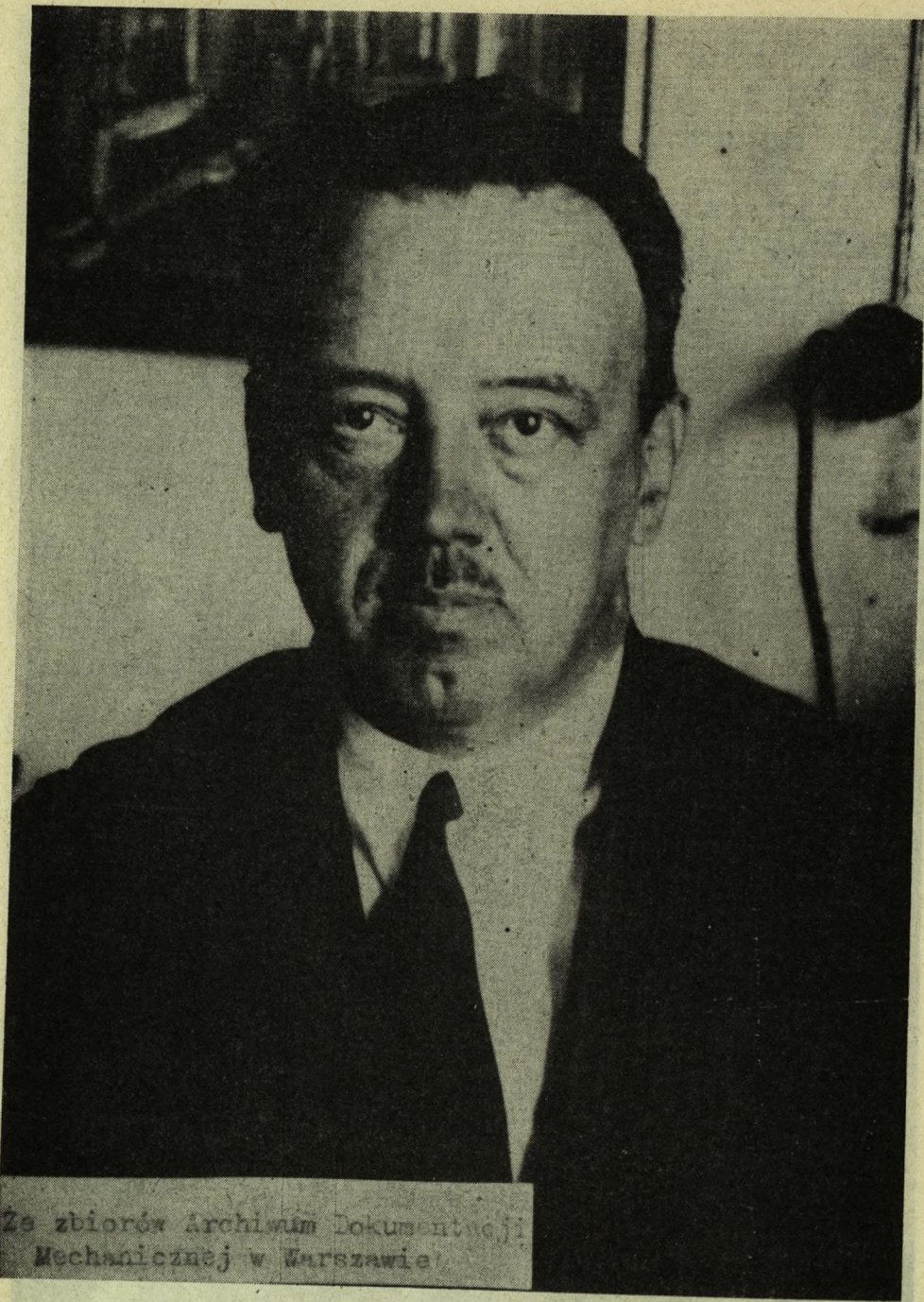
Szwadron Radomski — Beliniacy. Oficerowie (od lewej): ppor. Włodzimierz Zieliński,
ppor. Tadeusz Michał Osiński, pchor. Tadeusz Zieliński, ppor. Stanisław Kalinowski

Józef Mariański

Przysięga wojska na wierność rządowi Republiki Ludowej Polskiej w Lublinie na Placu 3 Maja w Radomiu w dniu 9 listopada 1918 roku. Przysięgę przyjmuje kpt. Józef Mariański

Aleksy Rzewski

Szwadron Radomski — Beliniacy. Oficerowie (od lewej): ppor. Włodzimierz Zieleński, pchor. Tadeusz Zieleński, ppor. Stanisław Kalinowski, ppor. Michał Tadeusz Osiński

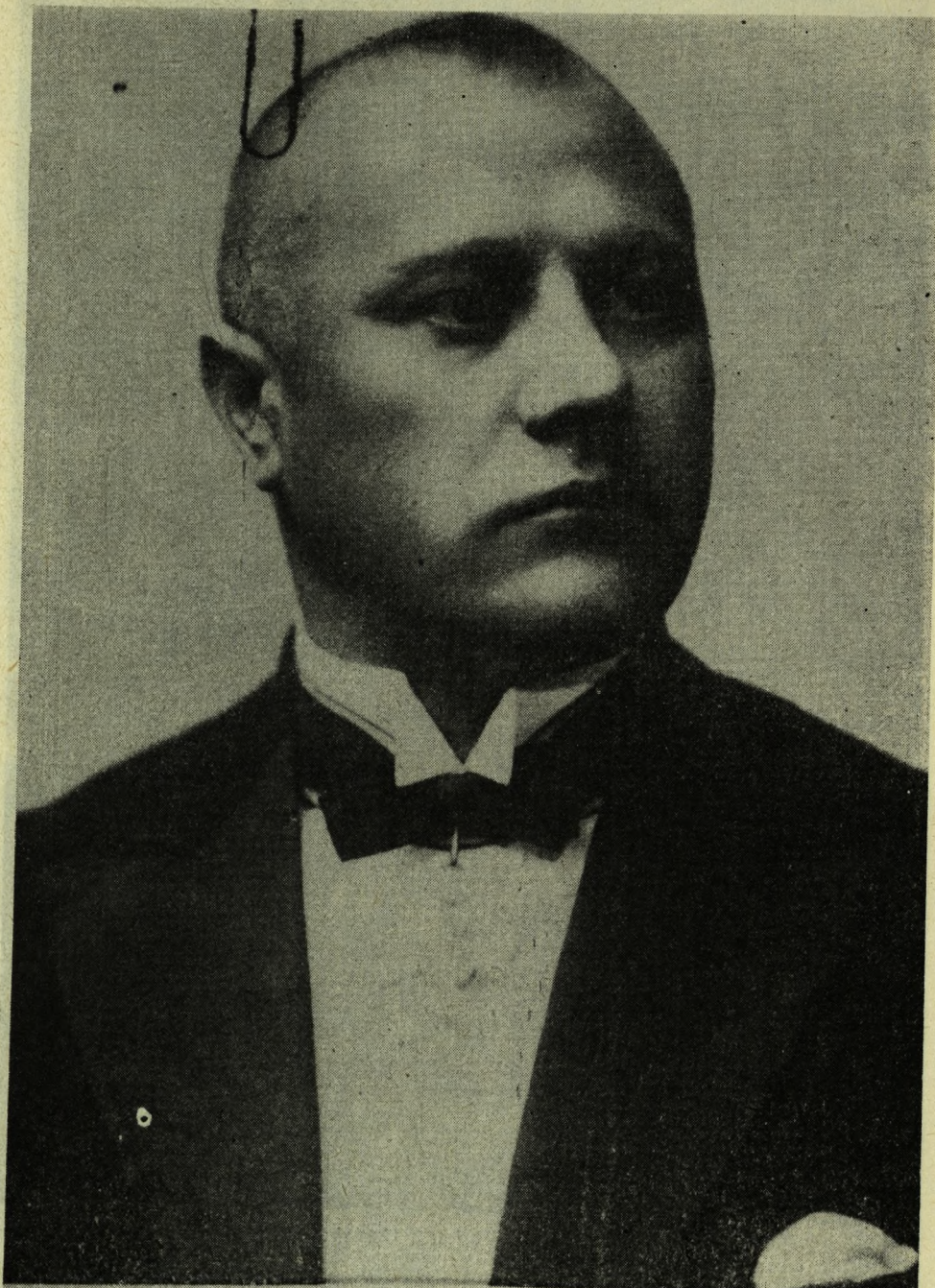
Władze austriackie w Radomiu ogłaszają ludności miasta ograniczoną niepodległość Polski w dniu 5 listopada 1916 roku

Ogłoszenie ludności Radomia z balkonu budynku Starostwa Radomskiego o przejęciu władzy z rąk austriackich w dniu 2 listopada 1918 roku

Michał Tadeusz Osiński

Ze zbiorów Archiwum Dokumentacji

Zygmunt Stomiński

Przysięga wojska i milicji ludowej na wierność rządowi Republiki Ludowej Polskiej w Lublinie na Placu 3 Maja w Radomiu w dniu 9 listopada 1918 roku. Przysięgę przyjmuje kpt. Józef Mariański

Ze zbiorów Archiwum Dokumentacji
Mechanicznej w Warszawie

*Manifestacja ludności Radomia na Placu 3 Maja w Radomiu w dziesiątą rocznicę
odzyskania niepodległości Polski*

S T A T U T Radomskiego Towarzystwa Naukowego w Radomiu

Rozdział I

Nazwa, siedziba, teren działalności i charakter prawny

- § 1. 1. Stowarzyszenie nosi nazwę: Radomskie Towarzystwo Naukowe w Radomiu.
2. W dalszym ciągu postanowień statutu wyrażenie „Towarzystwo” rozumie się „Radomskie Towarzystwo Naukowe w Radomiu”.
- § 2. Towarzystwo ma osobowość prawną i używa pieczęci wg wzorów zatwierdzonych przez właściwe organy administracji państwowej.
- § 3. Siedzibą Towarzystwa jest miasto Radom.
- § 4. Terenem działalności Towarzystwa jest obszar województwa radomskiego.
- § 5. Działalność Towarzystwa opiera się na pracy społecznej członków.

Rozdział II

Cele i środki działania

- § 6. Celem Towarzystwa jest praca nad organizacją, rozwojem i popularyzacją badań naukowych dotyczących województwa radomskiego.
- § 7. Towarzystwo osiąga swe cele przez:
 - 1. Organizowanie, prowadzenie oraz inspirowanie badań naukowych dotyczących województwa radomskiego.
 - 2. Ogłaszanie drukiem prac naukowych i materiałów służących do badań naukowych dotyczących województwa radomskiego oraz wydawanie drukiem periodycznego biuletynu Towarzystwa.
 - 3. Organizowanie i utrzymywanie placówek badawczych i bibliotek naukowych.
 - 4. Udzielanie zasiłków na badania naukowe i ułatwianie druku prac naukowych.
 - 6. Ogłaszanie konkursów i przyznawanie nagród za najlepsze prace w dziedzinie różnych działów nauki.
 - 6. Prowadzenie rejestru bibliograficznego i dokumentacyjnego dotyczącego województwa radomskiego.
 - 7. Wykłady, odczyty i dyskusje naukowe.
- § 8. W zakresie działalności określonej w § 6 Towarzystwo może powołać komisje działające na podstawie oddzielnych regulaminów.

Rozdział III

Członkowie, ich prawa i obowiązki

- § 9. Członkowie Towarzystwa to osoby fizyczne lub prawne. Członkowie dzielą się na:
- a) członków rzeczywistych
 - b) członków wspierających
 - c) członków honorowych
- § 10. Członkiem rzeczywistym Towarzystwa może być pełnoletni obywatel polski, posiadający pełnię praw publicznych i związany z województwem radomskim życiem lub pracą, wyróżniający się twórczością naukową, gospodarczą lub kulturalną.
- § 11. Członków rzeczywistych Towarzystwa przyjmuje Zarząd i podaje do wiadomości na najbliższym Walnym Zebraniu. Zgłaszanie kandydata wymaga jego deklaracji podpisanej przez 2 członków rzeczywistych.
- § 12. Członkami wspierającymi są osoby fizyczne lub osoby prawne przyjęte przez Zarząd i deklarujące gotowość opłacania składek w określonej wysokości. Zarząd podaje ich przyjęcie do wiadomości na najbliższym Walnym Zebraniu.
- § 13. Członkiem honorowym Towarzystwa może zostać pełnoletni obywatel polski, posiadający pełnię praw publicznych, który szczególnie zasłużył się dla realizacji celów Towarzystwa. Godność członka honorowego nadaje Walne Zebranie Uchwałą powziętą bez dyskusji w tajnym głosowaniu większością 2/3 głosów przy obecności 1/3 członków.
- § 14. Członek rzeczywisty może należeć do jednej lub kilku komisji (§ 8.)
- § 15. Członkowie rzeczywisci obowiązani są:
1. Brać czynny udział w działalności Towarzystwa.
 2. Przestrzegać przepisów statutu i uchwał władz Towarzystwa.
 3. Opłacać na rzecz Towarzystwa roczną składkę w wysokości ustalonej uchwałą Walnego Zebrania.
- § 16. Członkowie rzeczywisci mają prawo:
1. Udziału w Walnym Zebraniu oraz głosowania, wybierania i wybieralności do władz Towarzystwa.
 2. Udziału w dyskusjach i posiedzeniach naukowych oraz przedstawiania swych prac i po zakwalifikowaniu ogłaszania ich w wydawnictwach Towarzystwa.
 3. Otrzymańia po cenach ulgowych wydawnictw Towarzystwa.
- § 17. Członkom wspierającym przysługują wszystkie prawa członków rzeczywistych z wyjątkiem biernego prawa wyborczego.
- § 18. Członkom honorowym przysługują wszystkie prawa członków rzeczywistych.
- § 19. Utrata członkowstwa następuje w razie:
1. Dobrowolnego wystąpienia z Towarzystwa, zgłoszonego na piśmie.
 2. Skreślenia z listy członków na podstawie uchwały Walnego Zebrania za działalność na szkodę Towarzystwa lub z innych przyczyn, lub w wypadku nieusprawiedliwionego zalegania ze składkami przez okres dłuższy aniżeli 3 miesiące po uprzednim upomnieniu.
 3. Wykluczenie z Towarzystwa na podstawie prawomocnego wyroku sądu powszechnego orzekającego utratę praw publicznych.

Rozdział IV Władze Towarzystwa

- § 20. Władzami Towarzystwa są:
1. Walne Zebranie.
 2. Zarząd.
 3. Komisja Rewizyjna.
 4. Sąd Koleżeński.
- § 21. 1. Kadencja władz Towarzystwa trwa trzy lata.
2. Zarząd, Komisja Rewizyjna i Sąd Koleżeński pełnią jednak swe czynności i po upływie kadencji do czasu ukonstytuowania się nowych władz.
- § 22. Nie można być jednocześnie członkiem Zarządu i Komisji Rewizyjnej bądź Sądu Koleżeńskiego.

A. Walne Zebranie

- § 23. Do zakresu Walnego Zebrania należy:
1. Uchwalenie programu działalności Towarzystwa oraz budżetu na najbliższy rok kalendarzowy.
 2. Rozpatrywanie sprawozdań Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego oraz udzielanie Zarządowi absolutorium.
 3. Podejmowanie uchwał w sprawach przedstawionych przez Zarząd, Komisję Rewizyjną, Sąd Koleżeński i członków.
 4. Orzekanie o utracie członkowstwa na wniosek Zarządu (§ 19, 33).
 5. Wybór Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego.
 6. Uchwalanie zmian statutu Towarzystwa.
 7. Uchwalanie regulaminów.
 8. Ustalanie wysokości składek członkowskich.
 9. Podejmowanie uchwały w sprawie rozwiązania Towarzystwa.
 10. Podejmowanie innych uchwał, które wymagają decyzji Walnego Zebrania.
- § 24. Posiedzenia Walnego Zebrania są zwyczajne i nadzwyczajne.
- § 25. Posiedzenia zwyczajne Walnego Zebrania odbywają się corocznie w pierwszym kwartale roku kalendarzowego, przede wszystkim dla rozpatrzenia sprawozdania Zarządu z działalności Towarzystwa za rok ubiegły, rozpatrzenia sprawozdania Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego oraz uchwalenia budżetu i planu działalności na rok bieżący.
- § 26. Posiedzenia nadzwyczajne odbywają się w miarę potrzeby. Zarząd obowiązany jest zwołać nadzwyczajne posiedzenie, jeżeli tego żąda Komisja Rewizyjna lub co najmniej 20 członków Towarzystwa z podaniem na piśmie porządku obrad. Zwołanie Walnego Zebrania winno nastąpić w ciągu miesiąca po otrzymaniu przez Zarząd takiego żądania.
- § 27. Czas, miejsce i porządek dzienny Walnego Zebrania winny być podane do wiadomości członków Towarzystwa na piśmie co najmniej na tydzień przed terminem Zebrania.
- § 28. Walne Zebranie otwiera prezes lub wiceprezes Zarządu, po czym Walne Zebranie wybiera spośród obecnych członków przewodniczącego i sekretarza Walnego Zebrania.
- § 29. Głosowanie w sprawie wyboru Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego oraz przyjęcia członków honorowych jest tajne. W innych sprawach głosowanie jest jawne, o ile Walne Zebranie nie uchwali innego sposobu głosowania.

- § 30. Uchwały Walnego Zebrania są ważne, gdy powzięte zostały bezwzględną większością głosów przy obecności 1/4 członków. Zmiana statutu Towarzystwa, nadanie godności członka honorowego oraz orzeczenie o utracie członkostwa wymaga 2/3 głosów przy obecności co najmniej 1/3 członków.

B. Zarząd

- § 31. 1. Zarząd składa się z 9--11 członków wybranych w tajnym głosowaniu przez Walne Zebranie na 3 lata.
2. Zarząd może dokooptować do swego składu nowych członków na miejsce członków ustępujących w ilości nieprzekraczającej 1/3 składu.
- § 32. 1. Członkowie Zarządu wybierają spośród siebie prezesa, dwóch wiceprezesów, sekretarza oraz skarbnika i jego zastępcę.
2. Szczegółowy zakres czynności poszczególnych członków Zarządu określa Zarząd.
- § 33. Do zakresu działania Zarządu należy:
1. Zwolywanie Walnego Zebrania.
 2. Przedstawianie Walnemu Zebraniu sprawozdania z rocznej działalności Towarzystwa i wykonania budżetu za rok ubiegły oraz planu działalności i preliminarza budżetowego na rok następny.
 3. Podejmowanie decyzji w sprawach majątkowych Towarzystwa oraz zaciąganie zobowiązań w granicach ustalonych budżetem.
 4. Wykonywanie uchwał Walnego Zebrania.
 5. Powoływanie Komisji Towarzystwa (§ 8).
 6. Ustalanie wysokości honorariów autorskich wg norm przewidzianych obowiązującymi przepisami.
 8. Informowanie Walnego Zebrania o przyjęciu nowych członków i zgłaszanie wniosków Walnemu Zebraniu o skreśleniu członków (§ 23).
 9. Przyjmowanie i zwalnianie pracowników biura Towarzystwa i określanie ich wynagrodzenia w oparciu o obowiązujące przepisy.
 10. Reprezentowanie Towarzystwa.
 11. Przyjmowanie zapisów i darowizn na rzecz Towarzystwa z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Walne Zebranie.
 12. Załatwianie innych spraw Towarzystwa o ile nie są przekazane przez statut innym jego władzom.

§ 34. Prezes Zarządu:

1. Reprezentuje Zarząd.
2. Zwoluje posiedzenia Zarządu i przewodniczy na nich.
3. Podpisuje korespondencje Zarządu oraz dokumenty wystawione przez Towarzystwo lub upoważnia do tego sekretarza Zarządu. Dokumenty w sprawie zobowiązań finansowych podpisuje łącznie ze skarbnikiem lub jego zastępcą.
4. Czuwa nad przestrzeganiem statutu Towarzystwa.

- § 35. Zarząd odbywa posiedzenia przynajmniej raz na 2 miesiące oraz w miarę potrzeby. Do ważności jego uchwał jest potrzebna obecność przynajmniej połowy plus jeden liczby jego członków, w tym prezesa względnie wiceprezesa i sekretarza. Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

C. Komisja Rewizyjna

- § 36. 1. Komisja Rewizyjna składa się z 3—5 członków.
2. Członkowie Komisji wybierają spośród siebie przewodniczącego, zastępcę przewodniczącego i sekretarza.

3. Komisja może dokooptować do swego składu nowych członków na miejsce członków ustępujących w liczbie nieprzekraczającej 1/3 składu.

§ 37. Do zakresu Komisji Rewizyjnej należy:

1. Kontrola całokształtu działalności a w szczególności gospodarki finansowej Towarzystwa.
 2. Kontrola opłacania składek członkowskich.
 3. Składania sprawozdań na Walnym Zebraniu wraz z oceną działalności Towarzystwa i wnioskami dotyczącymi udzielania skwitowania ustępującemu Zarządowi.
 4. Przedstawianie Zarządowi wniosków w sprawie działalności Towarzystwa.
- § 38. 1. Kontrola całokształtu działalności Towarzystwa odbywać się powinna co najmniej jeden raz w roku.
2. Uchwały Komisji Rewizyjnej zapadają zwykłą większością głosów przy obecności 1/2 ogólnej liczby członków.

D. Sąd Koleżeński

- § 39. 1. Sąd Koleżeński składa się z 6 członków i wybiera spośród siebie przewodniczącego i sekretarza.
2. Sąd Koleżeński może dokooptować do swego składu nowych członków na miejsce członków ustępujących w liczbie nieprzekraczającej 1/3 składu.
- § 40. 1. Sąd Koleżeński rozpatruje i rozstrzyga w pierwszej instancji sprawy członków Towarzystwa dotyczące nieprzestrzegania statutu, regulaminów i uchwał władz Towarzystwa, naruszania zasad współżycia społecznego oraz sporów powstałych na tle działalności w Towarzystwie.
2. Sąd Koleżeński może orzekać następujące kary:
a) upomnienie,
b) nagana,
c) zawieszenie w prawach członka Towarzystwa na okres od 3 do 12 miesięcy,
d) wykluczenie z Towarzystwa.
3. Od orzeczeń Sądu Koleżeńskiego wydanych w pierwszej instancji przysługuje odwołanie w terminie 30 dni od dnia otrzymania orzeczenia.
 4. Odwołania od orzeczeń Sądu Koleżeńskiego wydanych w pierwszej instancji rozpatruje Sąd Koleżeński w zmienionym składzie.
 5. Orzeczenia wydane przez Sąd Koleżeński w drugiej instancji są ostateczne.

Rozdział V

Majątek Towarzystwa

- § 41. Majątek Towarzystwa składa się:
1. Ze składek członków.
 2. Z dotacji.
 3. Z ofiar, zapisów i darowizn.
 4. Z dochodów uzyskiwanych ze sprzedaży własnych wydawnictw.
 5. Z odczytów publicznych.
- § 42. 1. Wydatki Towarzystwa mogą być czynione na podstawie i w granicach budżetu obowiązującego w danym roku kalendarzowym.
2. Do czasu uchwalenia budżetu przez Walne Zebranie Zarządu ma prawo pobierać dochody i czynić wydatki w granicach zeszłorocznego budżetu z tym zastrzeżeniem, że wydatki nie mogą przekraczać wysokości posiadanych wpływów.
- § 43. Wszelkie postanowienia władz Towarzystwa zmierzające do uszczuplenia majątku wymagają zgody władzy rejestracyjnej.

- § 44. 1. Zmiana statutu i rozwiązanie Towarzystwa następuje na mocy uchwały Walnego Zebrania powziętej większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej 1/3 członków Towarzystwa.
2. W razie podjęcia przez Walne Zebranie uchwały o rozwiązaniu Towarzystwa, Walne Zebranie zadecyduje o przeznaczeniu majątku Towarzystwa i powoła komisję likwidacyjną.
3. Uchwała Walnego Zebrania o przeznaczeniu majątku Towarzystwa wymaga zatwierdzenia przez władzę rejestracyjną.

C Z Ł O N K O W I E RADOMSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W RADOMIU

A. Członkowie rzeczywici

1. ANTOSIK Krzysztof	33. FIUTOWSKI Aleksander
2. APANOWICZ Anna	34. FRANECKI Jan
3. BAJEK Elżbieta	35. GAJEWICZ Maria
4. BANACH Tadeusz	36. GARDIAN Kazimierz
5. BANASZKIEWICZ Stanisław	37. GARNCARCZYK Leszek
6. BARTOSIK Julian	38. GAWLIK Marek
7. BĘDZIŃSKI Andrzej	39. GAWROŃSKI Zdzisław
8. BIELSKI Marek	40. GERLACH Elżbieta
9. BONIECKI Jan	41. GŁOGOWSKI Wiesław
10. BORKIEWICZ Stefan	42. GORZAŁCZYŃSKA Irena
11. BORKOWSKI Jan	43. GÓRLICKA Wanda
12. BORZYM Barbara	44. GRODZIŃSKI Adam
13. BREITKOP Konrad	45. GRUSZKA Jan
14. BRIK Maria	46. HAŃSKI Witold
15. BRÓŻ Edward	47. HOLTZER Antonina Ludomiła
16. BRYKOWSKI Ryszard	48. HORBATNIK Wiesława
17. BRZÓSKA Stanisław	49. JANICKI Józef
18. BUĆKO Józef	50. JANIEC Stanisław
19. CHAMERSKA Hermina	51. JANIK Mieczysław
20. CIACH Jan	52. JANIK Wiesław
21. CIEŚLIŃSKI Stanisław	53. JANKOWSKI Stanisław Romuald
22. CYGAŃSKI Stanisław	54. JANKOWSKI Walenty
23. CZAPLIŃSKI Aleksander	55. JANUS Henryk
24. CZEMPIŃSKA Zofia	56. JAROSZ Antoni
25. CZERWONKA Krzysztof	57. JAROSZ Marian
26. DARMAS Bohdan	58. JAROSZEK Józef
27. DĄBKOWSKI Witold	59. JĄSKIEWICZ Michalina
28. DUDA Bronisław	60. JĘDRUSZCZAK Tadeusz
29. DŹWIAREK Maria	61. JĘDRZEJEWSKI Eugeniusz
30. ERBER Czesław	62. KALINOWSKA Ewa
31. FILIPIAK Bohdan	63. KALINOWSKI Henryk
32. FILIPOWICZ Janina	64. KALINOWSKI Wojciech

65. KĘDZIELAWA Stanisław	117. ORZECZOWSKI Jan
66. KELLES-KRAUZ Michał	118. ORZECZOWSKI Krzysztof
67. KISIEL Helena	119. OSIŃSKI Michał Tadeusz
68.	120. OŚKO Stanisław
69. KOCIŃSKI Włodzimierz	121. PACHNIA Helena
70. KOPCZUK Anatoliusz	122. PADUSZEK Jerzy Florian
71. KORCZYŃSKI Mieczysław	123. PALACZ Tomasz
72. KOSIEC Mieczysław	124. PARLICKI Wiesław
73. KOSIŃSKI Napoleon	125. PAWŁOWSKA Celestyna
74. KOŚ Barbara	126. PAZDUR Jan
75. KOTWICA Jan	127. PIĄTEK Ignacy Tadeusz
76. KOWALCZYK Stanisław	128. PIERZYŃSKA Ewelina Leonarda
77. KOZŁOWSKI Józef	129. PINTAL Weronika
78. KRAWCZYK Eugeniusz	130. PIWOWAR Jan
79. KROCZEWSKI Antoni	131. PODGAJNIAK Genowefa
80. KROLOPP Włodzimierz	132. PRYBE Małgorzata
81. KRZESIŃSKI Marian	133. PUTKIEWICZ Witold
82. KUBIK Władysław	134. RASZEWSKI Longin
83. KUPIDURSKI Jerzy	135. RATYŃSKA Barbara
84. KWAPIEŃ Marian	136. RODZIEWICZ Olgierd
85. KWIATKOWSKI Tadeusz	137. ROJEWSKI Kazimierz
86. LASKOWSKI Antoni	138. ROMANOWSKI Tadeusz
87. LASOTA Jan	139. ROSIŃSKI Stefan
88. LESZCZYŃSKI Józef	140. ROT Stefan
89. LIPIEC Tadeusz	141. RUTKOWSKI Adam
90. LIPIŃSKI Henryk	142. RUTKOWSKI Kazimierz
91. LIPKOWSKI Jan	143. SCHÖNTHALER Elżbieta
92. LORENC Jan	144. SEDLAK Włodzimierz
93. ŁUKASIK Maryla	145. SKOWROŃSKI Leon
94. ŁUSZKIEWICZ Grażyna	146. SOŁTYK Marian
95. MACHERZYŃSKI Władysław	147. SONTA Stanisław
96. MARLEWSKA Jadwiga	148. STAN Wojciech
97. MARLEWSKI Jerzy	149. STARNAWSKI Józef
98. MASSALSKI Adam	150. STRUMIĘŁO Andrzej Wiesław
99. MAZUR Krzysztof	151. STYSIAK Wojciech
100. MEDYŃSKI Stanisław	152. SZADKOWSKI MIROSLAW
101. MĘDRZAK Józef	153. SZEWCZYK Czesław
102. MISZTAŁ-CHOROBINSKA Antonina	154. SZEWCZYK Wiesław
103. MRÓZ Kazimierz	155. SZOKALSKI Kazimierz
104. MYŚLIWIEC Czesław	156. SZOPA Henryk
105. NAPORA Stanisław	157. SZYMAŃSKI Adam
106. NAUMIUK Jan	158. SZYMAŃSKI Józef
107. NAWROCKI Leon	159. ŚWIETLIK Włodzimierz
108. NIEDOŚPIAŁ Barbara	160. TELUS Wacław
109. NIEDŹWIECKI Jerzy	161. TOMAŁ Tadeusz
110. NOCZNIŃSKI Zbigniew	162. TOMCZYK Danuta
111. NOWAK Zdzisław	163. TRZASKOWSKI Maciej
112. NUROWSKI Henryk	164. TRZASZCZKA Halina
113. OCHNIO Bożena	165. TRZECIAK Mieczysław
114. OKOŃ Jan	166. TWARDOWSKI Wojciech
115. ORLIŃSKA Elżbieta	167. URBAN Wacław
116. ORTYŃSKI Kazimierz	168. URBANŃSKI Józef
	169. WALASIK Stefan

170. WANĀOWICZ Kazimierz
171. WIGURSKI Janusz
172. WILCZYŃSKI Zygmunt
173. WINK Maria
174. WIŚNIEWSKI Jan
175. WITKOWSKA Hanna
176. WITKOWSKI Stefan
177. WOJTAŁ Kazimierz
178. WOJTKUN Feliks
179. WOSZTYL Józef
180. WRÓBEL Bronisław

181. ZAMKOWSKA Stanisława
182. ZAPAŁA Stanisław
183. ZARĘBA Ryszard
184. ZAWADA Władysław
185. ZBROWSKI Stanisław
186. ZIELIŃSKI Stanisław
187. ZIELIŃSKI Zbigniew
188. ZWIERZCHOWSKI Krzysztof
189. ZWOLSKI Czesław Tadeusz
190. ŻOŁYŃIAK Julian
191. ŻUCHOWSKI Jerzy

B. Członkowie wspierający

1. KOMBINAT BUDOWNICTWA MIEJSKIEGO — Radom, ul. Żeromskiego 65.
2. KOMBINAT NAPRAW MASZYN BUDOWLANYCH „ZREMB” — Radom, ul. Mokra 2.
3. RADOMSKA SPÓŁDZIELNIA PRACY PRZEMYSŁU SKÓRZANEGO „ASKO-SPORT” — Radom, ul. Lubelska 89/95.
4. RADOMSKIE ZAKŁADY PRZEMYSŁU SKÓRZANEGO „RADOSKÓR” — Radom, ul. Domagalskiego 7.
5. SPÓŁDZIELNIA INWALIDÓW „PRACA” — Radom, ul. Żeromskiego 114.
6. SPÓŁDZIELNIA PRACY METALOWCÓW „RADOMET” — Radom, ul. Zacisze 3.
7. ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU WYROBÓW ODLEWNICZYCH — Radom, ul. 22 Lipca 15.

BIULETYN KWARTALNY RADOMSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

- T. 1: 1964 z. 1.
T. 2: 1965 z. 1, 2, 3/4.
T. 3: 1966 z. 1, 2, 3, 4.
T. 4: 1967 z. 1, 2, 3, 4.
T. 5: 1968 z. 1, 2, 3/4.
T. 6: 1969 z. 1/2, 3/4.
T. 7: 1970 z. 1/2, 3/4.
T. 8: 1971 z. 1/4.
T. 9: 1972 z. 1/2, 3/4.
T. 10: 1973 z. 1/2, 3/4.
T. 11: 1974 z. 1/2, 3/4 + dod.
T. 12: 1975 z. 1/2, 3/4.
T. 13: 1976 z. 1/2, 3, 4.
T. 14: 1977 z. 1, 2, 3, 4.
T. 15: 1978 z. 1

1347

40055

4465

WYDAWNICTWA ZWARTE
RADOMSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W LATACH 1968—1978

1. Radomska Wytwórnia Telefonów 1938—1968. Red. Stefan Witkowski. Radom 1968 s. 107.
2. Zabytki Ziemi Radomskiej. Gromadzenie i ochrona. Red. Wojciech Kalinowski. Radom 1969 s. 95.
3. Przemysł Radomia. Red. Stefan Witkowski. Lublin 1970 s. 202.
4. Bróź Edward, Cieśliński Stanisław: Przewodnik przyrodniczy po okolicach Radomia. Radom 1971 s. 92.
5. Powiat lipski. Geograficzno-ekonomiczne problemy współczesne. Red. Stanisław Berezowski. Łódź 1972 s. 255.
6. Witkowski Stefan, Zwierzchowski Krzysztof; 25 lat Radomskich Zakładów Wyrobów Skórzanych i Odzieżowych Spółdzielni Pracy „Sport” w Radomiu 1948—1973. Radom 1973 s. 34.
7. Radomskie Towarzystwo Naukowe 1963—1973. Red. Jan Boniecki. Radom 1973 s. 149.
8. Radom. Red. Jan Boniecki. Warszawa 1975 s. 34, nrb. 2, tabl. 30.
9. Spółdzielnia Chemiczno-Wytwórcza „Spoiwo” 1950—1975. Red. Czesław Tadeusz Zwolski. Radom 1975 s. 56.
10. Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój walki klasowej w Radomskim. Red. Jan Naumiuk. Radom 1977 s. 191.
11. Zieliński Stanisław: Bibliografia rozpraw habilitacyjnych i doktorskich o województwie kieleckim za lata 1959—1972. Radom 1975 s. 40.
12. Zieliński Stanisław: Bibliografia Radomia i Ziemi Radomskiej za 1974 rok. Radom 1975 s. 35.
13. Zieliński Stanisław: Bibliografia województwa radomskiego 1975. Radom 1976 s. 45.
14. Zieliński Stanisław: Bibliografia województwa radomskiego 1976. Radom 1978 s. 40.
15. Zieliński Stanisław: Bibliografia województwa radomskiego 1977. Radom 1979 s. 48.